17
Roman

Refik Halid Karay

Yerini Seven Fidan

İNKILÂP

Refik Halid Karay

●

Yerini Seven Fidan

Yerini Seven Fidan / Refik Halid Karay

© *2009,* İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş

Sertifika No: 10614

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Dizgi Meline Pamukçuoğlu
Sayfa tasarım Şirin Kazındır
Kapak tasarım Okan Koç
Redaksiyon Levent Çeviker
Yayına hazırlayan Aslıhan Karay Özdaş

ISBN: 978-975-10-3122-8

11 12 13 14 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Baskı
İNKILÂP KİTABEVİ BASKI TESİSLERİ

İNKILÂP
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna - İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
www.inkilap.com

Refik Halid Karay

Yerini Seven Fidan

roman

İNKILÂP

Refik Halid Karay

1888 yılında Beylerbeyi'nde Serveznedar Mehmed Halid'in oğlu olarak doğan Refik Halid'in anne tarafı Kırım Giraylarına dayanmaktadır; baba tarafı ise 18. yüzyıl sonlarında bir kolu Mudurnu'dan İstanbul'a göçen Karakayış ailesindendir. "Galatasaray Sultanisi" ve "Mekteb-i Hukuk"ta okuyan yazar, Meşrutiyet sıralarında gazeteciliğe başlamıştır. Kısa sürede hiciv yazılarıyla üne kavuşmuş, "Fecri Âti" edebiyat topluluğunun kurucularından olmuştur. "Kirpi" adıyla yazdığı taşlamaları ve siyasal yazıları sonucu İttihat Terakki hükümetince Anadolu'nun çeşitli illerinde beş yıl sürgüne gönderilmiş, ancak I. Dünya Savaşı'nın son yılı İstanbul'a dönebilmiştir. Dönüşünde Robert Kolej'de öğretmenlik, Sabah gazetesi başyazarlığı, iki kez Posta-Telgraf Genel Müdürlüğü yapan Refik Halid, bu süreçte "Aydede" mizah dergisini çıkarmıştır.
Siyasal yazıları ve görüşleri nedeniyle memleketten ayrılmak zorunda kalan yazar, Halep'e yerleşerek yayımladığı "Vahdet" gazetesindeki yazıları ve çalışmalarıyla Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasına katkıda bulunmuştur. 1938'de yurda dönen Refik Halid, dergi ve gazetelerde günlük yazılar yazmış ve 20 kadar roman kaleme almıştır.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan zaman dilimini, güçlü gözlem yeteneği ve dilinin zenginliğiyle farklı türlerdeki eserlerine taşıyan Refik Halid, Memleket Hikâyeleri'nde Anadolu gerçeğini; Gurbet Hikâyeleri ve Sürgün gibi eserlerinde, derin memleket hasretini edebiyatla buluşturmuştur. Yazarın, Ago Paşa'nın Hatıratı, Kirpinin Dedikleri gibi mizah eserlerinde; Bir Avuç Saçma, Makyajlı Kadın gibi kroniklerinde; Minelbab İlelmihrab ve Bir Ömür Boyunca adlı hatıratlarında, çok yönlü ve renkli anlatımı, sosyal-siyasal ortamın resimlendirilmesini sağlar. Anahtar, Nilgün, İki Cisimli Kadın, 2000 Yılın Sevgilisi, Bugünün Saraylısı gibi romanlarında ise sürükleyici kurgular içinde tasvir yeteneğiyle yaratıcılığını birleştirerek, genel olarak bireysel ilişkileri ve özel olarak da kadın-erkek ilişkilerini mekân-zaman boyutlarında derinlemesine ele alır, romanların geçtiği dönem ve mekânlara ait ince detaylara yer vererek anlatımını zenginleştirir.

18.7.1965 tarihinde İstanbul'da ölen yazar Refik Halid, muhalif kaleminin keskinliği, temiz İstanbul Türkçesi, renkli anlatımı, tasvir gücü ve yaratıcılığıyla, Türk edebiyatının en güçlü isimlerinden biridir.

Kitap yayına hazırlanırken yapıtın edebi niteliği göz önünde tutularak yazarın özgün anlatımı korunmuş, gençlerin de yararlanması amacıyla bazı sözcükler dipnotlarla açıklanmıştır.

BİRİNCİ KISIM

I

"Ekmeğime kan doğradı, gidinin soysuzu! Sineksiz yaz edecektim, sivrilttiği kazık dibimize battı. Nidek şimdik? Gidi, beli kırıla! Beni bu zebil halde bırakıp kaçıyor!"

Hacı İdris başparmağı yamru yumru bir yerelması gibi şişmiş, morarmaya yüz tutmuş ayağını sittin senelik ahbabı ve hemşerisi emekli hükümet doktoru Yasin Cankatan'a uzattı, "Üf! Üf!" sesleri çıkararak tekrarladı:

"Nidek şimdi? Bu ayakla mağazaya gidilir mi ki?"

Doktor:

"Onun bir gün senden ayrılacağını biliyorduk," diye söylendi. "Gözü büyükte. Eh, İstanbul'dan marangoz Veli dayısı da çağırıyor, postu serip rızkını bulacağı bir ev hazırken durur mu? Dünya gençten gence, dinçten dince! Elbette başka bir kâtip eline geçer."

Hacı bir daha inledi ve:

"Geç onu!" diye bağırdı. "Sıçan olmadan çuval delmeye kalkıştı. Hevesi karnında kala! Kaddi kuruya! Kaç gün, kaç ay sürer bu iş?"

"Nikris derler adına, Frenkçesi *gut* yani *damla*... Bir, bir buçuk ayı göze almalısın."

"Ülen biz zaten şaşıydık. Arı da soktu, kör olduk be. Yaş yetmiş, üstelik çukurda olan ayağımıza damla indi. İflah bulmam gayrik!"

Bir kuşluk vakti, Bakırcılar Çarşısı'ndaki Hacı'nın iki katlı yeni yapı beton evinde ve dövülen bakır sesleri içinde konuşuluyor. Bütün gün hep bir ağızdan devam eden şamataya buradakiler alışıktırlar; seslerini o kadar iyi ayarlamışlardır ki, bağırmadan rahatça konuşup anlaşmaktadırlar. Semtte İdris'inkinden başka, evlerin ve dükkânların hepsi kerpiç veya ahşaptır, bildiğimiz eğri büğrü, girintili çıkıntılı, birbirlerine dayanmış, kasabanın uzun kışına nasıl göğüs gerip de ayakta durduklarına akıl ermeyen, kuş yuvaları yanında çok daha geri, sanatsız, hünersiz, çirkin kalan evler!

Yenimahalle, istasyona giden cadde etrafında kuruluyor; uzakta, düzlükte. Hacı o derece çıplak, ferah, göz önünde ve gelip geçenin durup dört yanından seyredebildiği bir evin içinde rahatlık duyamaz. Böyle bir yer, kapanık, sinsi, saman altından su yürüten ve karşısındakinin gözüne bakmaktan çekinen içinden pazarlıklı ruhuna uymaz.

Kendisini gönül rahatlığına kavuşturan asıl yuvası; loş, izbe, pamuk karışık yün ve kirişli basma kokan dükkânıdır, *mağaza* dediği bodrum. Fakat o bodrum kasabanın göbeğinde, en işlek sokağındadır; burada müşterisiyle yarı karanlıkta, sır vermediğine emin olarak çekişe çekişe, cinaslı sözlerle mal satarken keyfine diyecek yoktur. Konuşurken memleket ağzı bir sürü tabirler, atasözleri, dualar, beddualar kullandığı, hikmetler savurduğu için, adı hoşsohbete çıkmıştır da!...

İşte bugün o civar lehçesiyle doktora dert yanışı da önce

hastalığından dolayı dükkâna gidemeyişinden; sonra iki yıldır yanında çalıştırdığı lise mezunu Erbil'in patronunu evinden çıkamaz halde bırakıp iktisat fakültesine kaydedilmek üzere memleketten ayrılmasındandır.

Fakat evin içinde Hacı Efendi kadar dertli iki insan daha var: Patronun olgun karısı ile birinci eşinden doğmuş taze kızı... Doğrusunu isterseniz, Erbil'in gidişine; çarşıya ayak alıştırmış bütün kasaba kadın ve kızları üzülüyor.

Zira henüz yirmi ikisini doldurmuş olan esmer delikanlıda özellikle kadınların hoşuna giden çok tesirli bir alım vardır; sanki vücudundan erkeklere görünmez esrarlı bir ışık yayılır, bir ışık veya büyülü bir kavrayış akımı, kadın bunun çevresine girdi, bir kere tesirine kapıldı mı doğuştan epeyce donuk, cinsi bakımından hayli güdük de olsa yine kendisinde bir uyanıklık duyar.

Nedir bu tesir? Erbil'in göze çarpan güzel bir tarafı olmadığı gibi umumi görünüşünde de dikkati çeken bir fevkaladelik yoktur. Kalabalık sırasında silik kalmasa da ilk bakışta, "Aman ne yakışıklı erkek!" dedirten ne koç, ne tığ gibi delikanlıdır. Ayrıca kıyafet düşkünüdür de... Böyle olmasına rağmen neresinden geliyor o, kadınları tuhaflaştıran ve durgunları bile bir acayip hale sokup büsbütün hareketlendiren kuvvet?...

Doktor Cankatan, anlayışı bakımından daha üstün hayata layık iken nasılsa kıyıda kalmış, kafası işlek bir zattır. Delikanlının bu özelliğini sezdiği içindir ki manifaturacı Erbil bahsini ederken bir yandan da şöyle düşünüyordu:

"Oğlan, İstanbul'da bir kere tutunur, yerini severse değme keyfine! Kadın tayfası onu adam etmesini bilir; vallahi yedi kat göğe çıkarırlar. Büyük bir tüccar mı olur, müteah-

hit, milletvekili, bakan mı? Her şey! Herhalde yokluk çekmez? Yiyip içer, giyinip kuşanır, gezer tozar, hoş bir ömür sürer. Şeytan tüyü var çocukta!"

Kanaatını sağlamlaştırmak için bir arkadaşını hatırladı:

"Bizim sınıftan Doktor Sırrı öyle değil miydi?" diye içinden söylendi. "Onda da bu kuvvet vardı; neler görmedi, eline ne fırsatlar, ne nimetler geçmedi! Daha öğrenciyken Kadırga'da, dul bir Ermeni kadını kendisine abayı yakmıştı. Karı hem zengindi, hem de vardakosta... Oğlanı paşazadeymiş gibi yaşatırdı, ne pahalı iç çamaşırlarıydı giydirdikleri! Cebine harçlığını da koyardı; hepimiz kıskançlığımızdan çatlardık. Ömrü boyunca prens hayatı sürdü."

Önemli bir nokta üzerinde durdu:

"Erbil durgun yaradılışlıdır, zemin ve zamanı kullanmasını bilir. Kasabadan olaysız ayrılıyor; onun yerinde bir başkası olsaydı gördüğü iltifatlardan şımarır, âşıkdaşlığa kalkar, rezaletler kopmasına meydan verirdi. Bütün tutkunlarını idare etti; en mükemmeli de Hacı'nın karısıyla, kızıyla mesele çıkarmadan ayrılabilmesi! Allahü âlem ikisini de az çok hoşnut etti, ama işi sezdirmedi."

Doktor bunları aklından geçirirken, odaya –başında bir örtü– Güllü Hanım girmişti. İnce, uzun boylu, sarışın, Çerkez kırması, otuz yaşlarında, güzelce bir kadın, ama şirretliği yüzünün hatlarına, hareketlerine işlemiş. Ayrıca kocası kadar küfürbaz.

Hacı'nın hâlâ meydanda duran şiş parmaklı, iğrençliği artmış, ayağına da, hastalığına da aldırmadan zehrini Cankatan'a dökmeye başladı:

"Kapıdan girerken kulağıma çalındı. 'Elbette başka bir kâtip bulunur,' dedin. Nerede o bolluk doktor bey? Kasa-

bada adam mı kaldı? Hepsi İstanbul deyip buralardan ayaklarını çekti. Kalan da kırk deyip, kırk bir diyemeyecek bir sürü uyuz! Bedeni yerlerde çürür o orospu dölünün... Ne beklersin? Anası sarımsak, babası soğan! Bu akşam şimendifere binecekmiş de imtihan gününe yetişecekmiş! Yetişmezse okula giremezmiş. Giremez inşallah!"

Hacı inledi, ama parmağının acısından mı, oğlanın gidişinden mi, yoksa her ikisinden mi? Kendi de anlayamadı.

Doktor:

"Öyledir," dedi. "Gününde yetişmeli. İmtihana tabii tutarlar, Erbil'in imtihandan korkusu yoktur, birincilikle girer."

Hacı tasdik etti:

"Girer, girer. Kurdun adı yaman çıkmış, tilkicik var baş keser. Oğlanın başaramayacağı iş yoktur. Bilmediği beş vakit namaz, onu da şeytanlar komaz!"

Oda kapısının ardından konuşulanları, bakırcıların şamatasına aldırmadan işitmek için Hürmüz kulağını tahtaya dayamış, bitkin halde. Genç kız bir gün Erbil'in karısı olacağına inanmış, epeyce zamandan beri nişanlı tavrı almıştı; zira babası gibi tüccar birkaç kasabalı, kızlarını kâtip, muhasip veya tezgâhtarlarıyla evlendirmişti. Hiçbiri Erbil kadar yakışıklı ve onun gibi lise bitirmiş değildi. Hürmüz'ü kıskanan komşu kızları, hasetten kavrulduklarını belli etmemeye çalışarak suret-i haktan görünüp:

"Ülenin," diye aralarında söyleniyorlardı. "Gökten aradığını yerde buldu. Tüy değil, kuyruk! Bahtı açıkmış kızın!"

Doktorun tahmini dışında Erbil, patronunun ne karısıyla, ne de kızıyla en ufak bir münasebette bulunmaya yanaşmadığı gibi, onların aklından da öyle bir şey geçmemişti!

Güllü Hanım aksine delikanlının üvey kızıyla evlenmesini istiyordu; sırf lise mezunu, yakışıklı ayrıca kocasına işlerinde faydalı bir damadı olsun diye.

Kadının helal olmayan münasebette gözü yoktu; yaşıtı bir kocaya varmak arzusuyla Hacı'nın bir gün, çok uzamadan eceliyle ölmesini bekliyordu! Gut hastalığı tasarısını kuvvetlendirmişti.

Hürmüz, kaçırdığı nişanlısının aleyhinde söylenenlerden, o beddualardan hoşlanmamaktadır; zira delikanlının dönüp dolaşıp günün birinde yine kasabaya, Hacı'nın yanına döneceği, dönünce de evlenme işinin halledileceği inancındadır.

Çekik gözlü, yanakları fazla dolgun, yüzü toparlak, vücudu epeyce hantal, fakat sıcakkanlı tatarımsı tazeye yarın, babası gözünü yumunca nakit ve emlak olarak büyükçe bir servet kalacaktı. Erbil öyle nimetleri kaçıracak hımbıllardan mıydı? Genç kızın güvendiği de zaten bu... Kendi güzelliği değil.

İçeri odayı dinlemekten birdenbire vazgeçerek sokağa bakan pencereye koştu, şaşırdı; Erbil geliyordu. Nasıl olmuştu da onun gelişini sezmiş, anlayamadığı bir kuvvet kendisini pencereye doğru itmiş, yürütmüştü? İlkokulu bitiren taze, okuduklarından faydalanarak:

"Muhakkak ikimizin arasında bir bağlantı var, birbirimizi çekiyoruz Tamam bak, işte, o da cama baktı,bakıyor. Ben surat etmeyeyim, gülümseyeyim," diye söylendi ve düşündüğünü de yaptı; iri, etli dudaklarında tatlı bir gülümseme belirdi. Kapı çalınmadan odaya koşsa, haber verse bunu kötüye yorarlar, akıllarından, "Oğlanı pencerede bekliyor, kız kudurmuş," gibi bir şey geçirirlerdi.

Döneri paslanmış çıngırağın hırıltılı sesi duyulunca gelenin kim olacağını tahmin ederek, Güllü Hanım telaşla içeriden fırladı. Hürmüz öbür odaya çoktan kaçmış, çıngırağı işitmiş de yeni çıkıyormuş gibi bir tavırla kapıda görünmüştü. Üvey annesi soruyor:

"Kim ola? O başına taş dikilesice oğlan mı gelen?"

"Bilmem, bakayım."

"Sen dur... Ben açarım, biraz beklesin hele! Mahşer tilkisi gibi meydanda kalacağı günü de göreceğim inşallah!"

Böyle demekle beraber, Güllü Hanım başörtüsüne ve entarisine çekidüzen veren hareketlerle gidip kapıyı açtı ve yapmacık bir sesle:

"Buyur oğul," diye iltifat etti. "Hacı Efendi hasta yatağında bekleyip duruyor; doktorla hep senin lafını ediyorlardı. Bu iş böyle olmamalıydı, ama senin de hakkın var. Onca yıl göz cevheri döktün, neden yarıda bırakasın!"

Erbil'i odaya soktu. Hacı –ikiyüzlülükte karısını da geçerek delikanlıya görülmesi, gösterilmesi pek lüzumlu, adeta antika bir ziynet eşyası gibi daima açıkta bıraktığı iğrenç ayağını büsbütün uzatarak– hoşça sözler söyledi, hayır dualar etti.

Neden?... Gencin İstanbul'da herhangi bir sebeple dikiş tutturamayıp geri dönmesi ihtimalini hesaplıyordu. Hırdavat tüccarı Abdüş Ağa'nın kâtibi de bir şeyler umarak Ankara'ya gitmiş, hukuk fakültesine girmiş, altıncı ayında okulu bırakıp yine ağanın dükkânına dönmüştü. Ümidi pek yoktu, ama gene de ihtiyatlı hareket lazımdı; çocuğu büsbütün kırmaya gelmezdi. Kırılırsa kasabanın öbür manifaturacısı Dursunoğlu'na kapılanıverir, iş sarpa sarardı.

Hürmüz sofradan geçerken gözleriyle bir lahzada kav-

radığı Erbil'i bugün her zamankinden daha yakışıklı bulmuştu; biraz da yabancılaşmış gibiydi, şimdiden başka bir memleketten olmuştu; sanki yaşı da büyümüş, yürüyüşüne yetişkin adam hali gelmişti; öyle görünüyordu.

Acaba kasabanın en usta terzisine yaptırdığını bildiği üstündeki lacivert elbise mi onu değiştirmişti? Baştan ayağa kadar kusurlu kostümü içinde yepyeni sarı gömleği, çiçekli kravatı, gacır gucur kunduraları ile Erbil büyük bir şehirde, hele İstanbul'da adeta gülünç olurdu ama görgüsüz Hürmüz nazarında mükemmel bir güveyi manzarası almıştı; gerdeğe girecek kıyafetteydi. İçi sızladı; şöyle de söylendi:

"Hangi kıyafette olsa yakışıklı çocuk! Mağazada yarım kollu gömleği, tıraşı uzamış halde bile fena mıydı? Alışverişe gelen karılar bir bahane bulup ayrılmaya yanaşmazlardı; hele muhasebeci beyinki..."

Kızın içinde, acısının üstüne çıkan tatlı bir his vardı. Erbil gittiği yerden çabucak bezecek; yerini yadırgayacak. Aklınca buna bir sebep de buluyordu. Kasabasında kadınlardan yüz bulmaya alışmıştı; büyük şehirde kim kime dum duma? İltifat görmeyecekti. Orada daha çekici, konuşkan, serbest tavırlı, dil bilir, sporcu ve zengin delikanlılar kaynıyordu. Hacı'nın tezgâhtar kâtibi silik, sönük, sünepe kalacaktı.

Bunları filmlerde görmüştü; fırıl fırıl dans ediyorlar, uçarcasına otomobil sürüyorlar, var kuvvetle kürek çekiyorlar, balık gibi yüzüyorlardı. Erbil sağlam yapılıydı ama her metresinde birkaç santim hileli kumaş ölçmekten ve "güle güle" demeyi unutmadan, cakalı bir eda ile makas işletmekten, yahut cart diye patiska yırtmaktan başka ne yapardı ki?

Evet, defter tutmakta, vergi hesapları çıkartmakta ustay-

dı, aklı böyle işlere çok ererdi, şüphe yok, fakat kadınlara iltifat etmesini hiç bilmezdi, somurtkan dururdu:

İstanbul'da bu sökmez!

Hükmünü verdi, delikanlının zihninde saklayacağı hayalini kafasına iyice nakşetmek için anahtar deliğinden odayı gözetlemeye başladı. Pıtırtı bile olmasın diye terliklerini çıkarmış, eline almıştı.

İyi bir rastlantı, Erbil tam karşısında, sedire ilişmiş, ellerini dizlerine koymuş, azıcık utangaç bir halle Hacı'yı dinliyor. Kızcağız gizli bir şey yaptığından mı nefes nefese, yoksa göz koyduğu erkeği belli etmeden bu kadar yakından ve dikkatle, her tarafına ayrı ayrı bakarak seyretmenin heyecanı mı onu solutuyor? Bir aralık yüreği öylesine çarpmaya başladı ki, sesi içeriden duyulur korkusuyla geri çekildi.

Erbil'e yaklaşmak, sokulmak, sürtünmek, onun tarafından okşanmak, kucaklanmak ihtiyacı içindeydi, başı dönüyordu, sanki açtı; bu çocuğun havası kadını erkeğe acıktırıyordu. Vücudun her tarafını kaplayan, adeta sızlatan bir acıkma!

Az önce:

"Ben onu görmeden uzun zaman nasıl dayanacağım?" diyordu; şimdi bambaşka düşünmektedir:

"Görmesem daha iyi olacak; belki unutur, şu dertten kurtulurum. Gördükçe bağrımdaki ateş alevleniyor."

Güllü Hanım da Erbil'e ara sıra göz attıkça, içinden şunları geçiriyor:

"Sekiz, on yaş daha büyük olsaydı, Hacı gözlerini yumunca bana ne iyi bir koca olurdu. Mektup yazar, çağırır, evlenirdik; erkeğe kanmadan ölüp gitmezdim. Erbil mağazayı süsler, vitrinler koyar, kârlı işlere girerdi. Benden güze-

lini, zenginini nereden bulacaktı? Vallahi can atardı. Zaten hoşuna gittiğimi biliyorum. Mütevelli Hanım kendisinden yirmi yaş küçük bir delikanlı ile nasıl evlendi? Hâlâ da gül gibi geçiniyorlar. Olmaz iş mi ki? Kendinden genci, tazesi ile gerdeğe girmek sade erkeklerin hakkı mı? Şeriat kadınlara da müsaade ediyor. Hatçe Ana'mız peygamberimizle öyle evlenmedi mi?"

İçinden öfkeleniverdi; Hürmüz pek akılsız, donuk, alımsız bir kızdı, azıcık fettanlık etse, delikanlıyı avlar, İstanbul'a gitmek sevdasından vazgeçirir, kendisine bağlardı... Evin tadı kız, derler ama bu kız için söylenmemişti o söz. Zavallıda boy bos da yoktu. Nesi vardı ki zaten! Şimdi sofada dövünüyordu. Gün görmemiş Hacı'ya dönmüştü.

"Kaçırdı delikanlıyı," diye mırıldandı. "İlk bahtın, altın tahtın! Fırsattan faydalanmasını bilseydi."

Doktor Cankatan hatırlattı:

"Yolcu yolunda gerek. Çocuğu alıkoymayalım. Yapacağı bir sürü iş vardır."

Doktor daima yüksek sesle konuşur, her söylediğini dinletmeye alışmış bir adamdır. Hürmüz dışarıdan bu sözü işitince kapıdan hemen uzaklaştı. Bir ara zihninden Erbil'in kolaylıkla İstanbul'a alışması, kısa zamanda şehirliden fark edilmez hale gelmesi, o film tiplerine benzemesi ihtimali geçmiş, tekrar mahzunlaşmıştı.

"Sarı Hocaların oğlu böyle olmadı mı," diye düşündü. "Avrupalara gitti, yıllarca kaldı, dönünce yüksek maaşlara geçti, milletvekili falan derken bakanlığa da kondu. Bir paşa kızı ile evlenmişti; bir kerecik gelmişti de, 'Alafranga helası olmayan evlerde kalamam,' diye gece yarısı Ankara'nın yolunu tutmuştu."

Sızlandı:

"Bizimkine de Allah yürü ya kulum deyiverirse gayrik buraya dönmez..." Yumuşak etli, şişmanlığa elverişli, hayal kudreti yetersiz kadınların çoğunda olduğu gibi Hürmüz üzülmeye fazla gelmezdi, henüz katı, fakat irileşip sarkmaya hevesli göğsünü sarsan bir omuz silkmesiyle söylendi:

"Ömrümü, günümü yiyecek şu oğlan! Tavşan yamacı geçti artık. Kasabada koç yiğidin soyuna kıran mı girdi? Emmimin oğlu var sırada; he desem dizimin dibine atar kendisini!"

Kapı açılmıştı. Doktor önde, Erbil arkada çıktılar.

"Allahaısmarladık, Hürmüz Hanım."

Bunu söyleyen delikanlının azıcık heyecana gelmiş olan tok, tesirli erkek sesini genç kız kulaklarında haftalarca duyacaktı. Meğerse Erbil'in hoşa giden, içe işleyen bir güzelliği de sesiymiş. Tevekkelli Çinili Cami'nin çopur müezzinine, sesindeki o tarif edilmesi güç, tatlı, yiğit ahenginden dolayı semt kadınları yanıp tutuşmuyorlardı!

Doktor Yasin ile Erbil, sekiz on dükkândan ibaret Kazancılar Çarşısı'nı konuşmadan geçtiler; köşeyi sapınca şamata hafifledi, o zaman doktor sordu:

"Demek dayının yanında kalacaksın. Kalabalık mı evi?"

"Marangoz Hasan Efendi dayım değildir; dayım oğludur. Ama yaşını almış bir adamdır. Yüzünü bile görmüşlüğüm yok, evliymiş. Çocukları olmamış diye duyduk."

"Daha iyi... Seni evlat yerine koyar. Zaten öksüz büyüdün. Hali vakti nasılmış?"

"Varlıklıca olduğunu söylediler. Dükkân da, ev de kendi malıymış."

"Hangi semtte bunlar?"

"Beyazıt tarafında, Tavşantaşı diyorlar adına."

"Ha, bildim, makbul yerdir o semt. Fakültelere de yakın. Memnun oldum, doğrusu."

Hükümet caddesine çıkmışlardı. Doktor, içinde hüzün ve haset sezilen bir sesle söylendi:

"Ben de kırk yıl önce senin gibi böyle tek başıma İstanbul'un yolunu tutmuştum. Zamanımızda tıbbiye mektebi Haydarpaşa'daydı; Bağlarbaşı denilen semtte bir Ermeni kadının evinde oda tutmuştum. Kadının Mannik adında dul bir yengesi vardı; dinliyor musun?"

Erbil, aklı daha demin Hürmüz'ün dikkatini çeken perişan halinde, üzgünlük duymakta idi. Farkında olmadan, "Dinliyorum, doktor bey," dedi. Ama gene daldı.

"Evet, bir yengesi vardı, duldu, hani pek geçkin de sayılmazdı; otuz bir, otuz iki yaşındaydı ancak. Ama daha toydum, bu yaştaki kadını yaşlanmış sanırdım. Eh, ben de yakışıklı delikanlıydım; Mannik abayı yaktı bana. İlk tanıdığım kadın işte odur. Eskileri gözden geçirirken –çoğunun adlarını bile unuttum– yüreğime ateş düşerek hatırlayıp özlediğim hâlâ Mannik Hanım'dır. Bakalım seninki kim olacak, Erbil?"

Cankatan durdu, derin bir nefes aldı, şüphe ile gene soruyor:

"Yoksa, senin daha evvel başından bir şey geçti mi? Hele hele, söyle! Pek acemiye benzemiyorsun, evlat!"

"Yok, doktor amca. İşten, okumadan vaktim oldu mu ki? Hem en küçük şeyi söz ederler burada."

"Haydi, öyle diyorsun, öyle olsun. Yalnız şunu söyleyeyim ki, gideceğin yerde kadınlardan çok yüz göreceksin. Eğer kendini ve onları iyi idare etmesini bilirsen, yani aşırı düşkünlüğe ve sulu âşıklığa vurmadan işin içinden tatlılıkla

sıyrılma hünerini gösterirsen sırtın yere değmez! Hem öğrenimini bitirir, hem de fazla zorluk, sıkıntı çekmeden canım şehrin keyfini de çıkarmış olursun.

Yaşlı doktoru selamlayanlar çoktu. Sözünü ikide bir kesiyor, kimine merhaba, kimine aleykümselam dedikten sonra tekrar konuşmasına devam ediyordu.

Merkez kahvesinin önünde Erbil'e bir nasihat daha verdi:

"Yabancı dillerden birini muhakkak öğren, ama iyi öğren! Şimdi aranan budur; başarının sırrını, yolunu açacak tılsımlı anahtarı bulmuş olursun. Unutma sözümü, lisan öğrenmedikçe daima eksik bir tarafın kalır. Başkalarının yanında çok defa aşağılık duygusuna kapılır, kendine güvenini kaybedersin. Bak, ben doktor olduğum halde Fransızcamı ilerletemediğim için mesleğimde yükselemedim; ömrümü şu küçük kasabada hiçine tüketiyorum."

Erbile'e elini uzattı, delikanlı bu eli öpüp başına koyarken, Yasin Bey:

"Haydi," dedi, "yolun açık olsun. Seni bir daha görmek nasip olacağa benzemiyor; hem tatillerde sakın sılaya gelme. Yurt içinde dolaş, fırsat bulursan dışına çıkmaya bak. Son bir nasihat daha: Fakülte öğrencisi yoksul kızlardan birine gönül verip evlenmeye kalkışma!"

Gülümsedi, kanaatince hikmet dolu, kimsenin aklına gelmeyecek bir şey söyleyecekti:

"Malum ya," dedi, "iki çıplak bir hamamda yakışır, ayrıca öyle okumuş bir kızla senlik benlik davasından başını alamazsın. Hem kel, hem fodul olurlar, çoğul hayata yüklü girme evladım."

Sözlerini bir dua ile bitirdi:

"Allah seni sonu gelenlerden eylesin."

Erbil eşyasını çoktan hazırlamıştı, dut kurusu, cevizli sucuk, erik pestili, tarhana, kuru kaymak nevinden hediyelik memleket ürünü ve ev işi öteberiyi daha sabah vakti istasyona göndermiş, bavulunu berber dükkânına bırakmış olduğundan, geri kalan kısmını veda ziyaretlerine ayırmıştı. Ağustos güneşinin yalazladığı yeni asfalt caddeyi, elinde bavulu kan ter içinde geçti.

Kasaba istasyonuna haftada iki gün yurdun en uzak yerinden kalkan acayip bir tren uğrar. Adı ekspresdir ama, –dört, beş yolcu vagonu sayılmazsa– odun, petrol, eski makine kazanları, hurda ve kaba eşya yüklü upuzun marşandizdir bu.

Tarifede yazılı saatte geldiğini gören olmamıştır. Zaten gelip de stop ettiği zaman artık bir daha kalkabileceğine ihtimal vermek güçtür. Lokomotifin her tarafından sular akar, yağlar sızar, buharlar fışkırır. Her seferinde makinist rıhtıma inip biraz uzağında durarak lagar lokomotife, atının yere uzanıp can çekişmesini seyreden bir arabacı kederiyle bakar. O sırada ateşçi elindeki sivri gagalı yağdanlığını hurda makinenin rasgele bütün vücuduna saplamakla meşguldür; adamcağızın ümitsizliği yüzünde okunur.

"Faydasız! İş olsun diye yapıyorum!" manası sezilen bir hali vardır. Bereket, yolcular o tarafa bakmaz; ekseriya ya çok ileride, yahut çok geride, daima uzakta durmuş olan vagonlara adeta can havliyle koşarlar; koşarlar ama sahanlıklar bile insan ve eşya ile doludur, girmek için çekişirler; birbirlerini çiğnerler.

Vagon pencerelerinden satıcılara doğru yüzlerce kol uzanmış, çağrı sesleri imdat isteyen kazaya uğramışlarınki kadar korku vericidir. Öyle kollardır ki bunlar, ahtapotunkiler gibi kıvrıla büküle uzar, yakaladığını sanki vantuz gibi çeker, götürür.

Manzara, istasyona bir trenin gelişi değildir; bir facianın kopuşunu andırır; ana-baba günü budur, işte! Durmuştan ziyade patlayıp çökmüşe benzeyen lokomotif kendinden beklenilmeyen bir takatle nihayet harekete geçer, katarı sürüklemeye başlar, trenle beraber istasyonun şamatası da dinmeye yüz tutmaktadır; sanki makine o gürültüyü de almış götürmektedir. Az sonra deminki kaza ve felaket meydanına derin bir sessizlik, sükûnet yerleşmiş, orada artık huzur hüküm sürüyordur.

İşte, elinde, kasaba marangozunun hünerbazlığı eseri kontrplak sert bavulla Erbil Erbeyli bu trene binmiş, bavulunu koridora yan koyup üzerine ilişerek büyük yolculuğuna o şekilde başlamıştı.

II

İki gece, iki gün süren ve konfordan hiç nasip alamamışları bile canından bezdiren son derece ilkel bir tren yolculuğu, akşama doğru Haydarpaşa Garı'nda sona erdi...

Erbil, dayısının oğlu marangoz Hasan'dan aldığı talimatlı mektuba uyarak Gar Emniyet Komiserliği'ne gidecek, kendisini tanıtacaktı; çıraklardan biri önceden oraya gön-

derilmiş olacak, delikanlıyı alıp eve götürecekti. Komiser, marangozun aynı mahallede oturan eski bir ahbabıydı, bir hemşerisi...

Erbil, vagonda tanışıp kendisinden pek haz ettikleri anlaşılan ana-kız bir ailenin eşyasını indirmekle, hamala vermekle epeyce uğraştı. Bu –nefes darlığı tedavisi için İstanbul'a gelen– ince güzel kıza, azaplı yolculuk on sekiz yıllık ömrünün en tatlı devri gibi gelmişti; onun astım krizi, esasta ruhi sebebe dayanan cinstendi; delikanlıyı bulup beğenince hafifledi, hele vagonun mahşer kalabalığı içinde birbirlerine sokulmak zorunda kaldıkları, birbirlerinin ellerini, kollarını, bacaklarını ikide bir kendi vücutlarında duydukları andan itibaren büsbütün kesildi.

Kızcağız Erbil'e tekrar buluşmak üzere isim, adres, randevu bile vermişti; kulağına usulcacık yalvarmıştı da... O da kayıtsız kalamamış, aramayı candan istemiş, vaat etmişti.

Yol ahbaplarından ayrılınca kasketli hamala karakolu sordu; yüreği güm güm atıyor, ara sıra bu kuvvet birden düşüyor, içinde uzun süre dayanılmayacak bir eriyiş duyuyordu.

"Çok heyecanlandım," diye düşündü. "Kasabadaki değişmez hayatımdan sonra artık daima yenilikler, yeni simalar, yeni olaylar..."

Heyecanın baş sebebi evinde yerleşmesi kararlaşan dayıoğlu Hasan'ın nasıl bir adam olduğunu bilmeyişi... Yerini benimsemesine imkân bulacak mı? Kendisine gösterilecek muameleyi merak ediyor, uşak gibi kullanmaya kalkmalarından korkuyordu.

"Karısı aksi, lanet kocakarının birisi ise yandık!" diye söyleniyor, arkasından:

"Hacı İdris'e dayandıktan sonra... Ne yapayım onun da kahrını çekerim!" gibi kendisine kuvvet verecek kararlar alıyordu. Karakola bu düşüncelerle girdi; komiseri sordu. Ayakta duran bir polis kısaca:

"Yok!" dedi, başını pencereye çevirdi.

"Gelmeyecek mi?"

"Geldi, gitti. Bu gece izinlidir."

Şimdi ne yapacak? Acaba marangoz çırağı da gelmemiş miydi? Etrafına bakındı; öyle bir şey yoktu, şaşırdı kaldı. Sağlam bir iple boynuna astığı, iç çamaşırının altında gizlediği selofan kâğıdına sarılı cüzdanında üç yüz lirası vardı; yokladı. Ferahladı. Sorar, bir otel bulur, geceyi geçirir, ertesi günü tekrar gelip komiseri arardı.

Fakat becerikli bir çocuk olduğundan polisten aldığı cevapla yetinmedi; masa başında oturup hayalata dalmış görünen sarışın, saçları briyantinli genç polise –galiba komisere vekâlet ediyordu– yaklaştı:

"Rahatsız ediyorum efendim, bir şey soracağım."

"Söyle!"

"Komiser Bey'in ahbabı marangoz Hasan Efendi dayıoğlumdur. Şimdi trenden indim, beni burada bir çırak bekleyecekti, birlikte evine gidecektik. İstanbul'u bilmem de... İlk defa geliyorum."

"Ha, sen misin gelecek olan çocuk? Tamam, azıcık dolaşıver dışarıda. Komiser Bey çırağı Kadıköy'e yolladı, neredeyse döner, beraber gidersiniz. Eşyan nerede?"

"Kapı önüne bıraktım."

"Mukayyet ol onlara. Aşırırlar ha! İstanbul'da gözünü açmalısın."

Erbil'in elinde tuttuğu taşralıların nedense haz ettikle-

ri patlıcan renginde yepyeni şapkaya baktı, inceden inceye seyretti, bir şeyler düşündü, sonra parmağıyla gösterdi:

"Vallahi bunu bile başından uçururlar," dedi. "Piyasada hiç bulunmuyor. Hoş, giyen de kalmadı ya! Senin yaşındakiler hep başı açık gezerler. Ver bakayım."

Elinde evirdi, çevirdi:

"İtalyan malı," dedi. "Alıcısı rastlarsa kırk lire eder. Yahu burada ne varsa Anadolu'ya aktarmışlar, gidip toplamalı da el altından piyasaya sürmeli. Karun olur insan! Çok mu sizin memlekette Avrupa malı şapka, kravat, çorap, falan?"

"Pek kalmadı efendim, ben bunu çoktan almıştım. İstanbul için saklıyordum."

"Dedik ya... Gençler burada giymezler öyle şey!"

"Giymem efendim."

"İyi edersin arkadaş. Hah, işte beklediğin çırak geldi. Acele edin de vapuru kaçırmayın; banliyö treninin yolcuları çıkıyor, yetişin ona."

Erbil yeni gelene göz attı: On dört, on beş yaşlarında bir çocuk... Ayağında bumburuşuk bir pantolon, yakası açık alacalı gömleğini pantolonunun ütüne salıvermiş, çıplak ayaklarında şıpıdık terliği andıran sandallar. Komiser vekili, ayaktaki polise seslendi.

"Yak şu elektrikleri, karanlık oldu, uyku bastıracak. Zaten dün gece sünnet düğününde sabahladık, sersem sepet bir haldeyim."

Çırakla beraber eşyaları yüklenip garın dış merdivenlerine çıkınca, Erbil karşısına birdenbire serilen manzaranın azametli güzelliğine hayran kaldı; heyecanlı, telaşlı olmasına rağmen farkına varmadan durdu. Çocuğa:

"Orası mı İstanbul?" dedi. "Oraları mı asıl İstanbul?"

Çırak şu koca şehir halkından biri olmanın gururuyla cevap verdi:

"Görülen İstanbul'un bir parçası. Daha öyle nereleri var, kaç yer! İlk gelişin olacak senin. Ben doğma büyüme buralıyım, dörtte birini tanımam daha!"

Erbil'i getiren trenin heybeli, hurçlu yolcuları bir evvelki vapurla gitmiş olduklarından baş güvertede oturacak yer buldular. İki gün süren yağmurlardan sonraki turuncu bir lodos gurubu, göğü ve denizi renklendirmiş, ama şehir kaya gölgesine sığınmış gibi loş, ayrıca dumanlı.

"Gideceğimiz yer hangi tarafa düşüyor?"

"Nah, şu tepede çift minareli bir cami görüyorsun ya, kulenin solunda... İşte orada, öte yandaki denize bakar, uzaktır. İstanbul'da her yer uzaktır zaten..."

"Ne ile gideceğiz?"

"Tramvay işler, otobüs işler, ama eşyalı adam almazlar. Üç buçuk papele kıyacaksın, taksiye bineceğiz. Var mı bu para sende?"

"Var. Hasan Efendi dayım rahat inşallah?"

"İyidir, selam söyledi. O dükkânından başka yere ayağını atmadığı için gelemedi... Hoş, evine de geceden geceye gider, akşamları dükkânda demlenir, tek başına. Evvela patrona uğrarız da ne derse onu yaparız."

Dükkânda demlenen ve evine sadece yatmaya giden bu dayıoğlu Erbil'in midesini bulandırdı. Suratsız karısıyla burun buruna bir dam altında yaşamak gencin hoşuna gitmemişti; ayrıca marangoz ustası ayyaş bir adamdı. Sordu:

"Çok mu içer?"

"Sızacak hale gelinceye kadar ama, kimseye zararı yoktur. Sen galiba bilmiyorsun, patrona mahallede *Diyojen Hasan Usta* derler."

"Neden öyle derler?"

"Kimseye metelik vermez, yani ferman dinlemez. 'Gölge etme başka ihsan istemem' der de ondan! Yapacağı işlere bir fiyat biçer, on para indirmez, pazarlık etmeye kalkışanı dükkândan def eder."

"Müşteri de gelmez elbette."

"Başını kaşımaya vakti kalmaz, ustalığına söz yoktur."

"Hanımıyla iyi geçinir mi?"

"Evde her şey hanımın elindedir, gül gibidir evi."

"Yazık, çocukları olmamış."

"Öyle... Olmadı. İlk hanımından da olmamış."

"İkincisi mi şimdiki?"

"Evet, konu komşu onu *saraylı hanımın kızı* diye anarlar. Anası saraydan yetişmeymiş de..."

Çırak, arka cebinden bir sigara paketi çıkardı. *Boğaziçi*... Taşralı gence uzattı:

"Tüttürüver bir tane, Sarayburnu'na karşı keyifli içilir."

"Sen bu pahalı sigarayı mı içersin? Ben sigara kullanmam."

İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarıydı: Müttefikler, Fransa sahillerine haziranda çıkmışlardı, o günlerde Ren Nehri üzerinde muharebeler oluyordu. Çırak:

"Aldırma ağabey, " dedi. "Beş on kuruş kazanıyoruz. Bu paketin cakası vardır, şöyle açtın, etrafa gösterdin mi itibarın artar."

Erbil diyecek söz bulamadı. Lüks sigara içen on dört ya-

şında bir marangoz çırağı! İstanbul buydu demek, öyle bir halk ile dolu, hesabını, kitabını bilmez hovardalar şehri. *Boğaziçi* paketini perişan kıyafetine yakıştıran çocuğa hayretle bakıyor ve içinden söyleniyor:

"Oğlan muhakkak rakı da içiyordur, hem *Klüp* rakısı!"

Vapur köprüye yanaşmıştı. Saat yediyi bulmuş, dükkânların kapanma saati. Karaköy rıhtımı ve meydan mahaşarallah! Epeyce bekledikten sonra çırak bir ahbap şoförün müşteri boşaltan taksisini çevirdi. Şoför önce Erbil'i görmemişti:

"Ne o Veli?" diye alay etti. "Mirasa mı kondun? Arnavutköy gazinolarına mı gideceğiz? Kızlar yolda mı bekliyor?"

Veli sırıttı, öyle bir günün tadı damağına yayılmış gibiydi. Erbil'i işaret etti, dedi ki:

"Ağabey İstanbul'un yabancısı... Onu patronun evine götürüyorum, bana emanet ettiler, Hasan Usta'nın dayıoğlu."

"Atlayın hemen! Bir sefer daha yapıp arabayı garaja çekeceğim. Bu gece partide mühim toplantı var, geç kalmayayım."

Tren sarsıntısı, deniz manzarası, kalabalık, Diyojen Hasan Usta hakkında öğrendikleri, vagondaki hasta kız, lüks sigara içen çırak... Bütün bunların tesiri altında Erbil; kılavuzu ile partici şoförün yol boyu konuşmalarını tamamıyla kavrayamadı. Tramvayı ilk defa görüyordu. Ondan çok sokakları ve meydanları kaplayan halkın birbirlerine çarpmadan koşarcasına yürüyüşlerine, telaşlarına şaştı.

Ne kadar aceleci insanlardı bunlar! Ne oluyor, niçin koşuşuyorlar, nereye yetişmek istiyorlar? Bir ara sebebini sordu. Veli:

"Vapura, trene, tünele koşuyorlar," dedi. "Tramvayda, otobüste yer kapacaklar. Koşmasınlar da ne yapsınlar? Evlerine yetişecekler. Kiminin evi bir saat ötede, kimininki deniz aşırı iki saat; İstanbul bu! Sana dememiş miydim? Kaybolur insan bu şehirde... Bizim patron ne tramvaya, ne trene minnet etmemek için çıkmaz dükkândan, hiçbir yere gitmez."

"Zor iş!"

"Sen de alışırsın ağabeyciğim! Herkesi arkada bırakır, en önde gidersin ama acemiliğin epeyce sürer."

"Şu halk nereye gidiyor böyle?"

"Sirkeci Garı'na."

Az sonra bir meydan; Ayasofya! Cadde genişledi; bir meydana daha çıktılar; Beyazıt. Dar bir sokağa saptılar, yokuş aşağı gidiyorlar. Araba durdu, dışarıya bakan Erbil, kepenkleri kapalı bir dükkân gördü; içeride ışık vardı. Veli kepenge vuruyor. Açılan aralıktan bir adam belirdi. Karşıya rastlayan sokak feneri altında iyice seçilmektedir: Uzun boylu, beyaz mintanlı, kırçıl ve dağınık gür bıyıklı, gösterişi sağlam bir adam. Veli'ye gürledi:

"Eve götür, ben de gelirim sonra!"

Selam sabah yok; hemen içeriye çekildi, memleketinden gelen dayıoğlunun yüzünü bile görmek merakına kapılmamıştı; gülümsememiş, bir el işaretini bile lüzumsuz bulmuştu. Erbil'in başından aşağı bir kaynar su geçmişti. Kızardığını kendisi de fark etti, içinden söylendi:

"Bağdaşılmaz bu herifle... Delinin biri! Başımın çaresini aramalıyım. Karısı da muhakkak kendisine uygundur. Doktor Yasin Bey'in vaktiyle yaptığı gibi bir oda tutarım, derslerime mani olmayacak bir iş de bulurum; kıt kanaat yaşarım. Koca şehir bu... Elbette beş on kuruş kazanılır."

İki sokağa daha saptıktan sonra araba yine durdu. Çırak:

"Ev bu," dedi. "Üst katından deniz de görür."

Dar cepheli, iki kat, kagir, yeni bir bina. İndiler, Veli zile basmadan kapı açıldı. Bir kadın göründü ama herhalde marangoz ustasının karısı olmamalı; akrabalarından biri belki. Eli yüzü düzgün, iyi de giyinmiş. Erbil geride çekingen duruyor. Kadın şöyle bir göz attı:

"Buyur oğlum," dedi. "Gir içeri, gir ama ayakkabılarını çıkar; terlikler şuracıkta... Onları giyersin."

Veli'ye emir veriyor:

"Eşyaları basamağa koy, önce tozunu alayım da sonra sofaya taşırsın."

"Peki abla! Zaten söylemesen de içeri sokmazdım; bilmez miyim huyunu?"

Erbil hatasını anladı; kapıyı açan hanım, dayı oğlunun haremiydi. Hacı'nın karısını andıran bir hali var ama çok daha tatlı, sevimli, aynı zamanda ağır başlı olduğu belli. Delikanlıya fazla bakmıyor, hep eşyalarla meşgul.

"Yan tarafa gir oğlum; otur, biraz dinlen. Ben şu işi bitireyim, gelirim. Zaten odan da hazır."

Girdiği oda küçücük, lakin tertemiz, ferah, sade döşeli, adeta sabun kokuyor, bembeyaz tül perdeler sabun köpüğünden sanki. Erbil bir sandalyeye ilişti.

Dış kapı önünde gidip gelmeler, toz alma, süpürge, faraş sesleri, eşya taşımalar, neden sonra hanım içeriye giriyor, diyor ki:

"Aşağı katta hamam ısınmıştır; odan da o katta, bahçe üzerinde... Yıkanmadan temiz yatağına girmen doğru olmaz. Ben azıcık titizimdir, Erbil Efendi! Kusura bakmazsın, değil mi oğlum?"

Erbil'in bir düşüncesi ve derdi de –gayreti sayesinde çoktandır epeyce yumuşattığı– memleket lehçesinin İstanbul'da dikkati çekmesi, hoş karşılanmaması, alay konusu olmasıdır. Yenge hanım pek kırık dökük, kelimeleri ezip büzerek galiba tam İstanbullu dili ile konuşuyor ki, söylediklerini anlamakta güçlük çekiyor.

Kocakarı yerine taze dulu andıran bir kadınla karşılaşması da gencin şaşkınlığını artırmış, aklını şu noktaya saplamıştır: Marangoz evin semtine uğramayan acayip yarı meczup bir adamdır; Erbil Efendi yenge hanımla bir dam altında yapayalnız nasıl yaşayacak? Hele bu yenge –titiz, ağırbaşlı bir ev kadını olmasına rağmen– şayet göründüğü gibi çıkmazsa? İçinden söyleniyor:

"Uzun zaman kalamayacağım meydanda; birkaç haftalık misafirlik olacak bu!"

Doktor Yasin'in başından geçen Mannik meselesini hatırladı. Ama o dul kadındı, dayıoğlunun nikâhlı karısı değil. İş şakaya gelmezdi; başına bir keser, yahut böğrüne keskin bir marangoz aleti yemeğe hiç niyeti yoktu, doğrusu.

"İyisi mi pırtımı toplayıp bir an evvel buradan kaçmak!" kararıyla hanımın gösterdiği merdivene doğru yürüdü.

"Elektriği açtım, aşağısı aydınlıktır. Hamam sağda, odan solda. Ne lazımsa yerli yerinde bulursun, oğlum; işin bitince seslen, karnın açtır tabii... Yemeğini de hazırladım; yer, yatarsın."

Erbil de intizamı ve temizliği sever; basamakları memnun iniyor. Trenin kir pasından kurtulup sakız gibi beyaz çarşaflı bir yatağa girmenin ne zevkli olacağını anlıyor. Bir şey söylemek, daha doğrusu alakadar görünmek için sordu:

"Hasan dayım ne zaman döner acaba?"

"Sen ona bakma; artık yarın görürsün."

Delikanlı şimdi ön cepheden iki katlı görünen evin arka tarafındaki yarım katındaki odasındadır. Bir köşede somyalı yatak –öbür köşede anlaşılan yazı yazmak, ders çalışmak, kitap okumak için hazırlanmış– yeşil örtülü bir masa ve bir dolap.

"Mükemmel; bundan âlâsı da can sağlığı!" diye mırıldandı, ama uzun zaman faydalanamayacağını düşünerek memnunluğu üzüntüye çevrildi. Soyunup da karşısındaki hamama girdiği zaman tekrar yüzü gülmüştü. Zira burası termosifon ile ısınan tek kurnalı bir hamamdı. Mevsim henüz yaz olduğundan sadece ılıktı; tas, lif, sabun, silecek, hamam bezi, ne lazımsa, ortası delikli beyaz, bodur bir iskemle üstüne sıralanmış. Mermerler kaymak, musluk pırıl pırıl.

"Bırakılır ev mi bu," diye söylendi. "Hep böyle olacaksa yaşadık vallahi!"

Yere konmuş daha alçak ve küçük hamam iskemlesine oturunca önce akına trendeki kız geldi; kızın önceleri astım nöbetleri içinde, sonradan Erbil'e kalabalık arasında temas ettikçe kabarıp inen göğsü ve arzulu bakışları ile Aynur sanki karşısında.

Bu uzun sürmedi; zihninde berraklaşan sima başkasıdır, artık yenge diye çağıracağı dayıoğlunun karısı, acaba geceye rastladığından, ışıklar yetersiz olduğundan, yaşlı birini beklerken tazecesiyle karşılaştığından mı onu gerçekten çok genç, hoş, istetici mi bulmuştu? Endamlı vücudunu –evi gibi– tertemiz, gıcır gıcır, sabun kokulu tasavvur etmesinin mi tesiri olmuştu?

Nefsinden utandı ama düşünmesini kolay önleyemedi.

Onu unutmak için şimdi tanıdığı bir sürü kadın ve kız şekillerine zihninde geçit resmi yaptırıyor; Güllü, Hürmüz, muhasebecinin hanımı, dükkâna gelen kasabalı aileler ve memur hanımlarından iyiceleri, hatta alış-veriş için inmiş köy kızlarından bazısı, hepsi kafilede var; var ama akıl erdiremediği bir inatla yenge bir türlü silinemiyor.

"Acaba beni nasıl buldu? Hoşlandı mı?" diye düşündü bile. Çok küçüğüymüşçesine kendisine, ikide bir oğlum diye hitap etmesi tuhafına gitmişti. Acaba çocuk tesiri mi yapmıştı, yapıyordu?

Gözlerini yummuş, kulakları sabunla örtülü, başını ovuştururken, bir ara kapının usulcacık aralık edilerek içeriye bakıldığını sandı; hemen su döküp o tarafa göz attı:

Öyle bir şey olmamıştı; şimdilik olmazdı da. Bu gece olmamıştı, ama bir gün olmayacağı ne malum? Taze kadın, elinin altındaki bu yakışıklı gence daima çocuk muamelesi edecek, ana şefkatiyle mi bakacaktı? Belli ki koca oralarda değil; evde daima ikisi kalacak, geceleri ve gündüzleri...

Pek sıkıştı başı dara geldi mi, okul kitaplarıyla romanlardan ve gazetelerden öğrendiği Türkçe yerine memleketinin lehçesi ve tabirleriyle düşünür, konuşurdu; şimdi de öyle yaptı kendisine hitap ederek:

"Keçe kepeneğe gümüş düğme! Hepsi bitti üzerime bir de metres peyledim. Hem ayrandan, hem bayramdan olursam görürüm günümü! Aç tavuk düşünde darı görür derler a!"

Yıkanmış, alıştığı gusül abdestini de almış, sileceğe sarınmıştı. Kapıyı yavaşça araladı, kimsecikler yok, ona öyle gelmişti ki, yengesini karşısında bulacak.

"Yahu," diye söylendi. "Bu bende sabit fikir oldu, neden

acaba? Yarın gündüz gözüyle iyice görürsem belki yanıldığımı anlar, etkisinden kurtulurum."

Tekrar elbise mi giymeli, yoksa yanında getirdiği iki pijamadan birini mi sırtına geçirmeli? Erbil, pijamanın elbise yerine geçmeyeceğini, hatta trenlerde bununla dolaşmanın yasak edildiğini biliyordu. Hamam karnını da acıktırmıştı, düşündü, taşındı. Pantolon üzerine pijama ceketi giymeyi münasip buldu.

Hazır olduğunu anlatmak için birkaç kere yalancıktan öksürüyor. Yengenin sesi yukarıdan duyuldu:

"İşin bittiyse mutfağa gir, yan taraftaki kapı. Yemekler mangal üzerinde. Masa oracıktadır; üzüm de koydum, ye yat oğlum, yorgunsundur; Allah rahatlık versin."

Erbil denileni yaptı. Karnıyarık ile pilavı birbirine karıştırarak iştahla yedi, kirli sahan ve tabakları hamamdan aldığı ılık su ile sessizce yıkadı, kurulayıp mermerin üzerine dizdi; elektriği söndürüp odasına girdi. Hemen yattı. İki gün, iki gece süren tren şamatası ile sarsıntısını, başını yastığa koyar koymaz –hafiflemiş şekilde de olsa– yine duyuyor, ara sıra içi kaçar gibi de oluyordu. Böylece uykuya daldı, sebebini tamamıyla kestiremediği bir sevinç halinde.

İstanbul'a nihayet kapağı atmasından, o şehirde, acayip bazı tarafları olmakla beraber, umduğunun üstünde bir eve kavuşmasından, kolaylıklar görmesinden ileri gelen heyecanla bir sevinç, uykudan önceki dileği şu oldu:

"Başıma hayır gele!"

Kapıya vuruluyor! Bu sesle uyandı; oda yarı aydınlık; nerede bulunduğunu birden kestirememekle beraber koştu, kapıyı açtı.

Karşısında dün gece hayal meyal gördüğü entarili Hasan Usta; belinde abani kuşak var. Sellemehüsselam[1] içeriye girdi, bakışları sabit ve dumanlı.

"Merhaba," dedi. "Hoş geldin; demek dayıoğlum sensin! Ben seni daha küçük sanıyordum. Kaç yaşındasın, bakayım?"

"Yirmi biri bitirdim, dayı."

"Allah ziyade etsin, âdem olursun inşallah. Ama insan okumakla diploma ile âdem olmaz, para ile hiç! Âdemoğlunun bağrında bir yılan çöreklenip yatar, ara sıra başını kaldırır, kaldırdıkça bu başa bir yumruk indirip sindirebiliyor musun? O zaman âdem olursun. Yılanı daima uykuda tutacaksın, sersem halde!"

Hasan Usta "adam" demiyordu, kelimeyi "âdem" şekline sokarak ona aklınca büyük bir mana ve ehemmiyet veriyordu.

"Anladım, dayı... Bu yılanın adına 'kör nefis' derler."

"Aferin evlat, bildin! Lakin bilmen yetmez; marifet kör nefis yılanının baş kaldırmasına fırsat vermemektir. Neyse, bunları konuşmaya vaktimiz çok. Bugün, ne yapacaksın?"

"Bizim Mehmet Ağa'nın oğlu Muhsin'i göreceğim, adresini almıştım, beraber fakülteye gidip şartları öğreneceğiz. O hukuka kayıtlıdır."

"İyi... Yanına adam katmayacağım. Sor, sual et, gideceğin yeri bul. Kendi işini kendin görmeye alış. Ben İstanbul'a on iki yaşımda geldim. Cebimde yetmiş kuruş vardı. Şimdi şükür halime. Bir isteğin olursa Nevbahar yengene söylersin, her şeye o karışır."

1 sellemehüsselam: uluorta, umursamadan, çekinmeden

Hasan Usta çıktı. Az sonra yukarıda sokak kapısının kapandığı duyuldu. Anlaşılan, sırtından entarisini çıkarıp ayağına pantolonunu geçirmiş, her zamanki gibi gömleğiyle sokağa uğramıştı.

Ukalanın biri bizim Hasan Usta... Feylesof geçiniyor, idare etmesi kolay. Ne derse eyvallah, derim, suyuna giderim, olur biter.

Yengenin adı acayip, sanki tuhafiye dükkânı ismi, temizliğine uyduğu da muhakkak. Miski amber gibi kokuyor, evi de, kendisi de.

Merdiven basamaklarında aralıksız terlik sesleri... Gelen muhakkak ki odur. Evet o, Nevbahar yenge, sırtında al renkli ince kumaştan, önü aşağıya kadar düğmeli bir nevi ropdöşambr.

"Günaydın," diyor, "mutfağa gir de kahve içelim, kahvaltı edelim. Yoksa çay mı seversin?"

"Hepsi bir, zaten sabahları pek bir şey yemem, yenge."

"Yemelisin, oğlum. Şu tel dolapta peynir, zeytin var, rafta da reçeller. Dün akşamki kirli kapları yıkamana bakılırsa intizamlı, temiz çocuksun, seninle uyuşuruz."

Odaya göz attı:

"İyi... Elbiselerini şuraya buraya atı atıvermemişsin; iskemleye geçirmişsin. Bir daha dolaba koyarsın, askılara geçirip... Kirli çamaşırlar için orada bir sepet duruyor. Yok, neme lazım, memnun oldum. Dağınık değilsin."

Mutfağa girdi. Erbil soruyor:

"Yapılacak bir şey varsa yardım edeyim, yenge. Elim yatkındır."

"Bugünlük bak, öğren; sabahları kendi işini kendin görürsün, evin usulüne göre."

"Baş üstüne, yenge."

Nevbahar Hanım, havagazı ocağının cezvelik ufak alevinde kahve pişirirken, Erbil onu kaçamaklı bakışlarla gözden geçiriyor: Kadın ancak otuzunda. Gece aldanmamış, adeta güzel. Endamı fevkalade, hele kumral saçları yumuşacık, ışıl ışıl, fakat şimdi asıl dikkatini çeken elleri... Uzun parmaklı, bembeyaz, iş görmesine rağmen hiç örselenmemiş, yıpranmamış, sanki soğuk sudan sıcak suya sokulmamış eller...

Erbil dükkândayken kumaşları muayene eden, tezgâha dayanıp duran, toplanıp yumulan, açılıp uzanan, oynayıp dinlenen kadın ellerine baka baka eller hakkında fikir sahibi olmuştur. Söz olur, mana verilir, Hacı bir şeyler söyler diye müşteri kadınların yüzlerini seyretmekten çekinirdi, ama ellerine bakmakta mahzur görmezdi. Onlar kendiliklerinden önüne serilir, kendilerini mecburen seyrettirirlerdi. Baş döndürecek gibileri ve baş çevirtenleri vardı.

"Yengeye Allah elin en güzelini ihsan etmiş," diye içinden söylendi. Şunu da düşündü:

"Ne diye Hasan Usta ile evlenmiş? Kendisine yazık etmiş."

Nevbahar Hanım altın köpüklü kahveleri fincanlara koymuş, bir tanesini Erbil'e uzatmıştı.

"Otur bakalım şöyle karşıma," diyor, "seninle azıcık konuşacağım. Maşallah yetişmiş bir gençsin, her şeye aklın erecek yaşta. Zekisin de, görülüyor. Elbette öğrenmişsindir, evladımız yok; burasını evin sayar, efendiyi baban, beni ablan yerine koyar, öyle hareket eder, kendini iyi huylarınla sevdirirsen zararlı çıkmazsın."

"Elimden geleni, gelenden fazlasını yaparım, yapaca-

ğım yenge. Memnun etmeye çalışacağım; benden fenalık görmezsiniz, nankör değilim."

"Hasan dayına memleketten gelen mektuplar aleyhinde olsaydı, zaten çağırmazdık."

Yenge hafifçe kızardı, başını –ateşte kaynayan ibriğe çevirmiş görünerek– ilave etti:

"Haylazlığın, çapkınlığın yokmuş... Bütün arzun yükseköğrenimini yapmak, adam olmakmış. Biz de bunu istiyoruz. Büyük adam ol da iftihar edelim."

"Allah yüzüme baksın da beni utandırmasın yenge!"

"Öğleyin eve dönecek misin?"

"Hayır, bir arkadaşımla buluşacağım; akşamüstü gelirim. Öğleleri beklemeyin beni."

"Sana kapının bir anahtarını vereyim; belki bulunmam da... Sakın kaybetme."

Erbil teşekkür etti; daha ilk gününden kendisine gösterilen güvenden memnun, yüzüne kan basmıştı; içinden:

"Fena şeyler düşündüm, azap duyuyorum, ayıp ediyorum," diye söylendi; söylendi ama, yine de Nevbahar yengeye bütün gün uzak kalmanın üzüntüsünü duymaktan kendini alamadı.

III

Daha o tarihte Emin Efendi'nin lokantası yerinde duruyordu. Küllük kahvesi de tatlı bir sonbahar aydınlığında, gök süt mavisi, her taraf berrak... Bu gök elinizi dokundurabilseniz sanki billur ses çıkaracak, çınlayıp halkalanması uzun uzun sürecek.

Erbil, komiser muavininin sözünü dinlemiş, patlıcan renkli şapkasını evde bırakmıştı. Buluştuğu arkadaşı Muhsin, gömleğinin üst düğmesini iliklememişti, kravatı yoktu. Erbil de onu taklit etti, bir ara yakasını açtı, kravatını çözüp cebine yerleştirdi.

Hiç değilse ilk bakışta taşralı görünmek istemiyordu. En kısa zamanda İstanbullu olacaktı, buna karar vermişti. Kararının bir sebebi de belli etmemeye çalıştığı halde yengenin kendisine, oturup kalkışlarına, ellerini ve kollarını idare edemeyişine şaşar gibi bakmasıydı; o bakışlar karşısında epeyce eziyet çekmişti; suallerine kısa kısa cevaplar vermesi de lehçe farkının fazla belirmesi, nahoş tesir bırakması korkusundandı.

Fakülteye kayıt işlerini konuştuktan sonra Muhsin –yemeği beraberce yemişlerdi– dedi ki:

"Bugün yapacak bir işin yoksa benimle gel; Maçka'daki kır kahvesine gideriz, öğrencilerin çoğu oradadır; zaten bir kız arkadaşımla saat üçte sözleşmiştik, laf ola, güya imtihanlara çalışacağız, bir münakaşa tutturur, akşamı ederiz."

Erbil rahatsızlık vermekten çekindiğini söyledi, ama yarım ağızla. Nihayet Beyoğlu'nu göreceğini öğrenince can attığını sezdirmeden rıza gösterdi. Romanlarda, röportajlarda okuya okuya kulaktan âşık olduğu, aynı zamanda gizli cazibesine kapılmaktan ürktüğü bir yerdi orası.

Orada insan üç cazibeden en az birine, çoğu kez ikisine, bazen de hepsine tutulabilirdi; önce kadın, sonra içki ve arkasından kumar. Bunlar oldu mu, artık fakülteyi bir tarafa bırakacaktın; uzmanlık yapmak için imtihanları kazanıp Avrupa'ya gitmek hülyası da suya düşecekti.

Halbuki Erbil'in gayesi sadece bilgin olmak değildir, sivrilmek, şöhret ve servet yapmaktır. Siyasi istekleri yok mudur? Gözü milletvekilliğinde, bakanlıktadır; durgun görünüşüne uymayan ihtiraslarla yüreği derinden derine çalkalanmaktadır. Kabinelere girmiş kendisi gibi öksüz, yoksul, mevkiini hudutsuz ihtirasına borçlu bakanlara çoktan mim koymamış mıdır?

"Doktor Yasin'in nasihatları içinde ikisi pek önemliydi," diye düşünüyor, "Bir yabancı dil öğrenmek ve sivrilmedikçe evlenmemek!"

Arkadaşıyla tramvaya binmişlerdi, ayakta duruyorlar. Kızlar ve kadınlarla sırt sırta, ama sıkışık halde. Vagondaki yolculuk müstesna. Erbil şimdiye kadar öbür cinsten kimse ile bu kadar sokuşuk kenetlenmiş hale gelmemiştir. Asıl şaştığı nokta kadın tarafından gördüğü aldırmazlık, fütursuzluk! Kalçasını Erbil'in dizinde kayıtsızca dinlendiren, etinin sertlik içinde yumuşaklığını ve sıcaklığına karışmış acayip serinliğini erkeğin tenine geçiren kısa boylu taze bir kadın, yanındaki kadınla ne kadar tabii konuşuyor! Farkında mı değil? Hissini mi, hayâsını mı kaybetmiş? Her sarsıntıda azıcık uzaklaşıp sonra yeni bir hızla dizine çarpıyor, daha sıkı yerleşiyor. Önceleri çekingen duran delikanlı –kadınlar, kızlar bağırır, bir şeyler söyler diye korkmuştu– yavaş yavaş kendini bıraktı. Hele kadının yeni yolcular geldikçe bu teması kaybetmemek için ne yapıp ne ederek daima yanında kalmaya, durumunu değiştirmemeye çalıştığını sezince ihtiyatlı olmaktan vazgeçti.

Birbirlerinin yüzlerini görmüyorlardı ama vücutlarına gittikçe bir haz yayılıyordu. Yokuşlardan inip, yokuşlara

tırmanan araba çok kalabalık bir durakta mola verince, kadınlar inmek için yürüdüler. İşte ancak o zaman bu çehreyi gördü; hasta benizli, ufacık çipil gözlerinin altları morarmış, sivilceli, sevimsiz bir yaratık...

"Görmemenin kendine mahsus bir fazileti varmış. Bir daha dikkat ederim, haz duydum ama hayal kırıklığına da uğradım," diye düşündü. Nevbahar yenge de tramvaylara biniyor, yabancı erkeklerle vücut vücuda yolculuk ediyor muydu? Sanmıyordu; o kadar temiz, onurlu bir hanım bunu haysiyetine yediremezdi. İçinden "keşke şu yaratığın yerine öyle bir kadın, hatta bizzat Nevbahar olsaydı" gibi bir arzuya kapılınca marangoz ustasının sabahki sözünü hatırladı ve mırıldandı:

"Bağrımdaki yılan başını kaldırdı, yumruğu vurmalıyım!"

Geçtikleri semtleri arkadaşına sormuyor, etrafındakilere şehrin yabancısı olduğunu, taşradan ilk defa geldiğini anlatmamak için!

O da bunun farkındadır; sadece Taksim Meydanı'na ulaştıkları zaman kulağına fısıldadı, abideyi işaret etti.

Bir saatten beri tramvaydalar, boyuna gidiyorlar, ne bitmez tükenmez şehirmiş bu! Nihayet bir açıklıkta arabadan herkesle beraber indiler; azıcık yürüyünce, Marmara akla durgunluk ve yüreğe adeta korku veren güzelliğiyle ayaklarının altına serildi; Erbil mıhlanıp kaldı.

"Mademki durdun, sana görülen yerlerin isimlerini söyleyeyim," diyen Muhsin, gene gazetelerle hikâye ve romanlarda adları ve tarifeleri geçen Sarayburnu, Kadıköy, Adalar, Üsküdar gibi birçok isimler saydı; Karacaahmet

Mezarlığı'nı, Kız Kulesi'ni, Çamlıca'yı ayrı ayrı işaret etti. Boğaz'ı gösterdi.

Erbil, Tarık'ın, Endülüs Sarayı hazineleri karşısında duyduğu heyecan içindedir. Bunu hatırladı, arkadaşına:

"Bu şehirde insan öğrenimini tamamlayamaz," dedi. "İstanbul'u bir üniversite merkezi yapmak hata, randıman alınamaz ki... Fazla güzel! Şu manzaranın önünde diz çökmek istiyorum, diz çökmek, azametine secde etmek, kudretine tapmak!"

"Yavaş yavaş alışırsın, görmeden yürüyüp geçersin, görmesi, heyecana gelmesi için kolunda bir sevgili lazımdır, keyfini o zaman çıkarıyor insan."

"Senin öyle bir şeyin var mı, Muhsin?"

"Olmaz mı? Burada kızların çoğu işmar avarası..."

O tabir harekete geçmek, can atmak için küçük bir işaret bekleme manasına geliyordu.

Arkadaşı ilave etti:

"Senin de başına üşerler, üşerler ama çoğu pek ilerisine gitmez, nerede durman icap eder, bilirler. Dediklerine bakma, uzaktan gördüklerine de aldanma. Bir noktadan ötesinde sınır nöbetçisi bağırır: 'Yasak!' İstanbullu kız çok zaman ancak görünüşte hafifmeşreptir; şuurlu, az çok kültürlü olduğundan 'Yeter!' demesini bilir. Sanıldığı kadar uyuşuk değildir."

Kahveye girdiler. Dağınık gruplar halinde, şurada burada kız ve erkek öğrenci, tenhalara çekilip baş başa vermiş çiftler de var. Hava öylesine durgun ki, herkes boşlukta tonunu yükselterek birkaç misli büyüyor, akisler yapıyor; vapur düdükleri, otomobil kornaları, tramvay çançanları, tabak çanak çarpışmaları, konuşmalar, ne işitiliyorsa...

Arkadaşı kayıtsızca:

"Perizat daha gelmemiş. Sen etrafı seyret, ben bir mektup yazacağım," dedi. Yanında taşıdığı evrak çantasından bir bloknot çıkardı, mermer masaya koyup yeşil mürekkepli stilosu ile yazmaya koyuldu; Erbil de manzaraya daldı. Çok geçmemişti, yanlarında bir gölge belirdi; incecik, taze, esmer bir kız. Jarse dar bluzunun altından göğsü fırlamış, başları sipsivri...

"Geldin mi?" dedi. "Otur hele, mektubumu bitireyim. Ha, işte hemşerim Erbil, bahsetmiştim hani, iktisat fakültesine girecek, kaydını yaptırıyoruz. Konuşunuz siz!"

Kız oturdu, iri kara gözlerini delikanlıya yiyecekmiş gibi dikerek: "Ne zaman geldiniz? Nerede kalacaksınız?" gibi sözlerden sonra, Erbil'e şiire meraklı olup olmadığını sordu; cevabına pek aldırmadan iskemleye koyduğu bir sürü soluk benizli, fena baskılı mecmualardan birini aldı, sayfalarını açtı:

"Benim de bir şiirim çıktı da," dedi. "Okuyayım size."

Beş mısralı, külhanbeyi ağzı birtakım sözler şu laflarla bitiyor:

"Yağma yok, avucunu yala!"
Avucunun tadı kaldıysa..."

Şiirin başlığı "Yağma mı var?" Muhsin, kâğıttan başını kaldırdı:

"Saçma," dedi. "Bunun nesi şiir? Mahalle çocuğu konuşması. Çeşme yalağında kopiller birbirlerine böyle yarenlik ederler."

Perizat mecmuayı büktü, Muhsin'in yüzüne fırlattı. Öteki gülüyor:

"Ben senin hakkından denizde gelirim, kafanı suya daldırır, nefesin kesilinceye kadar tutarım. Zaten bir gün boğacağım seni. Yarın Florya'ya var mısın? Mevsim sonu."

Kız gevşedi, kara gözlerini üstüne yağmur serpişmiş kömür parçaları gibi birdenbire ıslandı, cilalandı:

"Gelirim," diyor. "Kaçta buluşalım? Erbil Bey'i de getir."

Erbil bu daveti işitince, Perizat'ı göğsü büsbütün şahlanmış, çırılçıplak görmüşçesine kızardı. Plaj röportajlarıyla fotoğraflarına gına getirmişti ama daha ömründe bir kere plaj görmemiş, mayolu kadının canlısıyla karşılaşmamıştı. Emellerinden biri de zaten mevsimi geçmeden deniz banyoları hakkında bir fikir edinmekti. Cinsi bir arzu ile mi? Hayır, daha ziyade cahil kalmaması ve İstanbulluya benzemesi için.

Kız soruyor:

"Yüzme bilirsiniz, tabii?"

Kasabanın bulanık, balık yaşamayan çorak kıyılı küçük gölünde yüzme öğrenmişti: Evet, manasında başını eğdi. Fakat daha geldiğinin ikinci günü plaja gitmesi, işi serseriliğe vurması doğru muydu? Yengesi kötü bir hükme varmaz mıydı? Eve bugün geç dönmesi de iyi tesir bırakmazdı. Muhsin ile Perizat çoktan münakaşaya tutuşmuşlardı; bir roman yazarının; kız lehinde, erkek aleyhinde söylüyor, atışıyorlardı. Erbil bir ara fırsat buldu:

"Ben çok gecikemem, ayıp olur. Yolu tarif et, döneyim," dedi.

Onlar güneş batıncaya kadar kalacaklar, etrafta âşık tak-

lidi yapacak dolaşacaklardı. Erbil'i durağa kadar götürüp Maçka-Beyazıt tramvayına bindirdiler. Ayrılırken arkadaşı:

"Yarın seni saat onda bugünkü lokantanın önündeki kahveden alırız," dedi. Plaja gideceklerdi; Erbil kısa bir nefis mücadelesinden sonra razı olmuştu.

Tramvay arabasında bu kez yer bulduğundan, dönüş seferini oturmuş olarak yaptı ve pencere önüne rastladığından demin kalabalıktan ayakta göremediği caddeleri rahatça seyredebildi. Beyoğlu tarafındaki kadın çokluğu dikkatini çekmişti; pastanelerden grup halinde sokağa taşıyorlar, seans sonu sinemaların kapısından dışarıya sel gibi akıyorlardı.

Tramvayda bunlardan biri yanına yerleşmiş, öbürü ön sıraya oturmuştu. Yanındaki yaşlıydı. Fakat önüne rastlayanın –tam göz hizasında bir kitap gibi açılmış duran– ensesi ve sırtı sarışın çiçek tenli, ayva tüyü ile hafifçe gölgeliydi; güneş vurdukça bu tüyler yaldızlanıyordu.

Erbil dayanamayıp elini sürüvermekten korkuyor, elbette öyle bir şey yapmaz ama bir yapan çıkarsa haklı bulacak. Kadının, pencereye çevrildikçe yüzünü de görüyor. Kasabanın bütün kadın tayfası içinde bu kadar güzeli, hoşu yoktu. Nerede deminki Perizat? Gözlerini ve göğsünü atınca geriye bir kösele ve dört değnek kalacaktı.

"Yarın plajda kim bilir daha neler göreceğim?" diye düşündü. Eve yaklaştığını anlayınca ciddileşti; yengesi ne zaman aklına gelse ciddileştiğinin farkındadır. Acaba muamelesi ne olacak? Tramvayda giderken dizine yaslanan kalça, dönerken önüne saçılan ense ve sırt meselesini sanki Nevbahar Hanım tabiatüstü bir sezişle öğrenmiş, adam olamayacağına hükmetmiş gibi Erbil mahcupluk duyuyor.

Yanlış bir sokağa sapmamak için caddeye çıkılan köşedeki dükkânlara mim koymuştu. Evi kolay buldu, kapıyı açtı; ses yok. Ayakkabılarını çıkarırken mahsus öksürdü de. Anladı ki yenge bir yere gitmiş. Merdivenleri indi, alt kat –güneş batmak üzere olduğundan– loştu; bahçeye açılan camlı kapı ve tel örgülü pencereler iyice kapalı, havaya ateşten yeni kurtarılmış bir yemeğin iştah açıcı maydanozlu köftenin kokusu sinmiş.

Odasına girdi, elektrik düğmesini çevirdi, irkildi; Erbil'in somyası üzerine uzanmış uyumakta olan biri var, bir kadın; Nevbahar Yenge! Bu yenge uykusu içinde daha taze, adeta genç kıza benzemiş, büsbütün tatlı ve masum yüzlü, göğsü muntazam hareketlerle kabarıp iniyor:

İşığın tesiriyle az sonra gözlerini açtı... Fırlayıp kalkacak mı? Hayır, gülümsüyor, toparlandı ve:

"Şuraya uzanıvermiştim," dedi. "Yorulmuştum da... Alt kat çok scrindir."

"Siz yatınız, ben mutfağa geçerim, orada masa var, iskemle, her şey var."

"Lüzum yok, şimdi yukarı çıkacağım. Sabahleyin giderken yatağını toplamış, düzeltmişsin ama ne olsa erkeksin, benim istediğim gibi olmamış. Bir daha hiç dokunma."

Kenardaki iskemle üstünde Erbil'in dün gece çıkardığı kirli çamaşırlar yıkanmış, kurutulmuş, ütülenmiş halde istifli duruyor. Delikanlı:

"Sizi benim işlerim yormuş bugün," diye sızlandı. "Acelesi yoktu. Bavulumda birkaç kat temiz var..."

"Olsun, kirli çamaşır biriktirmekten tiksinirim."

Deminki sözüne bakarak yengenin yukarıya çıkmasını bekleyen delikanlı onu yataktan kalkıp boş sandalyeye iliş-

miş görünce hem sevindi, hem de ne konuşacaklarını, nasıl hareket edeceklerini bilemediğinden şaşırdı. Ayrıca Nevbahar dudaklarında manalı bir gülümseme, canlı bakışlarla Erbil'i sessizce süzmektedir. Kasabada muhasebecinin hanımı da onu böyle süzerdi, bu süzüşteki manayı Erbil tanır, beğenmedir. Hatta –yengeye kondurmamak istiyor ama– erkekten haz, erkeğe karşı arzudur.

"Şu çamaşırları bozmadan dolaba, yerine koy, sen de otur."

Yenge, dün ve bu sabah ikide bir kullandığı "oğlum" sözünü unutmuşa benziyor.

"Ey, nerelere gittin? Neler gördün? Anlat bakalım!"

Kadınla ilgili kısımları atlayıp üst tarafını oldukça tuhaflaştırarak hikâye etmeye başlayan delikanlıyı can kulağıyla, gülümseme halinde dinliyor; gözleri ise erkeğin yüzünden ayrılmıyor, soruyor:

"İstanbul kızlarını, kadınlarını nasıl buldun? Hoşuna gitmişlerdir tabii!"

Erbil ne cevap vereceğini hemen kestiremedi, gene kızardı, ikisinden başka kimsenin bulunmadığı evin hem de büsbütün kapalı, kuytu alt katında, akşam saati böyle bir sual, gerçekten şaşırtıcıydı. Acaba bütün o temizlik merakına, titiz ev kadınlığına uymamakla beraber Nevbahar cinsel iştahı fazla, erkeğe düşkün bir dişi, kısacası aşüftenin biri midir?

"Neye susuyorsun? Söyle, çekinecek ne var?"

Bu sözler adeta tahrik sayılırdı; delikanlıyı açık saçık konuşmaya davet. Maksat, bahsi o başlangıçla kadın-erkek münasebetlerine getirmek olacak. Erbil'in şüphesi arttı, kuvvetlendi; fakat hâlâ cesareti yoktu, kekeledi:

"Bilmem... Güzelceleri var, daha, pek iyi anlayamadım."

"Yakında anlarsın. Seni kolay kolay bırakmazlar. Yakışıklı çocuksun. Gideyim artık."

Ayağa kalktı, o yakışıklı çocuğun yanından sürünürcesine geçerken, eliyle başına dokundu, saçlarını bir lahza okşadı.

Erbil kaskatı duruyor, aptallaşmıştır! Az sonra, kadın çekilince aklını az çok topladı:

"Amanin," diye söylendi. "Kadın dünden hazır. Başımı okşarken beline sarılıversem hemen kucağıma düşecekti."

Fakat bir dakika sonra kanaati sarsıldı:

"Ya öyle değilse? Benimle çocuk yerine koyup alay ediyor, gönül eğlendiriyorsa? Sarılmaya kalkışsaydım belki tokatı yer, evden atılırdım. Çabuk hüküm vermemeli; İstanbul kadınlarının huyunu öğrenmedim daha."

Muhsin ne diyordu? Ancak görünüşte hafifmeşreptirler dememiş miydi? İhtiyatlı davrandığıma isabet ettim.

Cesaretsizliğine böyle bahane uydurduğunun farkında... Şimdi fırsatı kaçırıp tek başına kalınca daha realistçe muhakeme ediyor:

"Nevbahar Yenge benim dönüşümü sokağa bakan yan pencereden gözetliyordu; geldiğimi uzaktan gördü, aşağıya koştu, yatağıma uzandı, uyuma taklidi yaptı; bir şeyler bekledi. Gel yanıma, diyemezdi ya!"

Başka noktaları da inceliyor: "Kocalı mı sayılır Nevbahar? Marangoz hem yaşlı, hem meczup; evde durduğu yok; belki de geniş mezhepli. Zaten yirmi birini geçmiş yakışıklı bir delikanlıya sabi sübyanmışçasına bir başına bırakması değme kocanın yapacağı iş mi? Beni adeta o fikirle çağırmış-

lar bunlar!" demeye kadar varan Erbil, kötü kötü düşünüyor; sonundan korktuğu için. Hele yer etsin, tutunmak istediği şehrin girdisini, çıktısını öğrensin, bir iş bulup kimseye minnet etmeyecek kadar para kazansın, o zaman yapacağını bilir. Fırsat kaçırmaz, saçını okşayan kadının, deneme maksadıyla, hiç olmazsa elini tutup sıkar, yüz bulursa ötesine de gider.

Nevbahar'ın saçlarına dokunan yastığı okşadı, yetmedi. Eğildi, kokladı; burnuna Halep kili kokusu geldi, birbirine uyuşmuş baygın bir gül ve henüz hamamdan çıkmış temiz kadın vücudu kokusu... Gitti, hamamın kapısını açtı; ılıktı burası... Demek ki gene yakılmış, yenge yıkanmıştı.

"Amma da temizlik delisi!" diye söylendi ve okuduğu seksoloji kitaplarından bir pasaj aklına geldi: Çoğu kadın cinsi arzusunu tatmin edemezse kendisini ev işlerine ve temizliğe verirmiş; bazısının dine verişi gibi.

'Nevbahar bunlardan birincisine dahil. Kendisini ev işiyle yorup hırpalıyor. Ta ki bitkin düşsün de başka şeyler düşünemesin!'

Erbil sarsak halde yürüyordu. Nefes nefese, dinlenmeye muhtaç. Yatağa uzandı: Başını o bahar kokulu yastığa koyup tenleşmiş beyninden yarı şuursuz bir şeyler geçiriyor; ciddi fikirler arasına yersizleri, münasebetsizleri de karışmaktadır.

"Hareket hattımı çizdim, pasif kalacağım, vurdumduymazlık daha iyi. Asıl gaye çok yüksek; tanınmış bir adam olmak; ben bunu elde etmeye bakmalıyım."

İçinde bir ufak alev alçalıp yükseliyor; sosyal durumunu düzeltmek, hedefine ulaşmak ihtirası. Onu, geçici ve adi arzuları tatmin edeyim derken söndürürse yazık olur. Bütün mesele kendisini gayesine ulaştıracak iç ışığı ve ısıyı

artırmak. Yolu o çizer, kafayı ve ayakları o işletir; uyandıkça sabahları yatakta duramazsınız, hemen fırlarsınız; küçük zevklerle oyalanmaya vaktiniz olmaz, boş günlerin ve saatlerin ruh çöktürücü rehavetini duyamazsınız.

"Buraya bir kadının keyfini getirmek için mi geldim? Başkalarının canına minnet ama beni açmaz. Hele bir kere yerimi bulayım, sonra hepsi benimdir, her şey!"

Kalktı, masanın başına geçti, yanında birkaç iktisat kitabı getirmişti, bunları okuyacaktı. İnat etti, bunları okumaya başladı ve yavaş yavaş anlamaya da...

* * *

Ömründe ilk defa plaj görmüş bir gencin odasına dönüşte geçireceği ilk gece dinlendirici olamaz; hayal gücü fazla işler, çıplak vücut biçimleri, dolgunluklar, çukurlar, sivrilikler, şekillerin envai birbirlerine karışıp bazen yalnız biri ısrarla belirerek kafasının içinde kâh berrak, kâh duımanlı bir kaynaşma, bir geometri hezeyanı sürüp gider.

Erbil de öyle oldu. Ayrıca birkaç yeni tip ile de tanışmıştı; erkeklerden biri müteahhit oğluydu, zengin, yabancı okulda okuyan bir çocuk... Otomobili vardı ve daima otomobilinden bahsediyor, otomobil markaları arasında mukayeseler yapıyor; kesin fikirler ileri sürüyor, hatır için dinler görünenlere eziyet çektiriyordu.

Bir kız da vardı ki kendisine ne söylense, gayet iyi anladığı halde biteviye, "Efendim?" diye sözü tekrarlatıyordu. Onun bu kusuruyla nasıl daktiloluk yaptığına ve para kazandığına Erbil şaşmıştı ama sarışın körpeliğine ve kolay elde

edilirliğine borçlu olduğunu Muhsin'den öğrenince durumu tabii bulmuştu.

Kiralık mayolardan giyerek kumsala indiği zaman acemiliğinden ayakları birbirine dolaşan delikanlı; güneş görmemiş vücudunun esmerliğine rağmen çiğ duran beyazlığından ve dar gelen mayosunun gerginliğinden dolayı büsbütün utanmış, hemen denize girmiş, bir daha çıkmak cesaretini bulacağından şüpheye düşmüştü.

Şu var ki daktilo kız bir ara yanında yüzdükten sonra, ancak dizlerine gelen su içinde kendisiyle konuşurken:

"İyi yüzüyorsunuz. Doğrusu vücudunuz da güzel, sert adaleli, zaten ben esmer erkeklerden hazzederim. Biraz yansanız fevkalade olursunuz," demesinden. Böyle nasıl konuşabilmişti, orası da tuhaf ya! Çekingenliği azalmıştı. Giyinmek için kumlarda yürürken üstüne dikilen kadın gözleri karşısında fazla ürkek değildi; içinden:

"Mevsim geçti, önümüzdeki yaz seyretsinler beni!" diye söylendi. Nevbahar'ın yıkayıp ütülediği gömleği ile iftihar edeceği gelmişti; sakız gibi beyazdı, tiril tiril titriyordu, ütü yerleri tren kalabalığında itilip kakıldığı halde bozulmamıştı.

Peki, bu kadın hiç sokağa çıkmıyor muydu? Dönüşte onu mutfakta buldu ve artık cesarete geldiğinden sordu. Nevbahar:

"Çıkmaz olur muyum?" dedi. "Sinemadaydım, şimdi döndüm. Haftada iki kere iki ayrı sinemaya giderim, programların değiştiği günler."

"Yalnız mı gidersiniz?"

"Kendini bilen kadın sinemaya yalnız gider mi hiç? Ablam uğrar, beni alır. Sen neredeydin?"

"Hemşerilerle plaja gittik."

"Oh, maşallah... Denize de girdin mi?"

"Girdim."

"Kiralık mayo ile ha? Olmaz, sana bir tane alayım, ne diye bin kişinin artığı, belki de hastalıklı, mikroplu, murdar şeyleri insan giyer mi? İğrenmedin mi?"

Erbil cevap veremedi, veremeyişinin sebebi hatalı bir iş yapmasından ziyade yengenin bu mahrem bahse dokunması ve hediye olarak gene öyle mahrem bir şey almaya kalkışması!

Nevbahar Hanım ufacık çiçekli bir naylon önlük takmış, başına –saçları mutfak kokmasın diye olacak– etrafı sim işlemeli bir tülbent sarmıştı; kollarını da sıvamıştı.

"Siz denize girmez misiniz?"

"Mevsiminde girerim, teyzemin Anadoluhisarı'ndaki yalısının rıhtımından... Her yaz gider, orada bir ay kalırım; temmuz içinde. Dayın beni plajlara göndermez, kıskanır, çok kıskançtır Hasan Usta!"

Erbil afalladı; evde karısını genç bir erkekle yapayalnız bırakıp semtine uğramayan bir adam kıskanç sayılabilir miydi? Ne acayip evlilikti bu! Kadın:

"Sana patlıcan kızartması yapacağım, yoğurtlu ama sarmısaksız, sever misin?

"Siz ne yaparsanız severek yerim, efendim... Dün akşamki maydanozlu köfte pek nefisti."

"Afiyet olsun."

"Dayıma yemek gönderiyorsunuz, tabii?"

"O bu mevsimde kavun, beyaz peynir, domates, salatalık falan gibi çerez şeyler yer, dükkânda. Şaşıyorsun elbette. Ama ne denir? Huy! Herkese benzemeyen bir adam..."

"Niçin bu güzelliğiniz, tazeliğinizle öyle acayip bir adama vardınız?" diyecek olan Erbil yutkundu. Öbürü ise aklından geçirdiği soruyu anlamış gibi acı bir gülümseme ile başını salladı; sustular.

Patlıcan doğramakla meşgul olan kadın, bir müddet sonra dedi ki:

"İstersen sen odana git de biraz kitap oku, yahut uzan, dinlen; deniz yorgunusundur. Yemeği hazırlayayım, beraber yeriz, olmaz mı?"

Erbil yorgunluk duymakla beraber mutfaktan ayrılmak istemiyordu, zira Nevbahar Hanım'a gümüş telli tülbent, arkadan bağlı mine çiçekli önlük pek yakışmıştı; önlüğün fiyongosu belinin inceliğini ve kalçalarının tenasüplü dolgunluğunu belirtiyordu.

Erbil odasına giderken kendi kendisine çatıyor:

"Ne oldu bana? İstanbul'a ayak basalı aklım hep kadında! Yarından tezi yok, artık müzeleri, kütüphaneleri, camileri, abideleri gezmeye başlayacağım; sora sora hepsinin yerlerini öğrenirim. Önce Beyazıt Camii ve Kütüphanesi."

Yemekte yengesinden hep İstanbul'un meşhur yerleri hakkında konuştu ve onun ortaokulu bitirmiş, oldukça bilgili, böyle konulardan da haz eder olduğunu gördü. Mayo bahsi hariç, kadın bu gece tahrik edici sözlerden ve hareketlerden kaçınmıştı; seyrine doyulmaz bir arkadaştı.

Genç adam insanların cinsi düşkünlükleri ne kadar köklü de olsa, bazı gün iştahtan kesildiklerini kendi nefsinde tecrübeleriyle bilir; sebebinin anlaşılmadığını da... İçinden dua etti:

"Allah yengemin tokluğunu uzun sürdüre!..."

IV

Eylül ortası...

Erbil bir aya yakın İstanbul kaldırımı çiğniyor. Artık şehir planı hakkında az çok bir fikir sahibidir; hele oturduğu tarafı, tren istasyonlarına isim veren semtleri ve yukarı mahalleri surlara kadar öğrenmiştir. Eyüp'e de gitmiştir. Fakat en çok vakit geçirdiği yer Gülhane Parkı, Beyazıt ve Sultanahmet Meydanlarıdır.

Civar sinemalarına ara sıra, yürümekten yorgun düştükçe giriyor. Ahbaplar da peyda etmiştir, bunlardan biri iyi havalarda Sultanahmet Parkı'na hiçbir gün kaçırmadan gelip erkenden oturduğu Alman Çeşmesi yakınında her günkü köşesinde güvercinleri seyreden romatizmalı bir öğretmen emeklisidir; bastona dayanarak yürüyor ve dört beş adım attıktan sonra durup havayı kokluyor, gökte bir şey arıyormuşçasına başını kaldırarak uzun uzun dinleniyor, yeni bir kuvvet toplayıp tekrar yoluna devam ediyor.

Liselerde yıllarca Almanca hocalığı yapmış, hastalığı yüzünden vazifesini bırakmış, şimdi o lisandan bir lügat hazırlamaktadır. Demişti ki:

"Benim Almancam çoğu meslektaşlarımınki gibi burada öğrenilmiş, kulaktan dolma pestenkerani Almancalardan değildir, evladım. Tam dört yıl Almanya'da kaldım; o lisanı kendi lisanım kadar bilirim, hatta çoğu Almandan daha elenikasını..."

Erbil, Alman muhabbetiyle soyadını Kayser aldığına ve gene o muhabbetle II. Wilhelm Çeşmesi önünde oturduğuna hükmettiği romatizmalı dostuna bir yabancı dil öğren-

mek istediğini, çok ehven şartlar olmadıkça böyle bir işe girişemeyeceğini anlatınca, eski öğretmen bir müddet sustu, düşündü:

"Hele dur bakayım," dedi. "Aklıma bir şey geldi, acaba yapabilir misin? Sen benim lügat müsveddelerimi temize çekersin, ben de ona karşılık sana Almanca öğretirim, ama daktilo bilmen lazım."

"Hiç bilmem."

"Basit şeydir. Senden evvel üniversiteli bir hanım kız –onunla da aynı şartlarla uyuşmuştuk– üç haftada ustası oldu. Evlendiği için hem fakülteyi, hem de Almanca öğrenimini bırakıp gitti, zavallıcık! Bizim semtte daktilo kursu verilen bir büro var, müteşebbis gençler kurmuşlar, öğrencilerimdir. Söylerim, sana sudan ucuza öğretiverirler."

İşte böylece Erbil, öğretmen Sünusi Bey'le uyuşmuştu.

"Fakat kurslar ekim ayında başlayacak."

"Ne yapayım," diye içinden söylendi. "Talihime Almanca çıktı, bu savaşta da yenilecekler, lisan kıymetten düşecek; lakin o millet gene çabuk kalkınır; ben fakülteyi bitirinceye kadar eski mevkiini elde eder, ilerisine bile gider. İktisat Almanlara mahsustur; iktisat doktoru olduğum günü bir görsem! Bir kartvizit:

Erbil ERBEYLİ
İktisat doktoru

Delikanlının soyadı, kasabaya civar kendi köyünün isminden alınmıştır; asıl alan da, kanun çıktığı zaman, şimdiki marangoz Hasan'ın babasıdır; ailece Erbeyli olmuşlar-

dır. Erbil Erbeyli ismini delikanlı pek ahenkli, kibar bulur; bulduğu için kasabadaki köhne basımevinde gazeteye ait ezik 24 punto harflerle kart bastırmıştır. Hacı bunu görünce sinsi sinsi gülmüş ve "Be oğul," demişti, "şuncağızları ne edeceksin? Yazık değil mi parana? Milletvekili mi çıkardılar seni? Yoksa Halk Partisi müfettişi diye mi gönderecekler bir yere? Kart bastırmalı ama önceden ismin altına yazacak bir unvan peylemeli! İçi boş bunun. Kuru kara misali sırıtıyor, dümbelek sesi çıkarıyor."

Ah Hacı, on yıl daha yaşasa da Erbil ona "İktisat doktoru ve mesela Ekonomi Bakanlığı Özel Kalem Müdürü" gibi içi dolu bir kart gönderse! Ya o karta doktorluğa ek olarak bir de "milletvekili" sözü girerse? Bunları düşünürken kendine kuvvet verdi:

"Girecek," diye söylendi. "Hatta günün birinde daha yükseğini okuyacaklar. Bir kere milletvekili seçileyim, ötesi çorap söküğü gibi gider, meclis başkanlığına, cumhurbaşkanlığına kadar!"

Peki, Erbil ile yengesinin münasebetleri bir aydan beri ne safhadadır? Dış şekliyle arkadaşça devam eder gibi görünüyorsa da karşılıklı arzulaşmanın için için tutuşmaya yüz tuttuğu hal ve tavırlarından belli olur.

Nevbahar Hanım delikanlının çamaşırları, elbiseleri, yatağı, odası, her şeyiyle fazla meşguldür; yemeği, rahatı, temizliği ile de... Ona ikide bir mendil gibi, kravat ve çorap gibi öteberi almaktadır; haftada iki gece belli günlerde hamama girmesini mecburi şekle sokmuştur; iç çamaşırlarının arasına lavanta çiçeği keseleri koymayı ihmal etmemiştir.

Bir şey daha yapmıştır; Erbil çoktandır en alt yarım ka-

tın bahçe kapısından çıkıp girmektedir, ön sokak tarafından değil! Nevbahar sebep olarak demiştir ki:

"Lüzumsuz yere merdivenler kirleniyor, hem neden önden girip merdiven inmeye mecbur olasın? Bu taraf daha düzayak!"

Halbuki delikanlı asıl maksadın ne olduğunu biliyor; tam karşı köşeye düşen konak yavrusu evin kızı –on beş, on altı yaşlarına mahsus, belki de sonradan geçici– cinsel haşarılığa kapılmış. Erbil'in girip çıkışlarını kollamakta, tül perdeyi aralayarak kendini göstermekte ve bakıp çekilmeler, gene yaklaşmalarla dikkatini çekmektedir.

Yenge muhakkak pilici kıskanıyor.

Erbil evde geçen saatlerden hem hazzediyor, hem de günün birinde nihayet önlenemeyeceğini anladığı olayın her dakika patlak vermesini beklemenin yıpratıcı heyecanından yoruluyor, öyle anlar oluyor ki delikanlıya, "Ha şimdi başını göğsüme dayayacak... Kollarını boynuma dolayacak... Kapıyı açıp odama girecek, doğruca yatağıma girecek..." dedirtiyor; ama korkarak istediği o şeyler olmuyor; iki taraf da en kaçınılmaz raddeye geldikleri halde yürek kabarmaları, iç çekmeleri ve gizlemeye çabaladıkları kesik kesik solumalar, birbirlerine bakarken ellerinde olmadan yutkunmalar ile olayı güç bela atlatıyorlar.

"Bu hal çok tatlı, fakat aynı zamanda insanı tüketiyor; aklımı başka işe veremiyorum. Hasan Usta'nın şu dükkânına kapanma krizi geçse de artık evine dönse, belki duruluruz. Baş başa kalmamız isteklerimizi kamçılıyor," diyen Erbil bir taraftan da tekrar rastladığı müteahhit oğlu hovarda talebenin zengin konağı, sosyete, dans, balo, bar, pavyon, eğlen-

celerine dair anlattığı hayat tarzını düşünmektedir. Mevki kapınca, hele gözde bir adam olursa kendisi de oralara katılacaktır, şımarık oğlan, "Bilmem ne bakanı da balodaydı; bilmem hangi banka genel müdürü de sabaha kadar dans etti, parti müfettişi enayinin biri, pavyonda uyukladı durdu," gibi lakırdılar etmişti. Hoş, gazetelerde de o adamların fotoğraflarını görmüyor mu? Ziyaretlerde, kabul resimlerinde, gazinolarda, şatafatlı düğünlerde, etrafını kadınlar almış, kadehler elde, ne tasvirlerdir onlar!

Onlar da daha on beş, yirmi yıl evvel kendisi gibi hödüklük kabuğundan sıyrılma gayreti içinde hem öğrenimlerini tamamlayan, hem de Erbil gibi sosyal seviyelerini yükseltme projeleri yapan, adları sanları bilinmez gençler değil miydiler?

"Evet, çoğu gayelerine erişemedi, sivrilemediler. Bu kendi kusurları, karakterlerinin icabıdır. Yüreklerinde ya sihirli ateş yoktu, yahut çarçabuk sönmüştü. Bendeki sönmeyecek, irade, yaratılış meselesi!"

Şunu da düşündü:

"Talih ve tesadüflere de yer vermek lazım. O derecede yükseleceklerini akıllarından bile geçirmeyen, nihayet öğretmenlik, asistanlık, kasaba avukatlığı veya doktorluğu, yargıçlık veya savcılık gibi bir geçim yolunu yeter bulanlar günün birinde ahbap, akraba sayesinde ummadıkları makamlara erişmediler mi?'

Erbil şanslardan birinin kendisini tanınmış politikacı bir aileye damat etmek olduğu kanısındadır. "Öyle bir aile insanın kolundan tuttu mu yürür gidersin" diyor, nitekim o şekilde büyük makamlara kurulmuş birkaç adam tanımaktadır.

"Babacan Doktor Yasin, fakülte devrinde yoksul bir kıza gönül vermeyi bana yasak etti," diye söyleniyor. Öğrenci arasında varlıklılar, mevki sahibi aile kızları yok mu? Doktor eski zaman öğrencisi, zamanında kızlar üniversiteye gitmezlerdi.

* * *

Bir akşamüstü –ilk serin, sürekli yağmurlar başlamıştı– eve dönerken köşe başında beyaz, şeffaf yağmurluklar giymiş, başlarına aynı cinsten birer kukuleta kondurmuş iki körpe kız, fıkırdayarak gülüştüler.

Bir tanesi ötekine:

"Seninki geçiyor, ne utanıyorsun? Konuşsana!" dedi. Sokak tenha, loş, gidenler de yağmurdan kaçıyor, kafaları önlerine eğilmiş, yahut şemsiyelerinin altına sokulmuş...

"A... Vallahi yapamayacağım... Aman, ne münasebetsizsin sen!"

Öbürü kırıla döküle ve bir eliyle arkadaşını ite kaka böyle söylemişti. Dikkatle baktı: Tül perdeli pencere ardında bekleyen komşu kızıydı bu! Anlaşılan epeyce zamandır arka kapıdan gidip gelen delikanlının hasretine dayanamamış, yolunu kesmişti.

Erbil bir şey söylemedi, azıcık gülümseyip geçti; içinden demişti ki:

"Bu gülümsemem bile hülyalar kurmasına yeter, artar bile!"

Eteklerin en fazla kısaldığı, mantar ökçeli ayakkabıların moda olduğu yıllar. Ceylan bacaklı komşu kızın etek kısalığı

uzun, fakat şeffaf yağmurluk altında daha belirgin görünüyor. Delikanlı:

"Acaba babası kim? Konak büyük olduğuna göre herhalde varlıklı bir adam. Nevbahar'dan sorarsam şüphelenir, marangoz çırağından öğrenirim. Külhanbeyi Selim iyi, kimi bilmez ki!"

Birkaç gün sonra ona Kapalıçarşı içinde şerbet içerken rastladı, ustasının evine gidecekmiş, yenge hanımın götürülecek terlikleri varmış da.

Beraber yürüdüler. Erbil köşeye gelince:

"Ne güzel ev bu," dedi. "Çok da büyük, apartmana bile çevrilir. Kimin acaba?"

Çırak şaşmış göründü:

"Uyuyor musun ağabey?" diye adeta çıkıştı. "İlçe Parti Başkanı Avukat Şerif Haktanur Bey'in konağı. Milyonerdir babalık! Bütün teşkilat elinde, bir dediği iki olmaz. Yüz ipte bezi vardır; şimdi Avrupa'da, geldiği zaman da Ankara ile İstanbul arasında mekik dokur. Sen partiye yazılı değil misin?"

"Hayır, girmem öyle işlere!"

"Ben bile kayıtlıyım. O sayede muhtardan kolayca vesika filan alırım; işim karakola düşerse ucuz kurtulurum. Hangi diyarda yaşıyorsun, ağabey?"

Çırakla beraber geldiği için eve ön kapıdan girmesi icap ediyordu; Nevbahar'ı kızdırmamak lazımdı:

"Ben döneyim," dedi. "Berberde paketimi unutmuşum, kitap paketi... Gece okuyacağım."

"Haydi, güle güle."

Delikanlı bir gurura kapıldığının farkında: Parti başka-

nının keklik kızı kendisine âşık... Arkadaşı ondan bahsederken "seninki" demişti. Acaba adı nedir? Herhalde öz Türkçe olacak; ne Nevbahar'dır ve ne de Perizat, Suna, Gülveren, Gülderen, Tansu gibi bir şeydir muhakkak. Avukat kendisine bir soyadı seçmiş ki! Haktanur. Hem "Tanır" değil de, Çağatay ağzıyla "Tanur"!

Nevbahar'ı gene mutfakta buldu; önlüklü kıyafette.

"Sana tarhana çorbası yapıyorum, içine yağda kızarmış küçük ekmekler koyacağım. Hava adeta soğuk, üşümüşsündür. Mangala, hamam ocağında kalan ateşi çektim, odana koydum. Haydi, hemen soyun, ellerini yüzünü yıkamayı da unutma ha!"

Yenge, bunları öyle şefkatli, ılık, tatlı sesle söylüyor ki, Erbil'in yüreği hislilikten bir kadife üstünde kayar gibi oluyor.

Az sonra odada buluştular, oda evin arka tarafına düşen yarısı sağır alt katında, bahçe üzerindedir, yarı dolu, iri damlalı sağanağın dut ağacı yapraklarına vurdukça çıkardığı izci trampeti sesini dinliyorlar; bunun altında, açıkta bulunmadıklarına memnun birbirlerine sokulmak istiyorlar gibi bir halleri var.

"Öteki arzuyu keşke duymasak da böyle sadece şefkat ve huzur içinde yaşasak!" diye düşünen delikanlı, aynı zamanda şunu da aklından geçiriyor:

"Yenge gittikçe güzelleşiyor mu nedir? Herhalde ilk günlerden çok daha tatlı, daha sıcak. Tam çağında bir aşk kadını!"

Susmakta devam ediyorlar ki, bu ikisinin de içlerinden birtakım istekler geçirdiklerine ve hayallere kapıldıklarına işaret sayılabilir.

Erbil, zihnindeki o yüklü faaliyeti durdurmak için dedi ki:

"Ev işlerinden çok yoruluyorsun yenge. Ufak bir besleme bulsan."

"Allah yazdıysa bozsun! Ben hiç pasaklı kızların dokundukları eşyaya el mi sürerim? Bir kere aldım, aklımı oynatıyordum."

"Doğru, ama sana can yoldaşlığı ederdi; tek başına kalıyorsun."

"Sen varsın ya şimdi!"

Erkeğin yüzüne ferah, memnun bir bakışla gülümseyerek bakıyor; diyor ki:

"Hem o kızların çoğu fingirdek olur. Hasan Efendi'yi bile gözlerine kestirirler. Hele evde senin gibi yakışıklı bir delikanlı bulurlarsa çılgına dönerler. Olmaz, kocamı da, seni de kıskanırım."

Erbil bir şey söyleyemedi, sadece şımarık, yılışık bir yüz takındı. Bir müddettir yengesiyle senli benli konuşmaya başlamıştır. Ara sıra dükkâna uğruyor, dayının hep "âdem olmak ve bağrımızdaki yılanın başına vurup sersemletmek" nasihatlerini boynu bükük dinliyor.

Bön, toy, hatta sersem, hele şeytanca düşünce ve arzulardan uzak bir tip tesiri bırakmak için bütün zekâsını kullanıyor.

Zaten çırak Selim fırsat düşürdükçe, Erbil'i avanak yerine koyup, ustasının yanında onunla güya kapalı şekilde alay etmektedir. Delikanlı bunu canına minnet biliyor, benimsediği tipi hakkıyla yaşatıyor.

O yağmurlu akşam ıhlamur ibriği kaynayan mangal

başında, Nevbahar, hayatından bahsetmek ihtiyacına kapılmıştı ki birdenbire:

"Benim Hasan Usta ile niçin evlendiğimi pek merak ettiğin halde neden sormuyorsun?" dedi ve anlatmaya başladı. Hikâye uzundu, hülasası şu: Nevbahar, *Saraylı Hanım* lakabıyla anılan, saraydan çıkma bir kadının kızıdır. Ama bu kadın Çerkez değildir; 93 savaşında İstanbul'a yerleştirilmiş bir muhacir ailesindendir. Anası varlıklıymış, küçük kızı Nevbahar on yedisine henüz bastığı sırada bir paşazade kendisine âşık olmuş.

"Meğerse," diyor, "aslı yokmuş. Serserinin biriymiş, hepimiz aldandık. Eh, yakışıklı adamdı da... Allem etti, kallem etti, annemin de gözüne girdi; evlendim, ama evliliğimiz bir yıl ancak sürdü."

"Demek dayım senin ikinci eşin?"

"Hayır, üçüncüsü..."

Erbil hafif bir tiksinme duydu. O derece temizlik meraklısı bir kadın, nasıl oluyor da üç ayrı erkeğin yatağına girebiliyor ve kirli temaslarına tahammül edebiliyor?

Şunu da düşündü: "Artık erkeğe alışmıştır, ben fazla değer verdim, çok ürkek davrandım..." Yenge anlatmakta devam ediyor:

"Üçüncüsü ya! İlki nemiz varsa satıp savurdu, har vurup harman savurdu; Dıral dedenin düdüğü gibi ortada kaldık. Boşanma kararından sonra davamızı gören hakim talip çıkınca reddedemedik."

"Ne oldu?"

"İyi adamdı, üçümüzü de barındırıyordu; rahat ediyorduk. Ölüverdi zavallı, damar çatlamasından."

"Maaş bağlanmadı mı?"

"Bağlandı, ama pek az. Derken annemi de kaybettim, ablam hastalandı. Sanatoryuma yatırdık; para yetiştiremiyordum. El kapısına muhtaç hale düştüm. Bir ara hizmetçilik bile ettim, ne diyorsun sen! Çekmediğim kalmadı, başıma gelenleri minelbab ilelmihrab anlatsam ağlarsın."

"Ey, sonra? Bizim dayıyı mı buldun?"

"O beni buldu. Hatırlamıyorum; dikkat etmemişim, meğerse bizim evin kapılarını, çerçevelerini, marangozculuğunu o yapmışmiş, bana o zamandan, çocukluğumda âşık olmuş. Gel zaman, git zaman sattığımız adamdan evi kendisi almış; sorup soruşturmuş, nihayet adresimi bulmuş. Bir gün karşıma çıktı. Cerrahpaşa Hastanesi'ndeydim..."

"Hastalanmış mıydın?"

"Yoo! Orada hademelikle hastabakıcılık arasında hizmet görüyordum. Asistanlardan biri çok hoşlanıyordu benden. 'Beraber yaşayalım,' demişti; nikâhsız, senin anlayacağın metres olacaktım, hem de hastalarına muayenehanesinde kapı açacaktım."

"Vah! Vah!"

"İşte, dayın bu sırada karşıma çıktı; 'Eski evinizi ben satın aldım, tamir ettim, döşedim, dayadım, buyur afiyetle otur. Kardeşini de yanına al, masrafını düşünme. Anandan kazandığım para uğur getirdi, beş on kuruşum var,' demesin mi? Eh, çektiğim hayat canıma tak demişti. Teklifini, nikâhına girmek şartıyla kabul ettim."

"Canına minnet dayımın!"

"Pek de öyle değil, şekerim! Güç bela razı oldu, razı edinceye kadar ablamla benim göbeğimiz patladı. Bana mu-

habbeti hani 'platonik' mi diyorlar, ne? İşte ondan! Ama gözümün içine bakar, bir dediğimi iki etmez. Evliya gibi adamdır; ben de onu sayar, hem de severim, üzerine toz kondurmam."

Erbil çökmüş halde. Azıcık kendine gelince sordu:

"Kaç yıldır böyle yaşıyorsunuz?"

"Sekizin içindeyiz."

"Sekiz yıldır bu hayatı mı sürdürüyorsun yenge," dedi, sözünün sonuna "heyecansız, erkeksiz, tek başına, rahibe gibi" kelimelerini eklemek istemiş, dudaklarının ucuna gelen kelimeleri yutmuştu; fakat söylenmişçesine berikinin anladığına şüphesi yoktu.

Dışarıda hava lodosa çevirmiş olacak ki, şimdi karşıdan vuran yağmur camları yalıyor; o kadar iştahla, hırsla yalamaktadır ki, sanki inceltecek, eritip içeriye girecek.

"Ya, böyle işte! Bereket sen geldin Erbil, bana bir değişiklik oldun, şimdi günlerim daha..."

Sustu, kelime arıyor; Erbil de merakla dudaklarına bakıyor.

"Ne diyeyim, bilmem... Daha tatlı geçiyor. Akşamları dönüşünü dört gözle bekliyorum."

Erbil nihayet cesarete geldi, soruyor:

"Dayım bir şey demiyor mu?"

"Ne gibi?"

"Hani, evde ikimiz pek yalnız kalıyoruz da... 'Kıskançtır' demiştin."

"Seni çocuk yerine koyuyor, galiba. Bana da güveniyor, belki dayıoğlundan şüphe etmeyi aklına getirmiyor. Ne düşünüyor, bilmem; bunun hiç lafını etmiyor."

"Dükkândan geceleri geç mi dönüyor?"

"Farkında değilim; ben çok defa uyumuş olurum, malum ya, odalarımız ayrı. Usulcacık gelir, sabahları gene öyle ses etmeden gider."

"Gelmediği olmaz mı?"

"Taş yağsa gece evindedir. Yağmur ne kadar hızlandı, tufan sanki! Kuytu, ılık bir odada olmak ne hoş, değil mi? Adeta gevşedim, oturduğum yerde uyuyacak gibiyim."

Böyle diyen kadının vücudunda odanınkinden daha ılık, kuytu, boş bir hal vardı; Erbil'e bu ılık kuytuluğa sığınmak, sokulmak, orada gevşeyip kendinden geçmek arzusu veriyordu. İçinden bir hesap yaptı:

"On yedisinde evlenmiş; sekiz yıldır Hasan Usta ile yaşıyor, üç dört yıl da öbür kocaları. Demek oluyor ki yenge daha yirmi sekiz, yirmi dokuz yaşında, otuzuna bile basmamış. Peki, bütün o maceralar arasında hiç günah işlememiş mi?"

Buna inanmakta güçlük çekiyor, öyle taze bir dulu elde etmeye kim bilir kaç erkek çalışmıştır; hele o genç asistan muhakkak meramına ermiştir.

Yoksa seksoloji kitaplarında bahsi geçen soğuk, hissiz kadınlardan biri mi yenge? Mümkün. Bak, parti başkanının kızına! Şimdiden ele avuca sığmıyor. Onunla böyle bir odada baş başa kalsam çoktan kucağıma düşmüştü. Acaba? Muhsin'in sözünü gene hatırlıyor: Kızın sadece filmlerde ve etrafında gördüklerini taklit hevesi ile cahilcesine aşk oyunları, âşıklık denemeleri yaptığına, sınırı aşmayacağına inanası geliyor.

Nevbahar birdenbire canlandı, ayağa kalktı. İşin akıbe-

tinden korkmuş da kaçıyormuş gibi, adeta telaşlıydı; denilebilir ki biraz daha kalsa dayanamayacak, kocasını kendisine güvenmekte nihayet haksız çıkaracaktı. Erbil şimdi tek başına kaldığı odada içinden konuşuyor:

"Bir öyle diyorum, bir böyle; hepsi benim uydurmam; kesin bir hükme varamıyorum, bocalayıp duruyorum. Zihninden geçirse de işi fiiliyata dökmeyecek yaradılışta, namuslu bir kadın belki!"

Başkanın kızı bir daha aklına gelince söylendi:

"Hah, iyi oldu bu! Alakam ikileşti. Nevbahar'ı daha az düşünürüm. Rastlarsam yüzüne güleyim, ilgi göstereyim."

Üç gün sonra gene akşam dönüşü –okullar açılmıştı, çıkış saati– tesadüf onu Çemberlitaş ile Çarşıkapı arasındaki Merzifonlu Medresesi'nin daracık kaldırımında arka arkaya düşürdü, yanında gene o günkü kız arkadaşı, yürüyor; hava açık olduğundan sırtlarında yağmurluk yerine kırmızı yün hırkalar var; ellerinde kitaplar, defterler. Cesaretini topladı, kulağına fısıldadı:

"İsminizi öğrensem. Lütfeder misiniz, efendim?"

Cevabı arkadaşından aldı.

"Onunki Gülsün..."

"Sizinki?"

"Benimki fasa fiso bir şey: Sabahat, ama kısaca Saba derler.

"İkisi de pek güzel. Benimki Erbil."

"Çoktan haberimiz var, küçükbey!"

Gülsün utanıyor, arkadaşını dürttü:

"Uzatma Saba," dedi. "Gören olur, yürüyelim."

Saba yaman bir kızmış meğer, arkadaş canlısı. Öbürünü dinlemedi. Erbil'e:

"Biz her gün bu saatte buradan geçeriz," dedi. "Tabii cumartesi, pazardan başka."

Acele ayrıldı, birkaç adım uzaklaşmış olan Gülsün'e yetişti; kol kola, baş başa verip –arkalarından bakıldığını bildikleri için ellerinde olmadan– fazla salıntılı bir yürüyüşle kalabalığa karıştılar. Erbil:

"Benimki şüphesiz çok güzel, şeker şerbet bir şey, ama Saba daha seksapelli... Cin gibi bir kız; kocası olacak adama Allah kuvvet versin."

Ertesi gün aynı saatte medrese önünde bulunmaktan kendini alamadı. Gülsün, devir adamının kızı olması bakımından –pek tayin etmeye yanaşmadığı sebepler yüzünden– şiddetle ilgisini çekiyor, güzelliği ile de hoşuna gidiyordu. Ama sosyal durumu daha küçük bir aileden olduğunu tahmin ettiği ötekini özlediğini anlıyordu. Geceleyin ötekiydi ki Gülsün'ün hayalini iterek hep ön plana geçiyor, gencin kulaklarında kalan ahenkli, sıcak sesini dinletiyordu.

Yollarını gözlediği kızları bu sefer karşıki kaldırımdan geçerlerken gördü; çekingen bir haldeydiler. Göz göze gelince Saba bir el işareti verdi: "Gelme" manasına; kaşlarını kaldırmıştı, kaşlar konuşuyor: "Bugün olmaz". Erbil, mevsimine girdikleri futbol maçlarına gitmiyor; görenlerden ve radyodan dinliyor. Kahvede, hele berber dükkânında başka laf yok. Muhsin meraklısıdır; geceden saha kapısına koşuyor, işin çılgını olmuş. Tuhafı Erbil'in "memeli iskelet" ismini taktığı Perizat ondan meraklı, delikanlının peşinde, maçların tekini kaçırmıyor.

Daktilo kursları açıldığından bir haftadan beri saat 18 ile 20 arası Erbil her gün Fatih'e gitmektedir; havalar çok bozuk.

Gülsün okuldan babasının otomobiliyle dönüyor, birbirlerini epeyce zaman görmemişlerdir. Kaydını yaptırdığı fakültenin açılması da yakın...

Saat 20'den sonra eve gelirken mangallı, ılık, temiz, derli toplu odasının hasreti içindedir; bu hasret odadan fazla, orasının havasına kendi ılıklığını, temizliğini, derli topluluğunu katan, odayı büsbütün istetici hale sokan yengeye çevrilmiştir.

Münasebetlerinde değişiklik yok; birbirlerinden haz ediş eksilmemiş, artmıştır. İki taraf da aynı bekleme halinde, bugün mü olacak, yarın mı, hiçbir zaman mı, kestiremiyor. Sonu gelmeyen ve yan yana oldular mı her an, her saniye heyecan geçirten ezalı tadına doyulmaz bir hayattır bu!

Kasım sonuna doğru, –Erbil öğretmen Kayser'in daktiloluğuna girmiş ve Almanca öğrenmeye başlamıştı; fakülteye de gidiyordu– bir gece her zamanki gibi kendisi derslerine çalışır ve yengesi pencere önünde köşe minderine bağdaş kurmuş yün örerken, bir iç çekme sesi duydu, başını çevirdi. Baktı ki Nevbahar boylu boyunca uzanmış, ayakları yere sarkmış ve eteği dizlerinden geriye kaymış bir halde gözleri kapalı, baygın yatıyor. Sandalyesinden fırladı, ne yapacağını bilmiyor. Önce bu eteği aşağı çekti, lastik çorap bağlarının yukarısından görünen beyaz çıplaklığı kapattı.

"Yenge! Yenge!" diye sesleniyordu. Cevap alamayınca, masanın üstünde duran gene yenge hediyesi limon kolonyasını avucuna doldurdu; seyrettiği bir piyes sahnesinde gördüğünü yapıyor: Kadının ensesini, bileklerini bununla ovuyor, yüzünü üflüyor, kilitlenmiş avuçlarını da gevşetmeye çalışıyor. Aklına geldi: Göğsünü açmak, göğsünü ovmak lazımdır.

Onu da denedi, nafile!

Aksine Nevbahar minderden kaymış, keçenin üstüne, bacakları ve kolları açılıp, gerilmiş vaziyette upuzun yatıyor. Vücudunun alt kısmı –külotun örttüğü yer değirmi küçük kapanıklık sayılmazsa– olduğu gibi meydanda...

Erbil, Doktor Yasin'e kasabadan ayrıldığı gün söylediği kadar bakir değildir, tamamıyla uslu kalmamıştır. Yer odasında yatıp kalktığı kocakarının fukara mahallesindeki kulübemsi evinde, maden ocaklarında çalışan bir adamın oynak karısı kendisine musallat olmuş ve meramına ermişti. Bu kadını sonradan kocası vurmuştu.

Ayrıca köyünde de başından buna benzer bir olay geçmişti; kocası hapse atılmış bir yanaşmanın henüz on altısında hamile karısıyla da bitişik samanlıkta dört beş kere buluşmuştu. İki olayda da teşebbüs kadınlardan gelmiştir.

Erbil, yere diz çökmüş, hâlâ kolonya şişesinden medet umuyor. Buram buram limon ve turunç kokan bu kuytu odada ve yarı çıplak kadının önünde, gayretinin boşa gitmesinden ümitsizliğe kapılarak bir ara durdu; yengenin vücudunu seyrediyor, sanki kadın bu çıplak yer dansı numarasını Erbil seyretsin diye yapmaktadır.

Fakat gene okuduklarından hatırında kaldığına göre, böyle krizler kendiliğinden geçer, kadın hastalığıdır. Nitekim az sonra gözkapaklarında hafif bir hareket ve avuçlarında bir yumuşama oldu, derin nefesler ve rahat bir inleme.

Delikanlı etekleri gene aşağıya doğru çekiyor; ayılınca zavallı kadının utanmasını istemiyor; örterken de gözlerinin önünden silinecek olan manzarayı kaybedeceğine üzülüyor. Ne sakız gibi iç çamaşırları, ne tertemiz, ne gergin, adeta heykellerdeki kadar düzgün, pürüzsüz, cilalı bir vücut bu!

Zihninde bir şimşek çakıyor, karanlıklar arasındaki bir parçayı gündüz gibi aydınlatıyor: Önüne serilen sahneyi bir yerde, bir kere daha görmüştü. Hayır görmemiş, romanlardan birinde görüyormuşçasına okumuştu: Erkeği teşebbüse geçirmek isteyen, fakat şuurlu halinde bunu ne kendisinin, ne de erkeğin yapamayacağını anlayan bir kadın, o romanda, –belki de hikâye idi– mahsus yapıyor ve giriştiği rolde muvaffak oluyordu.

"Aynı şey, aptallık benimki!" diyen Erbil eğildi, tekrar geri çektiği etek ile iç çamaşırlarının meydana çıkardığı çıplaklığın rasgele bir tarafına dudaklarını kondurdu. İçinden, "Ne olursa olsun!" demişti. Kadının eli başına dokunuyor, saçlarında dolaşıyor ve bu başı bütün kuvvetiyle çıplaklığın üstüne bastırıyor...

V

Ertesi sabah erkenden, daha elektrik ışığı altında buluştukları zaman baş işaretiyle selamlaştılar. Çekingen duruyorlar. Küskün, mahcup, konuşmaya hevessiz bir halleri var.

Erbil uyanır uyanmaz geceki sahneyi hatırlamış, bir sevinç duymuştu. Nevbahar artık kendisinindi; onu tahmininden fazla ateşli, temizlik, titizliğine uymayacak derecede çeşitli marifetlerden çekinmez, aşırı derecede hırslı bulmuştu. Belki de şimdiye kadar şehirli kadın tanımadığından, iki münasebetinde de kirli kovuklarda, çok pasif mahluklarla düşüp kalktığından, delikanlıya Nevbahar öyle görünmüştü. İçinden:

"Artık daima elimin altında," diyordu. "Nüfuzuma girdi, mükemmel bir metresim var; vicdan azabına da yer yok. Zira Hasan aradaki nikâha rağmen kocası değildir; sadece iyiliğini gördüğü bir adamdır; taze kadını ömrü boyunca erkekten mahrum bırakması bir zulüm sayılır; zaten böyle bir talepte de bulunmamış! Galiba adamın istediği, dışarıya aksetmemek şartıyla ona bir eş sağlamakmış ki, beni adeta yalvara yakara evine soktu; meseleyi akraba arasında halletmek istiyor!"

Düşünme şekli budur, ama gene de üzgün... Vicdanında bir nokta sızlıyor. Nevbahar sanki Erbil orada değilmiş gibi mevcudiyetinden habersiz görünerek çay hazırlamakla meşgul. Delikanlı da kenarda, güya not defterine dalmış. Ara sıra kaçamaklı bakışları kadına çevriliyor: Yüzü her sabahki gibi taravetli, bütün vücudu yine her zamanki temizliğin havasını yayıyor; temizlik, usluluk, huzur ve iffet havası!

"Halbuki dün gece bambaşkaydı, büsbütün başka, hırçın, zevkli, zevkine esir, zevki için her marifeti göze almış bir kadın!"

Erbil tabiidir ki içinden konuşurken yukarıdaki kelimeleri kullanmıyordu, kendi lehçesiyle ve daha kaba, açık sözlerle fikir yürütüyordu; bir şey daha düşünüyordu:

"Acaba ben mi teşebbüse geçsem? Ensesinden öpüversem. Ne yapar? Öfkelenir mi, memnun mu olur? Belki beklediği budur ve böyle durumlarda erkeğin yapacağı harcıâlem hareket de başka bir şey değildir."

Karar veremedi. O sırada Nevbahar daima işiyle meşgul, başını çevirmeden nötr bir sesle:

"Bugün ablamla sinemaya gideceğim," dedi. "Altı bu-

çuk matinesine, Beyoğlu'na; ancak dokuz, dokuz buçukta, belki de daha geç dönerim, beni bekleme. Hamamı yakar, bırakırım."

"Peki!" diyen Erbil, cevabının sonuna "yenge" sözünü ekleyemedi; artık cesaret edemeyecek. Aynı zamanda içine bir korku düştü. Nevbahar belki de yalancıktan kriz geçirmemişti; o krizin tesiriyle, yarı şuursuz halde ilk günahını işlemişti. Hem sinir buhranından, hem de iradesi dışında sürüklendiği cinsi heyecandan sonra ayılınca aklı başına gelmiş, nedamet duymuş, bir daha öyle bir hata işlememeye karar vermişti; şimdi delikanlıda: "Azimli kadınlar, yapar mı yapar!" fikri hakimdir. Fakat Nevbahar'ı mahrem tarafından iyice tanıdıktan, tadını aldıktan sonra, Erbil'e onu gözü önünde salınır, yürür, gider, gelir, eğilir, kalkar halde görmek, hasretini çekmek ne kadar güç olacaktı.

"Yalnız benim için mi? Kendisi için de güç," diye içinden söylendi; hatta ilk önce asıl onun perhizi bozacağı kanaatine vardı. Böyle birkaç gün geçsin hele, durum belli olurdu.

* * *

O yağmurlu gecenin sabahında, insana buzlu camdan seyrediliyor hissini veren sisler yavaş yavaş seyrekleşip eriyerek, altından yıkanmış bir güneş ve masmavi bir gök açıldı. Fakülteden öğle üzeri çıkmış, tek başına gidiyordu. Ahengini kafasından atamadığı sesi arkasından duydu:

"Günaydın Erbil Bey!"

Karşısında Saba, gene kırmızı hırkasıyla, kırmızılık yüzüne renk katmış halde, biraz heyecanlı:

"Dinleyin beni," diyor. "Gülsün'ün selamı var, sizinle muhakkak bir yerde konuşmak istiyor. Boğaz olmuştu, günlerce ateşler içinde yattı. Şimdi iyidir."

"Geçmiş olsun efendim, çok üzüldüm. Ben de çoktandır göremediğim için meraktaydım. Bir yerde konuşmaya gelince... Vallahi, bilmem ki..."

"Durun, durun, kafanızı yormayın; zaten buranın yabancısısınız. Biz cumartesi iki buçukta Saray Sineması'na üç bilet aldık, biri sizin için. İşte veriyorum... Gelirseniz memnun oluruz."

Bileti yankesici maharetiyle cebine indiren Erbil:

"Gelirim, memnuniyetle, teşekkür ederim," diyebildi. Saba, tramvay durağının kalabalığına karıştı bile. İçinden söyleniyor:

"Olay olay üstüne. Hangi sinemaydı o? Ha!... Öte tarafta, Beyoğlu'nda. Gideceğim; parti başkanının kızıyla randevulaşmak oldukça tehlikeli bir iş, ama çaresiz, gitmezsem deli derler adama. Kaçırılır mı böyle fırsat?"

Şivesi epeyce düzelmiştir. En evvel bunun farkına varan Nevbahar'dı:

"Ne çabuk öğrendin bura konuşmasını... Adeta aksamıyor. Geldiğin sıralarda az çok kulak tırmalıyordu. Dilin ecnebi lisanına kolay kolay yatacak, belli! Almancaya durma, çalış yavrum!" demişti. O "yavrum" ağız alışkanlığı ile söylenmişti. Hususi bir kasıt ve muhabbetle değil. Fakat dün gece:

"Ne *yavrum*lar kaldı, ne *canım*lar, ne *hayatım*lar, daha ne hoş sözler. Kelimeler ağzında azıcık peltekleştiği ve inliltili çıktığı için ayrıca tesirliydi," diye, Saba'nın deminki olağanüstü atak teklifiyle zihni meşgul olmasına rağmen, gene

Nevbahar'ı düşünmekten kendini alamamıştı. Sahneler gözünün önünden gitmiyor, her tarafa dökülen kolonyadan sinmiş ve turunç kokusunu o sahneleri düşünürken tekrar duyuyor.

Cumartesiye daha üç gün var.

Bu üç gün içinde evdeki durum, olay gecesinin sabahındaki şekliyle, yani kısa konuşmalarla ve kadının zoraki de olsa soğuk duruşlarıyla devam etti; şu şartla ki, Nevbahar, delikanlının ne evde temizliğini, ne yemeğini, ne de çamaşır, ütü gibi işlerini aksatmıştı.

"Hatta değil aksatmak, daha bakımlı hale getirdi," diyen Erbil, neden sonra farkına varmıştı: Askıdaki kravatların arasına bir yenisi katılmıştı, dibine kadar boşalan kolonya şişesinin yerine aynı cinsten ve aynı büyüklükte bir başkası konmuştu.

"Bunlar bir teşekkür hediyesi galiba. Mademki öyle, niçin bir daha yüz vermedi, uzak duruyor?"

Aklı ermiyor, erecek şey de değil; kadınların işine akıl erdirilir mi? Tercüme ve telif ne kadar roman okudu, hepsinde kadın çözülmez bir muamma olarak gösterilmez mi?

Nihayet cumartesi günü gelip çattı. Erbil lacivert elbisesini, beyaz gömleğini giymiş, yenge hediyesi sarı çizgili bordo boyunbağını takmış, mendiline kolonyadan çokça dökmüş, sabahleyin Nevbahar'ın karşısına öyle, itinalı kıyafetiyle çıkmıştı.

Bu, kadının gözünden kaçmamıştı; iki dirhem bir çekirdek tesiri bırakan delikanlıyı şöyle, yukarıdan aşağıya süzmüş, hafifçe dudak bükmüş, bir şey sormadan, başını çevirmişti. Erbil izah lüzumunu duydu, bir yalan uydurmalıydı.

"Muhsin ile yemeğe davetliyiz; bir müteahhit oğlu ile tanışmıştık. Amerikan Koleji'nden, ona gideceğiz."

Nevbahar, "Yalan, yutmam," dercesine belli belirsiz gülümsedi; o kadar... Başını gene işine çeviriyor, ama Erbil yandan görüyor, kaşları çatık. Çatık kaşların da yakıştığı ne sevimli bir yüz bu! Delikanlının yüreği hasretten, arzudan yanıyor. İltifat görse okula da, randevuya da gitmez; bütün gün onunla evde kalır. Genç, şimdi onun açlığı ile gözleri kararmış, içi ezilmektedir:

"Ayaklarına kapansam, başımı dizlerine koysam, ağlasam, yalvarsam, merhamete gelse, parmakları saçlarımı okşasa, gözyaşlarını dökerek birbirimize sarılsak!" diye kendi kendine sızlanıyordu. Dayanamadı, sesi çocuklaşarak:

"Yenge," dedi. "İstemiyorsan gitmeyeyim..."

Derhal cevap verdi:

"Bana ne? Neden soruyorsun? İzin alman mı lazım? Tuhaf şey!"

"Zaten canım da pek istemiyor."

"Keyfin bilir!"

Mutfaktan çıkmak için kapıya doğru yürüyor. Erbil yolunu kesti. Nevbahar soruyor:

"Bu da nesi? Bırak geçeyim, Hasan Usta yukarıda."

Delikanlı, dayıoğlunun daha gitmemiş olduğunu öğrenince şaşırdı, yana çekildi; birdenbire cesareti kırılmıştı. Bahçe kapısını, mahsus gürültülü vurarak sokağa fırladı; karar alıyordu:

"Bundan sonra görür o... Hiç aldırmayacağım, ben de surat edeceğim. Hayran hayran yüzüne baktığım için şımarıyor, işi azıttı."

Fakülteye doğru seri adımlarla yürümektedir; yürüdükçe fikrini değiştiriyor, yürüyüşünü de. İkisi de yumuşamıştır.

"Beni iyi giyinmiş görünce şüphelendi, kıskandı zavallı! Hem kızmaya ne hakkım var?"

O gece nefsine hükmedemediğinin azabı içinde:

"Namuslu kadın doğrusu! Benliğiyle günlerce cenkleşiyor, vücudu istiyor, gönlü razı olmuyor. Hasan Usta çoktan dükkâna gitmişti muhakkak, gitmediğini söylemesi kendini korumak istemesinden! İrade kuvvetine hayran oluyorum. Değme kadın bu kudreti gösteremez; hâlâ o derece duygulu, tat almasını da, vermesini de bilen bir kadın!"

Saat ikiye doğru otobüsten Galatasaray durağında indi; İstanbul'a ilk geldiği günlerde imrendiği bir sözü artık kendisi de kullanıyor: Biletçiye, "şebeke" diyebiliyor. Herhalde kızlar daha gelmemişlerdir. Filmin ismine göz attıktan sonra Taksim'e kadar yürüdü; güneşli günün canlı her şeye, insanlara, hayvanlara, bina cephelerine, vitrindeki mallara yayılmış olan isteği, neşesi içinde bu gezinti hoştu, ama zihni sinemada. Nasıl hareket etmeli?

"Ağırbaşlı dururum, daha iyi tesir bırakır," diye söylendi. Karşıki kaldırımdan sinemaya döndüğü zaman saat iki buçuğa yaklaşmıştı. Onu aşağı kata henüz sokmuşlardı ki ışıklar söndü, beyaz perde aydınlandı. Bilet numarasına bakan yer gösterici, akıntıya kapılıp ileriye doğru sürüklenen genci tutuyor:

"Yeriniz burada, gitmeyiniz," diyor ve cep fenerinin ışığını arka tarafta ikinci sıraya çeviriyor; orada üç koltuk boştur. Demek ki gelmemişler, belki de gelmeyecekler. Gülsün yine hastalanmış olmasın? Yoksa bir oyun mu bu?

Dünya haberleri bitti, Miki başlıyor; Erbil, yengesini öfkelendirmekle kalacak galiba derken gözlerine bir ışık çarptı, yüzlerini göremediği iki kadın boş koltuklara doğru güçlükle yürüyor.

"Onlar! Geldiler! Bakalım tanışıyormuş gibi mi hareket edecekler, yoksa yabancı mı duracaklar? Yanıma hangisi oturacak?"

Önde yürüyen Gülsün yanına telaşla oturuverdi. İkisinde de tıs yok... Işıklar yanıyor ama, yanmalarıyla sönmeleri bir oluyor, film başlamıştır. Bir fısıltı:

"Geciktik biraz, değil mi?"

"Filme yetiştiniz ya... Önemli bu!"

Suskunluk! Kızlar ara sıra kulak kulağa vermişler, konuşuyorlar. Erbil'in de bir şey söylemesi lazım, ama ne? Susmalarından faydalanarak bu sefer o fısıldadı:

"Başrolü oynayan yıldız mükemmel, değil mi?"

"Ben, ikinci roldekini güzel buldum, çok yükseleceğe benziyor."

"Fazla sarışın galiba."

"Esmerleri mi beğenirsiniz?"

"Hayır, sizin gibi kumralları... En sıcak renk budur, kadına en yakışanı."

"Mersi!"

Önce sustular. Dikkat etti, bir müddet sonra Gülsün, arkadaşına bir şeyler anlatıyor, hafif şekilde omuz ve göğüs hareketleri gizlenmiş gülüşmeler. Erbil öyle sandı ki başkanın kızı, Saba'ya deminki konuşmayı anlatmıştır, hoşlanmış bir hali var.

Erbil'in sağ, ötekinin sol omuzu –önde oturanların başları perdeyi örttükçe– eğildikleri zaman birbirine dokunu-

yor. Ara sıra perdede güneşli bir manzara belirip film aydınlanınca da delikanlı yan gözle kızın yüzüne bakmak fırsatını buluyor...

Allah'ım, bu nasıl taze, gül yaprağı gibi gergin, aynı zamanda kırışıksız ve pürüzsüz bir ten! Ne kadar kendinden ışıltılı! Profilden gördüğü burun bir harika, hele hassas oldukları loşlukta bile sezilen dudaklar! Kulak memeleri de çok biçimli, ne yapışık, ne ayrık, sanki yarın fevkalade bir çiçek açacak, sonra nefis meyve verecek tropikal bir tomurcuk!

Tabiidir ki henüz liseli olduğundan yüzünde boya namına bir şey yok. Saba oldukça yüksek sesle talimat veriyor:

"Çocuklar konuşsanıza, neredeyse birinci kısım bitecek; elektrikler yanacak!"

Gülsün direktif bekliyormuşçasına hemen Erbil'e sordu:

"Niçin arka sokaktan gidip geliyorsunuz? Göremiyorum sizi..."

"Odam o tarafta, hem merdiven inmemek, hem de evi kirletmemek için. Yengem çok titizdir."

"Bilirim. Keşke yukarı katta otursaydınız, bizim balkon penceresinden orası görülür; uzaktan görmek bile bir teselidir."

"İyi olurdu ama, çaresiz. Malum ya, misafirim."

"Biz bir şey düşündük; Laleli apartmanları yok mu hani? Saba o apartmanlarda oturur, komşuları yaşlı bir hanım evinden bir odayı kiraya veriyor, öğrenciye."

"Maddi imkânım elverişli olsa, hiç durmam."

"Fakülteden ayrılacağınız saatlerde münasip bir iş bulsanız."

"Kimseyi tanımam ki... İş bulmak kolay mı Gülsün Hanım?"

"Biz onu da düşündük, bulacağız, bir gece işi..."

Bereket filmde gürültülü bir savaş sahnesi geçiyor, konuşmaları dikkati çekmiyor. Erbil:

"Ben hazırım, bir iş olsun da..." diyebildi. Salon aydınlandı. Saba gene direktif veriyor:

"Erbil Bey burada durmasın; çıksın da ikinci kısım başladığı zaman gelsin."

On dakikalık arayı geniş ve kalabalık antrenin bir köşesine çekilerek geçiren delikanlı, İstanbul'a ayak basalı talihinin iyi gittiğine artık kanaat getirmiş haldedir. Önce karşısına yaşlı bir hatun yerine Nevbahar gibi bir taze çıkmıştır; ev rahatı, bakım, beslenme cihetleri de ayrı.

"Fakülteye imtihansız girdim, Almanca öğrenmeye başladım, şimdi de iki piliç beni zorla sinemaya getirdiler, ücretli iş bulacaklarını vaat ediyorlar. Şansım açıldı, böyle giderse yaşadım."

Önceleri kanının pek kaynamadığı Gülsün, yanında oturduktan ve aklı başında bir hanım kız gibi konuştuktan sonra şimdi gözüne girmiştir; teninin, hele en pahalı küpelerden daha kıymetli bir süse benzeyen kulak memelerinin güzelliği zihninde yer bırakmıştır. Onun kimsesiz ve yoksul bir üniversite öğrencisine gönül vermesine şaşıyor.

"Bu," diyor, "padişah kızının çobana âşık oluşu gibi bir şey, modern şekilli bir peri masalı! İyi, iyi ama sonu ne olacak? Herhalde geçici bir arzu, bir kapris, körpe kız özenmesi! Yarın beni unutur, bir başkasına, kendi seviyesinde birine, bir tüccara, umum müdüre, öyle bir makam ve servet sahibine varır; aşkını hatırladıkça güler. Seversem başımı derde sokmuş olurum."

Ziller çalıyor, salona girdi; kızların bulunduğu tarafa göz atıp yerini tayin ettikten sonra film başlarken karanlıkta koltuğuna oturdu.

Gülsün usulcacık diyor ki:

"Sizden uzak kaldığım on dakika bana saatler geçmiş gibi geldi."

"Bana da Gülsün Hanım, ben de çok buldum."

"Sadece 'Gülsün' deseniz artık.'

"Çalışırım."

"Hele söyleyin bir kere."

Erbil sesine tatlılık vererek:

"Çalışırım, Gülsün!" diyebildi; halbuki genç kızın deminki iltifatından sonra zemin müsait olsa, sade "Gülsün" mü derdi? "Şekersin, şerbetsin, bal da sensin, inci, mercan, peri, melek de sen... Dünya yüzünde latif, güzel, tatlı, değerli, az bulunur ve peşinden koşulur ne varsa sensin, bunlar sendedir, sen hazinesin" gibi bir sürü söz bulur, ne diller dökerdi.

Verilen cesaretledir ki, film en loş bir gece sahnesini gösterirken Gülsün'ün kendisine yakın yerde dizine dayanmış duran ve karanlıkta nur parçası gibi adeta ışıldayan elini tuttu, avuçları içine aldı, kaçmayınca da bırakmadı, okşamaya koyuldu; film gündüz manzarasına geçinceye kadar!

Bir savaş sahnesi tekrarlanırken, –Amerikan filosu Japonların elindeki bir Pasifik adasına asker çıkarıyordu– gürültüden gene faydalanan Gülsün dedi ki:

"O iş için size yakında iyi bir haber vereceğiz, galiba. Nereye bildirelim? Posta ile de yazabiliriz ama, evden başka bir adresiniz varsa..."

"Var; saptığımız sokağın başındaki caddeye bakan berber salonu... Ayrıca tembih de ederim. Cevabı nasıl vereceğim asıl mesele o!"

"Ah, telefonunuz olsaydı!... Biz mektupta o ciheti de bildiririz, herhalde bulacağız, Erbil!"

"Kendisinden Almanca öğrendiğim Sünusi Bey'in telefon numarasını vereyim. Gece 6 ile 8 arası ekseriya oradayım."

"Mükemmel. Şimdi bir kâğıda yazın, alayım. Film bitince siz hemen kalkıp gidiniz. Gittiğinizi hiç istemiyorum ama, çaresiz; bir arada görmesinler bizi!... Sinemada muhakkak birkaç tanıdık vardır."

"Anladığıma göre film bitiyor."

"Evet, bitmek üzere... Bakınız kız kurtuldu, sevgilisine kavuştu."

"Çok çile çektiler. Bereket sonunda muratlarına erdiler. Allahaısmarladık."

Eller buluştu, birbirlerine kenetlendi.

"Güle güle Erbil! Hafta içinde telefon ederiz."

Saat henüz dört buçuk, ama hava kararmış, ışıklar yanmış. Delikanlı durakta ring otobüslerinden birini bekliyor. Küçük hanımlar herhalde taksiye binip gidecekler; yahut peder beyefendinin otomobili yan sokakta duruyor, ona kurulup Atatürk Köprüsü'nden bir lahzada evlerine yetişecekler.

"Gülsün ciddi davranıyor," diye içinden konuşuyor. "Kapris falan değil, bana iyice tutkun, galiba kızın tipiyim, gördüğü gün âşık oluverdi. İster misin ille evleneceğim diye tuttursun? Sanmam ki razı olsunlar, ana ile babanın kim bilir ne parlak projeleri vardır! Yükseköğrenimini yapmamış,

köylü evladı, meteliksiz birine kız verir mi, İzmirli, Adanalı milyoner çocukları durup dururken?"

Fakat derin ve geniş görüşlü olan Erbil, lehindeki ihtimali de aklından geçiriyor. Parti elebaşlarından zengin müteahhidin –bugün değilse de birkaç yıl sonra– damadı oluyor, kızı koluna takıp ihtisasını yapmaya Avrupa'ya gidiyor, nazlana pohpohlana, bol dövizle!

Bunları düşünürken:

"Hani," diyor, "Gülsün de kola takılıp göğsünü gere gere götürülecek bir kız! Babası ne iyi etmiş de koleje, yahut rahibeler okuluna vermemiş. Onu lisede okutuyor. Acaba bulacağı iş nedir? Ne para getirecek ve işi nasıl bulacak? Bulmasına bulur ama yakışıklı bir delikanlıyı korumak istemesine mana vermezler mi?'

Erbil bindiği otobüsten –bu otobüs Atatürk Köprüsü'nden dönüyordu– Saraçhanebaşı'nda indi. Fatih'e doğru yürüdü.

Sünusi Kayser'e daktiloluk etmeye ve Almanca öğrenmeye gidiyordu. Nevbahar doğru tahmin etmişti, dili yabancı lisanına kolay yatacağa benziyor. Eve dönüş saati yaklaştığından delikanlının zihni, müteahhide damatlıktan –ayrılarak– tekrar Nevbahar'a çevrilmiştir. Zaten genç kızı şimdilik fizik fayda sağlamayan bir süs eşyası saymaktadır; tatlı, latif, avundurucu bir şey, ama yengenin doyurup kandırıcı olgun varlığı yanında nedir ki? Erbil'in bütün delikanlılığı hülyadan ziyade madde ihtiyacı içinde. Madde ve cismin Nevbahar'da tadını bulduktan sonra yolda ve nakil vasıtalarında gence başını çevirten kadın tipi hep Nevbahar'a benzeyen, onun vücut ve yüz hatlarını taşıyan, onun yaşında olandır. San-

ki benzeyenlerden başkası aynı zevki veremez, fevkaladelik gösteremez.

Bir ara şüpheye düştü:

"Ben," dedi, "Nevbahar'a âşık oldum. Bu, basbayağı âşıklıktır, yahut âşıklığın başlangıcı! Demin filmde aşk sahnelerini seyrederken yanımdaki pırlanta gibi kız değil, Nevbahar aklıma geliyordu."

Öyle düşünürken on saatlik hasretin acısı içindeydi. Bir hale geldi ki yolundan dönüp Beyazıt tarafına çevrilmek arzusuna kapıldı.

"Gözlerimde tütüyor, içim yanıyor," diye söylendi. Kayser'in apartman merdivenlerini ayakları geri gidercesine çıktı. Aksi gibi emekli öğretmenin ukalalığı üzerindeydi. Notlarını daktilo ettireceğine –*palabıyık* ve terebentin kokan nohut oda bakla sofa dairesinde tek başına yaşardı, evlatlarına dargın, karısından ayrılmıştı– Cermen milletinin Avrupa'da tek halis kan arî ırk olduğunu, Hitler yok edilse de yarın bir başka önderin muhakkak surette bu kıtayı Cermen hükmü altına sokacağını, Latinler ile İslavları ikinci, üçüncü derece işlerde kullanacağını anlatmaya başladı.

Belli ki artık gerçekleşen Alman bozgunu, adamcağıza romatizmasından fazla ıstırap çektirmektedir. Erbil, o safsataları dinler görünüyor, kâh zambak tenli Gülsün'ü, kâh yanık sesli Saba'yı düşünüyor, zihni daha ziyade Nevbahar ile meşgul oluyordu.

Not kâğıtlarının kenarına bir müddettir üç isim yazıp karalamaktadır: Nevbahar, Gülsün ve Saba. Fakat yazılış şekli en hoşuna giden birincisidir; başındaki "N" harfini çok seviyor, öyle zarif çiziyor ki!

Saat sekiz olmamıştı, hocadan ayrıldı; Şehzadebaşı tarafından yayan dönüyor. İşte Direklerarası, Vezneciler... Buraları memleketin dört köşesinden kendisi gibi tahsile gelmiş öğrenci barınağıdır. Yurtlar bu civardadır, karın doyuracak yerler de...

Ev, aile, hısım, akraba, şefkat, bilhassa geçim yoksulu gençlerin kaynaştığı, çile çektiği semt.

Daracık bir lokanta gözüne çarptı. Tasarruf maksadıyla elektrikler içerisini ancak petrol lambası kadar aydınlatıyor, oturup tek tük yemek yiyenlerin gölgeleri mezar taşları şeklinde duvarlarına vurmuş, sessizliği dışarıdan seziliyor.

"Bir de barındığım evi, mutfağını, yemeğini, odasını düşün!

İstanbul'da alnıma gün doğdu, yoksa başı taşa, taşı başa vuracaktım; halim haraptı, şimdi bir peri kızı sihirli değneğini omzuma dokundurdu. Yarın öbür gün elim ekmek de tutacak. Sonrası daha parlak görünüyor."

Yolunun üzerine, yanında tanımadığı bir genç ile kol kola *memeli iskelet* çıktı. Beyoğlu'na, tiyatroya gidiyorlarmış. Erbil, kıza, arkadaşı Muhsin'i sorunca, öbürü:

"Şeytan görsün serserinin yüzünü!" diye bağırdı. Sanki biri göğsünün lastikten iki kabarcığına basmıştı, sesi korna gibi ötmüştü; delikanlı, arkasından otomobil geliyormuşçasına neredeyse yaya kaldırımına kaçacaktı. Çiftten uzaklaştı:

"Benimki ve benimkiler nerede, şu tıslayan kuru yılan nerede?" diye düşündü; ayakları kendiliğinden gidiyor, meydan henüz kalabalık, çarşı esnafından gecikmişler etrafa dağılıyor, bir kısmı duraklarda toplanıyor. Köşeyi saptı:

"Hiç olmazsa yolun yarısına kadar gider, Gülsün'ün evi-

ne bir göz atarım," dedi. Konağın orta katı ışıklar içinde; açık perdeler arkasında adamlar. Galiba bir toplantı, yahut bir ziyafet var. Aklından şunu geçirdi:

"Bir gün ben de acaba onların arasına katılacak mıyım? Daha olmaz ama çok da sürmeze benziyor."

Döndü, arka sokaktan eve girdi; her taraf karanlık ve her zamanki gibi içinde azıcık rutubet sezilen temizlik kokusu. Bütün ömrünce toz kokusundan kurtulamamış olan Erbil, bu havaya artık alışmıştır; demin, bakım yüzü görmeyen Kayser'in dar, dağınık apartmanında ciğerleri tıkanmıştı. Evin içini dinliyor. Uykuda.

"Acaba Nevbahar nereye gitmiş?" diye söylendi. Soyunmaya başlıyor; o sırada gözüne ilişti; yatağının üzerine yeni bir pijama konmuş, yumuşak tüylü kumaştan, pembemsi, ince çizgili, pahalı cins kışlık pijama. Gündüz Beyoğlu vitrinlerinde eşini görmüş, beğenmişti ama, akşama kimin nasibi olacağını kestirememişti.

"Adeta güvey çamaşırı bu," diyor. "Neyleyim ki ortada gelin yok! Eğer bir taraftan inletmekte devam ederse dayanamam. Laleli apartmanına kapağı atmaktan başka yapacak bir şey kalmaz. Bana mitolojide okuduğumuz Tantal azabını çektiriyor, Nevbahar!"

Nevbahar derken içinde ezginlik duyuyor.

İKİNCİ KISIM

Fidan Kök Salmaya Başlıyor

I

Mevsimin ilk soğuk gecesi...

Parti ilçe merkezinde bu gece toplantı var. Erbil oradadır, zira bir aydan beri kâtipler arasına katılmış, dosyaları tanzim işiyle meşgul bulunmaktadır; yüz yirmi lira ücret alıyor. O tarihte yüz yirmi lira bir paradır. İşin hikâyesi şu: Sinema randevusunun tam haftasında, Sünusi Kayser'in malum apartmanına girince, hoca:

"Seni iki keredir telefonda aradılar," dedi. "Gene de arayacaklar. Galiba bir kızdı arayan... Sesi pek körpeydi. Ne o? Gönlünü bir filize mi kaptırdın yoksa? Ben o meselelere karışmak istemem, nasihat vermesini de hiç sevmem; zira nasihatin faydasına inananlardan değilim."

Böyle olmakla beraber, Almanya'da başına gelenlerden başladı, umumi bakıştan kadın hakkında uzayacağı şüphe götürmeyen –Almanca ilim tabirleri bol– bir bahse girişti. Erbil'in kulağı telefon zilinde; hatta gözleri de ikide bir makineye dikiliyor; sanki zili manyetize edecek, bir an evvel harekete geçirecek. Kayser konferansını bağlamak üzere:

"İşte böyle," diyor. "Kadın, anlatmaya çalıştığım gibi anlaşılmış bir yaratıktır; anlaşılmaz diyenler onu bir sır haline sokmaktan istifadeleri olan yazarlardır; böyle yapmasalar ne yazacaklar? Konuyu uzatmak lazım; süslemek de! Zaten anlasan ne olacak? Anlasan da bir, anlamasan da! İkisi bir kapıya çıkar, yani bile bile lades oyunu! Bildiğin halde kendini kaptırırsın, ilmin ve zekânın o işte etkisi olmaz. Bir sonuca varmak için söylüyorum: Erkeğin kaderi üzerinde kadın büyük rol oynar; sosyal durumunu düşürüp yükseltmekte, ufkunu daraltıp genişletmekte, ihtirasını söndürüp tutuşturmakta kadın birinci planda gelen, zararsız veya faydalı bir kudrettir."

Hoca, bir ucu kaymış olan battaniyesini dizlerine çekti:

"Haydi," dedi. "Azıcık çalışalım."

Telefon, konferansın bitmesini bekliyormuş gibi, tam o dakikada çaldı. Kayser diyor ki:

"Sanadır, seninki olmalı. Konuş!"

Saba'nın ahenkli sesi: Erbil, yarın, nihayet öbür gün ikindi üzeri parti ilçe merkezine gidip orada muhasip Feyzullah Bey'i görmeli, ismini bildirmeli, konuşmalıymış. Şimdilik çok bir şey verilmeyecekmiş, ama arkası gelecekmiş. Bir de partiye şayet kayıtlı değilse, kaydedilmesi iyi olurmuş. Şunu da ekliyor:

"Muvafık görürseniz Gülsün başka bir iş bulmaya çalışacak; çok selamı var, mektup berberde."

Erbil meseleyi birisiyle, hele Nevbahar ile konuşmak ihtiyacındadır. Muhsin'e açılmak da istemiyor, ötekine anlatmak da işine gelmiyor.

Hocadan erken ayrıldı; yengeye söyleyince, onun, "Kim aracı oldu?" sorusundan da korkmaktadır.

Esasen o geceden beri –hediyelere ve aksaklığa uğramayan özenli bakıma rağmen– küskünlüğünü bırakmamıştır, hâlâ kesik cümlelerle konuşuyor, artık delikanlının bulunduğu zaman odaya girmediği gibi çoğu gün evde oturmamaktadır. Erbil:

"Aman," diye söyleniyor. "Verecekleri işe dört elle sarılayım, yerimi sağlamlaştırayım da ikimizi de azaptan kurtarayım, kaçayım."

Kulağı sokak kapısının açılıp kapanma sesinde. Dışarıyı öylesine dinliyor, öyle kulak kesilmiş ki pencereler kapalı olduğu halde çok uzaktaki öğrenci lokalinde kutlanan düğünün caz sesini işitiyor.

"Bakalım mektubu yarın berberde bulacak mıyım? Gülsün ne yazıyor? Pek az tanıdığı bir gence kendi el yazısıyla mektup yazmak fazla cesaret doğrusu. Ya çocukluk ediyor, yahut kesin karar almış, kimseden pervası yok."

Mutfakta Erbil için ayrılmış ve ısıtılmak için kalaylı küçük bakır sahana konmuş bir hindi yahnisi buldu; bembeyaz göğüs eti seçilmişti; bir kâseye de siyah erik hoşafı konmuş. İkram, iltifat yerinde; fakat bunlar arasında kendisinden, Nevbahar'dan eser yok. Delikanlı asıl o ikramı, o iltifatı bekliyor.

Karnını doyurup kapları bir kenara düzenli şekilde koyduktan sonra odasına girdi, hava soğumuştu, tüylü cici pijamasını giydi, heyecanlıydı, sükûnet bulmak için kâğıtsızlıktan dört sayfaya inmiş bir akşam gazetesinin –baş taraflarını bilmediği– roman tefrikalarını okumaya koyuldu.

Dalmak üzereydi, birden doğruldu; sokak kapısı kapanmıştı; merdivenlerden inen var. Bir ses:

"Uyudun mu Erbil?" diye soruyor. Hasan Usta'nın sesidir bu; ona karşı suçlu olan delikanlının yüreğini hoplatan bir ses. Koşup oda kapısını açıyor. Dayıoğlu, dışarının ayazına aldırmayan değişmez kıyafetiyle karşısında; hatır soruyor. Yengesi bu gece ablasında kalacakmış, belki de birkaç gece daha, kadıncağız soğuk almış, bronşit olmuş, bakılmaya muhtaçmış.

"Ha," diyor, "dün partiden bir tanıdık geldi, senin hakkında benden bilgi istedi, kayıt mı olacaksın, nedir? Tahkikat yapıyorlar."

"Evet, bir arkadaşım girmemi lüzumlu buluyor da..."

"Eyyama uymalısın, evlat! Benim gibi Diyojen olmak her yiğidin kârı değildir, ol da demem zaten! Partililer içinde de âdem bulunur, hepsi de bağırlarındaki yılanın baş kaldırmasına göz yuman cinsinden sayılmaz, yılanın kafasına vuranlar da var aralarında; öylelerini kendine örnek al, âdem ol, âdem!"

Hepsi bu kadar. Hasan Usta ayakta konuşmuştu, odaya girmemişti; hemen döndü, yukarı kata çekildi; Erbil de rahat bir nefes aldı.

"Benim için o adama ne söylediniz?" bile dememişti. Dayıoğlunun karşısında allak bullak duruyordu. Herhalde iyi şeyler söylemişti; öyle olmasaydı gelip de bu işin bahsini etmezdi. Delikanlı korktuğuna uğramıştı, ama Nevbahar'ın eve gelmeyeceğine üzülmüştü. Küskün dursa bile bu evde onsuz kalmaya tahammülü yoktu.

"Acaba hastalığı uydurma mı? Nefsine hükmedemeyeceğinden korktuğu için mi ablasının evinde kalacak? Benim gelişim kadıncağıza azap oldu, ne rahat yaşıyordu! Şayet gi-

receğim işte elime geçecek para pansiyon kirasına, azıcık da karın doyurmaya yeter miktarda ise çekilmeliyim; kendimi zavallıya unutturmalıyım, ben de onu unutmaya bakmalıyım," diye yeniden uzaklaşma tarafını düşünüyor, hem de yürekten, bütün içtenliğiyle biliyor ki pansiyona taşınınca orada kendisini yeni sürprizler beklemektedir; eve Saba gelecek, komşusudur; asıl maksat Gülsün'ün gelmesi imkânını hazırlamaktır. Birden eski patronu Hacı İdris'i düşündü:

"Yarın vakit bulursam bir mektup yazayım, hatırını sorayım; vaziyetimin iyi olduğunu, iş bulduğumu, Almanca öğrenmeye başladığımı anlatayım. Mektubumu ona okurlarken küfür ve beddua yağdırır, ama pek de kötü yürekli değildir; içinden hoşlanır."

Durmamacasına işleyen bir kafa ile geceyi rahatsız geçiren Erbil daha tan yeri ağarmadan yatağından kalktı; kendinden de, durumundan da memnun değil. Halbuki iş bulacağına ve genç kızlarla dostluğunu artıracağına sevinmesi lazımdır; bir taraftan da derslerini iyi kavraması, fakülteyi benimsemesi de hoşlanacak sebeplerdendi. Nesi vardı?

"Nem olacak," diye söylendi. "Nevbahar benimle aynı dam altında bulunmadığı için dünyam zindan kesiliyor. Gözüm ondan başkasını görmüyor, gönlümü bir başkası, peri gibi kızlar bile dolduramıyor."

Galiba üzüntüsü sadece bu değildi; olgun kadının iradesine hâkim olarak tek geceden sonra bir daha kendisini delikanlının kucağına atmaması canını sıkıyordu; bu bir nevi başarısızlıktı; demek ki kadına her türlü fedakârlığı göze aldırtacak kudrette bir erkek sayılamazdı.

İşte Erbil o gün ikindi üzeri parti ilçe binasına bu ruh

haleti içinde girdi ve muhasip Feyzullah Bey'in karşısına sünepe bir tavırla dikildi. Öbürü gözlüklerinin üstünden beğenmemecesine bakarak soruyor:

"Nedir, ne istiyorsunuz?"

"Ben Erbil Erbeyli'yim efendim. Zat-ı âlinizi görmemi emretmişlerdi."

"Âlâ, âlâ! Gel şöyle, şu sandalyeye iliş, elimdeki işi bitireyim, konuşuruz."

Makbuz defterlerini yüksek sesle sayıyor:

"Kırk iki, kırk üç, kırk dört..."

Yüze gelince durdu, diyor ki:

"Yaklaş evladım! Şu kalanları da sen say, benim yaptığım gibi yirmi beşerlik dizi halinde karşıdaki masaya yerleştir. Ne zaman işe başlıyorsun? Ne alacağını söylemişlerdir tabii!"

Erbil'in bundan haberi yoktu; varmış gibi davrandı ve o noktaya dokunmadan cevap verdi:

"Ne zaman isterseniz, çalışmaya hazırım."

"Âlâ! Böyle olmalı işte! Zaten böyle olacağını biliyorum. Hasan Usta benim kırk yıllık dostumdur. Hasan şehadet etti mi yerinde etmiştir, inanırım. Makbuz defterlerini nizama koy, git, yevmiye bugünden işliyor. Yarın akşam, saat beşte gelirsin, efendi oğlum. Ben de Reis Beye emirlerinin yerine getirildiğini arz ederim. Ankara'dan dönüşünde."

Erbil, karısıyla günah işlediği dayıoğlunun, lehinde şehadet etmesinden utanç duymuştu; asıl utancı o günahların tekrarını istemesinden geliyordu. Ama sevindiği bir nokta vardı; işe alınma emrini doğrudan doğruya başkan Haktanur vermişti; içinden diyor ki:

"Kızı bunu nasıl sağlayabildi? Demek oluyor ki Gülsün, babası üzerinde nüfuzlu, ona istediğini yaptırabiliyor."

Erkenden gece bastırmıştı; gene berbere uğradı, sordu, çırak ustura, tarak, makas gibi şeylerin durduğu yarı açık çekmeceden Erbil'in ömründe görmediği upuzun şekilde leylak renkli bir zarf çıkardı, verdi ve "İnşallah hayırlı haberler vardır içinde," dedi, gülümsedi; bir kadın tarafından gönderildiğini anlamış, gülümsemesi ile bunu anlatmak istemişti... Zarf elden geliyor, üstündeki isim yazı makinesiyle yazılmış. Trençkotunun yan cebine soktu. Kasabada yaptığı paltosunun biçimsizliğini İstanbul'a geldikten sonra iyice kavradığından taşralı damgasını taşıyan bu gocuğu soğuk havalarda bile giymez olmuş, paltoluk kumaş darlığından dolayı da pahalıya satmak fırsatını bulmuş, yerine şimdikini almıştı.

Kayser'in gecesi değildi, doğruca evine gidiyor. Yürürken cebini yokluyor, zarfa dokunmaktan zevk alıyordu; bir taraftan da "İyi ki Nevbahar ablasında kalıyor, mektubu rahat rahat okurum, keyfini çıkarırım," diyordu.

Neler yazmıştı acaba? Kızın bilgi seviyesini ve zekâ derecesini asıl şimdi anlayacaktı. Basmakalıp, özenti ve kültürsüzlüğü göz çıkaran bir şey ise yazık.

Çıplak kalmış ağaçlar ve yerlere yatıp süprüntüleşmiş çiçekler yüzünden genişlemiş görünmekle beraber yine bu yüzden bütün kusurları meydana çıkmış, sefil kış manzarasını almış olan ufak bahçeye mutfak penceresinden ışık vuruyor. İçeride biri var: Hasan olamaz, muhakkak Nevbahar'dır. Mektubu koyduğu yerden çıkarıp evrak çantasına, defterlerin arasına gizledi; şunu hesap etmişti:

"Eğer evdeki o ise trençkotu temizlemeye kalkar, zarfı görür, hem sırrım bilinir, hem de çıngar çıkar."

Biraz düşündü:

"Belki de müthiş kıskanır; benim beğenilen, peşinde koşulan bir erkek olduğumu anlayınca gözünde itibarım artar, mukavemeti kırılır, fakat bu kozumu başka güne saklayayım, hele bir kere okuyayım, sonra icap ederse kullanırım."

"Sen misin Erbil?"

"Benim."

Kapı aralanıyor. Kadın sokak kıyafetindedir.

"Erken geldin bu akşam, rahatsız falan değilsin ya?"

"Hayır, derslerime çalışacağım."

"Ben yemeğini yapmak için uğradım, ablama döneceğim."

"Zahmet etmişsin, bir şeyler yerdim. Kebapçıya da gidebilirdim. Ablan nasıl?"

Böyle diyerek mutfağa sokuluyor. Ablası biraz daha iyiymiş, doktor ilaçlar vermiş; kendisi de boynuz çekmiş; öksürüğü epeyce hafiflemiş, ateşi de düşüyormuş.

Yengede bir yumuşaklık var, göz göze bakarak konuşuyor, göz bebekleri dikleşmiyor, adeta tatlı, muhabbetli bakışlar bunlar!

"Neyleyim ki gidecek; kalması lazım gelen bir geceydi," diye hayıflanan delikanlının aklına bir fikir geldi:

"Yollar tenha, seni oraya kadar götüreyim."

"Ev hem yakın, hem cadde üstünde. Saat de daha beş buçuk. Boşuna yorulma!"

"Evet ama öyle şeyler oluyor ki... Cadde üstünden kadın kapıyorlar, otomobile koyup kırlara kaçırıyorlar. Gazetelerde okumuyor musun?"

"O kaçırılanlar kaçırılmaya can atan kadınlardır; hem benim kaçırılacak neyim var?"

"İstanbul'a geleli senden güzelini görmedim, yenge!"

Bu söz Erbil'in ağzından birdenbire çıkıvermişti. Nevbahar elindeki delikli kepçeyi mermerin üstüne bıraktı, döndü, delikanlıyı süzüyor:

"Öyle mi?" dedi. "Teşekkür ederim. Ben de üniversiteli gençler arasında senden daha sıcakkanlısına rastlamadım. Memnun oldun mu?"

Tuhaf şey, Erbil'e mutfaktaki haşlanan makarna dumanı etrafa malum gecedeki limon ve turunç kokusunu yayıyor tesiri yaptı; anladı ki romanlarda *psikolojik an* diye anılan müsait zaman şimdi gelip çatmıştır. Nevbahar'a doğru yürüdü. Fakat ışık cesaretini kırıyordu; eli önce yolunun üzerindeki elektrik anahtarına gitti, çevirdi, karanlıkta ilerledi, kadını kucakladı, fakat geri itilmemekle beraber karşılık da görmedi. Kaskatı kesilen, direnen bir vücut ve manalarının sertliğine uymayan tatlı bir sesle söylenen şu sözler:

"Çekil, Erbil. O bir defa nasılsa oldu. Seni sevmediğimden değil, aklım fikrim sende. Fakat imkânsız. Yak elektriği! Dur daha evvel seni öpeyim. Yalnız seni, bin kere, yüz bin kere seni istediğim halde!..."

Sıyrıldı ve gidip elektriği kendisi yaktı.

Erbil, duvara dayanmış, yüzünü elleriyle örtmüş, ağlıyor.

II

"Mektubumun yazı makinesiyle yazılmış olmasını mazur görünüz. Bu, size emniyetsizliğimden değildir, bir başkasının eline geçmesi korkusundandır.

Bir de şunu hemen söyleyeyim: Sakın beni her gördüğüne mektup yazan ve rasgelenin peşinde koşan sırnaşık bir kız sanmayınız; zahmet eder, azıcık sorup soruşturursanız bugüne kadar kendime söz getirmemiş, ağırbaşlı bir kız olduğumu anlarsınız..."

Gülsün'ün mektubu böyle başlıyordu:

Erbil, zarfı Nevbahar gittikten ve epeyce uzun süre sinir buhranını geçirdikten sonra yatağında açmıştır. Buhranın hafiflemesinde gene kadının tesiri olmuştur. Odasına gelmiş, delikanlıya güzel sözler söylemiştir:

"Ne yapalım," demişti. "Yüreğimiz parçalansa da buna dayanacağız. O geceyi unutmaya çalışalım. Gene sadece yengen olayım, beni bu gözle gör. Güç ama, yavaş yavaş alışılır, zaman neyin hakkından gelmez ki? Nefsine söz dinletmek, yeniden günaha girmekten kaçınmak, arzulara karşı koymak üstünden kolay gelinir, çocuk oyuncağı işlerden değil, biliyorum; fakat güçlüğüne bedel insana tekrar haysiyetini kazandırdığından dolayı, bunun kendine göre bir keyfi var, utanmadan adam içine çıkacak hale gelmenin keyfi..."

İlave etti:

"Belki bu zevk, günah işlemekteki zevk kadar bütün vücudu birden kaplamıyor ama, vicdan azabını hafifletiyor, gönle tatlı bir rahatlık veriyor. Asıl mühimi gün geçtikçe öbürünün sancısını uyuşturuyor."

Nevbahar bunları çevresinin diliyle anlatmaya çalışmıştı. Erbil zihninden geçirirken kendi diline çevirerek tekrarlıyor:

"Ama sen neden vicdan azabı çekecekmişsin? Seninki evlilik sayılmaz, hayattan nasibini almak senin de hakkın!"

diye bir şeyler söylemeye kalkıştı, Nevbahar eliyle onun ağzını okşarcasına kapattı, dedi ki:

"Ne söylesen nafile, çocuğum! Anamın mezarı üzerine yemin ettim, kararımdan dönersem kendimi öldürmeye kadar gidebilirim."

Bunun üzerinedir ki delikanlı ümidi kesilmiş halde sustu, öyle ayrıldılar. Evde yalnız kalmıştı, bitkindi, yatağına girdi, minderde duran çantayı çekti, tirşe renkli incecik iç astar kâğıdının ortasında rahatça uzanıp yatan mektubu açtı. Gülsün kısa başlangıcından sonra gelecekteki hayatına dair bilgi veriyor, liseyi bitirince babası onu İsviçre'ye, refahta aile kızlarının hem ev işleri, hem toplum terbiyesi öğrendikleri bir okula gönderecekmiş. İki yıl için... Üniversite öğrenimi yaptırmayacakmış, açıkçası dönüşte evlendirecekmiş. "Belki öğrenmişsinizdir, ailemin tek evladıyım, anam babam bana pek düşkündürler, üzerime titrerler, fakat şımarık, gösteriş meraklısı değilim, azıcık fantezi tarafım vardır."

İmza konmamış. Erbil netice itibarıyla mektubu beğenmiştir.

"Yaşına göre fevkalade..." diye muhakeme yürütüyor. "Kibar kız! Adilik ve aşüftelik tesiri yapan tek cümlesine, 'Sizi sevdim, gönlümü kaptınız,' falan gibi sözlere rastlanmıyor. Hatta aşkın bahsini bile etmiyor. Mükemmel, o cihet mükemmel, ama Nevbahar meselesi içimde bir yara, sızısını daima duyuyorum, tam sevinemiyorum, puslu bir sevinç bu!"

Mektubun altında bir not var:

"Umarım ki küçük vazifeyi şimdilik kabul edeceksiniz, başlangıçta fazlasına imkân yokmuş."

Bir not daha:

"İkinci mektubumda size belki bir adres vereceğim, cevabınızı almak beni çok sevindirecek, efendim."

Ertesi gün Çarşıkapı'dan geçerken genç bir kız önüne dikildi, gülümseyerek diyor ki:

"Beni tanımadınız galiba?"

Erbil yüzüne dikkatle baktı, şüphesiz tanıdık bir sima, ama kim? Birden buldu, trendeki hasta kız. O, ama iyileşmiş, güzelleşmiş, sıklaşmış, bambaşka biri olmuş, bir İstanbul kızı adeta!

"Bu ne değişiklik?" dedi. "Sizi çok iyi buldum."

"Siz de değişmişsiniz. Fakülteye girdiniz inşallah?"

"Girdim, bir de iş buldum. Nereye böyle Aynur Hanım?"

"Terziden geliyorum, nişanlandım, yakında evleniyorum."

"Tebrik ederim, pek çabuk olmuş bu iş."

"Kısmet böyleymiş. İndiğimiz otelde, İstanbul'a mal almaya gelmiş zengin bir tüccarla tanıştık, seviştik, kesesinin ağzını açtı. Adresinizi verin de size düğün için davetiye göndereyim."

Adresini yazıp verdi, el sıkıp ayrıldılar. Arkasından bakan Erbil şaştı. Aynur daracık mantosunun altından oynaklığı dikkati çeken bel bükülüşleriyle bir gidiyordu ki!...

"Bu kızın sonu gelmez," diye içinden söylendi. "Koca şehirde birdenbire içine yuvarlandığı bilgisiz serbestlik şok

yapmış, zıvanadan çıkmış. Tüccar dediği herif düzenbazın biri muhakkak, emsalini çok gördük. İstanbul'da kalacağı müddet onunla gönül eğlendirecek ve işlerini bitirince sıvışıp gidecek. Geride bıraktığı Aynur da ikincisini, üçüncüsünü bulacak, sonunda sokak kadını olacak. Bir gün gazetelerde okuyacağız: Ayrıldığı metresi Aynur'un beraber yaşama teklifini reddetmesi üzerine bıçağını çekmiş ve kadını sekiz yerinden vurarak cansız yere sermiştir.

Peki, büyük şehir yalnız kızları mı baştan çıkarır? Geldiği günlerde Beyoğlu'nu gördüğü vakit, kadın, içki, kumar yüzünden serseriliğe vuran öğrencileri, bu arada kendi geleceğini düşünmemiş, korkuya kapılmamış mıydı? Nitekim arkadaşı Muhsin'in bir zamandır gidişini beğenmemektedir, okulu sermiş, domino, konken, bezik falan derken pokere alışmış, şimdi de Dolapdere semtindeki gizli kumarhanelere dadanmış, bakara oynamaktadır.

Geçen gün benden elli lira istedi, beşe razı oldu. "Kılık kıyafet sıçanlara ziyafet" sözünün canlı misaliydi. Artık kurtulmaz, onu veya öyle birinin geleceğini de intihar başlığı altında gene gazetelerde okuyabiliriz.

* * *

Yeni girdiği işte, cebinde taşıdığı kapalı vaatlerle dolu mektuba uymayan bir melankoli nöbeti geçiriyor, sebebi hep Nevbahar! Dün akşam karanlıkta kadına sarıldığı sırada işittiği sözler zihninden çıkmıyor: "Seni sevmediğimden değil, aklım fikrim sende!" demişti. Delikanlının da aklı fikri onda!

"Nevbahar korkarım ilk ve son aşkım olacak, başımdan Werther tarzı bir roman macerası geçecek, ondan da fenası... Zira Alman delikanlısı tutulduğu kadının mahrem tarafı hakkında fikir sahibi olmadan ıstırap çekmişti, sevdiği kadında sevilecek daha neler bulunduğunu bilmiyordu, ben bunu da bilerek iki türlü yanıp tutuşacağım," diyor, şöyle de düşünüyor:

"Werther esasta intihara elverişli doğmuş, hasta bir gençti, sevdiği kanarya kuşu için bile canına kıyabilirdi. Ben yüksek Anadolu yaylasının sıtma bile çekmemiş güçlü kuvvetli soyundan gelmiş sapasağlam bir delikanlıyım, maddeye de önem veriyorum, sadece his ve fikirle kendimi avutamam, hak âşıklığı ile karnım doymaz."

Erbil muhasip Feyzullah Bey'le daha birinci günü iyice bağdaştı ve üçüncü günü idi ki mühim bir şey öğrendi. Saba muhasibin kızıydı, muhasip de Başkan Şerif Bey'in bir nevi vekilharcı. Sormuştu:

"Partiye kayıtlı mısın evlat?"

"Daha yazılmadım."

"Olmaz. O işi de bitirelim, bugün değilse bile yarın işine yarar. Söyle bakalım, Fakültede cereyan nasıl? Aleyhte bir şeyler dönüyor mu? Yeni Kuzu partisi için ne diyorlar?"

"Alakadar olmadım."

"Olmalı! Azıcık kendini göster, git aralarına, konuş, icabında bağır, çağır, at, tut. Sivril! Onca öğrenci çevresinde sivrilmek lazımdır, sivrilmek için de çene kuvveti ister. Hatipliğin var mı?"

"Düzgün konuşurum ama kalabalık arasında bilmem ki ne derece..."

Muhasip sözünü tamamladı:

"Asıl kalabalığa hitap etmesini bilmelisin... Maşallah sesin gür, halavetli de... Gayret edersen iyi bir hatip olursun. Göreyim seni, yarından tezi yok, denemeye başla!"

Erbil'in buna aklı yattı, sadece çalışmak, ikmalsiz sınıf geçmek ve en iyi derecede diploma almak elbette bir işti ama gözü büyükte olan için yetmezdi; muhasebecinin dediği gibi öğrenci çevresinde sivrilmek lazımdı, sivrilmeye burada başlamalıydı. Fakülteyi bitirdiği zaman hiç değilse akranı arasında adı sanı bilinmeliydi.

"Hatiplik sivrilmenin en kestirme yoludur, sihirli anahtar odur, her kapıyı o açar. Ne kekemeyim, ne pepe! Neden bir hatip, bir konferansçı olmayayım?" diye kendisine kuvvet verdi. Yavaş yavaş rotasını düzelttiği fikrindeydi, acele etmeyecekti, hedefe sağlam adımlarla şuurlu yürüyecekti! Kendi kendine söylendi:

"Üç yıla kadar Allah kerim!"

Zihnini bu maddi meselelerden sonra gene his tarafına çeviriyor: Ablasının evinden dönen Nevbahar malum geceyi unutmuş, hatta hiç olmamış gibi hareket ediyor, Erbil de... Fakat görünüş böyledir, için için ikisi de hep onu düşündüklerini, onun etkisinden kurtulamadıklarını bazı dengesiz, sarsak, çekingen veya lüzumsuzca sert tavırları ile ara sıra açığa vuruyorlar.

Mesela Nevbahar delikanlıya çarpmaktan korkarcasına yürüyor, eli eline sürülmeden öteberi alıp veriyor, o dururken eteğini aşağıya çekiyor, çorapsız bacaklarını göstermekten çekiniyor. Erbil de eskisinden çok daha temkinli davranıyor, adeta uzak duruyor.

"Yazık heba olan şu günlere," diye içinden söylendiği çoktur. "İnadı tutmasaydı ömür boyunca unutulmaz, müspet bir aşk macerası yaşayacaktık, yaptıklarına pişman olacak. Meğerse Hasan Dayı'nın 'insan bağrında yerleşip ikide bir baş kaldıran yılana yumruğu indirmeli,' demesi sebepsiz değilmiş. Adeta bu işi çıtlatmış. Halbuki ileri sürdüğü gibi gerçekten filozof olsaydı bize hak verip göz yumması gerekirdi, hele kendisinin kocalık vazifesi yapmayan bir adam olduğunu ve evine bir delikanlıyı misafir ettiğini düşününce!"

Erbil pratik zekâ sahibi bir gençti, epeyce dal budak salmış olan maddi ve hissi işlerini bir düzene sokmak, aynı zamanda hepsini karmakarışık düşüneceğine sıralamak, önemine göre ele almak lazım geldiğini idrak ediyordu.

"His ile ilgili bölümde iki eleman var. Nevbahar ve Gülsün. Birincisi pek faydalı, yemek ve barınmak bakımlarından konforumu ona borçluyum, kendisinden uzaklaşmak başıma geçim derdi çıkarır. Bağrımdaki şehvet yılanının kafasını vurup sersemleterek cinsi arzularımı sindirmeliyim."

Gülsün'e gelince onu kolayca idare edeceğine inanmaktadır, ara sıra mektuplaşma, sinemada belki de Saba'nın tertibiyle evde randevu, ipi kesmeden oyalama. Bu, uzun vadeli bir senettir.'

Maddi kısım da onca fakülte ve muhasibin nasihatine uyarak öğrenci arasında sivrilme, arkasından partideki ödevinde göze girme. Almancayı yürütme.

Feyzullah Bey o günlerin birinde:

"Reis Bey Ankara'dan döndü," dedi. "Bu akşam partiye gelir, seni kendisine takdim edeceğim. Merak etme, daha önce öveceğim. Yaşlı değildir ama eski terbiyeden hoşlanır,

sen esasen ne yap, ne et partiye bağlılığını araya sokuşturuver, fırsat düşer de cumhurbaşkanımızdan söz açarsa hayranlığını bildirecek birkaç kelime bulursun elbette! Doğrudan doğruya adamıdır."

Erbil bu basit, yarı uyanık muhasibin hayatı anlama ve çıkar yolları bulma hassasına şaşıyor.

"Peki ama," diyor, "bu hassasından kendisi hiç de faydalanamamış, bir şey olamamış, hem mevki yapamamış, hem de parasız."

Başkana o akşam takdim edildi. İyi giyinmiş, elli yaşlarında dazlak, karınlı, azametinden kabına sığmayan ve avukat oluşuna rağmen ağzından dirhemle söz çıkan bir adam. O da fakültedeki havayı sordu. Sual bir fırsattı. Erbil muhasibin tavsiyesini yerine getirdi, sözlerine havanın lehte olduğunu, partiye hem kendisinin, hem de öğrencilerin bağlılığını anlatan birkaç cümle sokuşturdu, fakat içinden isteksizdi.

Sanki verdiği cevap gayet derin incelemeler sonucu hazırlanmış bir rapormuşçasına başkanı memnun etmişti, emir verdi:

"Bizi daima durmadan haberdar edeceksin, vatandaş!"

Aralık ayı lodoslar, ılık geçiyor. Partide toplantı olduğu geceler eve geç dönmektedir. Bu dönüşlerde Nevbahar'ı uyumuş buluyor, belki de dayıoğlu da dükkândan gelmiştir. Fakat bir seferinde bahçe kapısı açılınca odasını aydınlık gördü, usulcacık cama yaklaştı, içeriye baktı. Nevbahar köşe minderine oturmuş, yün örüyor.

Pencereden ayrılmadı, onu ilk defa böyle, bakıldığını

bilmeden kendi tabii halinde istediği gibi seyrediyordu. Zaten pek beğendiği ellerinden ve işleyen parmaklarından bir müddet gözlerini ayıramadı, ne kadar hareketli bu eller! Sanki ayrıca canları olan yaratıklar! Sanki onların ayrı birer kalbi var, nabızlarında atan, kuş yüreği!

Başını önüne eğdiği için kirpiklerinin gölgesi altında kalan gözlerini görüyor ama gölge vurmuş yüzü her zamankinden daha güzel, daha sevimli. Bir ara esnedi, elini ağzına götürmeyi lüzumsuz bulmuştu, çirkin olmamıştı.

Erbil onu bu vaziyette buldu. Genç kadın Erbil gelince elindeki kazağı dürdü, sonra bundan vazgeçti, açtı, mindere yaydı ve delikanlıya baktı:

"Sana örmüştüm," dedi. "Kış gelyor, karlar yağacak... Geceleri geç dönüyorsun, işine yarar. İnşallah dar olmamıştır, hele giy de göreyim... Saat kaç oldu? Örgüye dalmışım."

"On bir buçuk. Dayım gelmedi mi?"

"Çoktan geldi, ikinci uykusunda..."

Hasan Usta uyumuş değil, sızmıştı, her geceki gibi. Saat beşe kadar kımıldamadan uyurdu, dürtüp sarsmadıkça da uyanmazdı. Erbil'in aklı gene malum geceye kaydı, hem de şimdiye kadar duymadığı obur bir arzu ile! Bununla beraber –gazetede okuduğu cinayet haberinden sonra– dayıoğlundan korkmaya başlamıştı. Onun gibi acayip yaratılışlı bir adam İstanbul'un kenar mahallelerinden birinde karısını yeğeni ile yakalamış, ikisini de balta ile parça parça etmiş, verdiği ifadesinde, "Önceleri göz yumuyordum, işi azıttılar, kararında bırakmadılar, o gece biraz fazla kaçırmıştım, kanıma dokundu, icaplarına baktım," demişti. Hasan da öyle acayip tabiatlı bir adam değil miydi?

Erbil ceketini çıkarıp kazağı giydi, yakışmıştı.

Nevbahar karşısına geçmiş el emeğinin yakışıklı delikanlı üzerinde nasıl durduğunu seyrediyor. Yanına yaklaştı, omuz kısımlarını düzeltiyor, şimdi de etek tarafını aşağıya çekiyor. Gene bırakıyor, puloveri biçime sokuyor.

Çoktan birbirlerine bu kadar yaklaşmamışlardı. Erbil, kadının o geceden tanıdığı kendine özgü biraz karanfilinkini andıran ten kokusunu duyuyor, yahut duyduğunu sanıyor, bir uçuruma bakıyormuşçasına başı dönüyor, gözleri kararıyor. Öbürü delikanlının kapıldığı heyecanın farkında... Kendisi de aynı halde değil mi? Odadan çıkması lazım. Ürkekleşmiş bir sesle.

"Güle güle giy, fena olmamış," dedi, dayanamadı, ilave etti: "Seni bu renk pek açtı."

Gerçekten açmıştı, ayrıca pulover içinde Erbil göğüslü, omuzlu, sert adaleli bir atlet gibi duruyordu. Amerikan filmlerindeki güçlü kuvvetli kolej öğrencisine benzeyen bir tip, bir gülleci. Nevbahar'ı sarsan da muhakkak bu değişiklik olmuştu. Erbil bu dakikada şaşkınlık göstereceğine teşebbüse geçse büyük sözlerine ve kararlarına rağmen galiba karşı koymaya kalkışamayacak, dalından kopan olgun bir meyve ağırlığı ve dolgunluğu ile delikanlının önüne düşecek.

Erbil fırsatı kaçırmıştır, bunu neden sonra Nevbahar'ın o andaki hali hakikattekinden daha belirgin bir açıklıkla zihninde canlanınca anladı ve nefsine çıkıştı.

"Ahmak! Hazırdı, kaçırdın!"

Az evvel öfke ile çıkarıp yatağının üzerine attığı puloveri yakaladı, buruşturuyor, neredeyse parçalayacak. Fakat birdenbire okşamaya başladı, sonra öpmeye, yüzüne gözüne sürmeye!

* * *

Erbil parti sekreterliği vazifesine geçmesi işini Nevbahar'a anlattığı zaman yardımı arkadaşı Muhsin vasıtasıyla tanıştığı zengin kolejli Burhan'dan gördüğünü söylemişti. Güya o çocuğun babası, başkanın ahbabıymış, hatırını kırmazmış, zor durumda olan yükseköğrenim gençlerini kayırmak da hoşuna gidermiş.

Aybaşı gelip de ücretini alınca on liraya kıyıp Feyzullah Bey'e deriden bir para çantası hediye etti, onun hediyeden hoşlandığını anlamıştı. Nevbahar'a da bir şey alması lazımdı, ama ne? Günlerce vitrinlere bakmış, nihayet bir eşarp seçmişti. Bunu doğrudan doğruya veremedi, sofadaki sandalyenin üzerine bıraktı, evden çıktı.

Gece dönüşte baktı ki paket yerinde duruyor. Merak ederek açıp bakmamış mıydı acaba? Kâğıdı muayene etti, paket çözülmüş, yine bağlanmıştı. Sabahleyin karşılaşınca dedi ki:

"Bunu sana almıştım, küçük bir hatıra."

"Öyle mi? Teşekkür ederim. Ben nedir diye açıp baktım, belki başka birine vereceğini düşünerek gene kapattım."

"Beğenmedin galiba?"

"Yoo, pek beğendim, gördüklerimin en güzel desenlisi. Zevkin varmış. Niye masrafa girdin, a çocuk? Şöyle, boynuma sarıvereyim de gör, istersen..."

"Ben de bunu diyecektim."

Nevbahar eşarbı aynaya bakmadan bol bir kravat şeklinde boynuna doladı, uçlarını kabarttı, göğsünün üstüne yaydı, soruyor:

"Vitrindekinden çok daha güzel duruyor, ama bu güzelliği artıran sensin, senin tatlı yüzün."

Nevbahar'ın yüzüne pembe bir buğu yayıldı, dalgalanarak uçtu, kayboldu, tatlılıkla kaynaşmış acımsı bir gülümseme ile sadece...

"Mersi!" dedikten sonra eşarbı çözüp çıkardı, yukarı götüreceğini anlatan bir hareketle şöylece kâğıdına sardı.

"Dayın bu sabah nasılsa kahve istedi, aksilik olur ama, çekilmiş kalmadı, tavada azıcık kavuracağım. Bereket havagazı sabahın erken saatlerinde kuvvetli geliyor."

Az sonra kavrulan kahve kokulu hafif bir duman ortasında, boyuna tahta kaşığı çeviriyor. Bir ara dedi ki:

"Boş bir günün olursa beni sinemaya götür, ablam bronşit olalı sokağa çıkamıyor."

"Hangi gün, ne zaman istersen! Bugün gider misin?"

"İşin yok mu?"

"Olsa da bırakırım."

"Peki, ikiye doğru eve dön, beni al. Çemberlitaş sinemasındaki filmlerin birini pek methettiler. Dayına da şimdi söylerim, haberi olsun, gidişimiz gizli değil."

Erbil'e bu teklif hayatının bir dönüm noktası gibi geldi. İlk defa bir kadınla yan yana sokağa çıkacaktı. Birkaç kere kız öğrencilerin de araya katıldığı küçük kafilelerle sokaklarda dönüp dolaşmamış değildi ama bu başka! Nevbahar'la, olgun bir ev kadını ile daha önemlisi metresi ile sokağa çıkacaktı.

"Bari birkaç tanıdık görse," diye içinden istedi. "Onu bir muhallebiciye sokarım, ekmek kadayıfı yediririm. Acaba başka ne yapabilirim? İstanbul tarafında kış günü gidecek neresi var?" Düşünüyor.

"Ver de kahveyi ben çekeyim."

Böyle söyleyen Erbil kahve değirmenini kılıfından çıkardı. Evde alet ve edavat hep kılıfta, örtü altında tertemiz saklanırdı. Hatta Nevbahar satın alınan yumurtaları titizliği yüzünden sabunlu suda yıkamadan teldolaba koymazdı; bunları da örterdi.

Tam ikide kapıdan girdi, yukarıya seslendi; Nevbahar cevap veriyor:

"Şimdi iniyorum, hazırım. Arka kapıdan çıkalım."

Kalın lacivert mantosunu giymiş, boynuna delikanlının hediyesi eşarbını dolamıştı. Dışarıda kuru soğuk var. Poyraz sert esiyor. Erbil acemi adımlarla yürüdüğünün farkında; bir türlü tabii olamıyor, kadına azıcık da uzak duruyor. Ama memnun; sade memnun değil, mağrur.

Nevbahar'ı sokak kıyafeti içinde fazla gösterişli, çok süslü buluyor, süslü ve güzel; kendisi de toy ve şapşal. Bununla beraber kadınlı yürüyüşlere çabuk alışacağını sezmektedir, hatta Çemberlitaş'a yaklaştıkları zaman epeyce değişmiştir. Nedense hatırına geldi:

"Bizim muhasebeci beyin hanımı İstanbul'a gelmiş olsaydı da şuracıkta karşılaşsaydık... Kadın bana tutkundu, bu halimi görse şaşar, muhakkak kıskanırdı. Nevbahar ondan çok daha güzel!" diye içinden söyleniyor. Matinelerde numaralı bilet satılmadığından ancak öne doğru kenarda, yan yana iki yer buldular. Sinema Erbil'e cici Gülsün'ü biraz da Saba'yı düşündürdü. İkinci mektup gelmemişti ama Feyzullah Bey bir akşam evvel ona demişti ki:

"Hafta içinde bir gün öğle yemeğini bizim evde beraber yiyelim. Pazar işine gelir mi? O gün okulun da kapalıdır."

Pazar gününe karar verilmişti. Bakalım kızı meydana çıkacak mı? Çıkması lazım. Kaçgöç mü yapacaklar? Bayrağına inkılapçılık ve laiklik oklarını koymuş koca partinin sayesinde geçinen bir adam elbette o esaslara uyar görünür. Haberler Saba'dadır, mektup da... Yemeğe davet fikrini de ortaya Saba atmıştır.

Erbil bunları düşünürken Nevbahar dikkatle filmi takip ediyor. Eşarbını çıkarmış, dizlerinin üzerine koymuş, elleri kumaşın altında saklı, temas etmeden böyle yabancı gibi mi duracaklar? Nihayet başlarından macera geçmiş, birbirlerini tanımış, birbirlerine tutkun iki insandır bunlar... Arzu içindeler ve şimdi sinemada –kadının isteğiyle– yan yana oturmaktadırlar.

Delikanlı, filmdeki oldukça açık ve teşvik edici bir sahnesinin en heyecanlı bir anında elini eşarbın altından uzattı, Nevbahar'ın bir elini avucunun içine aldı. Çekeceğinden korkuyordu; eli avucunda kaldıktan başka okşanmasından zevk duyduğunu da gevşemesiyle belli etti. O zaman Erbil kadının kulağına fısıldadı:

"İnadın yüzünden hem kendini, hem beni bitiriyorsun; çıldıracak haldeyim, dayanamayacağım, kaçıp gideceğim. Cevap ver rica ederim, bir şey söyle!"

"Ne söyleyeyim yavrum? Söylenecek bir şey yok, çek, çekmeye mahkûmuz, neler çektiğimi görüyorsun."

"Bu, böyle devam edemez."

"Biliyorum, edemez."

"Peki, ne olacak; intihar mı edeyim; evvela seni, sonra kendimi mi öldüreyim?"

Avucunun içindeki eli titredi:

"Sus! Öyle şeyler söyleme!"

"Söylemesem de olacak bir gün..."

"Sus diyorum, ağlatacaksın beni?"

Erbil ürktü, sustu. Az sonra eşarbın ince kumaşını geçerek elinin üzerine ılık bir damla düştüğünü, Nevbahar'ın sessizce ağladığını fark etti; kendisinin de gözleri yaşlanmıştı; beraberce ağlarken iki el birbirlerine kuvvet vermek istiyormuşçasına ipekli kumaşın altında kenetlenmişti. Yavaş yavaş ferahladıklarını hissettiler; Erbil azıcık ümitlendi; nasıl olup da Nevbahar'a o sözleri söylediğine de şaşıyor:

"Evde bunu yapamazdım; sinema cesaret verdi. Filmdeki aşk sahnesi kadıncağızı beni dinlemeye hazır bir hale getirmişti. Beni de konuşturdu," diye düşünüyor. İkinci film sırasında gene eller birbirini buldu ama ne dertleştiler, ne de ağlaştılar. Caddeye çıkınca Erbil muhallebiciye girmeyi teklif etti, öbürü:

"Girelim ama, ben bir şey yiyemem," dedi. "Tabaklardan, kaşıklardan, mermer masadan, her şeyden tiksinirim. Tatlı istiyorsan, vaktin de varsa doğru eve gideriz; sabahleyin su muhallebisi yapmıştım, senin getirdiğin o koyu, üzüm kokulu pekmezle yersin."

"Olur... Partiye azıcık geç kalırım ama ziyanı yok, Feyzullah'ı idare ederiz."

Delikanlının deminki ümidini bu çağırış kuvvetlendirmişti:

"Konuşmalarımız, ağlaşmalarımız, el ele kalışlarımız belki hisliliğini artırdı, inadı kırılabilir. İkinci filmde hep susmuş, düşünmüştü; bir şey tasarlıyor gibi bir hali vardı."

Bu inanışla yürüyor, zihninden tuhaf fikirler geçiyor:

"Şu etrafımızdaki insanlar acaba bizim için ne düşünüyorlar? İki kardeş mi sanıyorlar, yoksa sevişen bir çift mi? O yaşından az, ben fazla gösteriyorum; karı-koca da farz edebilirler, aramızdaki yaş farkı sadece altı yıldan ibaret... Bu, evlenmemize engel değildir. Ev geçindirecek durumda olsam hiç durmam, hemen teklif ederim. Esasen Gülsün'den ümit yok, sosyal fark pek büyük."

Üç saat evvel çıktıkları bahçe kapısından girdiler; Nevbahar'ın elektrik düğmesine uzanan elini Erbil karanlıkta seçti, geri çekti.

Kadın yana kaçıyor, diyor ki:

"Sakın ha! Galiba seni bunun için çağırdım sandın. Yanlış düşünmüşsün."

Erbil aldırmadı, zor kullanacak kadar gözleri dönmüştü, yürüdü, daha mantosunu çıkarmaya vakit bulamamış olan Nevbahar'ı yakaladı, kollarını zapt etmeye çalışıyor; öbürü karşı koyuyor. Adeta boğuşma halindeler, sessiz bir boğuşma; sadece soludukları duyuluyor.

Arada erkeğin dudakları fırsat düştükçe kadının yüzüne, saçlarına, göğsüne dokunuyor, gene kaçıyor. Nihayet gevşeme onda başladı, konuşmada nefes nefese, kesik kesik diyor ki:

"Dur Erbil! Dur hele! Söz veriyorum, istediğini yapacağım; fakat biraz bırak, kalbim fena çarpıyor, tıkanacağım."

Bıraktı; bırakır bırakmaz Nevbahar mutfağa kaçtı, kaçması ile beraber kapıyı kapattı; iç sürmenin vurulduğunu Erbil işitmişti. Bir müddet başka ses yok. Delikanlı aldatıldığını anlıyor, bağırdı:

"Ben gidiyorum, bir daha dönmeyeceğim."

Odasına koşup elektriği yaktı; kapıyı kilitledi, üzerinde trençkot, boynunda fular, dağınık kıyafette dolaptan bavulu çekiyor, içine elbise ve çamaşırlarını dolduruyor, bir yandan da yüksek sesle söyleniyor:

"Düzenbaz! Namusluluğundan değil, beni büsbütün kudurtmak için yapıyor bunları!"

Dışarıdan ses çıkmayınca kapıyı açtı, bağırıyor:

"Çıkabilirsin, çık, gez, dolaş. Şeytan görsün yüzünü!"

Birden aklına geldi. Gülsün'ün mektubunu sakladığı yerden çıkardı, sofanın ortasına attı:

"Sana muhtaç mıyım sanıyorsun? Nah oku, çiçek gibi bir kız bana neler yazıyor; ne diller döküyor! Hem de zengin, otomobili var, evinde aşçı, uşak, hizmetçi, vekilharç, bir sürü insan! Partideki işi bulan da o!"

Öfke ona İstanbul lehçesini unutturmuştur, memleket ağzıyla söylüyor, farkında değil. Üzerindeki kazağı hışımla çıkardı, sofaya fırlattı:

"Al bunu da! Büyülü kazağını başkasına giydir; kravatlar da senin olsun."

Mutfakta ne ses, ne hareket. Farkına vardırmadan yukarıya mı çıkmış? Yoksa bayılmış mı? Kapıyı vuruyor, cevap almıyor; dinliyor, kulağına inilti, hıçkırık, öyle bir şey gelmiyor; bir olay çıkması ihtimali öfkesini düşürüyor.

Tam o sırada sürgünün açıldığını ve kapı tokmağının döndüğünü gören Erbil ürkerek geri çekilmiştir. Nevbahar eşikte; manto sırtında, yüzü solgun. Yerdeki eşyaya bakıyor, ağır ağır diyor ki:

"Haklısın Erbil, buradan gitmelisin. Fakat bu şekilde değil. Yıkanıp ütülenecek çamaşırların var, bavulunu da ben yerleştireceğim. Yer bulmam da lazım."

"Hazır o!"

"İki gün sonra taşınacağını gidip haber ver. Mektuba gelince..."

Erbil eğildi, zarfı düştüğü yerden aldı ve ne diyeceğini bekliyor.

"Mektuba gelince, okudum ben onu... Çocukça şeyler. Kimin yazdığını da anlamak güç değil. Hayırlısı olsun! Merak etme, kimseye söylemem; mahalle karısı değilim. Haydi, şimdi işine git, geç kaldın. Dostça ayrılacağız; bu akşam Hasan Usta'ya münasip şekilde anlatırım, adamcağızı üzmeyelim, olmaz mı? Mutabık mıyız?"

Delikanlı başıyla tasdik etti:

"Boyun atkını düzelt, pardösünün yakasını da... Selametle! Muhallebiyi dönüşte yersin."

Erbil bir şey demedi, mektubu cebine koydu, evden çıktı. Yolda giderken –barışma ümidi belirmişti– şöyle diyor:

"Keşke dayıma evden gideceğimi bu gece söylemese. Ben de çok kaba davrandım, ayıp oldu."

III

"Saat kaçta rahatsız edeyim?"

"On bire doğru gel, biraz laf atarız, yahut bir parti bezik oynarız."

"Bilmem efendim."

"Tavla bilirsin tabii. Kasabalarda vakit nasıl geçer?"

"Öğrenmeye vakit bulamadım, Feyzullah Bey. Bir taraftan okul, bir taraftan hayatımı kazanma zorunluluğu, kah-

veye gidemezdim ki... Benim yerimde başka çocuk olsaydı, ilkokulu bitiremezdi; çobanlık ederdi, şimdi."

"Âlâ, âlâ! Bir kat daha gözüme girdin, Allahaısmarladık, yarına..."

Gece partiden beraber çıkmışlardı, Beyazıt meydanında birbirlerinden ayrıldılar; o, yokuş aşağı Laleli'ye gidiyor, Erbil sola saptı, eve dönüyor, Hasan Usta'nın evine. Akşamki olayın ertesi günü Nevbahar çamaşırları yıkamış, mangal üstünde kurutmuş, ütülemiş, sabunlu sularla temizlediği bavula yerleştirmiş, geri kalan öteberiyi de kalın paket kâğıdına sarmış, bağlamıştı.

Delikanlı gece yarısına doğru döndüğü zaman hepsini hazır bulunca:

"Yol göründü," diye söylenmişti. "Artık lamı cimi kalmadı."

Geceyi fena geçirdi; gözüne uyku girmedikten başka çarpıntısı da dinmemişti; hatta bir ara hastalandığına hükmetti, nabzını yokladı; küt küt atıyor, bazen de duraklıyordu. Sabahı güç etti, Nevbahar'ın merdivenlerden inerken çıkardığı yumuşak terlik seslerini bekliyor, nihayet bu sesler işitildi, arkasından da kendisi göründü. Erbil'in yüzüne bakmadan:

"Günaydın," dedi. "Gördün ya, hepsi hazır. Gideceğin yere elbette haber vermişsindir."

"Dün gidemedim, şimdi uğrar söylerim. Dayıma bahsettin mi?"

"Dayın dün büyük bir sipariş almak için Kırklareli'ne gitti, ancak yarın akşama dönecek; dönüşte anlatırım."

"Evde bu gece bir başına mı kalacaksın?"

"Ara sıra kaldığım olur, ablama da gidebilirim, alışkınım."

Mutfağa girdi. Demek dün gece ikisi bir dam altında yalnızlarmış! Aklından:

"İsterse bu gece de öyle olabilir."

İhtimalini geçiren Erbil kapıya dayanarak yalvarıcı bir sesle:

"Yarın taşınsam olmaz mı?" diye sordu. "Öbür güne kalsa daha iyi. Pansiyondaki odam belki hazır değildir, kiracısı gitmemiştir. Sen gene ablanda kal; hani, başka bir fikirle söylemiyorum, katiyen!"

Nevbahar başını çevirdi, dudaklarında hem alay, hem yufka yüreklilik ifade eden hoş bir gülümseyiş:

"Daha çocuksun sen," diyor, "çocuk! Haydi, benden özür dile: 'Bir daha böyle şeyler yapmam' de de affedeyim seni; bir türlü yiyemediğin su muhallebisini de vereyim. Sabahleyin pekmez içini kızdırır; karayel esiyor, belki kar gelecek."

Delikanlı sevinçten gözleri parlayarak koştu, kadın elini uzattı:

"Öp... Ama alafranga değil, öpüp başına koy. Tövbe de demelisin. Tövbe yengeciğim!"

"Tövbe yengeciğim!"

"Tamam; bundan sonra beni sırdaşın sayacaksın, olanı biteni anlatacaksın, ben de aklımın erdiği kadar sana yol göstereceğim."

"Baş üstüne yenge, teşekkür ederim."

"Gülsün'den yeni bir haber var mı?"

"Hayır... Ama yarın öğle yemeğine Feyzullah Bey çağır-

dı; kızı Sabahat'la Gülsün içtikleri su ayrı gitmez arkadaştırlar."

"Sabahat dediğin malın gözüdür, Laleli apartmanlarını birbirine katar aşüfte! Zavallı Gülsün'ü baştan çıkaran da odur. Babası da Şerif Bey'in dalkavuğudur, sayesinde han hamam sahibi oldu."

"Halinden hiç belli değil! Malı mülkü olsa bu apartmanlarda mı oturur? Kılığı kıyafeti de orta halliden aşağı."

"Göze batmasın, söz olmasın, çevirdiği dolaplar anlaşılmasın diye böyle yapıyor, ama âlem hepsinin farkında."

"Karısı nasıldır?"

"Vur ağzına, al lokmasını! Pek biçare bir kadındır; işi gücü kocasına Rumeli börekleri, tatlıları yapmak, zaten evvelce karı-koca börekçi dükkânı işletirlerdi."

"Ne kadar iyi tanıyorsun bunları?"

"Bir ara yanımızdaki hakkuran kafesinde otururlardı, kapı komşusuyduk; dayınla, o zamandan tanışırlar. Zaten avukat Şerif Bey'e de –konağı karşıda ya– bu mahallede çattı... Bavulu boşaltmayayım mı?"

Sevincinden etekleri zil çalan Erbil, koşup yengesinin eline bir daha yapıştı, o da sırtını okşadı; şu var ki sokakta giderken düşünceye dalan delikanlı:

"Karşılıklı rol oynuyoruz," diyor. "Sonu bunun da gelmez, belki benden ayrı kalmaya gönlü razı olmadı, o da bütün geceyi rahatsız geçirdi. Kalkıp aşağıya inmeyi, yanıma gelmeyi, yatağıma girmeyi düşünmedi mi sanki? Hasan'ın evde olmadığını bilseydim ben başka şey mi düşünürdüm? Şimdi mesele şu: Bu gece evde mi kalacak, yoksa ablasının evine mi kaçacak? Kalırsa ne olacak?"

Kayser'in apartmanına –gece işini kabul edeli beri– ikindi üzeri gidiyor, saat 17'de partiye koşuyordu. O gün okuldan bir ders önce fırlayıp eve uğradı, kimseyi bulamadı. Demek ki Nevbahar ablasında, akşam dönmesi şüpheli. Delikanlı:

"Dönerse bu dönüşün sonunu göze almış olacaktır," hükmüne varmıştı; öyle ya, eğer gerçekten kendini korumak kararında ise gelmemeliydi; Erbil'i zor kullanmaya zorlayacak kadar işi azıttığını biliyordu; bir şeyi daha bilmesi lazımdı; aynı olay, hem de bu sefer savunma imkânı verilmeden tekrarlanacaktı; söyleniyor:

"Bir cins sadist bu kadın... Bana, mahsus bir defa için kendini verdi, hem de o gibi münasebetlerin çeşidine alışmış olanlardan dinlediğim hünerbazlıkların hiçbirini esirgemeden, hepsinin daha ustası gibi. Sonra paydos! Gelsin cilveler, nazlar, bir gün yüze gülme, ertesi gün sırt çevirme, bir gün ümide düşürme, ertesi gün kırma, neler de neler! Bana zulmetmekten haz duyuyor, oynuyor benimle! Cinsi zevkini acıklı halime bakarak tatmin ediyor. İnşallah bir gün bu düşündüklerimin hepsini yüzüne karşı söyleyeceğim, öyle çıkıp gideceğim."

Erbil'in şimdi vardığı kanaate göre Nevbahar pek de melek huylu değildir; demin Feyzullah Bey'in kızını bir mahalle karısına yakışır şekilde yerin dibine sokmuştu. Yavaş yavaş asıl mahiyetini meydana vuracaktı. Acaba suç sadece birinci kocasında mıydı?

Galiba ikinci kocanın vakitsiz ölümünde karısının sadist hareketlerini hesaba katmak lazım geliyordu.

"Evet," dedi. "Şayet bu akşam evde bulursam ona çocuk

olmadığımı bir anlatacağım ki! Anahtar, sürgü, kilit hiçbiri para etmez."

Böyle diyordu ama Nevbahar'ın zifafa hazırlanmış gibi kendisini karşılayacağını, nazik ve tatlı davranacağını ve zerre kadar dik başlılık etmeden arzusuna ram olacağını da ummuyor değildi; diyordu ki:

"Bilinmez, inadı ve sadizm krizi geçmiştir belki! Benimki aşk değil, malum; seksüel düşkünlük. Bir de anlaşılan elimin altında değme adamın kolayca bulamayacağı bir kadın durup dururken ve bu kadın bir kere benim olduktan sonra ondan kam almamak gücüme gidiyor; aptallığıma, beceriksizliğime kızıyorum."

Parti binasında o gece –Taksim gazinosunda başka bir şubenin tertiplediği balo dolayısıyla– kodamanlardan kimse yoktu; Feyzullah Bey:

"Biz de çıkalım," dedi. "Erken yatalım, dinlenelim."

Bildiğimiz gibi –ertesi gün buluşmak üzere– birbirlerinden ayrıldılar. Erbil evde Nevbahar'ı bulamayacağı fikrinde; nitekim bahçeye girip de alt ve üst katlarda ışık göremeyince:

"Hah," dedi. "Doğru tahmin etmişim, ablasında kalmış."

Saat daha dokuz, sinemalardan birine gidecek, tek başına odasına kapanıp sinir içinde nasıl durabilir? Dönüyordu, aklına bir şey geldi: Ya evde ise? Yorulup erkenden yattıysa? Her tarafı dolaşıp öyle çıkmalıydı.

Odasına ve lüzumsuz olmakla beraber mutfağa baktı, kimse yok. Birinci kattaki misafir odası ve küçük oda da boş; zaten oraları pek kullanılmıyordu. Ümit yatak odalarının

bulunduğu üst katta. Usul usul merdiveni çıktı. Daha görmediği bir kattı burası. Bir kapı açtı, sofadan vuran yetersiz bir ışık bir yer yatağını hafifçe aydınlatıyor. Belli Hasan Usta'nın odası. Acayip adam karyoladan hazzetmiyor ama bu yer yatağı hemen içine girmek arzusu verecek kadar çekici, tertemiz, pufla gibi; bembeyaz örtüsü altında sanki yavaş yavaş, yumuşak kabarıyor, kaymak tutacak, köpürüp taşacak hissini veriyor.

Yan taraftakini ses çıkarmamaya çalışarak açıyor, düğmeyi çeviriyor: Bir gelin odası. Erbil'in gözleri önce karyolaya dikildi. Nevbahar yok. Bir yatağın ve bir yatak odasının bu derece güzel, süslü, şatafatlı olacağını tahmin edemezdi; filmlerde ne mükemmellerini, saltanatlılarını seyretmişti ama onları ciddiye almamıştı, aklınca sinema için tertiplenmiş şeylerdi, eşlerinin bizim evlerimizde de bulunduğunu hayalinden geçirmemişti.

Tabiidir ki daha ömründe bir kere bile orta halli bir yatak odası görmemiş olan delikanlı, Nevbahar'ın az çok zevkle, özene bezene, fakat –dükkânda işletilmiş kabarık desenli, pişmiş ayva renginde saten yorganı, aynı renkte traverseni, kocaman kabarık yastıkları ile mübalağalı bir şekilde süslediği bu karyolaya hayran kalmıştı.

Yaklaştı: Kirletmekten korkarak elini ipeklerin üzerinde dolaştırıyor, hazdan ürperiyor; havayı kokluyor; Nevbahar'ın havası. Az sonra onun kaynağını bulmuştur: Kenardaki aynalı masa, tuvalet masası; kutular, şişeler, ufak tefek şeyler, tıpkı parfümeri vitrinlerinde gördükleri.

Aynalı dolaba doğru yürüyor, kanatlarından birini çekiyor; renk renk elbiseler asılı. Burada da bir güzel koku var,

ılık ve kapalı kalmış, kendine özgü, olgun bir meyve, hafif bir elma kokusu. Sinemada yanına oturan Gülsün de azıcık böyle kokmuyor muydu?

Başını dolaba soktu, o havayı ciğerlerine çekti; kendi kendine söyleniyor:

"Kadına fazla düşkünmüşüm meğerse... Bu huyum İstanbul'a geldikten sonra meydana çıktı, artacağa da benziyor."

Nefsinden utandığını anlamaktadır; karşı koymak istiyor, yapamıyor. Elbiseleri de, yatak takımlarını da buruştursa, didiklese, hatta parçalasa sakinleşecekti, belki, içinde yeni ve anormal arzular uyanıyor: Şu asılı duran örme bluzu kapsa, göğsüne basıp odasına kaçsa, yüzünde temasını duyarak uyusa!

Erbil bilgisiz değildir; yapacağı şeyin seksüel bir anormallik ve bir fetişizm olduğunu kavrıyor, fakat:

"Bereket bu, cinsel bozuklukların en hafiflerindendir; sevdiği kadına ait bir şey, mesela bir mendili kim saklamak, öpüp koklamak istemez?" diye işi küçültmeye yelteniyorsa da şimdi gözünü diktiği şeyin bir çekmeceye itina ile dizilmiş, mendille kıyas kabul etmez derecede mahrem ve yabancıya gösterilmez bir değirmi iç çamaşırı olduğunu anladığından safsataya kaçtığının farkına varıyor:

"Adam sen de!"

Ve o pastacı dükkânlarında kavanozlara konmuş cam gibi parlak şekerler parlaklığında filizi ipek parçasını alıyor, pantolonunun cebine sokuyor, adım atışları değişmiştir, galiba hırsızlar gibi yürüyor.

* * *

Tarif ettikleri blokta numarasını verdikleri kapının yerinden koşup sarkan elektrik ziline bastı. Açık kanadın arkasından Saba göründü:

"Buyurunuz," diyor, "babam şimdi gelir, Şerif Bey çağırmıştı."

Fakat bu Saba yeşil bir bluz, siyah bir etek giymiş, hafifçe makyajlı, dudakları belli belirsiz boyalı olduğundan okul öğrencisi kılığından çıkmış, yarı kadın olmuştur; beli ne kadar inceymiş meğerse! O inceliği büsbütün belirten dolgunca kalçalar dikkati üzerine çekiyor.

Önde yürüyor; daracık emaye kömür sobasının vücudu kavramadan önce doğrudan doğruya başa hücum eden kızık kokulu sıcaklığı...

Hem salon, hem yemek odası vazifesini gördüğü anlaşılan genişçe bir yere girdiler. Kız bir koltuk gösterdi; Erbil sandalyeyi seçti.

"Safa geldiniz, nasılsınız? Ha evdekiler bizim ilk defa tanıştığımızı sanıyorlar; belli etmeyin."

"Eder miyim hiç? Gülsün Hanım nasıl?"

"İyi... Bakalım, izin koparırsa gelecek. Ümitliyim, zira babası öğle yemeğine Park Oteli'ne davetliymiş, İçişleri Bakanı'na. Aman, bu şeyleri yüksek sesle konuşmayalım; annem mutfakta, zaten oradan kolay kolay çıkmaz ki..."

"İşinizden memnun musunuz?"

"Evet, hele babanızdan fevkalade memnunum."

"O da sizden pek hoşlanmış."

Saba ayakta, büfeye dayanmış, alafranga bir duruş, göz-

leri delikanlının üzerinde, öyle konuşuyor, ahenkli sesiyle, bu gözler cıvıl cıvıl, ferah, ışıldak, fütursuz gözlerdir.

Kapının açıldığını işittiler. Genç kız şöyle baktı:

"Bizim Esma," dedi. "Besleme. Daha dikkatli davranalım, şeytan gibi her şeye aklı erer, fitne fücurun biridir, öteberi getirdi."

Esma odaya bir göz attı, misafir beyi kavradı, sonra utanmışçasına çekildi; galiba o kadar genç, dinç, yakışıklı birini beklemiyordu; içinden muhakkak:

"Amanın," demişti, "böyle misafire can kurban! Nedir her zaman gelen o hımbıl adamlar!"

Bu sözle Feyzullah Bey'in ahbaplarını kastetmiş olmalı, yaşlı başlı partilileri...

Saba usulcacık soruyor:

"Bizim apartmana nakletmemiz meselesi ne oldu?"

Erbil hafifçe kızardığını hissetti, yutkundu ve dedi ki:

"Onu da halledeceğim, bugünlerde çok meşgulüm. Bir de şu var: İyiliğini gördüğüm dayımın müsaadesini almam lazım; nankörlük etmeyeyim."

"Asıl yengenizi gücendirmemelisiniz, her şeye o karışır, güzel kadındır, hani!"

"Çok titiz, temizlik meraklısı..."

"Öyledir, biz ona *temiz hanım* derdik, bir zaman komşuyduk. Acaba hâlâ yumurtaları *Vim* ile fırçalıyor mu?"

"Belki... Kendisini çok az görebiliyorum."

"Ama beraber sinemaya gidiyorsunuz?"

Delikanlının yüzü gene pembeleşti; hemen cevap verdi:

"Bir kere nasılsa gittik, siz de orada mıydınız?"

"Yoldan geçerken girdiğinizi gördüm."

Sokak kapısının açıldığını ve Feyzullah Bey'in neşeli sesini duydular; besleme kıza soruyor:

"Geldi mi misafir bey? Âlâ, âlâ! Sen şu paketi al da mutfağa götür."

Evin efendisi olduğunu belli eden klasik yalancı öksürmeler, şimdi odadadır:

"Safa geldin, hoş geldin. Kalkma, otur. Bizde teşrifat yoktur. Demek kızım Sabahat'la tanıştınız. Âlâ, âlâ!"

Feyzullah Bey dil pelesengi bu "âlâ"lardan sonra Saba'ya döndü:

"Gülsün, yemekten sonra geleceğim, dedi. Birtakım misafirler bastırmış ama şayet kalmazlarsa yemeğe de yetişecek, bire kadar bekleyeceğiz; eh saat de on iki oluyor. Siz konuşunuz, ben mutfağa bir bakayım."

Tekrar yalnız kaldılar; Erbil genç kızın ayrılmayan bakışları altında bir türlü rahatlık duyamıyor, tabii olamıyor. Sanki iki objektifi bir fotoğraf makinesi karşısında poz veriyor, bir an evvel "çıt" sesini işitse ferahlayacak, yerinden fırlayıp gerinecek:

"Amma da inatla bakıyor," diye içinden söylendi. "Gözleriyle yiyecek beni; öyle işleyici bakışlar ki kendimi plajdakinden daha soyunmuş halde sanıyorum, şaşırıyorum."

Saba delikanlıya yaklaştı; kapıya bir göz attı, kulağına eğilerek kısık bir sesle sordu:

"Gülsün'ü seviyor musun?"

Erbil şaşalamıştı, ne cevap vereceğini bilemiyor. Nasıl bilsin ki, kendisi de ara sıra kendine sorduğu bu suale henüz cevap verememiştir. İlham imdadına yetişti:

"Pek beğeniyorum," diyebildi; öbürü durakladı:

"Fakat o sizi seviyor, ilk gördüğü gün sevmiş, bu bir yıldırım aşkı. Anlıyorum ki bu aşk henüz karşılıklı sayılamaz. Peki, beni nasıl buluyorsunuz?"

Şimdi Erbil işi anlamıştır; kızın merakı karşısındakini zor duruma sokacak sorular bulmak; bundan zevk alıyor; fena huy doğrusu, şu var ki Saba, arkadaşı kadar güzel olmamakla beraber baştan başa seksapel! Her tarafından erkekçil bir ışık saçıyor.

"Sizi mi?" diye vakit kazanmaya çalıştı. "Sizi..."

"Söyleyin, gücenmem ben."

"Gücendirecek bir şey söylemeyeceğim ki..."

"Bekliyorum."

Erbil'in ağzından hiç düşmediğini sandığı bir söz çıktı; sanki başka biri söylemişti de ondan işitmiş kadar, kendi sözüne kendisi şaştı; söylediği şuydu:

"Sizi... Seviyorum!"

Saba buna ne diyecek? Gülecek, şakaya mı alacak? Hayır, Erbil tekrar hayrete düştü, zira işittiği söz:

"Herhalde benim sizi sevdiğim kadar değil!"

Olmuştu. Kız bununla da kalmadı kapıya yeniden göz attıktan sonra –inanılacak şey değil– bir emir fısıldadı:

"Öp beni!"

Başını gencin yüzüne doğru eğdi, dudaklarını uzattı; fakat aynı zamanda mutfaktan yana babanın öksürükleri ve "âlâ, âlâ"ları duyulmuştu; kapının aralığından Saba geri çekildi, ama gene bir şey fısıldadı:

"Çabuk taşın bu apartmana... O günü nasıl beklediğimi bilemezsin!"

* * *

"A kızım, misafirimiz sıkılmışa benziyor, sen konuşkansındır, anlatacak nelerin vardır, kim bilir. Ha, yeni tanıştınız, buzlar çözülmedi, annen bir *tepsi böreği* yapmış. Yeme de yanında yat!"

Erbil'e döndü:

"Sizin tarafların da yemekleri meşhurdur, hele tatlılarınız! Cevizli sucuğunu ve üzüm pestilini nasıl da öyle şeffaf yapıyorlar, aklım ermez."

"Yazayım da göndersinler efendim."

"Güç olmaz mı?"

"Posta ile gelir."

"Âlâ, âlâ, bugün tatlı olarak bizde ne var bilir misin? Kabak tatlısı... Lokantalarda yediklerinden değil ama... Su kokmaz, dilimlerin üstü cam gibi parlar, içi latilokum... Cevizi de ince dövülmüştür, insanın damağına batmaz. Sever misin?"

"Bayılırım efendim; hele öylesine..."

Saba, babasının yanında Erbil'e karşı somurtkan değilse de kaygısız duran, kendisinden fazla hazzetmediğini belirten bir rol takınmış; rolünü kusursuz oynuyor.

Öbür taraftan besleme Esma bahaneler bulup ikide bir içeriye dalıyor, bir şeyler yapıyor, çıkıyor, gene geliyor; nihayet soruyor:

"Sofrayı kuralım mı küçükhanım?"

Büfenin üzerinde sağa devirler yaparak işleyen ve yılda bir kurulduğu söylenen kavanozlu saate Saba göz attı:

"Peki," dedi. "Gülsün'ün gelmesine daha epeyce vakit var ama, masa hazır olsun."

Feyzullah Bey lafa tutmasa, Erbil şu sofra kuruluş sahnesini ilgi ile seyredecek. Zira demin kendisine damdan düşer-

cesine dudaklarını uzatan endamlı seksapelli küçükhanım eğilip kalkarak büfenin gözlerinden yemek takımları çıkarmaktadır. Al yanaklı, dolgun bacaklı, kulaklarında ziynet altınından küpeler, bodur, fakat taze etli Esma da ona yardım etmektedir; delikanlı içinden, "Kadın cinsi bana tutkun; hanımından hizmetçisine kadar..." diye söylendi.

Esma, vücut ve kılık bakımlarından Erbil'de köy ve kasaba anılarını uyandırmıştı. Hacı İdris'in mağazasına kasabada pazar kurulduğu günler böyle bir sürü kadın, kız dolar; çirişli basma kokan havaya azıcık davar ve keçi sütü kokusu karışırdı. Yayvan yayvan hepsi bir ağızdan konuşurlar, yakışıklı tezgâhtarın sebep olduğu kırılıp dökülme, şakalaşıp gülüşme içinde pazarlığı uzatırlar, Hacı'ya takılırlar, fakat mal almadan çıkmazlardı.

Hacı işi bilirdi ve o gün tezgâhtarına çıkışmaz, aksine mevsimine göre ayran, meyan şerbeti, peksimet ile salep bile ikram ederdi.

Sofra kurulmuştu. Erbil bunu da –Nevbahar'ın yatak odası gibi– pek süslü, şatafatlı buldu. Marangoz'un evinde muşamba örtülü mutfak masasında yemek yeniyordu; yukarıda, buradakine benzeyen bir yemek odası varsa da hiç kullanılmaz, müze gibi muhafaza edilirdi.

Kapının zili çalıyor; Saba koridora fırladı. Tatlı bir çığlık:

"Gel güzelim, hep seni bekliyorduk, üşümedin ya? Çıkar mantonu, içerisi sıcak."

Giren Gülsün; fakat o da başkalaşmış, uzun boylu olmuş, odaya kendisiyle beraber kibarlık da getiriyor. Takdim işini muhasip bey üzerine aldı:

"Sana bizim yeni dostumuz Erbil Bey'i tanıtayım."

Öbürüne döndü:

"Başkanımızın kızı Gülsün Hanım kızımız, Sabahat'ın göz bebeği, bizim de öyle ya! Kendi çocuğumdan fazla severim, billahi! İki gün yüzünü görmesem hasretini çekerim. Safa geldin, safalar getirdin yavrum!"

Genç kız sade, uzun boylu mu olmuş? Hayır, epeyce mağrur bir hal de takınmış. Köşeye geçti, ayaklarını, ayaklarının üzerine attı, etekleri o kadar kısa, diz kapaklarını örtemiyor; gergin ipek çoraplar biçimli baldırlarını sanki daha da biçime sokmuş, bazı vitrinlerde gördüğü bacak taklidi yarı şeffaf ve pembemsi mankene geçirilmiş reklamlar gibi duruyor.

Saba, arkadaşına öyle muhabbetli, candan hareket ediyor ki, Erbil deminki ihanetini düşünerek hayretler içinde kalıyor; şunu da aklından geçiriyor:

"Gülsün beni sevebilir, belki ben de onu bir gün delicesine seveceğim; fakat bu, sosyal durumu ve terbiyesi icabı huy ettiği azametli hali aramızda daima bir uzaklığa sebep olmayacak mı? Bak Saba ile uyuşabilirim, bana yakın bir halk kızı."

Onlara ad koydu: "Prenses ile nedimesi"; prenses biraz saftır, nedime kurnaz, Erbil şu dakikada hem konuşuyor, hem de bütün bu işlerin içinden nasıl çıkacağını düşünüyor. Nevbahar davasını bir türlü hal yoluna sokamamış, pansiyon projesi askıda kalmış, Gülsün ile âşık-maşuk ilişkisini henüz kuramamış, üstelik şimdi bir de Saba meselesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Yemekte yalnız Gülsün'den çekiniyor, sofra usullerine aykırı bazı hareketlerde bulunurum diye, ötekilere pek al-

dırmıyor, bugün genç kızı okul kılığı dışında küçükhanımlaşmış ve evdekiler tarafından baş köşeye oturtulmuş gördükten sonra kendi eksikliklerini, kusurlarını, hanımlığını daha iyi anlıyor, kızın dengi olmadığını da!...

Sevgilinin ara sıra üzerine çevrilen gözlerinde okuduğu hayranlıkla karışık muhabbet bile yüreğine su serpmiyor, aşağılık duygusu içindedir. Saba'nın anası bu duyguyu ne iyi benimsemiş! Bütün tavır ve hareketleriyle:

"Ben sizlere benzemiyorum, hâlâ yarı aşçı kadın durumundayım, oturup kalkmasını, kurulup caka satmasını bilmiyorum, konuşamıyorum bile... Ama ne yapayım, Allah öyle yaratmış!" diyor, rahat ediyor.

Belli ki kadıncağız sofraya oturmasa, misafire hiç görünmese Saba memnun olacak. Fakat kız bu durumu da idare ediyor, anasına karşı öfkeli duracağına yalancıktan şefkatli, hürmetli davranarak, dış görünüşü kurtarıyor.

Gülsün'ün çatal tutuşu, tabağına yemek alışı, masada oturuşu öyle tabii şekilde kibar ki Erbil gittikçe küçülüyor:

"Benim o hale gelebilmem için kırk fırın ekmek yemem lazım," diye içinden söyleniyor; tuhafı şu ki aşağılık duygusu derinleştikçe kibar kıza muhabbeti yükselmektedir. Yüreğinde bir hırs kabarıyor.

"Saçlarından tutup sürükleyerek benim olsa! Ona işitmediği kaba sözler söylesem, kibrini kırsam! Bugün güzelliğinden fazla azameti ile istetici olmuş; Saba gibi hemen dudaklarını uzatmaz o... Aylarca bekletir. Bu haliyle bana kendisini sevdirtecek."

Yemekten kalktılar. Sofrayı ana kız, besleme elbirliğiyle çabucak topladılar; Gülsün de yardım etmek istedi, bırakmadılar. Az sonra Feyzullah Bey midesini işaret ederek:

"En iyi hazım uykuda olur, ben biraz kestireyim," dedi, gitti; Servet Hanım ile Esma mutfağa çekildiler; gençler yalnız kalmışlardı. Saba radyoyu açtı:

"Müzik bizim konuşmamızı örter. Neden susuyorsunuz? Birbirinize söyleyecek bir şeyiniz yok mu?"

"Konuşmaların anlatamayacağı susmalar vardır, sözlerden kuvvetlidir. Bizimki bunlardan..."

Buluş kızların hoşuna gitti. İşgüzar Saba, arkadaşına diyor ki:

"Erbil dayısıyla anlaştıktan sonra pansiyona taşınacakmış; bir aralık fırsat bulup sordum."

İkisinin de sustuklarını görünce ilave etti:

"Anlaşıldı, siz benden utanıyorsunuz. Bari biraz gideyim de birbirinize açılınız."

İtirazlarına kulak asmadı. Odadan çıktı. Delikanlı artık duramazdı, muhakkak bir şey söylemeliydi, buldu.

"Mektubunuz ne kadar güzeldi, ne iyi yazıyorsunuz! Anlaşılan edebiyata merakınız var. Hangi yazarları seversiniz?"

Gülsün, ağırbaşlı yazarlardan birkaç isim saydı: Erbil de sayıyor, uzlaşıyorlar. Bir edebiyat bahsidir açıldı; yanlarına dönen Saba da buna karıştı. Vaktin nasıl geçtiğini bilmediler.

IV

Sünusi Kayser gözlüklerinin üzerinden Erbil'i dikkatle süzdü:

"Evlat," dedi, "seni bir zamandır dalgın görüyorum, aklın başka yerlerde. Bir üzüntün mü var?"

"Hayır hocam, ne üzüntüm olacak? Belki yorgunum;

gece çalışması yapıyorum, derslere de bugünlerde çalışmak lazım, sömestr tatili geliyor."

Hoca aldığı karşılığa gülümsedi, dedi ki:

"Artık telefonda aranmıyorsun? Bu, ya dargınlık belirtisidir, yahut telefonsuz da konuşup buluşma imkânının elde edilmesine işarettir. Hangisi bakayım? Seni pek rahat bırakmazlar, yoksa bir değil de birkaç nazenin mi takıldı peşine? Benim Almanya'da başıma gelmişti; oturduğum pansiyonun dul sahibesi, bir öğrenci kız ayrıca birahanenin kasiyeri..."

"Hepsini idare edebildiniz mi hocam?"

"Evvelallah! Nasrettin Hoca'nın mavi boncuk hikâyesi. Şu var ki o üçünden yalnız birine âşık olunca iş değişti; gözüm ötekileri görmez oldu, pusulayı şaşırdım."

"Hangisine tutulmuştunuz?"

"Önceleri üçüne birden âşığım sanmıştım, yavaş yavaş ikisi *elemine* oldu, biri kaldı."

"Öğrenci kız mı?"

"Ne münasebet! Ne o, ne de sarı papa. Kasiyer... On sekiz ve yirmi yaşındakileri bıraktım da otuz beşlik biri için gözyaşı dökecek hale geldim ama sebepsiz değil! Hanım kızlarda olgunun tadı yoktu. Koca Freud haklıdır, bir delikanlı toyluk çağında bile anasına karşı duyduğu aşktan kurtulamaz! Gönlünü yaşça kendinden büyüğüne daha kolay kaptırır, onda ana bağrına ve ana şefkatine benzeyen bir sıcaklık bulur, korunmak hoşuna gider; aşkta henüz rüştünü ispat edememiştir, bu, genç kızlarla âşıkdaşlık etmesine engel değildir. Fakat taklit bir âşıkdaşlığın kıymeti ne olur? Hani kuzuların ne olduğunu bilmeden birbirlerinin üstüne çıkmaya çalışmaları gibi içten gelen davranışlar."

Erbil, hocaya içinden hak verdi, öbürü kısaca özetliyor:

"Cinsel ilişkiler bir çeşit müspet ilimdir, kabiliyet egzersiz, laboratuvar ve hoca ister. Her ilim gibi o da bilginden öğrenilir; kendinden daha cahilinden değil elbet! Ben bu ilmin gerçekten ordinaryüs profesörü olan Fraulein Eva'dan belge aldım. Öğrenimim dört yıl sürmüştü."

"Dört yıl aynı kadınla mı yaşadınız?"

"Yok canım! Kendisinden öğrendiklerimi benden genç ve taze olanlara öğretmeye göz yumardı ama, ipi koparmamak şartıyla. Aç bakalım şu makinenin kapağını, biraz iş çıkaralım!..."

Delikanlının parmakları daktilo üzerinde işlerken, aklı Bay Kayser'in macerasında, hocanın hayatı ile kendisininki arasında az çok bir benzerlik buluyor, talih ona da bir Fraulein Eva ihsan etti ama ilk derste bu talih kapanıverdi. Sınıfın kapısı kilitlendi.

* * *

Feyzullah Bey'in davetinden saat beşe doğru Gülsün'ü bırakıp tek başına çıkmıştı; meclisin ve muhabbetin hazzı içindeydi; ne tatlı konuşmuşlar, münakaşalar yapmışlar, pek iyi arkadaş olmuşlardı:

"Evet," diye söyleniyordu, "körpe ve güzel kız ikisi de. Ayrı ayrı hoşlukları var; tabii Gülsün daha değerli, Saba da eğlenceli; onlarla bir arada iken cinsel istek tarafını pek duymadım. Halbuki Nevbahar bana boyuna kendisini istettiriyor, neden acaba? Başka işe mesela bu kızlarla olduğu gibi entelektüel gönül kandırmalarına yaramadığından, fikir cihetini aç bıraktığından mı?"

Dikkat etmişti: Daha evin sokağına saparken içini arzu kaplıyor. Malum geceyi en ufak ayrıntılarla gözünün önüne getiriyor, bunları belki hayal adesesinin yardımıyla daha da yakından gerçeğinden kat kat etki yapıcı şekillere, renklere sokuyor. İki kız Kayser cenaplarının dediği gibi hülyalarında ham görünüyor. Nevbahar ise olgun! Öbürleri belki de olağanüstü çiçek açacak birer katı konca. Yenge şeklini ve kokusunu bulmuş, açılmışlığı uzun sürecek dolgun, kabarık, büklüm büklüm üzerine arılarla kelebekleri üşüştüren, yaprakları arasında sığınmış uğur böceklerini sarhoş eden bir çiçek!...

Erbil, deminki edebiyat konuşmalarının etkisi altında kaldığından aklından geçirdiklerini telleyip pulluyordu. Hasan Usta gittiği yerden gelmiş olmalıydı. Nevbahar da muhakkak evde bulunuyordu. Baktı ki tahmini gibi, mutfak aydınlık, kapının açıldığını duyan genç kadın antrede göründü, neşeliydi:

"Ooo," dedi, "erken döndün. Yüzün nurlanmış ama... Gülsün de gelmiş miydi?"

Erbil davete gideceğini iki gün evvel ona söylemişti, sırdaş olmamışlar mıydı?

"Geldi," dedi. "Pek kibar bir kız... Hep kitaplardan söz etti."

"Kibardır o... Beriki gibi yelloz değildir."

Delikanlı bu yorumu hiç işitmemiş, manasını bilmiyordu; fakat sormadı; herhalde aleyhte bir söz. İlk buluşmada arkadaşının hakkını yiyerek dudaklarını uzatan kıza uyuyor olmalıydı...

"Tabii benzemez ama o da çok şirin, şakacı, neşeli,"

diye cevap veren Erbil odasına doğru yürüdü, Nevbahar soruyor:

"İşe gitmeyecek misin?"

"Hayır, izinliyim, derse çalışacağım."

"Çalış, çalış da dayının dediği gibi *âdem* ol! Dün gece de çalıştın mı?"

"Çalıştım; hem evde kimse olmazsa insan daha iyi, daha rahat çalışıyor."

Nevbahar'ın dudaklarında manalı bir gülümseme fark eden Erbil kızardı. Dün gece yukarı hata çıkıp öteberiyi karıştırdığını, bir şey aşırdığını mı anlamıştı.

"Çay yapayım da içelim; Seylan çayı, dayına bir ahbabı hediye etmiş. Karnın toktur, hazma yarar."

Lodos fırtınası başlamış olacaktı ki, evin Marmara'ya bakan arka cephesinin camları sarsılıyor. Nevbahar diyor ki:

"Lodos fırtınası kar getirir. Yarın kalkınca galiba her tarafı bembeyaz bulacağız. Perdelerini iyice kapat. Kalın kumaştandır, rüzgârı keser; zaten çerçevelerin etrafına lumbar da geçirmiştim; üşümezsin."

Erbil bu sözlerden şefkatin eskisi gibi devam ettiğini anlıyordu. İçinin ısındığını duyuyor, Sünusi Bey'i de vaktiyle o Fraulein'ı muhakkak soğuktan ve sıcaktan böyle muhafaza ederdi. Çayını hazırlardı, Türk delikanlısına ana muhabbetiyle bakardı.

"Ama üst tarafını da esirgemezdi. Arada fark büyük!" diye söylendi Erbil, sokağa çıkamayacağı gecelerde yaptığı gibi soyunup pijamalarını giymedi, bugünkü davet; hele Gülsün'ün kibarlığı delikanlıda daha şimdiden bir etikete uyma eğilimi yaratmıştı.

Çay takımını odaya getiren Nevbahar:

"Hemen çalışmayacaksan azıcık oturalım," dedi. Cevap beklemeden yere serili tüylü Siirt battaniyesinin üstüne uzanıp sırtını sedire dayadı:

"Oh," dedi, "yorulmuşum; şurada beş, on dakika rahat edeyim."

Yorgunluğu kendisine yaraştırmıştı. Gevşeyen oturuşunu da... Anlaşılan bu akşam gene koketrisi üzerinde; içinden kaynıyor. Böyle yapmaya ne hakkı var; şayet niyeti tahriklerden sonra kendisini bırakmak olsa âlâ, kim ne diyebilir? Hatta koketrisi işten anlayış, ustalık, hünerbazlık sayılır.

"Beni çıldırtacak hale getir, sonra kalkıp git buradan, olmaz bu!..." dese mi? Demeyecek, çünkü beklediği sonuç çıkmasa da bir kadının erkeğe karşı duyduğu arzular içinde gizlice kıvranma ve bu kıvranmayı terbiyeli şekilde açığa vurma demek olan şu hoş tavır ve edaları atması zevkle seyredilecek bir manzara... Neden kendisini mahrum etsin? Delikanlı gene ümide kapılmıştır:

"Hem belki de boşa çıkmaz," diyor. "Benim yapacağım şu: Anlar görünmemek, vurdumduymazlıktan gelmek."

Bir şey daha hatırıma geldi:

"Kızları kıskandı; üzerindeki etkilerini yok etmek, aklımı, fikrimi gene kendisine çevirmek için bunları yapıyor. İstiyor ki ikisi de kafamdan silinsin. Geceme kendi hayali hâkim olsun."

Çayları içiyorlardı; Nevbahar o günkü davetle ilgili bir laf açılmasın diye olacak küçüklüğünden, anasından, oturdukları evin eski ahşap halinden bahsediyor, Erbil'i oyalıyor, kendisini de...

Şu var ki hikâyelerini anlatırken lafa dalmış, etrafını unutmuş görünmüyor; zihni başka bir noktaya takıldı. Daha doğrusu Erbil'de... Tavırları gibi sözleriyle de kendisini ona beğendirmeye çalışıyor, söylendi, söylendi, sonra:

"Başını ağrıttım," dedi. "Ben gideyim, sen çalış."

Delikanlı, kayıtsızlık rolü oynamak kararındaydı ya. Peki manasına bir harekette bulundu; Nevbahar'ın bundan memnun olmadığını gördü. Kadın hâlâ uzanmış durumda, dedi ki:

"Bir rahat etmiştim ki... Canım kımıldamak istemiyor. Anlayabileceğim bir kitap ver de şuracıkta okuyayım."

"Bendekiler hep ciddi kitaplar. Sana göre değil."

"Gazete de mi yok, yavrum? Uzat masa üstündekini."

Erbil başını çevirmeden gazeteyi uzattı. Nevbahar kâğıdı yakalayacağına delikanlının kolundan tuttu, çekti:

"Gel yanıma, uzan şöyle! Sana bir çift sözüm var."

"Söyle; buradan da dinleyebilirim."

"Dediğimi yapmazsan söylemem."

İstemiyormuş gibi bir tavırla sandalyesinden kalkan Erbil, heyecanını güç zapt ediyor, battaniyesinin köşesine iğreti şekilde oturdu. Söyleyeceğini hiç merak etmiyormuş gibi kayıtsız duruyor; içinden "rolümü pek mükemmel şekilde yapıyorum" diye memnun. Nevbahar gözlerinin içine bakarak sordu:

"Sen dün gece ben yokken odama mı çıktın?"

"Evet, zaten bunu soracağını demin halinden anlamıştım. Çıktım, dolabını açtım, karıştırdım."

"Bir şey mi aldın?"

"Aldım, ne olacak?"

"Nereye koydun onu? Odanda bulamadım."

"Pek mi merak ettin? Nah işte!"

Parlak kumaş parçasını iç yan cebinden çıkardı.

"Geri veriyorum," dedi. "Bundan sonra öyle şeyler yapmayacağım."

"Bugün kızlarla buluşalı beri benden soğudun mu? Artık beni sevmiyor musun?"

"Seviyorum veya sevmiyorum, orası benim bileceğim bir şey. Artık oyuncağın olmak istemiyorum, çocuk yerine konulmayı hiç!"

"Bilsen ne şekersin bu halinle, Erbil!"

Erbil kalkmak taklidi yaptı. Kadın gene yarı yatmış durumda kolunu uzatıp delikanlıyı omzundan bastırdı:

"Sözüm bitmedi," diyor, "dinle: Ben sensiz olamayacağımı anladım."

"Ama benim de olamıyorsun; bunu da ben anladım."

"İşi oraya kadar götürmeden sevişemez miyiz, sanki? Yasak bölgenin dışında kalarak sevişmenin zevki yok mu, yavrum? Yıllarca öyle sevişmelere çok rastlanmıştır."

"Belki... Fakat niçin?"

Nevbahar düşündü ve yüksek sesle kendinden sordu:

"Evet, niçin?"

Yerinden doğruluyor; bu sefer Erbil onun omzuna bastı, eski uzanmış durumuna getirdi, şimdi konuşan kendisidir:

"Doğuştan donuk, soğuk cinsel ilişkilere karşı hissiz olsaydın diyeceğim yoktu; hatta ben seni önceleri öyle sanmıştım, bazı eserlerde tarif edilen donuk, soğuk kadınlardan... Bunlardan olmadığını öğrendim, daha doğrusu bana öğrettin, hem de nasıl!"

Nevbahar'ı son cümle utandırdı, elleriyle yüzünü kapadı, öbürü devam ediyor:

"Çocuk ben değilim, şu yaptıklarınla, utanmaların ve kaçınmalarınla, bir can atıp bir yüz çevirir görünmelerinle çocuk olan sensin. Otuzunda çocuk! Üç koca görmüş yaradılış garibi bir kız çocuğu!"

"Yeter artık söyleme!"

"Yetmez, bütün içimi boşalttıktan sonra susacağım. Senin durumunda senden daha hararetsiz, daha sönmüş bir kadında olsa –mademki arada karşılıklı bir haz ediş var– acaba şu evli dul rolüne kıymet verir de kendisini manasız vicdan azaplarıyla hayatın en esaslı zevkinden mahrum bırakır mı?"

"Benimki vicdan azabı değil ki..."

"Ya nedir?"

Ellerini yüzünden çekmişti; bunu derken gözlerini kapıyor:

"İğreniyorum, zira bir kere o işe kendimi verdim mi ne had tanıyorum, ne hudut! İğrenç şeyler yapıyorum, iğrenç, iğrenç! Temizliğime uymayan iğrençlikler... Kirliliğimden tiksiniyorum."

Erbil bir şey söylemedi, neden sonra mırıldandı:

"Delisin sen, bir çeşit deli!"

Nevbahar fırsatı kavradı:

"Öyleysem beni mazur görmen lazım. Bana bir hasta gözüyle bakmalısın, ısrardan vazgeçmelisin; değil mi Erbil? Demin söylediğim gibi ahbaplığımıza yasak bölgeye girmeden devam edemez miyiz?"

"Birbirimizi bu derece istediğimiz halde mi? İmkânsız. Ne ben Mecnun'um, ne de sen Leyla..."

Dışarıda lodos fırtınasının önüne katılmış, camları tartaklayan sert bir yağmur yağıyor. Bir müddet bunu dinler görünüp düşündüler; kadın nihayet düşüncesini açıkladı:

"Sen beni de, aşka özenen o sırnaşık kızları da bir yana koyup derslerinle meşgul olsana! Hem okul, hem gece çalışması, hem Almanca. İşlerin çok. Bir defa kendini bunlara adamakıllı verirsen ötekilerin hepsini unutursun. Bak, ben bir temizlik tutturmuştum, sen gelinceye kadar tarik-i dünyalar gibi yaşıyordum, aklıma erkek gelmez olmuştu. Daha çok gençsin, vaktin müsait, sabretmesini bil; arkadaş kalalım."

Erbil dinlediği bu orta halli ve kıt öğrenimli kadın ağzı nasihatin altında ilmi bir gerçek gizlendiğini sezdi:

Cinsel ve o yolda harcanan düşünsel kudreti, fikir ve adale kuvvetine çevirmek mümkündü. Böyle olunca da kısıtlanan kuvveti başka alanlarda kullanmak suretiyle daha faydalı işler başarma yoluna girilmiş olunurdu. Fakat delikanlı, "Arkadaş kalalım!" teklifine itiraz etti:

"Bir yerde okumuştum," dedi, "hatırımdan çıkmadı: 'Arzu edilen bir kadının insana arkadaşlık etmesi kadar acı şey az bulunur.' Doğru değil mi? Hem aşk, nezaket, terbiye, mantık sınırları içine girmez; hiç kayda, şarta tabi tutulmaz; nasihate karşı sarhoşluk ve kumarbazlık derecesinde dik kafalıdır, öğüt dinlemez."

"Bizimki acaba yüksek manasıyla aşk sayılır mı? Rastlantı bir delikanlı ile bir kadını aynı dam altına sokmuş; erkek yaşının da gereği kadın istiyor. Kadın da yıllardır yoksun kaldığı erkeğe muhtaçtır. Bu aşk mıdır, yavrum? Basbayağı bir şeydir; asıl ismini söylemeye dilim varmıyor, utanıyorum. Seninki çapkınlık, benimki aşüftelik; gerçekten sevsen kendimden utanmaya beni zorlamazsın, aksine esirgersin."

İlave etti:

"Ben de seni esirgemeliyim; tam adam olma yoluna girdiğin sırada niçin aklını fikrini çapkınlığa vermiş bir genç yapayım seni? Biliyorum, zevk bakımından kaybımız büyük; fakat sonu? O kötü işte; en evvel sen bıkacaksın; zaten arkanda da dolaşan taze kızlar var; beni bırakıp gideceksin, ne olurum sonra?"

Erbil yaşındaki insan, hele cinsel meselelerle karşılaştı mı, yaradılışına göre insafsız, hain; hatta şiddetle zalim olur; dedi ki:

"Alıştıran sensin, başlayan da!"

Nevbahar sarardı; doğrudan doğruya cevap vermedi, yerinden kalktı, şöyle dedi:

"Arzularına uysam bıktığın zaman senden kim bilir ne ağır sözler işiteceğim."

Erbil onu alıkoymaya kalkışamayacak kadar utanmış halde:

"Affet beni," diye mırıldandı. "Ne söylediğimi bilmiyorum."

Sokak kapısının zili çalıyor; delikanlı sordu:

"Kim acaba?"

"Bilmem ki... Bakayım."

Az sonra yukarıdan Nevbahar seslendi:

"Seni istiyorlar Erbil, gel, konuş."

Kapıdaki Reis Bey'in adamlarından biri; konakta küçük bir toplantı varmış, bir sekretere de ihtiyaç. Feyzullah Bey selam yolluyor, mümkünse gelsin diyormuş.

Konuşmayı işiten Nevbahar, delikanlıyı bezgin ve kararsız görünce usulcacık:

"Git," dedi. "Gitmen senin için faydalı olur, bu fırsatlardan faydalanmaya bak."

Erbil kabul etti, zaten giyimli olduğundan Nevbahar'ın koşarak aşağıdan getirdiği trençkotunu çarçabuk sırtına geçirdi, kadına:

"Kalbini kırdım, üzgünüm. Affettin mi beni?" diye soruyor. Öbürü gülümsedi:

"Biraz da haklıydın. Haydi güle güle, işin rast gitsin!"

Yağmur sulusepkene çevirmişti; belli ki kar başlayacak. Erbil iki ev arasındaki kısa mesafede birçok şey düşündü. Önce o konuşmalardan sonra yalnız bıraktığı kadını ve bir türlü içinden çıkamadıkları karşılıklı ilişkilerini, sonra gideceği evi! Burası Gülsün'ün eviydi ve ilk defa uçaklı, hizmetçili, aşçılı, otomobilli bir zengin evine ayak basacaktı.

"Başında lokantalardaki gibi bembeyaz külah taşıyan bir aşçı!" diyordu. Onu kaç kere pencereden başını çıkarmış, satıcılarla pazarlık ederken görmüştü.

"Bir gün acaba benim de böyle bir konağım ve bir aşçım olacak mı?" diye servet ve refaha karşı hırs duymuştu.

* * *

Hemşerisi ve yaşıtı olan berber kalfası camın arkasından işaret etti:

"Mektup var, gel al!"

Dükkâna girince Erbil'e adi bir zarf uzattı, dedi ki:

"Üç gün evvel bir kız bıraktı; telaşlı, şaşkın bir hali vardı, İstanbulluya benzemiyordu; akşama tekrar geldi, senin uğramadığını söyledim; dün de ben izinliydim."

O bunları anlatırken zarfı açan delikanlı, imzaya göz attı. Kurşun kalemle yazılmıştı, güçlükle okudu: Aynur. Hatırlayamadı; neden sonra aklına geldi; vagondaki kız; hani Çarşıkapı'da bir ay önce rastlamıştı ya, evleneceğini ve davet mektubu göndereceğini haber vererek adresini almıştı. Nedir istediği?

Aynur, bir çırpıda yazdığı anlaşılan bozuk ifadeli mektubunda, ismini verdiği otele Allah rızası için hemen koşup kendisini aramasını, gurbet illerde ne yapacağını şaşırdığını, bu şekilde Erbil'den başka tanıdığı olmadığını, eğer ondan da ses seda çıkmazsa başına bir felaket geleceğini anlatıyordu.

Berber kalfası dedi ki:

"Bu evvelki hafta aldığın süslü zarfa benzemiyor, onun kâğıdı kumaş gibiydi, dışı değil de içi hışırdıyordu."

Erbil hemşerisinin lafazanlığına aldırmadan mektupta adı geçen otelin nerede olduğunu sordu; berber kalfası Sirkeci'de bir yeri tarif ediyor.

"Orada sorunca gösterirler," dedi. "Köşe başındadır, tramvay caddesine bakan bizim taraf halkının indiği bir oteldir; kâtip ahbabımdır, benden selam söylersin, açıkgöz bir oğlandır."

Sesini alçalttı:

"Afyon, esrar, falan epey de para vurdu."

Saat öğleden sonra üç; vakti müsait, tramvaya atladı.

"Galiba iyi tahmin etmişim," diye içinden mırıldanıyor. "Tüccar herifi kızcağızı berbat ettikten sonra ortadan kayboldu. Peki ama, benim ne faydam dokunabilir? Zaten aradan dört gün de geçmiş."

Nevbahar'ın dediği gibi gece yağmur kara, lodos fırtınası karayele çevirmiş. Erbil şehrin karlı manzarasını ilk defa görüyor; temizlenmemiş cıvık cıvık sokakları kendi kasabasınınkinden daha kirli buluyor. Karla beraber her tarafa sefalet de çökmüş! Fırtına sefalet savuruyor.

Hasan Usta'nın evi, hele alt kattaki odası ne kadar kuytu, temiz ve ılıktı; Nevbahar da öyleydi. Ya Reis Bey'in kaloriferli konağı nasıldı? Ayak basar basmaz afallamıştı; kendisini seyircilikten çıkarak sinema perdesine girip lüks bir salonun aktörleri arasına karışmış, senaryo icabı sünepe bir sekreter yolu oynuyor sanmıştı.

"Kimbilir Gülsün'ün odası ne mükemmel döşenmiştir! Acaba beni şimdi kapı arkasından gözetliyor mu? Saba da yanında mı?" diye düşünmüştü. Erbil'i antrede karşılayan Feyzullah Bey, koridoru birlikte geçerlerken ona fısıldadı:

"Seni ben çağırttım, yoksa merkezden bir sekreter getireceklerdi. Karşıdaki evde dirayetli ve iyi ahlaklı, çalışkan bir vatandaşımız dururken şu havada ta Cağaloğlu'ndan adam çağırmaya ne lüzum var, dedim, sözümü dinlediler. Aman Reis Bey'in gözüne girmeye bak; bir kere hoşlandı mı işin iştir, zengin eder adamı!"

Göze girme işi sağlanmıştı; aslında Erbil gibi yoksul bir Anadolu çocuğu olan avukat Şerif'e kendi gençliğini hatırlatmış, sempatisini kazanmıştı. Toplantıdan sonra Reis, delikanlı ile beş on dakika konuşmuş, ayrılırken:

"Gerektikçe buraya seni çağırırız," demişti. "Ayrıca sana ekstra işler de bulmaya çalışırım. Cebine biraz dünyalık girer."

Tabiidir ki o erkekler meclisinde ne Gülsün, ne de Sa-

bahat görünmüştü, fakat bir aralık kapı ardından "Biz buradayız, seni gözetliyoruz!" demesine seslerini ve hafif gülüşmelerini de duymamış değildi. İçinden söylenmişti:

"Konağa ayağımı attım. Görülüyor ki Feyzullah velinimetinin kızının hatırını hoş etmek için daima beni kayırıyor; o halde bir şeyler sezmiş olacak, adeta aracılık ediyor."

Eve kar içinde döndüğü zaman Nevbahar yatmıştı, fakat sabahleyin nasılsa uyuyakalmış olan Erbil'i uyandıran da Nevbahar olmuştu. Delikanlıya bol zencefilli salep ile sıcak ve gevrek simitler ikram etmiş, kapıdan çıkacağına yakın da demişti ki:

"Bir kadeh vişneli konyak vereyim, kendi elimle yapmıştım, tam havası. İçer misin?"

Erbil alkole alışmamıştı ama, birkaç düğünde bira içmişti; kadehi acemice yuvarladı. İçinin derhal karıştığını, yolda hafif bir neşe duyduğunu anladı. Nevbahar ile o sabah gizli fikirlere kapılmadan arkadaşça konuşmuşlardı. Hatta delikanlı iradesini kullanmaya karar verir, aklını başka sahalarda çalıştırmaya muvaffak olursa kadının nasihatine uyabileceğini düşünmüştü.

Mektupta ismi verilen otele girince, Erbil birdenbire gözünü memleketinde açmış, İstanbul seferi bir rüyadan ibaretmiş hissine kapıldı, irkildi. Gerçekten memleketine dönmüş olsaydı evvela orada Nevbahar yoktu, yüreği en çok buna sızlayacaktı; sonra tertemiz, düzenli odasından ayrılmasına. Gülsün ile Saba'dan, daha birçok şeyden, iyice ısındığı ve öğrencilerden bir kısmına kendisini sevdirdiği fakülteden mahrum kalışına da üzülecekti.

"Ama hepsinden fazla Nevbahar'ın hasretini çekeceğim muhakkak. Bunu bir anda kavradım," diye söylenerek katibi aradı; ocak başındaki kahveci:

"Bekle biraz," diyor, "şimdi gelir, karakola kadar gitti."

"Bir olay mı var?"

"Otel burası... Olay olmaz olur mu?"

Kahveci lanet herifin biri; acaba olay Aynur'la mı ilgili? Sormaya cesareti yok. Holde yanan koca demir soba bir mangal kadar bile ısı yaymıyor. Otelin altındaki kıraathane denilen dar kahve, sigara dumanına boğulmuş, girilir gibi değil ki...

"Şayet Hasan Usta'nın evi olmasaydı ben buralardan daha berbat yerlerde sürtünüp duracaktım," diye düşünüyor, nankörlük ettiği dayıoğluna karşı içinden mahcup. Giren çıkan arasında farkına varmamıştı; birden gördüğü, otelin yazıhanesinin başına biri geçmiş harıl harıl defterleri karıştırıyor; yaklaştı:

"Ben berber Ali Alaylı'nın hemşerisiyim. Selam yolladı, müşterilerinizden birini soracağım. Kendisinden mektup aldım da."

"Kısa kes birader; kimdir aradığın?"

Kâtip defterden başını kaldırmıştı.

"Şey... Aynur Hanım isminde biri."

Baş kalktı, gözler Erbil'e dikildi; öfkeli gözler bunlar.

"Tamam, bir de sana meram anlatacağız şimdi; yok o kız burada, gitti, otelden çıktı."

"Acaba nereye? Gideceği yeri söylemedi mi?"

"Söylemeye vakit bulamadı, gidiverdi, anlaşıldı mı? Gitti, vesselam!"

Başı tekrar defterlere eğildi; Erbil yine bir şeyler söyleyince baş daima eğilmiş durumda gazeteden bir ilan okurcasına mırıldandı:

"Fazla bilgi almak isteyenlerin, vakit kaybetmeden Sirkeci karakoluna başvurmaları..."

Otelden çıkan delikanlı homurdanıyor:

"Hay afyon kaçakçısı, it hay! Al ayağının altına, kır kemiklerini!"

Tekrar tramvayda. "Anlaşılan oteldeki olayla ilgili, fakat karakola gidemezdim, oradan da kovulurdum. Yahut yakamı bırakmazlardı, başıma dert açarlardı, ben insanlığımı yaptım," diyor.

Bununla beraber kıza acıyor; vagon koridorunun bavulları üzerinde iki gecenin acemilik yüzünden pek tatlı gelen anısını hâlâ muhafaza etmektedir!

Ömür boyunca unutulmayacak bazı hiçten anılar yok mudur?

Erbil parti binasına girdi; ısınmaya ihtiyacı var. Ense kökü ağrıyor, sırtında ürpermeler duyuyor; benzi de soluk mu nedir? Feyzullah Bey'in sandalyesi boş. Sordu, rahatsızlanmış, gelmeyecekmiş. Vezne işine bakan kambur memur:

"Belki o da gribe tutulmuştur," dedi. "İstanbul gripten kırılıyor. Bizim evde herkes yatakta, her yıl bu böyledir. Ben Birinci Dünya Savaşı'nda İspanyol nezlesini görmüştüm, tutulmuştum da... Bizim köşe başında üç katlı bir konak yavrusu vardı, içindekilerin hepsi öldü de polis kapısını kapatıp mühürledi. Grip oydu, oğlum."

Kambur bunları öyle söylüyordu ki, tekrar bir İspanyol salgınını göremediğine üzülüyor sanılırdı.

* * *

Bir pazar günü. Nevbahar'ın ablasına değil de teyzesine gidip kaldığı günlerden biriydi. Erbil havanın durgun ve yarı ılık olmasından faydalanarak tek başına Beyoğlu'na çıktı. Çevre değiştirmek ihtiyacını duymuştu; son zamanda Beyazıt ve çevresi onu sıkıyordu.

Sinemalar girilir gibi değil. Arkadaşları asıl o kalabalık seanslara can atıyorlar, itiş kakış arasında ne maceralar geçirdiklerini söylüyorlar ama Erbil kendisini maceradan bıkmış, usanmış durumda gördüğü için bu zahmete katlanmayı lüzumsuz buluyor.

"Neymiş sanki macera diye öğündükleri şeyler," diye söyleniyor. "Zaten bire bin katarak anlatıyorlar, birbirleriyle yalan dolan yarışına çıkmışlar. Benim başıma gelenleri, başımdan geçenleri bilseler şaşkınlıktan küçük dillerini yutarlar, hasetlerinden çatlarlar."

Taksim Gezisi'nin korkuluklarına dayanmış, caddeyi seyrediyor; öyle bir ruh haleti içinde ki, hiçbir yeri, hiç kimseyi beğenmemektedir. Daha bakımlı bir şehirde bulunmak istiyor, gözü daha iyi giyinmiş, daha neşeli insanlar arıyor. Burada gençliğin –hele kış mevsiminde– vakit geçireceği neresi var? Filmlerde gördüğü memleketlerle karşılaştırıyor, oralarda gençlik ne kadar dinç eğlenceler bulabiliyor! Bulduğu için sevişmeleri de dinç oluyor. Bizde gençlik ve dinçlik sanılan çok defa ataklık ve kabalıktır.

"Ya futbola koşacaksın, ya sinemaya! Hani ya hayvanat bahçesi? Hani ya sirk?... Nerede yapma ve tabii buz üzerinde kayma yerleri? Kız-erkek gidilecek gençlik kulüpleri, lunaparklar?"

Erbil gözü iyide, büyükte, olgunluğa ermiştir.

"Yolunu bulup öğrenimimi tamamlamak için Avrupa'ya gitmeliyim; gitmek için herkesten ümidi kesip kendime güvenmeli, bir burs sağlamalıyım. Bunu yapmak da bir şeye yaramaz; yapmışlardan kaç tanesi sivrilemediğinden hâlâ küçük bir memur, bir öğretmen... Hem de memleketin izbe köşelerinde! Politikacılığa atılmaktan başka çare yok; atılacağım!"

Gezi'den ayrıldı; şimdi Park Oteli'ne doğru yürüyor; İstiklal Caddesi'nin kalabalığına karışmadan ferah ferah bu yoldan aşağıya inecek. Tam Alman sefareti binasının önüne gelmişti, karşısına kolejli Burhan çıktı. Erbil'in elinden tutarak:

"Haydi gel," dedi. "Garaja gidiyorum; arabayı çıkaralım da biraz dolaşalım. Bir işin yoksa tabii..."

"Yok!"

Az ötedeki büyük garaja girdiler, içerisi bomboştu. Savaş dolayısıyla memlekete çoktan beri otomobil sokulmadığı gibi, kullanılması da tahdit[1] edilmişti. Burhan, doktor olan babasının namına kayıtlı arabadan faydalanıyordu. Soruyor:

"Nereye gidelim? Boğaz'a mı, Florya'ya doğru mu?"

"Sen nasıl istersen... Bence fark etmez."

Şişli taraflarına gittiklerine göre Burhan'ın sırt yolundan Boğaz'a ineceğini anlayan Erbil memnun oldu; öte taraftan ruhu haz etmezdi. Zenginoğlu sürat meraklısı... İyi ama yol var mı? İki tarafı çınar ağaçlarıyla çevrili daracık, eğri büğrü bir geçit bu. Karşıdan gelen araçlar, kocaman

1 tahdit: sınırlama

otobüsler, kamyonlar, atlı yük arabaları, hepsi bunun içine dalmış. Zengin çocuğu, arkadaşına dedi ki:

"Ayıp şey! Bu derece ihmal olur mu? Boğaziçi yolsuz bırakılır mı? Başkalarının elinde olsa şimdi bunun yerinde beton kaplı ne geniş yollar bulurduk, üç otomobilin yan yana, ferah ferah geçeceği çifte yollar! Etrafta ormanlar, parterler, parklar, skuvarlar, aralarında oteller, gazinolar, pitoresk kır kahveleri, neler de neler; gittiğim, gezdiğim Avrupa'nın birçok yerinde gördüklerim gibi! Ömrümüz öyle şeyleri görmeye yetmeyecek galiba."

"Kimbilir, belki bir gün bizden bir dinamik adam çıkar da..."

Öbürü arkadaşının sözünü kesti:

"Masal! Torunlarımız bu hülya ile göçüp giderler de gene bir şeycikler olmaz. Şimdiye kadar şu koca şehirde Amerika'nın küçük kasaba otellerinden birini bile kuramadık. Kıt kanaat geçinen bir ulusuz. Bizi kendi yağıyla kavrulmak prensibinden kurtarıp içeriye yabancı sermayeyi iyi şartlarla sokacak, hükümetin ekonomik siyasetini cesaretle yürütecek, bütün sosyal hayatın gidişini değiştirecek bir devlet adamı lazım."

Burhan gülüyor ve:

"Bu toprak öylesini yetiştirecek kıvama gelmedi."

Erbil, yüksek kır havasına çıkalı beri deminki kötü görme nöbetinden kurtulmuştur, cevap veriyor:

"Yetiştirir. Atatürk'ü nasıl yetiştirdi?"

"Peki, peki! Münakaşa etmeyelim. Deniz kenarında bir yer bulalım da birer çay içelim. Nerede? Gel de bul bakayım! O bile yok, hepsi baraka, miskin yatağı."

"Emirgan kahvesinde içemez miyiz?"

"Şair misin sen?"

"Değilim."

"Öyle ise âşıksın."

Erbil buna cevap vermedi. İstinye yokuşunu döne kıvrıla, her an uçuruma yuvarlanmak tehlikesi içinde çarçabuk inmişlerdi. Araba sağa döndü, sollarında deniz, az sonra Emirgan... Daha o yıllarda burası çayhaneler semti olmamıştı. Modern şekilde bir tane açılmıştı ama Burhan onu beğenmedi.

Her otomobil kullanan genç gibi içi içine sığmıyor, gözü etrafı görmüyordu; daima hareket ve sefer halinde olmak istiyordu, acele ve telaş hali! Yollarına devam ettiler. Rumelihisarı göründü; zengin delikanlı bakımsız hisarları işaretle:

"Bak şunlara," dedi. "Çöküyorlar da aldırış eden yok. Ne padişahlar aldırmışlar; ne Meşrutiyet idaresi, ne de Cumhuriyet! Sen neler söylüyorsun, hemşeri?"

"Düzelir."

"Bu böyle gelmiş, böyle gidecek!"

"Gitmez. Elbette yeni nesil..."

"Bırak Allah aşkına! Eskisini aratmasın da... Ooh! Bebek'e geldik, şu Rum meyhanesine girelim de birer bira içelim. Gazinosuna gitmem, alaturka saz uyutur beni!"

Arabayı yaya kaldırıma çıkardı, camlarını kapadı; tam meyhane tarafına giden daracık yola sapıyorlardı. Önlerine iki kız çıktı; bağrıştılar.

"Burhan!"

"Vay, ne iyi rastlantı bu Jüli! Haydi, gelin arabaya, sizi biraz gezdireyim."

Kızların biri kızıl saçlı, çilli, kılığı da bir tuhaf; sırtında ekose kumaştan kukuletalı bir pelerin, öbürü pantolonlu, yün hırkasını omuzlarına atmış, külhanbeyi tavırlı ama esmer güzeli.

"Bugün gidemeyiz, çaya misafirlerimiz var; yaptığım kek fırında yandı da Şado ile şuradan bir şeyler almaya çıktık. Sen bize gelsene!"

"Arkadaşımı bırakamam."

"O da gelir. Gelirsiniz, değil mi?"

Burhan takdim etti:

"Arkadaşlarım Jüli ve Şado... Kolejin son sınıfındalar. Bu da dostum Erbil. İktisat fakültesinden... Ha, küçükhanımları isimlerine aldanıp yabancı falan sanma. Asıl isimleri Jülide ve Şadiye! Büyük analarının adlarıymış bunlar! Aile âdeti; torunlara takmışlar, gidelim mi?"

"Ben ayrılayım!"

Erbil kendisini küçülmüş hissediyor, küçülmüş ve ezilmiş. Kızlar ısrar ettiler, hele Şado daha ileri vardı, delikanlıyı kolundan yakaladı, çekiyor:

"Gelin, gelin! Her yeni yüz benim için yeni bir kitaptır; sizde de yeni simalar aynı etkiyi yapıyorsa, orada sekiz, on kitap daha okumuş, yepyeni birer tip ve karakter tanımış olacaksınız. Hem Burhan'dan ayrılırsanız vasıta bulamazsınız ki... Taksi yok gibi!"

Delikanlı:

"Tramvay var, otobüs de..." diyemedi, kolunda sürüklendiği kız, onları nakil aracı saymıyor, Erbil de tramvaya tenezzül edecek yoksul bir öğrenci olacak değil ya! Burhan ile gezen elbette varlıklıdır.

Az ötedeki şekerci dükkânında ne buldularsa lüzumsuzca hepsinden birçok aldılar, ellerinde paketler kolejli çocuğun arabasına koşuyorlar; Jüli öne oturdu, Erbil ile Şado arkaya. Rumelihisarı tarafına çevrildiler ve rıhtım üzerine kurulmuş bir koca bina önünde durdular. Esmer güzeli kız izah etti:

"Jüli'nin yalısı bu, bizimki onun üstündeki köşk; dağda, koru içinde... Sizinle çıkarız, manzarası dehşettir, *terrific*... İngilizce bilir misiniz?"

"Hayır. Almancaya çalışıyorum."

"Almanlar savaşı kaybetti."

"Almanca yenilgiye uğramaz."

Şado bu sözü beğendi, delikanlının omzuna vurdu, soruyor:

"Tenis oynar mısınız?"

"Güreşe meraklıyım."

Bir vuruş daha; gene beğenilmişti. Erbil şimdiye kadar görmediği, ne Gülsün ile Saba'ya, ne de Muhsin'in yanında tanıdığı Perizat nevindeki kızlara benzemeyen bambaşka bir seri karşısında bulunduğunu anladı. Bunlar galiba sosyete tipi kızlardı; Gülsün de zengindi ama, ailesi muhafazakârdı; yolda rastladığı iki genci evine götüremez, onlarla otomobile binip gezmeye gidemezdi. Demek ki dört tip kız vardı: Biri Perizat gibi tamamıyla kendi havasına bırakılmış üniversiteli tipi; öbürü Saba nevinden yarı mahalle kızı; bir tanesi de Gülsün, yani muhafazakârlığını büsbütün kaybetmemiş aile kızı; sonra şu rasgele arasına katıldığı sosyete kızları!

Köşke girerlerken kendilerinden önce gelmiş olan üç misafir kız dışarıya fırladı; birbirleriyle öpüştüler. İçeride

bir başkası ve iki delikanlı vardı. Altı kız, dört erkek oldular. Erbil soğuk ve silik görünme korkusu içinde...

Bereket versin Şado yanından ayrılmıyor; hatta bir ara delikanlıyı öne sürerek topluma seslendi:

"Biliyor musunuz," dedi, "Erbil Bey güreşçidir, pehlivan!"

Erkeği, kızı ilgi ile bu yakışıklı, kunt yapılı, yarı mahcup pehlivanı inceliyorlar ve galiba çekingen duruşunu da pehlivanlığına veriyorlar. Hele kızların bakışları merakla dolu. Etrafını aldılar, zira tenisçi, futbolcu, basketbolcu, yüzücü, koşucu, tanıdıkları arasında hepsi vardı; güreşçi yoktu. Aydın bir güreşçi ile flört etmek bir orijinalite olacaktı.

Bu ilginin biraz seksüel tarafı yok muydu? Erbil'e, elbisesi altından kızlar sert ve şişkin adalelerini arıyorlar, görüyorlar gibi geldi, kenara çekildi. Şado pehlivanı kimseye kaptırmak istemiyor, ona:

"Haydi," dedi. "Çay hazırlanıncaya kadar sizinle bizim koruya çıkalım, bir platformdan manzarayı göstereceğim, yokuşu tırmanmaya değer!"

İyi bir çocuk olan Burhan kafa işaretiyle "git" diye arkadaşını teşvik ediyor. Hava kararmaya yüz tutmuş, zaten buraları çoktan gölge ve loşluk içindedir; ışığı, hâlâ aydınlık olan denizden ve karşı kıyılardan alıyorlar.

Sarı hırkasını omuzlarına atmış, siyah pantolonlu külhanbeyi kız önde, Erbil arkada, yemyeşil otlu dar bir patikadan çıkıyorlar. Bir çıkış ki saatlerce sürse delikanlı yorgunluk duymayacak, zaten düzlük bir yere geldiler, durdular; arkalarına dönüp manzaraya bakıyorlar. Bakarken ara sıra birbirlerine de bakmayı unutmuyorlar. İkinci durakta Şado

hırkasını otların üstüne bir boğa güreşçisi maharetiyle attı, Erbil'i yanına çağırdı.

Burası hem önlerindeki Boğaz parçasını, hem de Marmara'yı gören bir platform. Kız omzunu dürterek manzarayı ürkütmekten korkuyormuşçasına sesini alçaltarak sordu:

"Nasıl?"

"Harikulade! Bırakıp da aşağıya inmek, şehir içinin kirliliğine dalmak bir felaket, düş kırıklığı olacak demiyorum, daha kötü bir şey... Cennetten kovuluş! Gözlere yazık... Burasından sonra; Karaköy meydanını görecek gözlere ne zulüm!..."

Şado'nun gene omzuna vurmasını bekliyordu, onun yerine esmer güzeli:

"Gelecek pazar toplantı bizde," dedi. "Sizi de beklerim, saat dörtte. İşte bu yoldan çıkarsınız. Araba ile gelecekseniz ayrı yolu vardır, Burhan bilir."

"Peki, kesin söz vermeyeceğim."

"Telefon numaranız?"

Erbil durakladı, bir yalan atıversin mi? Hayır, nefsine yediremedi:

"Telefonum yok," dedi. "Ben İstanbullu değilim, paralı bir aile çocuğu da... Fakat muhtaç da sayılmam, dayımın evinde kalıyorum, onun da telefon nesine! Artık insek, aşağıdakileri fazla bekletmeyelim."

"Oturunuz, beklerler veya beklemezler, önemi yok. Beni paraya kıymet veren bir kız mı sandınız? Yalıdakiler gibi düşünmem. Pazara muhakkak gelmelisiniz, başmisafirim siz olacaksınız. İsterseniz başka bir şey yapalım, cumartesi öğleden sonra boş musunuz?"

"Evet."

"Tam üçte Arnavutköy vapur iskelesinde buluşalım ama kar yağsa, tipi olsa bile! Ben yürüyüş yapmayı severim, havaya aldırmam, siz de öylesiniz tabii, güreşçi havadan, sudan nem kapar mı?"

"Gelirim, Şadiye Hanım."

"Şado demenizi tercih ederim. Ben zaten ilk konuşmanızda buralı olmadığınızı anlamıştım, halinizden bizim topluluklarla aranızın iyi olmadığını da, fakat..."

"Söyleyiniz."

"Fakat asıl hoşuma giden de böyle oluşunuzdu."

"Merakla, 'Onlar nasıl adamlarmış bakayım!' diye mi düşündünüz?"

"Katiyen! Bu anlatılmaz ki... Bir sempati işte! Kalkınız, dönelim," demekle beraber kendisi yerinden kımıldamadı, delikanlı ayağa kalkınca elini uzattı:

"Çekiniz!"

Gülüştüler. Şado sporcu bir kız arkadaştı, sağlam yapılı, mert huylu bir kız, erkekçil ama aklı hep aşna fişnede de değil. Şimdi Erbil ötekilerini; Aynur'u, Perizat'ı, Saba'yı, hatta Gülsün'ü bile kaliteleri bakımından derece derece birbirinden aşağı buluyor. Ya Nevbahar?...

"O başka," diyor içinden. "O kadın olgun kadın. Bunlar daha ziyade ufacık ufacık, renk renk, şekil şekil çiçekler, öbürü bir demet. Hiçbiri onu bana unutturacak kadar kuvvetli değil, yerini tutamıyorlar."

İki yeni arkadaş salona girerlerken elektrikler yandı, herkes kendilerine bakıyor. Erbil azıcık şaşırmış halde, fakat Şado dünyaya meydan okuyan bir bakış ve yürüyüşle ortada ilerliyor. Burhan eliyle arkadaşını çağırdı:

"Bu tarafa gel," dedi. "Açık hava acıktırmıştır seni, şimdi Beyoğlu'ndan güzel bir pasta getirdiler, yeme de yanında yat!..."

* * *

"Elin ne kadar serin... Alnımın üzerinde dursun, rahat ediyorum."

Bu el Nevbahar'ındır. Kırk derece ateşle yatağa düşmüş olan Erbil'in alnına konmuş, bekliyor. Delikanlı baş ve mafsal ağrılarından şikâyetçi, çırpındığı, sayıkladığı da oluyor, fakat hastalığından adeta memnun, zira Nevbahar yatağının yanından hemen hiç ayrılmıyor. Hangi yerde, ev veya hastane, kime daha iyi bakılmıştır?

Terledikçe çamaşırlarını değiştiren, serin portakal suları ve konyaklı çay veren, vücudunu gül sirkesiyle ovan da Nevbahar. Yetim delikanlı nihayet bu yaşında genç bir anaya, bir ablaya kavuşmuştur. İstanbul kadını meğerse hastaya ne mükemmel bakıyormuş; bilgincesine, ilaçların saatini aksatmadan, teri vücutta kurutmadan, kolonya kokan ellerle ve şikâyet belirtisi göstermeyen şefkatli gözlerle!

Erbil ateşi yükseldiği zaman korkunç değil, aksine tatlı hayallere dalmaktadır; bunlar daha ziyade şehvetli rüyalardaki gibi birbirlerine bağsız, sisli tablolar halinde zihninden geçiyor. Gülsün'ü görüyor, çıplak vücuduna, bazı melek resimlerinde olduğu gibi sadece mahrem tarafını örten ve rüzgârın çekip uçurmasını bekleten bir tül sarılı... Havada bulutları ayırıp süzülerek gidiyor.

Saba ise elbiseli... Fakat göğsünü açıyor, "Buradan öp!"

diyor, o kadar yaklaşıyor ki delikanlının ağzının üzerine abanan o göğsün altında tıkanıyor, nefes alamıyor, çırpınıyor.

Aynur'u da görüyor, şakağında bir yara, kanlar içinde, bir otel karyolasına uzanmış. Ölmüş mü? Evet, fakat konuşan bir ölü. Erbil'e, "Tekrar dünyaya geleceğim," gibi bir şeyler söylüyor.

Oda kalabalık... Konuşmayı yalnız kendisi duyuyor!

Peki Şado bu hülyalar arasına girmiyor mu?

Girmez olur mu. İşte kar altında Arnavutköy rıhtımından Bebek'e doğru beraber yürüyorlar; rüzgâr sert, ara sıra tipiye çeviriyor, göz gözü görmediğinden birbirlerinin koluna giriyorlar. Derken tipi diniyor, bulanık bir açıklık, yürüyüş devam ediyor.

Bir karlı günde, kızın sırtında yakası kürklü kısa bir avcı ceketi, ayağında pantolon ve çizme, başında kasket vardır; erkekten farksızdır. Henüz yıktırılmamış olan Boğaziçi Lisesi'nin önünde tipi büsbütün bastırıyor, binanın yan tarafına sığınıyorlar. İkisi de genç, kuvvetli, yoldan kimse geçmiyor, geçse de görünmek ihtimali yok ki... Yüzleri soğuktan ateş gibi yanıyor, muhakkak alev, kor rengindedir, fakat içleri titriyor.

Çare yok, birbirlerine sokulmuşlardır; kolları birbirine dolanıyor ve dudaklar birbirini buluyor. Konyak ve çikolata kokulu uzun bir öpüştür bu. Zira Şado demin cebinden yassı bir şişe çıkarmış, kendi içmiş, Erbil'e de ikram etmişti, üzerine de çikolata yemişlerdi, ağır ağır damaklarında ezerek!

Gerçekten böyle bir sahne olmuş muydu? Delikanlı şimdi pek fark edemiyor, galiba olmuştu; kırk derece ateşin birçok kötülükleri arasında tatlı bir kâbus olmasa gerek.

"Şado!" diye sayıklıyor mu, nedir? Eğer sayıklıyor ve öyle bir isim veriyorsa Nevbahar şüphelenecektir.

Bu da kim, diyecektir. Gülsün ve Saba'dan başka bir kız daha mı var? Erbil erkek yapılı kızın randevusuna, hastalandığı için gidemediğini sanıyor, sanıyor ama nasıl oluyor da yassı konyak şişesini net şekilde hatırlıyor ve konyaklı çikolata tadını, kokusunu şimdi içip yiyormuşçasına ağzında buluyor! Tekrarlıyor.

Hastalığının dördüncü sabahı hararet 37'den aşağı düştü; gözü açıldı ama takatsizlikten kımıldamaya mecali yok; Nevbahar çok üzülmüş, korkmuş olacak ki yeni bir çalışma gayreti içinde memnun, sofada türkü söyleyerek bir şeyler yapıyor. Erbil'in hiç şüphesi kalmadı, seviliyor, hem de köklü bununki... Kızlarınki gibi büyümüşlerinkine özenme bir muhabbet yeltenmesi değil.

"Gülsün ve Saba'nın hatırı için, çocuksu kaprislerine uyarak bu evi ve Nevbahar'ı bırakır mıyım hiç," diye söyleniyor. "Almanya'ya veya İsviçre'ye gidinceye kadar, daha dört yıl buradan bir yere kıpırdamam, ne isterse onu yaparım, dilerse kardeşi olurum, dilerse âşığı!"

Nevbahar bir bardak sıcak sütle odaya girdi.

"Şimdi seni beslemem lazım, evvela şunu iç, sonra tereyağı, reçel yiyeceksin. Muz da aldırttım, öğleyin pirzola, akşama cızbız köftesi. İyi mi? Epeyce süzüldün, ama çabuk toparlanırsın."

Erbil bunları diyen *hemşire*ye bakıyor. Gene önlüğünü takmış, delikanlının onu en yakışıklı, daha doğrusu seksapeli artmış, bir içim su olmuş kıyafetiyle seyrediyor. Neredeyse:

"Çıkar bu önlüğü, iyi niyetlerimi bozuyor, beni kaçınmak istediğim arzulara sürüklüyor, karşı koyamıyorum!" diye yalvaracak, süt bardağını uzatan şu gül pembesi tırnaklı, kadife muhafazada saklanmış kadar örselenmemiş, mutfakta çalıştığı halde daima turunç kokulu el, ateşi yükseldiği sıralarda alnımın üzerine konunca ne kadar rahatlık duyuyordu!

Acaba o, iki ay evvelki gecede sahiden bu kadın kendisinin olmuş muydu? Yoksa grip nöbetleri içinde mi öyle bir hayale kapılmıştı? Düşünmemeye çalışıyor, olamıyor.

* * *

Bir hafta sonra sokağa çıktı; şehir hakkında hasta düştüğü günden kalan fikre hiç uymayan günlük güneşlik, ılık kış içinde bir bahar havası, bahar manzarası. Nevbahar kapı önünde onu uğurlarken, boyun atkısını kendi eliyle bağlamış, üzerine trençkotun yakasını kaldırmış, üşütmemesini, cereyanlı yerlerde durmamasını ve akşam bastırmadan eve dönmesini tembih etmişti.

Bu gece işe gitmeyecekti, zaten gene Nevbahar demişti ki:

"Seni çok yoruyorsa, bırak. Benim bankada beş on kuruşum var. Lüzum oldukça alırsın, sonra eline geçince verirsin."

Haz ettiği bir delikanlı ile aynı çatı altında bulunmak, ona bakmak, bu yapayalnız yaşayan taze ve asıl zevkinden mahrum kadına tatlı bir iş güç olmuş, belki de Erbil'e tavsiye ettiğini kendisi yapıyor.

Cinsi arzularını körleten, kudretini başka ve daha temiz bir hedefe yönelten meşguliyet.

Erbil, caddenin güneş vuran sağ tarafından Aksaray'a inip Atatürk Bulvarı'ndan Saraçhane'ye çıktı. Burada yeşil boyalı sıralar konmuş küçük vè yemyeşil, umumi bir bahçe yapılıyordu. Yaşlı bir çiftin konuşmadan oturduğu tahta kanepeye ilişti.

"Keşke berbere uğrasaydım," diyor, "belki mektup vardır."

Hastalığı, Aynur'un durumunu öğrenmesine engel olmuştu, o meseleyi artık kapanmış sayıyor; zaten nekahete girmiş her hasta gibi böyle şeylere kayıtsızlık duymaktadır. Hatta Gülsün'den gelecek habere bile... Şu güneşin, kış gününün ve yaşamakta olmanın keyfini sürmek, karışık işlere boş vermek en iyisi...

"Gece işini de bırakırım belki," diyor. "Nevbahar haklı!"

Bir üşüme duyar gibi olunca kalktı, tramvayla Şehzadebaşı tarafından dönüyor. Berber Ali dükkân kapısı önünde güneşli meydanı seyretmektedir.

"Bana bir şey var mı?"

"Var ya... İki gündür duruyor, hem bu sefer süslüsünden. Gelmişken saçlarını kesivereyim, papaza dönmüşsün, hazır müşteri yok."

Erbil kararsız, hemen yola düşüp bir kenarda mektubu mu okusun, yoksa saç kesilmesini beklesin mi? Uzamış saçlarıyla Nevbahar'a çirkin görünmek korkusu onu sandalyeye oturttu. Ali'ye hastalığını anlattı. Öbürü diyor ki:

"Bir daha böyle bir şey olursa, gir yatağa, çek yorganı

başına, sana kim bakıyorsa bir çömleğin içine sobadan çektiği kordan biraz koysun, üstüne bir tutam nazarlık tozu atsın, çömleği bacaklarının arasına yerleştirsin. Beş on dakika sonra terlemeye başlarsın, o iş bitti mi çamaşır değiştirirsin, bir uyku bastırır, sabaha bir şeyciğin kalmaz. Evde bunları yapacak bir kocakarı falan var mı?"

"Var, yetmişlik bir nine."

Delikanlı sır vermekten çekiniyor, halbuki vermek ve Nevbahar'dan bahsetmek ihtiyacında. Hastalığında gördüğü candan bakış ona biçtiği kıymeti artırmıştır. Artan sadece kıymet mi? Muhakkak aşkı da alevlenmiştir. İçinden:

"Seviyorum vesselam," diyor. "Ne Gülsün, ne Saba... Sevgilim Nevbahar!"

Dükkândan çıkınca camiye doğru yürüdü. Güneşin iyice vurduğu tenha duvarın kenarında mektubu okuyor. Zayıf düştüğünden olacak, kendisini tutmasa ağlayacak. Gülsün o satırları, ne kadar heyecanlı, gerçek bir muhabbetle yazmış, ne güzel şeyler söylüyor!

Hasta yattığını haber alınca yanında bulunup da ona bakamadığına pek üzülmüş, hep onu düşünmüş, derslerine çalışmamış, evdekiler farkına varacaklar diye korkular geçirmiş. Haber alamamak yok mu, işte asıl bunun ıstırabı müthişmiş! Geceleri gözüne uyku girmemiş, uyuduğu zaman da ismini sayıklamak korkusuyla ikide bir uyanmış.

"İki sefer, yolum olmadığı halde evinizin önünde dolaştım, arka sokağa da girdim. Kapıyı çalıp sormak istiyordum; kendimi güç zapt ettim. Size ne iyi hastabakıcılık ederdim, edemediğime yanıyo-

rum. Erbil, ilk defa o kadını kıskandım! Onun yerinde olmak için her şeyi feda ederdim, hem de bir daha eski hayatıma dönmemek şartıyla!"

"Bu kız beni sahiden seviyor, benim Nevbahar'ı sevdiğimden fazla, daha temiz hislerle!" diyen Erbil, mektubu zarfına koydu, kâğıdı öpecekti, orada bunu yapamazdı. Gönlü rikkatle dolu, küçülmüş adımlarla evine dönüyor. Güneşin keskinliği birdenbire kaybolmuş, hava nemlenmişti.

Saat dört... Gülsün mekteptedir, çıkmak üzere... Acaba o tarafa doğru gitse, mektuba cevap olarak kendisini göstermese mi? Bu, bir ödevdir, yapmalı, tekrar hastalanmak pahasına da olsa! Çemberlitaş yolunu tutturdu, fikirler yürütüyor:

"Gülsün beni bir görüşte sevmiş olacak, yıldırım aşkı diyordum ya! Böyle aşklara inanmak lazım, bir yazıda tahlilini okumuştum. Yıldırım aşkı şuuraltında uyuklayıp duran bir idealin gerçekleşmesinden doğarmış. Kendisi farkında olmadan kızcağızın ideal tipi benmişim, karşısına çıkınca şuurüstü bir varlık haline girdim. Yoksa sevmek için beni mi bulurdu? Etrafında pervane gibi dönen benden üstün vasıflı kaç delikanlı vardır, İstanbullu ve zengin..."

Sultan Mahmut Türbesi önünde, genişleyen tretuvarda durdu; zira ilk öğrenci topluluğunun uzaktan sökün ettiğini görmüştür. Bunlar ufak yaştakiler, koşup giderler, büyükler daha nazlı gelirler, hele hava açık oldu mu büsbütün nazlı yürürler.

Şimdi sıra onlarda. Erbil adım adım ilerliyor ve içinden diyor ki:

"Okulun en güzel kızları meğerse benimkilermiş, şu ge-

çenlerin hiçbirinde iş yok. Hah, Saba göründü, yalnız! Demek ki Gülsün bugün okula gitmemiş."

Karşı karşıya geldiler. Kız sararır, sendeler gibi oldu. Çabuk toplandı, belli belirsiz bir gülümseme, işaret vermedi ama Erbil birkaç adım yürüyüp döndü ve acele adımlarla onu geçti, yanına gelince birkaç kelime fısıldayacak. Böylece Çemberlitaş'ın önüne varmıştı, dönüp arkasına bakacaktı. Saba'yı yanında buldu. Onun sesi:

"Geçmiş olsun, Erbil."

"Mersi. Mektubu aldım, Gülsün'e söyle, görüyorsun, iyileştim. Niye okula gelmedi?"

"Şimdi de o gripten yatıyor. Uğrayacağım. Allahaısmarladık!"

Hızla yürüdü. Delikanlı kaldırım değiştirmedi, zira kitaplarla dolu çantasının ağırlığı altında yarı bükülmüş beli, incecik zarif ayak bilekleri ve siyah çoraplı, kalınlaşmış bacaklarıyla kızın yürüyüşü hoşuna gitmişti. Davet günü bir küçükhanımdı, şimdi gene okullu kız olmuştu, ev kılığında –dudaklarını uzatacak derecede kendisine yaklaştığı halde– gene uzaklık hissi veren Saba'yı okullu elbisesi Erbil'e tekrar yaklaştırdı.

Bir ara döndü, arkasına baktı, takip edildiğini sezmiş olacaktı. Şimdi biliyor, bildiği için de yürüyüşüne özel bir ahenk veriyor. Belki de bu, kendiliğinden oluyordu; delikanlı gençliğinin kaynağından taşan dinç bir arzu ile iç çekti.

* * *

"Sana bir iş çıktı, oğlum Erbil! Angarya ama altıdan. İstanbul sosyetesinin tanınmış simalarından bir hanımefendi

vardır, güzelliği ile hem de gelirinin, parasının olağanüstülüğü ile... Evvelki gece baloda sayın parti başkanı ile dans ederken kadının içkiden olacak, cömertliği tutmuş, 'Öbür gün birini evime yollayınız da partimize bağışta bulunayım,' demiş. Oraya sen gideceksin, kambur veznedarı gönderecek değilim a? Herifte ne kılık var, ne surat, ayrıca ukala! Meclis başkanının hatırı için tutuyoruz onu, gidersin değil mi?"

"Hay hay, niçin gitmeyeyim? Mademki partiye bir yardım..."

"Âlâ, âlâ. Ha, kadın biraz da gençlere düşkündür, yani yakışıklı delikanlılardan hoşlanır. Belki seni de gözüne kestirir de çeke bir sıfır ekler. Ben işin her tarafını düşünüyorum, başkası olsa veznedardır diye ona da kamburu yollar, sonra oturup avucunu yalar!"

"Zaten bu ince düşünüşlerinize hayranım, efendim."

"Eksik olma, zeki adamsın da ondan. Ha, kendine biraz çekidüzen ver, bize yemeğe geldiğin gün arkanda lacivert bir elbise vardı; beyaz gömlekle onu giymelisin. Aman ayakkabıların temiz, çamursuz olsun, boyat, taksiye bin. Masrafın kasadan çıkacak. 'Gidiş-geliş' diye yaz, tramvayla dönersin, para sana kalır."

"Nerede bu bayanın evi?"

"Maçka'da... Ev değil, saray! İşte adresini yazdım. Geleceğini de telefonla kendisine bildireceğim. Hadi koş, giyin, göreyim seni."

Erbil vakitsiz saatte eve gelince, Nevbahar ürktü, onu gene hastalanmış sanmıştı. İşi öğrenince bir tuhaf oldu:

"Senden başka birini bulamadılar mı?" dedi. "Feyzullah kendisi gitseydi, etiket bilen gider o kadının yanına!"

"Hakikaten zengin ve güzel midir? Gördün mü sen?"

"Gazetelerde resmini gördüm, hem kaç kere. Geçkincedir ama güzelliğine güzeldir; çok da zengindir. Hermin kürk bir onda varmış derler. Karının gözü erkeğe doymaz, ne rezaletlerini işittik."

"Belki çekemezlikten uyduruyorlardır."

"Uydurma falan yok, alenen yapar rezaletlerini! Neyse, git, gör bakalım da dönüşte anlatırsın. Hoş, seni yanına kabul edeceği şüphelidir, önceden görse kaçırmaz ama 'partiden biri geldi' derler, o da vaat ettiği parayı uşakla yollar, döner gelirsin. Beyhude elbise değiştiriyorsun."

"Doğrusu da budur, öyle olacaktır," kanaatiyle yola çıkan Erbil –şoförün fazla söyletmeden sadece ismini verince bildiği– koca bir bina önünde taksiden indi, zile bastı. Bir hırıltı... Kapı kendiliğinden açıldı. Karşısına çıkan azametli kapıcıya, –Feyzullah Bey'in tavsiyesine uyarak– partiden geldiğini, geleceğini hanımefendinin bildiğini söyledi. Adam durumunu değiştirmişti:

"Bir dakika," dedi. "Yukarıya haber vereyim."

Yerden tavana kadar siyah somaki mermerle kaplı geniş hol sımsıcaktı, vücudu haz etti. Odasına dalan kapıcının telefon ettiğini cam ardından görüyor ama sesini işitmiyor. İkisi de cevap bekler durumda.

Ahize yerine kondu, tekrar dışarıya çıkan kapıcı, delikanlıya yanındaki asansörün kapısını açtı:

"Buyurun, 3 numara," dedi. Erbil şaşaladı, şimdiye kadar asansöre binmemişti, ne yapacak? Kenardaki levhanın üç rakamını gösteren düğmesine basılacağını biliyor. Bildiği o kadar. Anlayışlı olan kapıcı işi sezdi, kendisi de içeriye

girdi, üçüncü kata çıktılar; dairenin ziline de gene kapıcı bastı, döndü.

Görünen beyaz önlüklü ve başı dantelli genç bir hizmetçidir. Yüksekten bir bakışı var, sanki soydan prenses, üstündeki elbise de saray tuvaleti. Konuşmadı, misafirin pardösüsünü aldı, bir sandalye üzerine bıraktı. Önden yürüyor, Erbil onun peşinde. Uzun bir koridor geçtiler, kız bir kapı açtı, geri çekildi. Erbil küçük bir odadadır arkasından kapı da kapatılmıştır. İçeride kimse yok. Bu odanın bir kapısı daha olduğunu fark etti.

Ayakta bekliyor.

Neden sonra o ikinci kapı açıldı, görünen hizmetçi işaret etti, "Geliniz, giriniz" manasına. Girdi ve şaşırdı. Burası binanın bütün cephesi boyu, ucu bucağı bulunmaz etkisi yapan bir salondu. Hem nasıl bir salon! Öylesine heybetli, geniş, mükemmel döşeli ki, delikanlı böylesini filmlerde bile görmemişti.

Kendini cüce oluvermiş sanıyor, mini mini bir şey. Aksi gibi burası da bomboş. Bir tek insan yok... Erbil ancak birkaç adım ilerlemiş, durmuştur. Otursun mu? Aklından geçirdi ama nereye oturacağına karar veremedi. Hem oturamazdı da... Zira oturacağı her koltuğun ayak dayanacak yerine kocaman kabarmış ipek yastıklar koymuşlardı. Bunlara nasıl basabilirdi?

Yoksa koltuklara sırt dayanacak, minderlere mi oturulacaktı? Belki sosyetede de öyle, Çin ve Japon usulü bir adet vardı, acayiplik olsun diye öyle yapıyorlardı.

Erbil hafifçe terliyor, yüzü galiba geçirdiği grip nöbetin-

kinden daha kırmızı, yahut mor, ne dönmeye, ne oturmaya cesaret ediyor:

"Ah," diyor, "biri gelse."

Nihayet biri geldi, hizmetçinin açıp çekildiği kapıdan siyah elbiseli bir kadın girdi. Yürüdü, şöminenin önündeki koltuklardan birine oturdu, ayaklarını o ipek yastıklara dayıyor, çiğniyor.

"Beklettim mi sizi?" diye sordu. "Geliniz, şuraya otursanıza."

Erbil en uzak koltuğa ilişmişti. Kendisi de yastıklara ayaklarını koydu, fakat pek basamıyor, iğreti bir koyuş. Kadın deminki hizmetçi kızdan çok daha kibirsiz, ayrıca ufak tefekmiş meğerse... Salona girerken delikanlıya şahane gibi görünmüştü. Güzelliği hakkında henüz bir şey diyemeyecek... Herhalde tatlı, konuşkan da...

"Siz üniversiteliymişsiniz. Muhasebeciniz telefonda söyledi. Kaçıncı yılınız?"

"İlk efendim. İstanbul'a bu yıl geldim."

Erbil ilinin ismini verdi. Ayşe Hanımefendi diyor ki:

"Hiç gitmedim, bilmem. Güzel yer midir? Nesi meşhur?"

"Yarı bozkırdır; dut kurusu ile kuru kaymağı meşhurdur. Cins at da yetişir."

"O güzel işte. Ben mükemmel süvariyimdir, siz?"

"Bendeniz merak etmedim, etmeye de vakit bulamadım."

Hanımefendi ara sıra misafirini süzüyor, ferah bir gülümseyişle. Belli ki konuşmayı seviyor, çok tatlı bir kadın. İnsanı gittikçe sarıyor.

"Bir şey verecektim, bir çek. Aceleniz yoksa bir çay içersiniz, beraber içeriz, olur mu?"

"Memnuniyetle efendim, eğer rahatsız etmiyorsam... Vaktinizi almayayım."

"Beş buçukta Ayaspaşa'da bulunacağım, daha kırk dakikam var."

Böyle derken şöminenin üzerindeki şamdanlara eş sarı madenden –Erbil bu madenin bronz olduğunu bilmiyordu, dört siyah tahta sütuna oturtulmuş– gayet zarif şekilde bir masa saatine göz atmıştı. Gülümsemesi başka bir mana alarak sordu:

"Memlekette bir nişanlınız vardır, tabii. Sizi kim bilir nasıl özler!"

"Yok ki efendim, özlesin."

"Öyleyse burada bir kız arkadaş bulmuşsunuzdur?"

Erbil cevap vermedi, önüne baktı.

"Güzel mi bari? Kaç yaşında? Beraber sinemalara gidiyor musunuz? Araba ile geçerken bazen Bayıldım Yokuşu'nda kol kola dolaşan gençlere rastlarım; hoşuma gider. Biz bunu yapamamıştık, hasreti içimde kalmıştır. Bizimki hep tantanalı ömür, teşrifat, etiket, sahtelik! Kendimizden ziyade başkaları, etraf, yabancılar için yaşıyoruz. Nerede oturuyorsunuz? Pansiyonda falan mı?"

"Hayır, dayıoğlumun Tavşantası'ndaki evinde."

"Aileniz arasında demek, belli zaten..."

"Neremden efendim?"

"Ütülü elbisenizden, bembeyaz gömleğinizden, terbiyenizden, her halinizden."

Kapı açıldı, hizmetçi kız tekerlekli bir masayı önünden

iterek yaklaşıyor. Erbil'in yüreği attı, sosyeteden bir kadının bakışları altında, öyle bilmediği alet ve edevat ile çay içmeyi nasıl becerecek? İmkânsız, gülünç olacak. Bu gülünç olmanın Ayşe Hanımefendi'nin hoşuna gideceğini tahmin edecek yaşta değildir. Gözünden düşeceğini sanıyor, halbuki toylara düşkün ve toyca hareketlerden adeta cinsi zevk duyan milyoner kadın, aksine onu seyretmeye can atmaktadır.

Servisi hizmetçi kız yapmaya başlayınca, Erbil nefes aldı, nazikçe:

"Kaç şeker? Koyu mu, açık mı?" diye soran bu kız, gayet kalın, kunt, mat renli, gümüş olduğunu kendisinin de anladığı takımları kolaylıkla kullanarak çayını eline verdi. Bisküvi tabağını da uzattı. Erbil bekliyor, zira hanımefendinin ne usulde içip yiyeceğini görecek; onu taklit etti. Gazetelerde çıkan *adab-ı muaşeret* yazılarındaki birçok noktaya mim koymuş olduğundan zaten bisküviyi çaya batırmayacaktı; hele çayını sesli içmekten çekinmeyi bilecekti.

"Demin ne diyordum? Evet, bizimki başkaları hesabına yorgunluk. Çok defa mütevazı bir aile kadını olmadığıma esef ederim."

"Fakat efendim, onların dertleri başlarından aşkındır, önce geçim derdi..."

Dışarıdan gelen hizmetçi kenarda duran telefonu yakındaki fişe soktu; çektikçe uzayan kordonu elinde ahizeyi tutarak hanımefendiye uzattı. Konuşma başladı:

"Ya! Gecikmişim demek... Şimdi çıkıyorum, bir misafirimle sohbete dalmışız."

Konuşulanlar başka lisandanmışçasına anlamamış görünen ve ayakta bekleyen kıza telefonu verdi; ayağa kalktı; Erbil de ayakta. Ev sahibesi:

"Az daha unutacaktım, bir şey verecektim size; şimdi yazarım."

Salonun bir tarafında dolap gibi bir mobilya duruyor; onun önüne giden hanımefendi bir yerini çekti, dolap açılarak ufak bir yazıhane meydana çıktı. Yazmadan önce döndü, delikanlıya değer biçercesine bir baktı; sonra kalem bir defter üzerinde yürüdü.

"Buyurunuz," dedi. "Şerif Bey'e selamlar. O tatlı dilli muhasip beye de... İyi etmiş de sizi göndermiş, tanışmış olduk. Gene görüşürüz inşallah."

Erbil eğildi, milyoner hanım ona elini uzatmıştı. Birden şu sualle karşılaştı:

"Sizi Taksim'e kadar götüreyim mi? Arzu ederseniz, tabii."

Delikanlının memnunluğundan kızardığını zevk alarak seyreden Ayşe Zağralı cevap beklemeden, "Beş dakika sonra hazırım!" dedi, salondan ayrıldı.

Koca evin içinde oturulmuyormuş gibi ağır mobilyalardan dolayı vakarlı bir sessizlik hüküm sürüyor. Belli ki herkes işini saatinde, kimseye danışmadan muntazaman yapmaktadır. Mesela çay, hizmetçi çağrılmadan getirilmişti, telefon da içeride bir yerde çalmış, kimin aradığı sorulmuş ve arayan şahıs –hanımefendi ile münasebet derecesi hizmetçilerle bilindiğinden– gene sessiz sedasız onun önüne konulmuştu.

"Bu kadarı değil ama benim de bir gün güzel, bakımlı bir evim olmasını isterim, saat gibi işleyen bir ev!" diyen Erbil tekrar görünen hizmetçinin işareti ve yol vermesi üzerine koridora yürüdü. Bayan Zağralı, siyah bir kürk sırtında, asan-

söre giriyor, başında da eflatun tüllü ufak bir şapka. İkisini de öyle yaraştırmış ki! Delikanlıya Nevbahar'ı düşündürdü, içinden söylendi:

"Ona da pek yakışırdı!"

Kapıda bekleyen siyah otomobilde; şoför, kasket elinde, kapıyı açtı; Erbil şu meşhur sosyete hanımefendisiyle bir hizada, aynı yerde mi oturacak? Kendisine şoförün yanını münasip gördü, o tarafa yürüdü, içeriye girmiş bulunan kadın:

"Buraya geliniz," dedi. "Buraya!"

Delikanlı şimdi de gururundan kızarmıştır; yengesiyle sinemaya giderlerken "Ah, görseler!" diye etrafına bakındığını hatırladı. Asıl görülmesi istenilen olay onun Bayan Zağralı ile yan yana Cadillac marka bir otomobile kurulup gidişidir!

Yazık ki yol kısa ve bu semtlerde kendisini tanıyana rastlamak güç. Hanım bir süre sustuktan sonra yavaşça dedi ki:

"İsminiz Erbil idi, değil mi? Acaba bir faydam dokunabilir mi, diye düşünüyordum; sizi partide mi aramak lazım?"

"Her akşam beş ile gece on bir arası orada bulunurum, efendim."

"Hoş, ben Şerif Bey'e de söyler, sizi nasıl olsa bulurum."

Taksim Meydanı'na gelivermişlerdi. Durdukları köşe başı pek kalabalıktı; trafiği aksatmamak için Erbil acele atladı ve araba hemen yürüdü. Bayan Ayşe'nin o düğüm düğüm, parıltılı ve yumuşak kürkünden yayıldığına hükmettiği zihin kurcalayıcı güzel koku ve sıcaklıktan ayrılıp da meydanın karayeline kendisini kaptırınca, delikanlıyı bir üşümedir aldı; tramvay durağına koşuyor, bir taraftan da:

"Neler gördüm," diyor, "neler öğrendim! Kadın pek sade, hiç de kurum satmıyor. Vallahi bizim semtlerin kadınları kendilerini beğenmiş, daha ağır satmak istiyorlar, daha cakalı yaratıklar. Bu, başka hamurdan özlü doğrusu! Pek de tatlı. Ama cinsi zevkine düşkünmüş; fukarasında, orta hallisinde, her seviyedekinde öylesi yok mudur? Benden ayrılmamak için randevusuna bile geç kaldı; vaatlerde de bulundu. Bakalım arayacak mı? Yoksa unutup gidecek mi?"

Tramvay kalabalık, ayakta duruyor ve hiçbir tarafı görmediği ve kadınlar arasına düşmediği için hep aynı meseleyi düşünüyor:

"Ne yaman şu Feyzullah Bey! Gönderdiği adamı kadının mizacına göre seçiyor. Ayrıca telefonla hakkımda bilgi de vermiş; üniversiteli olduğumu söylemiş. Belki başka şeyler bile sezdirmiştir! Kızı da babasının ahlakça eşi, dışından Gülsün için çalışır görünüyor, içinden beni ağına düşürmeye çabalıyor."

Bir şeyler daha aklından geçirdi: Ayşe Hanımefendi'nin kendisine tutulmasını ve yepyeni bir hayata sokmasını!

"Varan beş," diyor. "Üç piliç, iki tavuk, tavuğun biri anaç!"

Fakat Nevbahar'ı bunların arasına, "tavuk" tabiri kullanarak katması hoşuna gitmedi. Daima onu öbürlerinden ayırmak, ayrı yere koymak, kalbinin içinde saklamak istemektedir. Cebinden çeki çıkarıyor, belki nama yazılı değilse, çaldırmaktan korkuyor, apartmanda mahcubiyetinden kaç liralık olduğunu okuyamamıştı. Tramvaydan inince bir vitrin önünde baktı: İki bin lira parti namına. Acaba Feyzullah ne diyecek? Azımsayacak mı? Aksi oldu:

"Âlâ," dedi, "aliyyülâlâ! Senin gidişin bize bin lira ka-

zandırdı. Ben gideyim bin alırdım, bilemedin bin beş yüz... Kamburu yollasaydım çek yedi yüz elliye düşerdi. Ey, şimdi anlat bakalım, neler oldu?"

Erbil olan biteni, adeta arkadaş yerine koyduğu amirine noktası noktasına hikâye etti. Öbürü, Ayşe Zağralı'nın genci arayacağı vaadini işitince:

"Turnayı gözünden vurmuşsun," dedi. "Aklına koyduysa yapar, çok nüfuzludur."

"Mesela ne yapabilir?"

"Bizim düşünemediğimiz şeyleri... Onun hatırını kim kırar?"

"Ama bana niçin yapsın?"

"Ha, bak buna Rufailer karışır, ateş oyunudur, ben ne bileyim? Sana daha iki saat evvel bir şey söylemiştim, 'Kadın biraz da gençlere düşkündür, yakışıklı delikanlılardan hoşlanır!' demiştim. Sosyetenin kart, düzenbaz, ukala ve yorgun tiplerinden bıktığı için ara sıra çevresinde göremediği basit, henüz yıpranmamış, mahcup ve toy delikanlılara karşı sempati duymasından tabii ne olabilir? Çeşni değiştirmek derler buna! Hem ilerisine gitmeyebilir de... İlle gider demem, göz oyalamak da bir zevktir, Katalavis?..."

Erbil bu son kelimenin anlamını kavrayamadı! Sordu:

"Ne dediniz efendim? Anlayamadım?"

"Nereden anlayacaksın? Anlaman için evvela İstanbul çocuğu olmak lazım, daha sonra da benim yaşımda olmalısın, hatta daha yaşlı."

"Sebep?"

"Bu söz Rumcadır. 'Anladın mı?' anlamına gelir. Katina'lar, Marika'lar, Eftalya'lar devrini yaşasaydın sormaya lüzum görmezdin."

Feyzullah pesten bir türkü tutturdu ama bu türkü Rumca idi; türküde ikide bir "kardiyamu" sözü geçiyor ve her geçişte Muhasip Bey kendinden geçer gibi bir hal alıyordu. Anlaşılan Ayşe Zağralı'nın yağız delikanlıya iltifatı adamcağızda âşıkane hatıralar uyandırmıştı.

* * *

"Gittin, gördün mü?"

Nevbahar, ertesi sabah daha gün ışıldamadan mutfakta, Hasan Usta'nın kahvesini pişiriyordu, Erbil görününce böyle sormuştu.

"Evet, gittim gördüm de... Benimle oturup konuştu, sonra da otomobiline yanına alıp Taksim'e bıraktı."

"Olup olmuşken bari buraya kadar getireydi, kudurmuş karı! Sana azameti mi geçmiş ne? Pek değişmişsin!"

"Azametli değil ki o kadın... Tersine çok alçakgönüllü."

"Buna alçakgönüllülük denemez, aşağılık ruhlu denir. Ne vardı ilk gördüğü erkeği, nenin nesi olduğunu bilmeden yanına alıp gidecek? Bir usul, terbiye vardır, elalem ne söyler diye düşünür insan.

Dur bakalım. Feyzullah rezili seni daha ne işlere sokacak? Herif avanta çıkarmak ümidiyle yelloza adeta vasıtalık ediyor. Hep kadın tellallığı olmaz ya... Kadına da erkek yollanır. Kızını avukat Şerif'e peşkeş çekmiyor mu zaten! Pinpirik herifi, o dombalısa karnına bakmadan Sabahat'ı bir düğünde sıkıştırırken görmüşler. Aşüfte sesini bile çıkarmamış, aksine cilveler yapıyormuş. Yakında hepsinin çanına ot tıkanacak, hele şu savaş sona ersin... Görürüz."

Erbil susmayı tercih etti; esasen o sözlerin pek de yabana atılmayacak gerçekler taşıdığını anlamıştı. Bir de şu vardı: Nevbahar kıskançlığından köpürmüştü; şimdiye kadar onu bu halde görmemiş olan delikanlı bir bakıma memnun:

"Sevmese aldırmazdı; madem ki aldırıyor, demek ki seviyor," diyor, buhranın geçmesini bekliyor. Yenge buna da kızdı:

"Süt dökmüş kedi gibi ne duruyorsun?" dedi. "Gel de kahveni pişir, ben yukarı çıkıyorum. Birkaç gün ablamda kalacağım, mutfakta her şey var, artık sen idare edersin. Ev boş, canın isterse Sabahat, falan bir fingirdek kız bul da getir."

Bu kadarı da fazlaydı. Erbil:

"Ben böyle bir rezalet yapacak adam değilim," dedi. "Zaten hiçbiriyle meşgul olduğum yok."

"Ya ne ile meşgulsün? Aklın hep o işlerde; kadınlarda, kızlarda!"

"Hayır, yalnız bir tanesinde, bir tekinde! Ona söz yok!"

Nevbahar döndü, delikanlıyı süzüyor. "Kimmiş o?" diye sormadı, maksadı sezmişti; gözlerindeki öfke alevi söndü, yerini tatlı bir ışıltıya bıraktı; birbirlerine bakışıyorlar.

Yenge işittiği sözlerin ne kadar candan geldiğini anladığından sakinleşmişti ki yumuşamış bir sesle:

"Hele şu kahveyi götüreyim," dedi. "Hasan Usta bekliyor. Arkana bir şey al, üşüyeceksin; grip geçiren, bu sakat havalarda kendisine dikkat etmelidir. Acaba hava nasıl?"

Eğilip camdan dışarıya baktı ve kendi kendine söylenircesine:

"Berbat," dedi. "Belki bugün ablama gitmekten vazgeçerim, dikişlerim de var."

Erbil'in yüzü güldü, dudakları değil; zira gülümsediğini göstermek aksi tesir eder diye işine gelmiyordu. Nevbahar evde kalacaktı. Bayan Ayşe'nin güzel kokulu kürküne bürünmüş mükellef otomobilde oturuşunu hâlâ unutamayan ve bunu hatırladıkça ne sebeptense gene Nevbahar'ın arzusunu çeken delikanlı, öğle üzeri odasına dönmek kararında.

"Her güzel kadın, kadının karıştığı her olay ve manzara bana onu düşündürüyor; onu istetiyor; içimdeki ölgünleşen ışığı tekrar parlatıyor. Ayşe olsun, Gülsün, Şado ve Saba. Yolda rastladığın başkalarının hepsi 'Nevbahar'ı unutma!' diye beni dürtüyorlar ve kalbimin üzerine bir kürek ateş atıp gidiyorlar."

Doğrusu şu ki Erbil haz etmekle beraber Ayşe Hanımefendi ile sosyal durumu az çok eşit olan Gülsün'ü ve Şado'yu henüz yadırgamaktadır. Onların kendi arasındaki aykırılığı daima duyuran sebepler ortaya çıkmaktadır; halbuki Nevbahar hiç öyle değil, yabancılık yok, bir ırktan, bir bedenden olmanın rahatlığı içindeler. Öbürleri sanki başka asıldan, Türkleşmiş ecnebi gibi bir şeyler...

"Havaları, benim farkına varmadan içime çekmeye alıştığım havaya benzemiyor! Nefes darlığı mı desem, göğüs üzerinde baskı mı, herhalde hafifçe zorluk çektiğim şüphesiz... Ama bunun ayrı bir keyfi de var, inkâr edemem."

Feyzullah Bey gazeteden başını kaldırıp Erbil'e baktı. Delikanlı, önünde yazı makinesi bir şey yazıyordu; kendisine seslenildiğini anlayınca cevap verdi:

"Evet, fena geçmedi, beğendiler, alkışladılar."

"Âlâ, âlâ, münazarayı sizin grup kazanmış, gazeteye ilk defa ismin geçti. Aman, güzel söz söyleme sanatında kendini

göster; demiştim ya, her kapıyı açan üç türlü anahtar vardır; biri hırsızların kullandıkları maymuncuk, öbürü altın, yani para, üçüncüsü de güzel söz söylemek sanatı."

"Bende güzel söz söyleme, iyi konuşma kabiliyeti olduğunu arkadaşlar dün anladılar; onlarla beraber ben de anladım. Artık korkum yok; kendiliğinden yürür, ne mikrofondan öğrendim ne de karşımdaki dinleyici kalabalığından."

Bir gün evvel öğrenci lokalinde –yukarıdaki konuşmandan anlaşıldığı gibi– bir münazara yapılmıştır: "Evlenmede aşk mı aramalıdır, mantık mı?" Aşkın lüzumunu ileri süren grup bu tezi, öteki takımdan daha özlü ve canlı savunmuş. Erbil'in de hararetli müdafaası sayesinde yüz beş puan fazlasıyla münazarayı kazanmışlardı. Feyzullah Bey'e:

"Beni hararetli, güzel söz söylemeye kabiliyetli hale getiren Nevbahar oldu, hep onu düşünerek nutkumu hazırladım ve gene onu gözümün önüne getirerek konuştum," diyemezdi; keşke diyebilse, derdini birine açsa, fikir danışsa da hem beyninin içini kurt gibi yiyen, hem de kalbini kemiren şu arzu haşeresinden temizlense! Feyzullah tecrübeli adamdır, pratik fikirleri vardır; çıkar yolu gösterebilir. Fakat utanmadan:

"Beni yediren, içiren, giydiren, evinde barındıran dayıoğlumun karısına âşığım, bir gün nasılsa bir şey oldu. Şimdi tekrarından çekiniyor; o çekindikçe bendeki arzu şahlanıyor," diyebilir mi? İşte bu olmaz; Muhasip ahlak örneği sayılmasa da gene ona öyle bir itirafta bulunamaz. Tek çare pılıyı pırtıyı toplayıp Hasan Usta'nın evinden uzaklaşmak, bir öğrenci yurduna yahut bir bekâr odasına kapağı atmak; her zaman düşündüğü gibi!...

"Hatta Gülsün ve Saba ile de ilgimi kesmeliyim," diyor. "Yükseköğrenim devresinin ilk yılına böyle kadınlar ve kızlarla giren bir öğrencinin geleceğinden hayır beklenir mi? Galiba ben de Muhsin gibi bir felakete sürüklenmek üzereyim. Gene Hacı İdris'in dükkânına mı döneceğim yoksa? Hürmüz ile evlenip damat olarak o Kazancılar Çarşısı'ndaki evde mi yaşayacağım?'

Elleriyle gözlerini kapamak istedi; hayalinde beliren manzara o derece korkunçtu. Birden Feyzullah'ın sesiyle irkildi.

"Nelere daldın Erbil? Arpacı kumrusu gibi düşünüyorsun. Yoksa Ayşe Hanımefendi'den haber çıkmadığına mı üzülüyorsun?"

Evet, bir de o vardı, o kadın!

Muhasip diyor ki:

"Şu sırada sosyete pek meşguldür; malum a, yılbaşı gecesine hazırlanırlar; başka bir şey düşünmezler, üç gün kaldı; pazara rastlıyor bu yıl. Hava soğuk, galiba kar da yağacak. Karlı yılbaşların keyfine doyum olmaz. Biz bir akraba evinde toplanacağız. Evimizde toplansaydık, yahut bir gazinoya gitseydik seni de aramızda görmek isterdik, çağırırdık; olamadı."

Erbil'in ilk aklına gelen, o gece Nevbahar'ın ne yapacağıdır; evde yılbaşının hiç bahsi geçmemişti; galiba bu Frenk âdetine yenge hanım uymak istemiyor.

Erbil'in bir gazinoda yılbaşı eğlencesine karışmak için evvela elbiseye ihtiyacı var; sonra dans bilmesi lazım. Şayet Muhasip onu çağırmış olsaydı da gidemezdi, muhakkak ki Saba profesyonel bir dansöz gibi o işin ustasıdır. Gülsün de

kim bilir ne kibar ve ne zarif dans ediyordur. Uzakta put gibi durmak ne ayıp!

"Nevbahar'ın da bildiğine eminim; ilk kocası, servetlerini yerken herhalde karısını balolara, gazinolara, pavyon denen yerlere götürmüştür; dekolte elbise içinde kadın muhakkak bir afet olmuştur. Şimdi o hatıralarla baloları özlemiyor mu? Nasıl da hepsinden elini eteğini çekebilmiş."

Saat dokuz buçuğa doğru Feyzullah Bey:

"Kalk hazret," dedi. "Bu gece cemaat meydanda yok, dükkânı kapatıp gidelim, nihayet buranın bekçisi değiliz."

Nevbahar evdeydi, delikanlıyı güler yüzle karşıladı, canı sıkıldığından erken dönmesine memnun olduğunu söyledi. Mangal başına geçtiler; Erbil yılbaşı sözünü açtı; tahmin ettiği gibi yenge eskiden bu eğlenceleri hiç kaçırmazmış; dans da edermiş, hatta zamanının modası Çarliston bile oynarmış.

"Vah vah, seni dans ederken göremedim; balo elbisesiyle de. Demin Feyzullah yılbaşından laf açtığı vakit hep bunu düşündüm," diyen Erbil'e sevgiyle bakan Nevbahar:

"Eh," dedi, "bana dans da, tuvalet de yakışırdı. Sami ile öyle güzel bir çift olurduk ki..."

"Sami de kim?"

"İlk kocam. İsmini hiç söylememiştim, değil mi? Danstan, balodan bahsedilince azıcık heyecana kapıldım da ağzımdan kaçtı."

"Ne oldu bu adam şimdi?"

"Ablam bir yerden işitmiş. Anadolu'nun bir yerinde bar işletiyormuş. Hapse falan da girmiş, çıkmış."

"Ara sıra düşünmüyor musun?"

"Bu bahsi kapatalım."

"Hâlâ seviyor musun yoksa?"

"Kapat dedim ya!"

"Seviyorsun, hep onu düşünüyorsun!"

"Pek o kadar değil ama ne olsa ilk göz ağrım."

Erbil kıskançlık öfkesi içinde yerinden kalktı. Homurdanmak, bir şeyler söylemek istiyor; lafını bulamıyor, odada dolaşıyor. Sami edepsizin biri ama, kendisinde olmayan birtakım meziyetleri var: Dans ediyor. Balolara gidiyor, şık bir çapkın. Gözünün önünde *Klüp Rakısı* etiketinin üzerindeki smokinli iki adamdan biri canlanıyor; sanki Sami odur. Nevbahar soruyor:

"Yılbaşı gecesi sen bir yere gidiyor musun?"

"Ne münasebet! Elbisem mi var? Dans mı bilirim, kumarbaz mıyım? Sami mi sandın beni?"

"Bırak şunun lafını! İster misin o geceyi beraber geçirelim? Ben yemekler yaparım, sen de bir şişe köpüklü şarap alırsın. Tatlı tatlı konuşuruz; Hasan Usta sızmayacak halde dönerse ona bir kadeh ikram ederiz. Hoş, o gece dayının âdeti dükkânda sofra kurup işçilerle oturmaktır. Eve geleceği şüpheli."

Erbil yatıştı:

"Mükemmel," dedi. "Bu benim ilk yılbaşım olacak."

"Sen daha ne yılbaşları göreceksin, hem nerelerde, kimlerle? Beni hatırlayacak mısın?... Nevbahar unutulacak!"

Delikanlı, unutulacak olan Nevbahar'ın hemen ellerine, ayaklarına kapanacak, sonsuz vefa ve sadakat vaat edecek. Fakat böyle bir coşkunluk gösterirse yılbaşı gecesi projesinden vazgeçmesi ihtimalini düşündüğü için kendini tutuyor, sadece:

"Mümkün mü seni unutmak? Unutulamayacak biri varsa sensin!" diyor; kadının inanmayan, inanmamakla beraber hoşlanan bakışından memnun ve ümitli o geceyi beklemeye karar veriyor, bu ümitli rahat bir uykuya dalıyor.

Aksi gibi ertesi günü Feyzullah Bey, Erbil'e iyi bir haber verircesine yüzü gülerek dedi ki:

"Yılbaşı programını değiştirdik. Sabahat evde kalacak, arkadaşlarıyla toplanıp eğlenecekler; gençler topluluğu. Seni de davet etti, bu vesile ile biraz dans da öğrenmiş olacaksın, gelirsin değil mi?"

Erbil cevap veremedi; doğrusu bu bir fırsattı, belki toplantıya Gülsün de katılacaktı; zaten bu toplantı muhakkak kendisiyle buluşmak için tertiplenmişti, kim bilir ne güçlükle! Şimdi nasıl reddedecek? Ret sebebi sudan olamazdı; donakaldı.

"Bir şey demedin?"

"Pek memnun oldum ama imkânsız."

"Allah Allah! Neden imkânsız oluyormuş?"

"Şey... Daha evvel söz vermiş bulundum da..."

"Kim o söz verdiğin?"

"Şey... Hocam Sünusi Bey! Bana bedava ders veriyor, yaşlı bir adam. Güngörmüş. Almanya'da ne yılbaşılar geçirmiş! Benden rica etti. 'Hayatımın belki de en son yılbaşı gecesi; tek başıma kalmak istemiyorum, senden başka kimsem yok,' falan dedi, hali yüreğime dokundu; gitmesem olmaz, vicdan azabı çekerim."

"O başka... Git öyleyse. Ha şöyle de yapabilirsin: Erken kurtulursan, bize uğrarsın, onlar sabahçıdırlar. Hocan en nihayet gece yarısı seni bırakır, belki de daha evvel..."

"Kurtulabilirsem muhakkak uğrarım kurtulmaya çalışırım da."

"Âlâ, âlâ! İş halledildi."

Muhasip bakımından halledilmişti ama Erbil için öyle değildi. Kefenin birinde Nevbahar, öbüründe Saba ve Gülsün, birçok kız daha... Hem de başlarında ana, baba, bir engel, sıcak aşa soğuk su katan biri yok. Gerçekten kaçırılmaz bir fırsat. Hepsinin giyinip kuşanıp katılacakları meclis elbette eğlenceli olacak. Tabii Saba bir yolunu bulacak, delikanlıyı kimsenin göremeyeceği bir tarafa çekecek, gene "Öp beni!" diyecek. Başka delikanlılar da bulunacak ama söz "Evlilikte aşk lazım!" tezine getirilecek. Erbil güzel söz söyleme kabiliyet ve kudretini orada gösterecek!

Bunların hepsini zihninden bir anda geçirdi; sonra öbür kefeye göz attı:

"Yalnız Nevbahar var," diye içinden söylendi:

"Hepsine bedel Nevbahar!"

Fakat düşündü ki Nevbahar'ın inatçılığı tutabilir; Erbil'in tam kıvamı geldi sandığı bir sırada kadın gene oyunbozanlık edebilir; o zaman İstanbul'da geçireceği ilk yılbaşı gecesi boşuna harcanmış olur. Ne yapsa acaba?

"Hoca Sünusi yalanını iyi kıvırdım," diyor. "Şayet yenge aksilik ederse hemen kapıdan fırlar, Laleli'ye koşarım. Öfkemi ve hırsını orada bastırırım. Bu plan mükemmel!"

Zekâsından memnun Feyzullah Bey'e tekrar teminat verdi:

"Kurtulmaya çalışacağım, kurtulurum da!"

* * *

"Eve erken dönersen gece yarısını bulmakta güçlük çekeriz. Mümkünse dokuza kadar dışarıda vakit geçir."

"İşte o zor!"

"Neden zor olsun, mesela Beyoğlu'na git; vitrinlere baka baka dolaş; kar serpiştireceğe benziyor ama orası kar altında daha hoş olur, sarınmış kadınları da seyredersin; öteberi almaya çıkmışlardır."

"Beyoğlu'nu ne iyi biliyorsun?"

"İki yıl oturdum; bilmez olur muyum?"

"Sami zamanında mı?"

"Evet."

Erbil bu adamın ismi geçtikçe sinirleniyor; Nevbahar da o isim anılınca durgunlaşıyor, bahsi kısa kesiyor. İki yıl Beyoğlu'nda, hele Sami gibi bir serseri ile yaşamak ne demektir? Gırtlağa kadar rezalet içinde ömür sürmektir bu. Geceleri sokaklarda geçiriyorlardı; içkili lokantalarda, gazinolarda, barlarda, kumarhanelerde!

"Nevbahar'ın yüklü bir geçmişi var, belki de bir zamanlar ismi de vardı. Kendisi gizliyor, bunu kimden öğrenebilirim?" diye düşünen delikanlı neredeyse onu randevu evlerine gitmiş, polisçe tanınmış bir kadın benliğinde görecek; şimdi tövbekâr olmuş bir fahişe! Şüphesini artıran bir sebep de var: Unutulmaz gecedeki ateşliliği ve ustalığı. Sami üzerinde fazla durmak kendi işine de gelmediğinden –dargınlık çıkmasından korkuyordu– uysal bir davranışla:

"Peki," dedi. "Beyoğlu'na çıkarım, dokuzda dönerim."

"Neşeli dönersin, inşallah. Kalabalık, aydınlık vitrinler, kadınlar insanın içini açar, yüzünü güldürür."

Delikanlının aklına bir fikir geldi:

"Sen neden evden çıkmıyorsun? Beraber gidelim, mesela saat altıda gelip seni alayım. Dayım bir şey mi der?"

"O demez."

"Diyecek başka biri mi var?"

"Var ya!"

"Kimmiş bu?"

"Kendim! Acı anlarımı tazelemek istemem, yavrum!"

"Sebep de o değil bence... Eski günlerin hasretini çekmekten, gene o hayata dönmek arzusuna kapılmaktan korkuyorsun."

"Bu da mümkün... Belki de asıl sebep bu!"

"Dene bir kere. Bakalım etkisi ne olacak?"

Nevbahar düşünüyor. Az sonra kararlı bir durum aldı:

"Gideyim," dedi. "Fena bir fikir değil. Kürkümü açık havaya şimdi çıkarırsam naftalin kokusu uçar."

"Kürkün mü var senin?"

"Dayın almıştı, elden düşürdü; pek güzeldir, pahalı cinsinden, halis lutr, tavşan değil."

Erbil memnun; hem birlikte gideceklerinden, hem de sevgilisini kürklü göreceğinden ve kürklü bir hanımla Beyoğlu'nda görüneceğinden!

Nevbahar:

"Ne yapalım artık," dedi. "Taksi ile gider, gene taksi ile döneriz, olmaz mı? Hep yürüyemeyiz. O kürkle tramvaylara, otobüslere binilmez. Bir pastacıya da gireriz olmaz mı? Hep yürüyemeyiz zaten... Cadde çok kalabalıktır, bunalırız."

"Ne istersen onu yaparız. Saat altıya doğru gelirim, sen hazır bulun."

Kararlaşan saatte Erbil kapıdan içeri girdi; Nevbahar üst kattan sesleniyor:

"Yukarıya gel, istersen... Azıcık bekleyeceksin."

Bu, yukarı kata ilk çağrılışıydı; çağrılmadan gizlice ziyaret ettiği yatak odasını zihninden bir türlü çıkaramamış olduğu için davete can attı. Şimdi odada kendisini de bulacak, görecekti; belki tam giyinmemiş halde, kadın çamaşırları satılan dükkân vitrinlerinde heyecanla seyrettiği yarı çıplak mankenler kılığında!

Yazık ki Nevbahar elbisesini giymişti. Yatağın üzerine serilmiş duran kürkünü işaret etti:

"Şunu tutuver de giyeyim. Beğendin mi?"

"Fevkalade bir şey... Ne kadar parlak, ne yumuşak tüyler bunlar!"

"Öyledir ama lutr kürkün modası geçiyor. Bir de kürk daha ziyade yaşlıca hanımlara uyar, şöyle kırklık, kırk beşlik hanımlara..."

"Ne giysen sana yakışır, derviş abası bile senin üzerinde şık bir manto gibi durur."

"Kadınların hoşuna gidecek ne laflar buluyorsun Erbil! Geleceğini parlak buluyorum, sen kadınlar sayesinde yükseleceksin."

Nevbahar, başına sarık şeklinde beyazlı siyahlı bir şapka oturtmuştu; hepsi gibi onu da yakıştırmıştı. Muhakkak ki giyinmesini bilen, bir zamanlar çok iyi giyinmiş bir kadındı. Evin ön kapısından çıktılar. Acaba Gülsün pencerede mi? Baktı, odaların hepsi ışıklı ama görünürde kimse yok.

Kar yağıyor.

Caddede epeyce zorlukla bir taksi buldular; savaş daha bitmemişti, saati işlemiyordu; kısa bir pazarlıktan sonra bindiler. Erbil'in yüreği bu akşam Ayşe Hanımefendi'nin

Cadillac'ı içindekinden fazla çarpıyor; hem bu çarpıntı daha da bayıltıcı; nabzı ara sıra atmaz oluyor, derin derin nefes almak ihtiyacı duyuyor. Sevinçten!

Aydınlık bir yere gelince yan gözüyle Nevbahar'a bakmak fırsatını kaçırmıyor:

"Şahane kadın," diye içinden söyleniyor. "Bildiklerimin, gördüklerimin hepsinden mükemmel. Âşık olmakta ne kadar haklıyım."

Atatürk Köprüsü'nden geçiyorlar, burası tenha, dümdüz bir cadde; o devirde İstanbul caddelerinin en rahatı, en ışıklısı. İnsan bitiverecek diye üzülüyor. Su üzerinde bulunmanın da ayrı bir keyfi var; öteki köprüde bunun farkına varılmıyor. Nevbahar'ın oturuşu Ayşe Hanımefendi'ninki kadar tabii; sanki ömrü hep otomobilde geçmiş. Erbil kendine gene hak veriyor: O, yaşamış bir kadındır. Ne olur? Bu gece geçmiş hayatından biraz bahsetse.

Galatasaray köşesindeydiler; serpiştiren kar altında kalabalıktan yürünmüyor; birbirlerine sokuldular. Sokulmasalar ayrı düşecekler. Hele bir sinema önüne geldiler ki adım atılmıyor; ikide bir adamlar araya giriyor, zorla ikisini ayırıyor.

"Koluna gireyim, olmayacak!" diyen Nevbahar; kürklü güzel kadınla kol kola yürüyen Erbil; daha beş ay önce Haydarpaşa garına ilk defa ayak basan Erbeyli köylüsü tezgâhtar Erbil, içinden tekrarlıyor:

"Ne şans benimki! Allah'ın sevgili kuluymuşum meğerse! Alnımda bir yıldızla doğmuşum."

Taksim'e kadar sağ tretuvarda yürüdüler, sonra öbür tarafa geçtiler. Nevbahar'a bakanlar çok; bakıldığını gördükçe Erbil gururlanıyor, hem bu gururun gradosu, Çem-

berlitaş sinemasına giderlerken duyduğu gururdan yüksek. Verdiği keyif de öyle. Zira Beyoğlu burası, kadın da lutr kürklü, kuzguni siyah tüyler üzerindeki kar taneleri erimek istemiyorlar, hayatlarından memnun, neşe içinde şıkırdıyorlar; tıpkı demin seyrettiği kuyumcu vitrininde siyah kadifeye oturtulmuş mücevherler gibi.

Onlara bakarken Nevbahar:

"Benim de birkaç parça taşım var. Temiz şeylerdir," demişti. Kürk, elmas, pırlanta... Kadın adeta zengin. Dayıoğlu eline geçeni getirip karısına veriyor. Yüzünü hemen hemen görmediği, mahremiyetine girmediği karısına.

Ne acayip adam bu! Ne tuhaf âşıklık böylesi! Behey meczup! Yaptığın fedakârlığa karşı bari ara sıra odasına uğra, soyunup giyindiğini gör, biraz öp, okşa, yatışını, kalkışını seyret, konuşmasını dinle! Haydi diyelim ki cinsi ilişki yok aranızda, bunları da yapamaz mısın?

Erbil içinden söyleniyor kendi lehçesiyle, daha ağır sözlerle. Pastaneler hep bu tretuvarda; varlık vergisinden sonra sahibinin Türk ismi aldığı bir dükkâna girdiler. Aman ne kalabalık. Ayakta bile duracak yer yok; çıkacaklardı, güzelliğinin ve kürkünün etkisi olacak, garsonlardan biri köşede boşalan masayı işaret etti.

Hayır, Erbil yanılmıştı; iltifat kürke ve güzelliğe değildi. Nevbahar'ın geçmişineydi. Birbirlerini tanıyorlardı ki kıranta adam masaya yaklaştı:

"Göremiyoruz sizi Hanımefendi," dedi. "Bize hiç uğramaz oldunuz!"

"İstanbul'da değildim."

"Taze kaymağımız var, vitrinden kaldırdık, has müşterilerimize veriyoruz. Bir kutuya koyduralım mı?"

Garson belli etmemeye çalışarak Erbil'e göz attı; bir şey sormadı ama beğendiğini sezdirdi. Kadının yeni kocası mı sanmıştı onu? Yenilenmiş, daha genç ve toy Sami? Yahut da âşığı ve sevgilisi?

"Karnını pastalarla doyurma, evde güzel yemekler var."

Erbil cebindeki yüz liralığa güvenerek sordu:

"Burada bir lokantada yesek, olmaz mı?"

"Yer bulunmaz, evvelden tutulmuştur."

"Seni tanıyan bir lokantaya gidersek muhakkak bulurlar. Maşallah, çok tanınıyorsun, daha unutulmamışsın!"

"Kinayeli konuşma, Erbil! Şevkim kırılacak, hazırladığım sürprizden vazgeçeceğim."

Neydi bu sürpriz? Delikanlı ümide kapıldı, kendisini topladı, bahsi değiştirdi. Şundan bundan konuştular ama ikisinin de beklediği bir şey varmışçasına vakit bir türlü geçmiyordu. Bununla beraber pastacıya girip çıkanları seyrederek ve haklarında tahminler yürüterek az çok eğleniyorlardı.

Saat sekize doğru kaymak kutusunu alıp caddenin artmış kalabalığına daldılar. Erbil sormadan Nevbahar'ın koluna girdi. Kar durmuş:

"Bu sefer de Tünel'e doğru yürüyelim!" diyen delikanlıya kadın o tarafın nispeten tenha, loş olduğunu söyledi; öbürü:

"İyi ya," dedi, "biraz kendimize geliriz, beraber bulunduğumuzu anlarız. Sana çok bakıyorlar, demin söz atanlar da oldu, bana böyle şeyler ağır geliyor."

"Bayram geceleri herkese şaşkınlık gelir, aldırma!"

"Çok pişkinsin."

"Sen de pek hamsın yavrum."

Nevbahar cevabı vermekle beraber, Erbil'in koluna kendisini dayadı, gence iyice sokuldu. Cadde tenhalaşmaya başlamıştı. Hele Tünel meydanına yaklaşırken ara sıra loşluğa rastlıyorlar ve her loşlukta birbirlerine abanmak fırsatını kaçırmıyorlardı. Kadın konuşuyor:

"Şu sağ sokağa sapalım, oraya Asmalımescit derler; acayip bir mahalledir, hem çok acayip."

Nevbahar durup bir evin üst katına bakıyor. Niçin? Bu katta mı oturmuş bir ara? Yoksa buraya mı gelir gidermiş? Erbil sordu:

"Nereye bakıyorsun öyle?"

"Hiç... Nefes alıyorum, ayakkabılarım sivri ökçeli de bu kaldırımlarda rahat yürünmüyor. Dönelim artık; hayır, Tepebaşı'na çıkalım da bir taksiye atlayalım, otomobillerin durduğu yerden."

"O yeri ne iyi biliyorsun!"

"Dedim ya, Beyoğlu'nda oturmuştum."

"Herhalde bu sokakta değil, inşallah!"

Nevbahar cevap vermedi, köşede bekleyen bir taksiye doğru yürüyor. Erbil'in kolundan çıkarak, acele acele...

Şüphe yok, bu mahallede ya oturmuş, yahut önünde durup baktığı evle bir ilgisi olmuş. Müthiş şey bu. Kendisi söylemişti: "Acayip, hem çok acayip bir mahalle!" O kadar acayip bir mahalleyi yakından tanımasına ne buyurulur?

Araba Azapkapı'ya inerken Nevbahar'ın siyah eldivenli eli Erbil'in yüzüne doğru uzandı, çenesini okşadı, sonra yanağını; diyor ki:

"Pek beğendim bu gece seni. Oturuşun, kalkışın, her

halin hoştu; çevreye uymuştun; pastaneye giren kızlar, kadınlar gözlerini senden ayıramıyorlardı. Hele bir tanesi can ve gönülden âşık oldu galiba. Yılbaşı gecesini aklı sende geçirecek; yeni yılın ilk günü uyanınca da aklına gene sen geleceksin. Bu işlerden anlarım."

Delikanlı susuyor; öbürünün gevezeliği tutmuş:

"Oh, şu murdar sokaktan kurtulduk! Az daha hafakanlar boğacaktı beni. O ne gizlilik, korkaklıktı! Yıkanmadan yatağıma giremem bu gece. Ah, kendimizi bir evimizde bulsak, o temiz havaya kavuşsam! Midem bulanıyor, vallahi! Bir iğrendim ki... Aman, başka laf edelim; bir şeyler söylesene Erbil!"

Erbil içinden söylüyor, söyleniyor:

"Mademki kadınlar gözlerini benden ayıramamışlar, içlerinden biri de âşık olmuş, hep beni düşünecekmiş, a kadın! Böyle beğenilen, senin de beğendiğin bir erkeğe elinin altında olduğu halde neden yaklaşmıyorsun? Can attığını görüyorum, nedir bu kararsızlık? Yılbaşı gecemizi de heba edeceksin."

Beyazıt'a saparlarken Saba'nın davetini düşündü, kız da zihninde canlandı. Nevbahar'dan beklediği olmazsa öteye koşacak:

"Evliya mıyım ben," diyor, "perhizle, çile ile mi ömrümü tüketeceğim?"

Şu var ki gezdikleri yerlerin, Beyoğlu havasının, erkek kalabalığının, yılbaşı gecesinin Sami devrinden kalmış etkisi ve anıları ile mi nedir, şimdi Nevbahar'da bir başkalık seziyor, güç zapt edilen bir şuhluk, hatta yüzünde dolaşan eli bir ara delikanlının dudaklarına kondu, parmaklar bu dudakları acıtırcasına büktü, bıraktı.

Erbil içinden dedi ki:

"Meğerse yılbaşını bekliyormuş, artık inadı kırıldı."

* * *

Erbil ertesi sabah uyanınca, yer ve zaman şuurunda bir sürçmeye uğradı; kendisini kasabadaki odasında bulmadığına şaştı. Nerede idi? Bunu da hemen anlayamamıştı. Bir süre sonra kendine geldi. Saat kaç? Yatağının başı ucundaki küçük masanın üzerine koymaya alıştığı saate baktı; on bir.

Fakat emektar saati değildi o. Yerinde yassı, pırıl pırıl bir kol saati duruyor; evirdi, çevirdi, pek beğendi. Demek ki Nevbahar'ın sürprizi buydu! Sabahleyin gözlerini açınca yeni yılın ilk günü onu bulacak, memnun olacaktı. Ense köküne kadar vuran şu baş ağrısı azıcık hafiflese, şakaklarının burgulanması dursa!

Şimdi Beyoğlu dönüşü evde olan şeyleri zihninden geçiriyor: Arka sokaktaki bahçe kapısından girmişlerdi; girer girmez Nevbahar daha oracıkta delikanlıyı göğsüne çekmiş, az evvel otomobilde eldivenli parmaklarıyla koparırcasına büktüğü dudaklarından öpmüştü. Bu o kadar ani olmuştu ki, genç neye uğradığını bilememiş, karşılık verememişti. Kadın çabucak sıyrılmış ve:

"Yukarı çıkalım," demişti. "Yemek odasına... Sofrayı orada hazırladım."

"Soğuk değil mi orası?"

"Hele sen gel!"

Önceden yakılmış küçük bir demir sobanın ısıttığı bu odada –pek kullanılmadığı için– ılıklığına uymayan bir so-

ğuk hava cereyanı var gibiydi; gönlü üşüyordu. Ayrıca insana kuytu yer hissini de vermiyordu. Zira özentili döşenmişti. Erbil aşağı odanın kalın perdeli, minderli ve basık tavanlı cana yakın sığınağını özledi.

"Biz gene yuvamıza dönsek," dedi, "masamızı oraya koyalım."

İlave etti:

"Yüz yıl yaşasam unutamayacağım yer orasıdır; onu milyarder olsam hasretle düşüneceğim, düşünürken anısından içim yanacak."

Bunu gönlünden koparak, gerçekten milyarder olmuş da hasretini çekiyormuşçasına derinden bir sesle söylemişti. Nevbahar rikkat kesildi ve:

"Ben nasıl istersen, neyi istersen o olacak bu gece!" dedi ve hemen masayı toplamaya başladı, Erbil'in de yardımıyla az sonra ellerinde çeşitli tabaklar dizilmiş tepsiler, odalarındaydılar. Kapıdan içeriye adımını atınca delikanlının gözü yerdeki karışık desenli, uzun tüylü battaniyeye dikildi; Nevbahar o unutulmayan gecede boylu boyunca bunun üzerine serilmişti. Tarih –onun için tarihti o gece– galiba tekerrürden ibaret olacaktı. Kulaklarında yengenin deminki sözü çınlıyor:

"Nasıl istersen, neyi istersen o olacak bu gece!"

Artık şüpheye düşmek için sebep kalmamıştı, içi rahattı. Nevbahar'ın mutfaktan bir şişe bira getirip açtığını, bardaklara doldurduğunu ve birini kendisine uzattığını görünce inancı büsbütün arttı; kadehleri tokuşturdular.

"Çinçin!"

İçtiler. Erbil dedi ki:

"Birayı ne ustalıklı doldurdun... Ben taşacağını sanmıştım. Tam kenarında durdu. Galiba bir vakitler çok içiyordun, sakilik de etmiştin?"

"İyi anladın, her çeşit içkiyi bilirim. Ne sofralar kurmuş, ne âlemler görmüşümdür! Senden saklamaya lüzum yok."

"Asmalımescit sokağındaki evde mi?"

"Orada da, Tarlabaşı'ndaki apartmanda da..."

"Sami ile mi?"

"Kiminle olabilir? Benim iki kocamdan başka bir erkekle münasebetim olmadı ki..."

"Ya doktor?"

"Ha, sahi bir de o var ama pek sayılmaz."

"Neden?"

"Geçici bir şeydi, flört derecesini aşmadı."

"Hele hele?"

"Canım, sayılmaz dedim ya! Üzerinde fazla durma; iyi bir anısı kalmadı bende!"

Gene kadehleri doldurdu ve söylendi:

"Sarhoş olacağım bu gece. Yıllar var ağzıma içki koymadım, gene koymazdım, eğer karşıma sen çıkmasaydın, kâfir çocuk!"

Hiç beklemediği bir şey daha oldu; Nevbahar bir şarkı tutturdu; delikanlının radyo yayınlarından alaturka müzik ile epeyce kulak dolgunluğu vardı, azıcık da sesi... Beraber okumaya başladılar:

"Endamının hayalini gözlerimden silemem
Kollarında can vereyim başka bir şey dilemem!"

Nakaratı birbirlerinin yüzüne bakarak candan, yürek-

ten, coşkunca tekrarlıyorlardı. Erbil, sırası geldiğine hükmederek kolunu kadının beline doladı; fakat beklemediği bir tepki ile karşılaştı.

"Dur! Daha bunun vakti gelmedi; benim 'evet' demem için ya sarhoş olmam lazımdır, yahut da bir sinir krizi geçirmem! Yani, senin anlayacağın, şuurum yerinde iken öyle şeylerden tiksinirim."

"Ne tuhaf!"

"Tuhaf, muhaf... Orasını bilmem. Bu, böyle işte! Bir tango söyleyeyim mi? Hem de Fransızca!"

"O dili bilir misin?"

"Çat pat! Tangonun sözlerini kulaktan öğrenmiştim. Sami söylerdi, beraber söylerdik. Hayır, başka bir şey söyleyeyim."

Erbil bilmediği lisandan okunan o neşeli, oynak, akıcı parçaya bayıldı ve kadehleri bu sefer kendisi doldurdu. Kadın diyordu ki:

"Acele etmeyelim, daha gece yarısına bir buçuk saat var, köpüklü şaraba da yer bırakmalıyız."

"Ben senin bir an önce sarhoş olmanı istiyorum."

"Buldun sarhoş olacak kadını! Ayol, ben bir başladım mı inadım tutarsa sabahlara kadar durmadan içerim de gene kendimi kaybetmem."

"Aman bu gece inadı bırak!"

"Merak etme, öyle bir niyetim yok. Dinle şu türküyü!"

"Dinleyeyim ama, ya Hasan Usta geliverirse?"

"Sızacak halde geleceği için bizim keyfimizi bozmaz."

Türküler birbirini kovaladı, *Sana da dayanamıyorum Osman Ağa*'dan zamanın modası *Yolculuk var*'a kadar çe-

şitlisi. Küçük oda sımsıcak, Nevbahar'ın yanakları pembe pembe olmuştu.

"Haydi," dedi, "bahçeye çıkalım, canım karların üstüne yatmak istiyor; diz boyunu bulmuştur belki, biteviye yağıyor galiba."

Delikanlı buna razı olmayınca Nevbahar yerinden fırladı:

"Öyleyse ben yalnız giderim. Sen köşende otur!"

Beraber çıktılar; kar her tarafı örtmüştü. Kadın, Erbil'in kolundan çekince boş bulunan genç karların üstüne sırtüstü yuvarlandı, kalkmak istedi, fakat kalkamadı, zira Nevbahar üzerine çullanmıştı, dudaklarından öpüyordu.

İçeriye dönüp de karları silkerlerken düşünüyor:

"Ne kadar canlı, hareketli bir kadınmış meğerse; tam eğlence kadını! Dünyanın keyfini sürmüş, yapmadığını bırakmamış. Yalan söyledi, hiç bu karakterle iki kocasından başka erkek tanımamış olur mu? En coşkun gecelerinden biri; sanki bundan sekiz yıl evveline dönmüş. Tarlabaşı ve Asmalımescit sefahat gecelerine!"

Peki, hani söz vermişti, Laleli'ye gidecekti, Saba'nın yanına, gençler toplantısına ve belki de o kadar kibar aile kızı cici Gülsün'ün meclisine? Nevbahar'a karşı duyduğu arzuya rağmen –galiba kadının gittikçe hafifleşmesi sebebiyle– şimdi genç kızı arıyor, onu hayal sukutuna uğratacağından dolayı vicdan azabı çekmeye başlıyor, hatta hatta aklından şunu geçiriyor:

"Nevbahar'ın hayatım üzerinde kötü etkileri mi olacak nedir? Kendimi onun bu oynaklıklarına kaptırabilirim, beni şehvet tarafımdan yakalar, her şeyi, derslerimi, işimi, yüzüstü bırakırır. Büyük faydaları dokunabilecek tanıdıkları,

mesela Şerif Bey'i, Ayşe Hanım'ı, Gülsün'ü ihmal ederim, geleceğim ortadan silinir. Durumum tehlikeli!"

Şu var ki, böyle düşünürken gözlerini de Nevbahar'ın çakırkeyif halindeki baştan aşağı çağırıcı ve isteyici güzelliğinden ayıramıyor. Üzerinde göğsü açık, kolları omuz başlarında ve etekleri diz kapaklarında hareli kumaştan siyah bir elbise var! Ökçelerine basıp uzanmış, ellerini kaldırmış ortadaki lambanın eğrilmiş abajurunu düzeltiyor. Koltuk altları meydanda, gölgesiz bir beyazlık! Lambaya yetişemiyor, Erbil de yetiştiğini istemiyor, öyle zevkle seyrediyor ki.

"Sen bırak da ben düzelteyim," diyor, yanına yaklaşıyor. Kadın:

"Sanki," diyor, "sen benden daha mı uzun boylusun? Dur yanımda, ölçelim. Hoş, öyle anlaşılmaz; gel duvar dibine, ayakkabılarını çıkar. Tamam, kımıldama!"

Masadan kurşunkalemle cetveli aldı, bu cetveli delikanlının başına koydu ve duvarı işaretledi.

"Şimdi sen de benim başımın geldiği yere bir çizgi çek. Hile yapma sakın!"

Santimetreli cetvelle işaretleri ölçtüler; boylarında fark yok, ikisi de 1.69. Sanki boylarının bir oluşu talihin birbirlerini sevmeleri için bir sebepmiş gibi yan yana gelen iki çizgiye bir süre baktıktan sonra kucaklaştılar. Nevbahar iyice çocuklaşmıştı, on değil, yirmi yıl küçülmüş, ortaokulun ilk sınıfındaki bir kız çocuğu ruhunu benimseyivermişti. Erbil içinden:

"Sami ile ne eğlenceli bir ömür sürmüşlerdir," diye söylendi. İnsan bu kadının yanında vaktin nasıl geçtiğini bilmiyor; halbuki dış görünüşünde bir manastır yahut bir hastane rahibesi!

Bu iki ruhlu kadın diyor ki:

"Kadın için 1.67 uzun boy sayılır; erkekte orta boy. Beni olduğum gibi, eğilmeden, belini bükmeden, koltuklarımın altından kaldırabilir misin?"

"Bu da iş mi?"

"Dene bakalım!"

Erbil bu idmanları pazar günleri hep beraber gittikleri kasabanın pınar başında çok yapmıştı; karşı karşıya durdular, numaraya çıkmış iki artist gibi ciddiydiler. Delikanlı ellerini, o demin zevkle uzaktan seyrettiği gölgesiz beyazlıktaki yumuşak çukurlara götürdü, parmakları kadının sırtında kenetlendi ve ağır ağır onu yerden bir karış kaldırıp bıraktı; gururla soruyor:

"Nasıl? Oldu mu?"

"Oldu... Ama büyük bir marifet değil. Ben de seni kaldırırım."

"Guguk!"

Delikanlı meydan okurcasına vaziyet alıp karşısında bekliyor. Nevbahar birden vazgeçti:

"Yormayalım kendimizi," dedi. "Oturalım, biraz içelim ve yiyelim. Sofraya koymadığım epeyce şey var. Şimdi getireceğim. Balık yumurtası mesela, sever misin?"

"Hiç yemedim, bilmem."

"Havyarı da bilmezsin öyleyse?"

"Neymiş o?"

"İkisini de şimdi benim elimden yiyeceksin. İnşallah büyük, pek büyük, zengin bir adam olursun da sofranda daima bunlardan bulunur."

"Pahalı şeyler midir?"

"Mezelerin en pahalısı, en makbulü; içkilerin en makbulü de şampanya olduğu gibi! Biz uydurmasını içeceğiz,

tam gece yarısında. Şampanyamız uydurma olacak ama sevgimiz halis ya! Sen bak afiyetine yavrum!"

Erbil birasını yuvarladı ama az sonra hafif, tatlı bir baş dönmesi duydu; tam karşısında ve pek yakınında duran Nevbahar ona uzaklaşmış, küçülmüş gibi görünüyordu. Oda derinleşmiş! Sanki etrafına dürbünün tersi ile bakıyordu. Bereket çok geçmeden görüşü normalleşti; fakat alnında serinliği yakıcı bir terleme hissediyor.

Bu sırada Nevbahar o pahalı ve makbul mezeleri getirmeye gitmişti; hava almak ihtiyacıyla sofaya çıktı, yetmedi; bahçe kapısını açtı; kar durmuştu, soğuk havayı adeta içine çekti, ferahladı; belli etmekten korkuyordu, odaya döndü.

Şimdi Laleli'dekiler acaba ne yapıyorlardı? Muhakkak dans ediyorlardır. Gülsün'ün dansını görmek isterdim, herhalde kibarlığını bırakmamıştır. Saba gençlerin kolları arasında coşmuş, deli deli zıplıyordur. Beni hatırlamıyordur bile; öbürü ise aklından çıkarmıyordur muhakkak!

Nevbahar balık yumurtalarını ince ince kesti:

"Balmumlarını şöyle çekip sıyıracaksın," diye tarif ediyor. "Havyarı, küçük çavdar ekmeği dilimlerine böyle süreceksin. Al şekerim, benim elimden tat, gün olur yerken, zavallı Nevbahar'ını hatırlarsın, değil mi?"

Mahzun bir hal takınmıştı. Erbil de nedense bir hüzün duydu, içinden:

"Elbette ömrüm bu kadınla geçmeyecek, birbirimizden uzak düşeceğiz. Benim ömrümde hareketli bir gelecek var, o şuracıkta bezgin hayatına devam edecek," diye düşünüyor; saati soran Nevbahar'a cevap veriyor:

"On ikiye on var."

"Şarabı getireyim, kara gömmüştüm. İki dakika kala açar,

kadehlere koyarım. Tam on ikide sen elektriği söndüreceksin. Adet böyledir. Hemen gene yakar, şarabımızı içeriz."

Erbil'e mi öyle geliyor? Nevbahar'ın halinde, tavrında, hatta vücudunda bir değişiklik, hem bir gevşeklik, hem de bir hareketlilik, bir tuhaflık var; zihninden bir şeyler geçiriyor, bir taraftan istediği, öbür taraftan karşı koyduğu bir şey. Düşünceli, aynı zamanda fütursuz, bir fikir bocalaması ama sebebi ne? Delikanlı bunu kendince şöyle yorumluyor:

"Bir nefis mücadelesi! Gece yarısı yaklaştıkça önceden aldığı kararı yerine getirsin mi, getirmesin mi, bunu düşünüyor. Ama getireceğe benziyor, kuvvet bulmak için bir kadeh daha içişinden ve yüzüme bakışından belli!"

Nevbahar sordu:

"Kaç dakikamız kaldı, Erbil!"

"İki."

"Kalk, elektrik anahtarının yanına git, tam saat 12 olunca çevir."

O da ayakta, ama uzakta. Susuyorlar, nefes alışlarını duyuyorlar. Erbil'in gözü saatte, eli düğmede:

"Çıt!"

Düğmeyi kapatan Nevbahar idi.

Fakat kapamasıyla açması bir olmuştu, fısıldadı:

"Hasan Usta geldi, kapının örtüldüğünü duydum."

Saçlarını, eteğini düzeltti:

"Hemen sızar," dedi, "bekle beni, yatsın, geleceğim."

Fırladı gitti.

Sonra?

Erbil ötesini net şekilde hatırlamıyor. Bekleme sırasında köpüklü şaraptan bir dolu kadeh daha içmiştir; deminki gibi odayı gene dürbünün tersiyle görmeye başlıyor; ayrıca

manzara sağa ve sola doğru –fırtınalı havada vapurdan kıyıya bakıyormuşçasına– eğilmekte, yine aheste aheste kalkmakta, bu sefer de öte tarafa yaslanmaktadır. Alnında tekrar biriken terleri peçetesiyle silerken söyleniyor:

"Sarhoş oldum, şarap beni birdenbire çarptı. Ayağa kalksam devrilecek miyim ne? Bir şey yapmalıyım, ayılmalıyım."

Bahçeye çıkmak, tertemiz ve soğuk hava almak istiyor; kapıya doğru yürürken sendeliyor. Duvara tutundu; göz kapaklarına birer kurşun oturtmuşlar sanki... Açık tutmakta güçlük çekiyor. Bereket midesi bulanmıyor, uyku bastırıyor. İlaçlı gibi şey.

Geri döndü. Soyunup yatağına girecek ama pantolonunu bile çıkaracak hali yok. Zorla bunu başarabildi:

"Şöyle uzanıvereyim," dedi. "Belki yatınca geçer."

Üst tarafını bulamıyor. Gözünü az evvel açmıştır ve gecenin sürprizi olan yeni saate bakmıştır: On bir. Demek ki dokuz on saattir uyuyor! Uyumak mı denir buna? Basbayağı Hasan Usta gibi sızmış. Ve asıl mühimi, kocasını yatağına yatırdıktan sonra ümitlerle aşağıya inen Nevbahar kendisini kalıp gibi dünyadan habersiz uyur bulmuş.

Belki uyandırmaya da çalışmıştır, ne mümkün? Anlaşılan bu olmayınca yorganı altından çekmiş, üstüne örtmüş, hediye saati başucuna koymuş, acı bir tebessümle elektriği söndürüp odadan çıkmıştır.

Erbil kederinden ne yapacağını bilemiyor. Yeni yılın başladığı vakitlerle dolu saatte neler kaybetti? Hatta belki Gülsün'ü de... Birdenbire aklına geliyor, kızlar ya Sünusi Hoca'nın bildikleri adresine telefon ettiler ve orada olmadığını öğrenip yalanını yakaladılarsa!

ÜÇÜNCÜ KISIM

Fidan Ağaçlanıyor

I

Erbil için yeni yıl umduğu kadar iyi başlamamıştı. Ocağın ikinci günü vaktinde parti bürosuna girdiği zaman Muhasip Bey'in suratını asık buldu; hem de yalnız kendisine karşı asık. Başkalarıyla, özellikle kambur veznedarla iltifatlı konuşuyor, yılbaşı gecesini nasıl geçirdiklerini anlatıyordu; bire bin kattığın belli ederek...

Anlaşılan kızının davetine –verdiği söze rağmen– gelmediğine canı sıkılmıştı. Öyle şeylere pek aldırış eden adam olmadığına göre babasını Saba kışkırtmıştı. Belki de gelmeyişine asıl Gülsün kızmış, daha doğrusu üzülmüş; toplantı Erbil yüzünden soğuk, neşesiz geçmişti.

"Fena ettim; gitmeyişim bir işe de yaramadı," diye söylenen delikanlı vazifesinden atılma ihtimalini de hesaba katarak derin bir kedere kapıldı. Mesele daha da kötü bir safhaya girebilirdi: Sünusi Hoca'ya telefon edilmişse Erbil'in evde geceyi Nevbahar'la geçirdiği meydana çıkmış olacaktı. Dayıoğlunun dükkândan geç vakit hemen sızıp kalmak için

eve döndüğünü –eski kapı komşusu değil miydiler– pekâlâ bilirlerdi. Bunu bildiklerinden dolayı üst tarafını tahmin kolaydı; sevişiyorlardı; yani delikanlı velinimeti dayıoğluna ihanet ediyordu; ahlaksız bir çocuktu!

Düşündükçe kan başına çıkıyor, aynı zamandan içinden tekrar ediyor:

"Bari körkütük yatıp kalmasaydım, ötekilerini darıltmanın, teselli götüren bir tarafı olsaydı!"

Dün sabah saat on biri geçe nihayet toparlanıp ayağa kalktığı zaman evi boş bulmuştu; galiba Nevbahar uğradığı hayal kırıklığına ve arzusu içinde kaldığına öfkelenerek erkenden sokağa fırlamış, ablasının evine gitmişti. Muhakkak o da kendisine küskündü.

"Sadece küskün olsa gene bir şey değil," diye düşündü. "Gözünde küçük de düştüm, iki üç kadeh bira ile sızıp kalan hamhalat, meclis görmemiş bir köy çocuğu! İşte, ben oyum; halbuki neler beklemişti, ne hayaller kurmuştu ve o geceye nasıl hazırlanmıştı, nefsiyle mücadele ederek, aylarca bocalayarak!..."

Tatil gününü –hava ılınmış, rüzgâr durmuş, fakat karlar erimemişti– sokaklarda dolaşarak geçirmeye çalışan Erbil eve erken dönmüştü; Nevbahar geldiyse kadının kendisine karşı nasıl hareket edeceğini bir an evvel öğrenmek istiyordu.

Gene yoktu, akşamlar, geceler oldu, gelmedi, ertesi sabah da onu göremedi. İşte bu üzüntü ile büroya girdiği zaman, şimdi de Feyzullah Bey'in çatık kaşları, asık çehresiyle karşılaşmıştı. Muhasip –gördüğü beklenmedik iltifattan ağzı kulaklarında dikkat kesilmiş dinleyen– veznedara hâlâ anlatıyordu:

"Ya, işte böyle azizim! Çok eğlendik, soframızda eksik

olan bir kuş sütü idi, bir de bülbül! Eve sabahın dördünde döndük, neredeyse tanyeri ağaracaktı. Bir de ne görelim, bizim çocuklar hâlâ dağılmamışlar; dans devam etmiyor mu? Beni de yakaladılar, o halde üç hanım kızla ayrı ayrı Çarliston oynadım."

"Maşallah! Fetebârekallah!"

Veznedarda duanın bini bir paraya! Muhasip Bey hikâyesine ara verirse Rahmi Efendi Arapça duaların bir lügatçasını oracıkta tamamlayacak. Feyzullah Bey iftiharla belirtti:

"Bizim Reis Bey'in kerimeleri de gelmiş. Ama erken dönmüş, yetişemedik. Mebus Hulki Bey'le fabrikatör Asım Bey'in kızları da oradaydı. Hepsi de kibar aile, yüksek aile çocukları."

"Erkek yok muydu?"

"Olmaz olur mu? Ağabeyleri, kardeşleri beraberdi. Tam bir aile toplantısıydı; yabancı kimse yoktu, öylesini içlerine sokarlar mı hiç? Meclis görmemiş adamlar araya karışınca ne tat kalır, ne tuz, değil mi birader?"

"Kalmaz beyim, kalmaz! Neuzibillah öylesi cemiyetin nezahet-i[1] ahlakiyesine mugayir[2] biadabane bir harekette bulunur, toplantı herkese zehir olur."

"Tamam, iyi söyledin; bereket öyle biri yoktu, herkes neşe içinde dağıldı. Zaten otomobilleri kapıda bekliyordu; çekip aile yuvalarına gittiler."

Kambur veznedar, Muhasip ile kâtip arasındaki soğukluğu sezmiş olmalıydı; delikanlıyı güç duruma sokmak için sordu:

1 nezahet: incelik
2 mugayir: uymaz, aykırı

"Erbil Efendi, siz o gece neredeydiniz? Hemşerilerinizle mi buluştunuz?"

Erbil sinirlendi:

"Hayır," dedi. "Evdeydim. Ailece yedik, içtik, vaktinde yattık. Onları bırakamazdım, evlat muamelesi görüyorum."

Feyzullah Bey, gözlüklerinin burnunun üzerinde olmadığını unutarak gözlüklüymüşçesine başını yan çevirip aşağıya doğru eğdi, manalı manalı Erbil'e baktı; bir şey söylemedi, söylememekle beraber bu bakışta delikanlıya birçok şey anlatmıştı:

"Ailece dediğin şu eski Beyoğlu yosması ile değil mi? Dayıoğlun yukarıda sızıp dünyadan habersiz yatarken, siz aşağıda dans etmiyordunuz ama aşna fişne oynuyordunuz. Bana da mı lolo!"

Belki muhasip bunları düşünmemişti. Sadece bakışına alaycı bir mana vermek istemişti; Erbil vesveseli olduğundan şimdi her şeyi en fenaya yoruyordu. Bir taraftan da:

"Gülsün de oradaymış," diye içinden konuşuyordu. "Ne güçlükler yenerek gelmiş, beni bulamayınca dünya başına zindan olmuş, erkenden evine dönmüş. Zavallı yavru! Öyle büyük bir münasebetsizlik etmişim ki!"

Kızın tropikal bir çiçeğe benzettiği cici kulakları hayalinde cisimlendi; pembecik meyvelerini görüyor, kulak memelerini... Sesini de duyuyor, artık bir daha işitemeyeceğini tahmin ettiği nazlı sesini, servetine ve mevkiine uymayan yetim, içli sesini!

"Karşıma çıkan fırsatlardan faydalanamadım, şansım birdenbire her taraftan açıldı; görgüsüz bir genç bunları idare edemezdi, edemedim işte! Keşke önceleri ben de öbür gençler gibi darlığa düşseydim, zorluk çekseydim, yoksul bir

öğrenci durumunda kalsaydım. O zaman rahatın tadını öğrenemezdim, şu karışık işler başıma gelmezdi. İster misin şimdi evden de atılayım, parti sekreterliğinden de... Yıkık bir medrese köşesine sığınayım!" diye acı düşüncelere kendini kaptırmıştı; biliyordu ki yukarıdan bir emir gelmezse yahut bir koku sezmezse Feyzullah suratını asmazdı. Büyük bir ihtimalle Gülsün çok öfkelenmiş, kızı da ona yaranmak için babasını kışkırtmıştı. Meselenin Şerif Bey'e kadar aksetmediği ne malum?

Muhasip biraz sonra masasının çekmesini kilitledi, ayağa kalktı ve daima kambura hitap ederek dedi ki:

"Bana müsaade! Hâlâ o gecenin yorgunluğu üzerimden gitmedi. Erken yatacağım, Reis sorarsa veya gelirse biraz keyifsiz olduğumu söylersiniz, anlar o. Eyvallah!"

Bu *eyvallah*tan bile Erbil'e hisse yoktu. Umumi olarak söylemiş, paltosunu sırtlanmış, merdivenlerden öksüre öksüre, gerçekten hastalanmış taklidi yaparak inip gitmişti.

"Halbuki her gece beraber kalkar, beraber yürür, durakta ayrılırdık. İş sarpasardı. Geçici bir küskünlüğe benzemiyor, arkası çıkacak," diyen delikanlı şayet Nevbahar'ı gene evde bulamazsa onun da artık kendisinden soğumuş olduğuna hükmetmek lazım geldiğine kanaat getirecekti. Laleli apartmanından ümidi kesmeliydi; Gülsün'ü kızdırmamak için Saba da uzak duracaktı muhakkak. Esasen çocuktu bunlar... Sevgileri de çocukluk!

Ütülenen çamaşırlarıyla elbiselerini, hazırlanan yemekleri, beyaz çarşaflı ve sıcak battaniyeli yatağını, düzenli odasını bir daha hiç bulamayacak, göremeyecek gibi hararetle zihninden geçiriyor. İki öğrenci hemşerisinin ara sıra uğradığı odaları da gözünün önüne geliyor.

Nuh Nebi zamanından kalma, bir tarafına kaymış, yıkılıvermesin diye dışarıdan koca direklerle desteklenmiş virane içinde sipsivri, kara suratlı, pencereleri ile yampiri bir evdi bu. Yenikapı'da hat boyunda, alt katında, bostana bakan daracık tek odasına sığınmışlardı; akarsu bile yoktu, bostan kuyusundan teneke ile kendileri taşıyorlardı; çamaşırları kendileri yıkıyor, kasabadan para geldiği günlerde öteberi alırlarsa bir maltız üzerine ev sahibi kadının acıyarak verdiği tencerede yemek de pişiriyorlardı.

Ne dağınık, ne kir pas, ne murdarlık yuvası idi bu oda! Kireç sıvaları dökülüp bağdadileri meydana çıkmış, duvarlara dergilerden kesilmiş sinema yıldızlarının çıplakça resimlerini raptiyelerle çarpık çurpuk iliştirmişlerdi; kadın hasretini evde bunlarla gidermeye çalışıyorlardı:

"Bir de kendi odanı göz önüne getir, behey talihli Erbil! Hele kapıdan içeriye giren Nevbahar'ı! O tatlı yüzünü, kıvrak endamını, şuhluluğunu, darılmalarını, bir kaçıp bir yanaşmalarını, hepsini, her şeyini!"

Delikanlı bunları zihninden geçirirken yılbaşı gecesine de aklı takılıyor; neydi Beyoğlu gezintisindeki kürklü güzelliği? Evdeki donanmış masa, boy ölçmeler, kar üstüne yatıp öpüşmeler, türkü söyleyişler? İşi dayının vakitsiz gelişi bozmuştu, zaten Erbil o gelişin tepkisiyle sarhoş olmamış mıydı?

Tam bunları düşünürken birdenbire içine bir şüphe düştü:

Nevbahar sakın birasına uyutucu bir şey katmış olmasın? Yapar mı, yapar; yaşına rağmen feleğin çemberinden geçmiş, şuna buna külah giydirmiş, fenlenmiş bir kadın değil miydi? Âşık uyutmayı Sami rezilinin hocalığından öğrenmiştir; bir erkeği çileden çıkarıp ümide düşürdükten, vaat-

lerde bulunduktan sonra zararsız hale sokmak ve Sami'sinin kollarına atılmak!

Önündeki boş kâğıtları hırsla büktü, yırttı, sepete değil, odanın ortasına attı. Kambur veznedar soruyor:

"Ne oldu küçükbey? Öfke başınıza mı vurdu?"

Cevap vermedi; adamcağıza fena fena baktı, dişlerini gıcırdattı, sonra yerinden fırladı, soluğu vestiyerde aldı. Öteki muhakkak arkasından bakıyor, söyleniyordur:

"Delirdi mi ne? Böyle değildi; sessiz sedasız, kendi halinde bir gençti. Bir kıza mı tutkun? İşin içinde kadın dalaveresi mi var? İt gibi dişlerini gösterdi bana, az daha üstüme atılacak, bir yerimi dalayacaktı. Kabahat Feyzullah Bey'de, şımarttı, başımıza çıkarttı. Onun sokak süpürgesi kızına mı âşık, nedir? Galiba Sabahat yellozunun yılbaşı gecesi kendisini çağırmayıp başka oğlanlarla sarmaş dolaş dans etmesine mi içerledi?"

Dışarıda sert bir ayaz var; sokaklar her yılbaşı gecesinin ardından gelen ıssızlık, usluluk içinde. Sinemalar tenha olmalı, halk henüz kendini bulamamıştır. Erbil bir ara Laleli'ye gitmeyi, Feyzullah Bey'den izahat almayı ve ters muamele görürse işinden ayrılmayı düşündü.

"Pısırıklık elverir," diyor, "ona karşı da, Nevbahar'a karşı da... Hepsine karşı değişeceğim. Sanki bolluk, kibarlık içinde mi büyüdüm? Ben de hemşerilerim gibi elbette barınacak bir yer bulur, bulduğuma katlanırım. Yokluk çekme, büyük adam olmanın şartı sayılmasa da insanı daha çabuk hayata hazırlar, hayal kırıklıklarına karşı sigorta eder; bir günlüğe uğrayınca apışıp kalmaktan kurtarır, ona kafa tutmayı öğretir. Gideceğim."

Apartmanların önüne kadar, yokuş aşağı adeta koştu, sonra durdu, pencerelere baktı, ışık yok; yatmışlardı herhalde. Uyuyanları kaldıracak derecede küstahlık edemezdi, o kadarı yapılamazdı. Bir süre durduktan sonra geri döndü; saat on buçuk. Kolundaki Nevbahar'ın hediyesi saate baktı:

"Acaba onu da mı bulamayacağım? Bulsam da ağzımı açıp gözümü yumsam, beni ilaçla uyuttuğunu yüzüne vursam, rezil etsem!" diye söylenerek yokuşa kendini verdi. Soğuktan mı, öfkeden mi, galiba her ikisinden titriyor, dişlerini birbirine vuruyor. Bu halde köşeyi döndü. Bir kere de Şerif Bey'in konağına bakacak; girmek için mi? Hayır, darılttığı Gülsün'ün penceresine göz atmak ihtiyacında, azap duyuyor; hiddet değil!

Konak şevksiz, ancak yukarı katta hafif ışıklar görülüyor. Keşke imkân olsa da genç kızla konuşabilse, ona gönlünü açsa, dertlerini birer birer saysa. Yaşı küçük ama ağırbaşlı kızdır, anlayışlıdır, ince duyguludur; Nevbahar gibi yüklü bir geçmişi, Saba gibi düzenbazlığı yok.

Erbil aşağı yola saparken yüreği kibar kıza karşı saygı ile evdekine de şehvet karışık nefretle dolu haldedir:

"Ah, yavrum Gülsün, yavru kız! Nevbahar'ın yüzünden mi seni darılttım? O düzenbaz uğruna? Şado gibi bir kız arkadaştan da hem pısırıklığım, hem de gene onun yüzünden, onun korkusuyla mahrum kaldım."

Ön cepheye demin bakmıştı, karanlıktı; bahçeye girince arka cephede de ışık görmedi, gelmemişti. Memleket lehçesiyle söylendi:

"Kara haberin gele!"

Gülsün'ün iki mektubunu okuduktan sonra sakinleşip uyudu.

Sabah karanlığı uyanıp da kapı altından içeriye bir ışık çizgisi vurduğunu görünce, Nevbahar'ın gece geç vakit döndüğüne hükmetti. Fakat kalın bir öksürük sesinden anladı ki aşağıda dolaşan Hasan Usta'dır. Yüksek sesle sordu:

"O kim?"

"Kim o?" yerine Erbil memleket şivesiyle, "O kim?" demeye alışmıştı.

Kapı aralandı, dayıoğlu sırtında don, gömlek, saç baş karmakarışık göründü:

"Merhaba evlat," dedi. "Erken uyanmışsın. Canım bir kahve istedi de mutfağa girdim. Malum a, yengen yok, üç gündür teyzesinin yanında, Anadoluhisarı'nda. Zavallı kadının sol tarafına inme inmiş."

"Haberim yoktu, dayı."

"Yemek meselesini ne yapacaksın? Baktım, giderken hazırladıkları tükenmiş. Akşamları dükkâna gel, beraber yeriz. Oğlanlar yonga yakıp güveçte bir şeyler pişiriyorlar; mis gibi kokan yemekler."

"Dönmesi uzayacak demek?"

"Bilmem, belki de gündeliğine bir uğrar, gider. Elektrik tedavisi yapacaklarmış, hastanede. Daha kaldırıp götürmediler."

"Siz yemek için beni düşünmeyiniz, o kolay."

"Keyfin nasıl isterse! Benden günah gitti."

Kapıyı usulca örtüp kayboldu. Eşine az rastlanan, acayip adamlardan biriydi. "Nasılsın, ne yapıyorsun, işinden memnun musun, derslerle aran iyi gidiyor mu?" nevinden sorulara lüzum görmemişti. Merak denilen huy onda hiç yoktu, marangozluğundan başka bir şey için zihnini yormaya lüzum görmüyor, koca İstanbul'u küçülte küçülte dükkâna

sığdırmış, hayat çevresini bu daracık çerçeveye yerleştirmiş, şikâyetsiz bir ömür sürüyordu.

Fakat misafir ettiği dayıoğlunun vaatlere uymayan bir hale düşmesine, yani kendi evinde yemeksiz kalmasına razı olamamıştı; bu, şerefine dokunuyordu; sözünün eriydi, ilerisine gitmemiş, ısrar etmemişti ama teklifini yapmıştı, vicdanı rahattı.

Erbil bunları düşündükten sonra karar aldı:

"Ayıp olur, bu akşam dükkâna uğrayım, belki de hoş bir âlemdir."

Düşündükleri arasında en mühim yeri Gülsün alıyordu; ne yapsa da kızı görse, kızı veya Saba'yı! Özür dilemek, gönül almak lazım; almazsa üzüntüden kurtulamayacak.

Liseler tatilde olduğundan okulun yolunu beklemekte fayda yok. Berbere birkaç kere girdi, mektup bulamadı; Beyazıt ile Aksaray arasında dört defa gidip geldi, Saba'ya rastlayamadı. Partiye o gün uğramayacaktı, ne Feyzullah'ın, ne de kamburun yüzünü görmeye tahammül edemezdi. Kendisini aratacak; aramazlarsa ayrılacaktı.

Sinema kapısı önünde girip girmemek kararsızlığıyla duruyordu; yanından bir genç kız grubu geçti. Arkalarından baktı; içlerinden biri Saba'yı andırıyordu, aynı kıvrak, dalgalı yürüyüş, aynı boy. Acaba o mu? Kendisini görmedi mi? Gördü de aldırmadı mı?

Dört kız idiler, Çarşıkapı'ya doğru gidiyorlar.

Peşlerinden yürüdü, yaklaştı, içlerinden biri o. Cesaretini topladı, seslendi:

"Sabahat Hanım! Sabahat Hanım!"

Saba döndü, durdu, yüzü sert, tavrı şirret:

"Ne istiyorsunuz?"

"Şey... O gece..."

"Anlatmaya lüzum yok! O gece dünyanın en büyük münasebetsizliğini yaptınız. İşte bu kadar! Fazla söyletmeyin beni!"

Yanındaki kızlar başlarını çevirmiş, bakıyorlardı; gülüştüler ve dördü birden yürüyüp gittiler. Erbil kaldırım üzerinde donakaldı. Neden sonra söylendi:

"Kız değil, bela! Elifi yüzünde, ekmeği dizinde!"

O söz "arsız, utanmaz, yüzsüz" demesine geliyordu. Ancak şu, o arsız, yüzsüz kızı, o halinde Erbil'in büsbütün içi çekmiş, kucaklayası gelmişti. Şirretliği de kendisine yakıştırmış, öfke, seksapelini artırmıştı; dövülesiye güzelleşmişti.

Delikanlı asıl Saba'yı sevdiğine bir daha inandı.

Ertesi günü kapıya bir hademe geldi. Saat beşte kendisini Feyzullah Bey'in beklediğini söyleyip gitti. Niçin acaba? Galiba vazifesine son verildiğini söyleyecek, birikmiş gündeliklerini verecek, ilişkiyi kesecekti:

"Kessin," diye söyleniyor, "hakkımda belki daha hayırlı olur."

Söylenmekle beraber afallamıştı. Gözünün önüne hep Yenikapı'daki oda geliyor ve maltız üzerinde kaynayan yamru yumru, kapkara tencerenin etrafa yaydığı kuyruk yağı kokusunu duyuyor. Kanaati odur ki, Nevbahar hep kendisini düşündürmesi, bir vaat edip bir vazgeçmesi ile zihnini çok meşgul ediyor; öğrenimine ve daha canlı iş görmesine engel oluyor; çok kez düşündüğü gibi bir an evvel bu boyunduruktan kurtulmalıdır.

"Dedim ya, yeni yıl kötü başladı."

Tam saatinde büroya girdi; Feyzullah Bey bir akşam gazetesi okumakla meşgul:

"Beni istemişsiniz!"

"Ooo, geldin mi? Dün görünmedin, galiba keyifsizdin. Bende de bir tuhaflık var, havalardan olacak. Ne söyleyecektim? Ha, seni dün Ayşe Hanımefendi aradı; arabasını da yollamıştı."

"Ne yapacakmış?"

"Bilmem, o kadının işine akıl ermez. Kafasına koyduysa gene arar; otur şöyle."

Zengin kadın tarafından, hem de araba gönderilerek aranması Muhasip üzerinde etkili olmuş, gittikçe yumuşayan yüzünden belli. Acaba yılbaşı gecesi meselesinden bahis açacak mı? Galiba nasıl açacağını düşünüyor ki, tabii olmayan birtakım hareketler yapıyor, yutkunuyor, öksürüyor; kâğıt makasıyla oynuyor, nihayet birdenbire dedi ki:

"Bizim kerimeyi gücendirmişsin, söz verdiğin halde o gece gelmedin."

"Gelemedim, olamadı."

"Senin hocaya telefon etmişler, oraya uğramamışsın; hasta adamcağızı uykusundan uyandırmışlar. Kaba kaba söylenmiş. Mademki başka bir maksadın vardı, bir şey çevirmek istedin –olur a, gençsin, mazur görülürsün– bari işi idare edeydin. Bana söyleseydin yolunu gösterirdim."

Erbil susuyor.

"Neyse, tecrübesizlik bu. Benimki hüsnüniyet; istedim ki kibar tabaka ile tanışasın, o âlem hakkında bilgi edinesin."

"Eksik olmayın beyefendi."

"Hem insanın mahrem-i esrarı bir ahbaba daima ihtiyacı vardır. Çekinme, bana gönlünü aç. Bak, karşına bir fırsat çıktı, korkarım onu da kaçıracaksın."

"Hangi fırsat?"

"Hangisi olacak oğlum? Ayşe Hanımefendi, tabii! İstersе ihya eder seni. Ama sen aklını, fikrini bir yere vermişsin, başka düşündüğün yok!"

Erbil Muhasebeci'nin neyi, kimi kastettiğini anladı; kıpkırmızı kesildi, bir şey soramadı, başını önüne eğdi. Tahmininde isabet ettiğini anlayan Muhasip Bey de işin üzerinde fazla durmayı uygun bulmadığından sadece şöyle dedi:

"Bu engeli en kısa zamanda bertaraf etmek senin hakkında hayırlı olur, evlat!"

Engel malum: Nevbahar. Gerçekten de öyle, onu ortadan kaldırmak lazım. Delikanlı, derslerine gerektiği ve tasarladığı kadar çalışamadığına, öğrenci toplantılarına katılamadığına, partideki işine de kendini veremediğine üzülüp duruyor. İlk münazaradaki başarısından sonra etrafındakiler tarafından bir kuvvet olarak tanınan Erbil, şimdi arka plana düşmüştür.

"Birkaç hemşerim var. Onları da arayıp sormuyorum; hakkımda kötü düşündüklerine eminim. Beni kendilerine yüksekten bakan, rahatı yerinde, işini yoluna sokmuş, kibirlenmiş biri sayıyorlar, uzak duruyorlar; tabii kıskanıyorlar da! Almancayı da sermeye başladım. Ya Gülsün ile Saba'ya karşı yaptığım nankörlük? Hepsine sebep Nevbahar!"

Feyzullah Bey'le o gece oldukça geç vakit beraber çıktılar; gene durağa kadar şundan bundan bahsederek ağır ağır yürüdüler; ayrılırken muhasebeci:

"Haydi selametle," dedi. "Allah koruyucun olsun, evlat!"

Bu adam kim bilir neler tasavvur ediyordu... Erbil'i evdeki kadınla ardı arası kesilmeyen bir sevişme halinde sanıyordu; gözlerinin önünden ne sahneler geçiriyordu! Yılbaşı gecesi de o kadının kolları arasında sabahı etmişti; belki için-

den delikanlıya hak veriyordu: Nevbahar güzel, olgun, tecrübeli kadındı; Erbil genç, dinç. Eski hovarda hayalinde birtakım manzaralar canlandırıp muhakkak imreniyordu da!

İşe, hasedinden müdahale etmesi de mümkündü.

Evden içeriye girince, –orta katta ışık görmüştü– merdiven başından Nevbahar'ın sesini işitti:

"Ne kadar geciktin Erbil, adeta merak ettim; dur geliyorum."

Erbil kaşları çatık, suratı asık. Kadın diyor ki:

"Ne o? Rahatsız mısın? Yoksa kızgın mısın? Teyzemin hastalanmasında benim ne taksiratım var? Ha, anladım o geceden dolayı bu surat! Sarhoş olup sızdınsa kabahat bende mi? Bir türlü ayıltamadım, vallahi! Korktum, biraz daha hekim çağıracaktım."

Delikanlı cevap vermiyor, odasına giriyor, kapıyı ardından örtüyor, anahtarı çeviriyor. Kapı yumruklanmaktadır:

"Aç şunu, söyleyeceklerim var; açsana! Aç diyorum sana! Açmazsan bir daha yüzümü göremezsin. Zaten hasta ile uğraşmaktan bittim, sinirlerim bozuk, cinler tepemde, rica ederim aç!"

Erbil anahtarı bu sefer tersine çevirince, Nevbahar içeriye giriyor, doğru divana yürüyüp oturuyor, güya mecalsiz haldedir; bir eli göğsünün üzerinde, soluyor ve söyleniyor:

"Çarpıntım var, sanki kalbim yerinden kopacak... Biraz kolonya versene! Seyir mi çıktı sana! Ne duruyorsun?"

Avucuna dökülen kolonyayı ensesine, şakaklarına sürdü, avucunun içinden kokladı, içine çekti. Diyor ki:

"Şu ensemi azıcık ov, ovuştur, canlan biraz, sırtıma doğru ov! Oh! Yoruldun mu? Aman bırakma, pek iyi geliyor. Pek iyi... Teşekkür ederim, sağ ol canım!"

Delikanlıyı çekip yanına oturttu, gitmesin diye omzundan bastırıyor, tatlı bir sesle soruyor:

"Neden darıldın bana? Cevap vermeyeceksin, konuşmayacaksın demek? Öyleyse gideyim. Hayır, gitmeyeceğim! Barışmadan gitmem. Barışmamız için ne yapmamı istiyorsun? Söyle! Dayın dönmemiş olsaydı..."

"Bırak artık bu yalanları, oyunları! Beni kaba kaba söyleteceksin, seninki kepazelik, kepazelikten de fazla, düpedüz..."

Erbil'e cümlesini tamamlatmadı, eli –yılbaşı gecesi yaptığı gibi– dudaklarına yetişti, burdu:

"Yere otur, koy başını dizime, susman daha iyi. Dizlerimde dinlen, öfken geçsin, konuşuruz."

Bu kadın, –değil toy delikanlının– Karagöz oyunundaki Tuzsuz Bekir'in bile uhdesinden gelebilecek Kanlı Nigâr kadar usta bir yaratıktı. Deminden beri, hele kolonyadan sonra omuzlarını ovduğu sırada vücut vücuda dokunmaktan kafa tutma azmini kaybeden çocuk son emre boyun eğdi, yere çöktü, başını –daha önceden soyunmuş, yatağa girmek için hazırlanmış olan– Nevbahar'ın ince flomel taklidi pazen geceliğinin örttüğü dizlerine dayadı.

Şimdi, daima imrenerek baktığı el başının üzerinde dolaşıyor, parmaklar gittikçe gerilerek saçlarını dağıtıyor, hırpalıyor, koparırcasına, hırslı hırslı çekiyordu. Birden kadın da halının üstüne kaydı.

* * *

"Artık dargınlık kalmadı, değil mi?"

"Kalmadı."

"Bensiz yapamazsın, değil mi?"

"Yapamam."

"Seni ne küçük aşüfteler, ne de o kart karı elimden alamaz, değil mi?"

"Alamaz."

"İşini bırakacaksın, sade derslerinle ve benimle meşgul olacaksın; her ihtiyacını ben temin edeceğim, ben senin her şeyin olacağım, değil mi?"

"Evet."

"Anlaştık. Benim de bundan böyle senden başka kimsem olmayacak, söz!"

Erbil'in bu son sözden içine bir şüphe girdi, sordu:

"Öyle biri var mıydı?"

"Açık konuşacağım: Vardı. Daha tecrübeli olsaydın belki işi sezerdin. Sen şimdiye kadar ablamın yüzünü gördün mü?"

"Görmedim."

"Buraya neden gelmediğini, görünmediğini sordun mu?"

"Hayır, sormadım, sormam lazımdı."

"Ablam hastadır, Bakırköy'de yatıyor, onun için gelemez."

"Ablama gidiyorum, ablamla sinemaya gittik, ablam az daha zatürree oluyordu, yanında kaldım, diyordun. Hasan Usta da bir defa öyle söylemişti. 'Ablasına gitti,' demişti."

"Hepsi laf! Ziyaretine de gitsem beni tanımaz ki..."

"O halde? Başka bir yere, bir erkeğin yanına mı gidiyordun?"

"Anla artık!"

"Çok fena! Çok iğrenç şey!"

"Peki, ama seninle daha iğrenç olmuyor mu? Bana 'Ya-

zık sana, yarın yaşlanacaksın, ömrünü neden boş yere harcıyorsun? Zevkine bak!' falan diye nasihatler veren kimdi? Sustun işte! Hiç değilse onunla ayrı dam altında buluşuyordum, kocamın evinde değil ya! Artık bu adamı bıraktım."

Erbil utanarak soruyor:

"Kimdi o?"

"Bırak da söylemeyeyim, biri işte... Evli bir adam."

"Evine mi gidiyorsun?"

"Hayır, kiraladığı başka bir eve, garsoniyerine. Azıcık düşün hele. Orasını biliyorsun sen."

"Ben mi?"

"Sen ya?"

"Asmalımescit sokağından geçerken durup üst katına baktığın apartman mı?"

"Bravo!"

"Bir gün basılabilirdin."

"İmkânsızdı. O adam emniyet müdürlüğünde görevlidir."

"Başına bela olacaktır, kurtulamazsın."

"Olmaz. Zaten yarın İstanbul'dan gidiyor. Doğu illerinden birine tayin edildi, terfian. Gideceğini biliyorduk; zaten ben de seni o sebepten oyalamıştım, zavallıya ihanet etmek istemiyordum, bir gece nasılsa kendime hâkim olamadım, hâlâ buna üzülüyorum dersem inan; içimde ukde olmuştur. Sana o kadarcığı bile yapmayacağıma yemin ediyorum."

Bu yemin, esasta Nevbahar'ı elinden kaçırmamak için her şeye razı duruma girmiş olan Erbil'e beklediği vesileyi vermişti, kadının pek de kolay sindirilemeyecek yakın geçmişine de –eskisine olduğu gibi– bir sünger çekti ve metresinin:

"Gizli bir nokta kalmadı, hepsi ayan beyan meydanda

artık, bile bile lades seninki! İkide bir soru, şüphe, küskünlük istemem. Olduğum gibi beni kabul edersen, ne ala..."

Erbil söz verdi.

"Saat üç olmuş, yat artık, sabahleyin belki geç inerim. Ha, aklımdayken söyleyeyim: Yarın iyi bir terziye git de kendine en pahalısından bir elbise ısmarla. Kumaştan anlarsın, zevkin de var. Zevkin olmasa peşindekileri bırakıp beni seçer miydin, canım?"

* * *

Bir başka akşam –içimi kurt gibi yediği için olacak– gene Sami lafını açtı. Henüz on sekiz, on dokuz yaşlarındayken, filiz gibi bir Nevbahar hayali zihninden çıkmıyordu. Serseri herif hem böyle bir kızı kandırmış, hem de parasını yemiş, hem de onu çeşitli kötülüklere alıştırmıştı.

Nasıl, nerelerde, ne kepazece yaşamışlardı? Erbil hiç görmediği için bir türlü kafasında canlandıramadığı bu hayatın en ince ayrıntılarına kadar hepsini öğrenmek istiyor. Öğrenirken azap çekeceğini biliyor ama –metresini en taze çağında gözlerinin önünde canlandıracağından dolayı– seksüel bir zevke de kapılacağını anlıyor. Zira çok kez yarım yamalak, hayal gücüyle onları düşünürken acı ile haz arası kuvvetli hisler duymaktadır, cinsel hisler...

O akşam Nevbahar'ı da konuşmaya, bir şeyler söyleyip dinletmeye elverişli halde bulmuştu; sokulgan, işveli, oynak, kısacası şuh, yeni bir elbise giymişti, jarse kumaştan; kumaş, vücudunu ikinci bir ten gibi sarıyordu. Pek yakışmıştı. Delikanlı:

"Elbisen pek güzel," dedi. "Pek kibar, kim bilir eskiden neler giyerdin, ne pahalı şeyler?"

"Giyinmeye meraklıydım. Hele bir keresinde Kızılay balosu için siyah kabartma çiçekli kumaştan bordo bir tuvalet yaptırmıştım, dünya bayıldı. Omuzlarından arkaya doğru iki kanat sarkıyordu; isteyince onları çekip çıplak kollarımı örtüyordum, isteyince gene arkama atıyordum."

"Her baloya gider miydiniz?"

"Hiçbirini kaçırmazdık. O zaman Taksim Gazinosu yapılmamıştı, balolar Maksim'de verilirdi; pek parlak olurdu, hele basın baloları!"

"Başka ne eğlenceler vardı?"

"Çok! Gazinolar, barlar, tiyatrolar... Hele yazın plajlara giderdik, bir yaz Büyükada'da bir ev tutmuştuk. Ha, biz aldırmazdık, küçük meyhanelerde de yiyip içerdik; Sulukule âlemleri de yapmıştık. Evdekiler ayrı."

"Demek vur patlasın, çal oynasın!"

"Öyle şekerim!"

"Yorulmaz mıydınız?"

"Yoo! İşimiz, gücümüz yoktu ki... Gündüzleri uyurduk."

"Peki ama etrafınızdaki ahlaksız herifler elbette sana göz koyarlardı, sen de bazısına karşı yumuşak davranırdın, değil mi?"

"Katiyen! Ben bir erkeğe bağlı kalırım, demiştim ya ötekileri idare ederdim; zenginleri, yakışıklıları da yok değildi, hani! Bir defasında Hasip Bey –şimdi mebustur, pamuk tüccarı– önüme üç tane binlik sürdü..."

"Almadın mı?"

Nevbahar gülmekten katılıyor, cevap vermemek için mi gülüyor?

"Aldın galiba?"

"O günlerde ihtiyacımız vardı, aldım; fakat ertesi günü

Kapalıçarşı'daki dükkânları satın alacak olan Ermeni kuyumcusu kaparo getirdi, geri verdim."

"Ya getirmeseydi?"

"Bilmem ne yapardım? Belki de atlamazdım; o kadarı olur artık!"

"Bana öyle geliyor ki kaparo getirilmedi, sen de..."

"Hasip Bey pek hoş adamdı. Avrupa'da öğrenimini tamamlamış, centilmen huyluydu..."

"Cevap mı bu?"

"Ayol papaz karşısında günah mı çıkarıyorum? Birer bira içelim, canım istedi, gravyer peyniriyle nefis olur; sudan ucuz. Kars malı peynir tekerlekleri camekânları dolduruyor, kilosu bir liraya! Sulh zamanında bile dört liraya satılırdı. Eskiden rokfor peyniri de bulurduk, hani küfüne bakıp kurtlanmış diye halkın yemediği o canım Fransız peyniri! Sami bayılırdı ona... Öyle güzel mezeler hazırlardı ki... Bir mayonez yapardı, bıçakla keserdik. Ne günlerdi o günler!"

"Arıyorsun."

Nevbahar –biraları içmişlerdi– alkolden ziyade anılarıyla yarı sarhoş halde, gözleri mahmur yerinden kalktı, Siirt battaniyesinin üstüne uzandı ve:

"Şimdiki hayatımdan çok daha memnunum," dedi. "Sen hepsinin yerine geçiyorsun. Otur yanıma!"

Erbil yerinden kalkmadan sordu:

"Sami'den nasıl ayrıldın?"

"Artık eler tutar tarafı kalmamıştı, eve gelmez olmuştu; para da tükenmişti. Beni fena yola sürükleyip onunla geçinmeyi aklına koymuştu, kabul etmedim, boşanma davası açtım; razı olmuyor, iş uzuyordu. O zaman Hasan Usta araya girdi, gidip kendisini buldu, dedi ki: 'İşte bin lira, al, razı

ol! Yoksa bir gece kumarhaneden dönerken şişletirim seni!' Dayıoğlu sekiz on yıl evvel böyle etliye sütlüye karışmaz bir adam değildi; hatırı çok sayılırdı; Kuvayimilliye'ye silah kaçıranlardan biriymiş, Düzce taraflarında çetecilik de etmiş. Sadi ürktü, kurtuldum."

"Meraklı bir roman bu."

"Öyledir, başımdan geçmeyen kaldı mı?"

"Şu emniyet memuruyla ne zaman, nasıl tanıştın? Onu da anlatsana?"

"Başka bir gün. Yoruldum artık, hepsi geçmiş, geçmişe mazi derler, yenmişe kuzu... Biz güne bakalım, yanıma gelsene; gel de başını dizime koy, saçlarınla oynamak istiyor canım."

Erbil itaat etti; Nevbahar dedi ki:

"Ey, şimdi sen anlat bakalım, ben de bilmediklerimi öğreneyim."

"Bilmediğin yok ki..."

"Vardır, mesela memleketinde olanlar. Acemiliğin malum ama herhalde başından ufak tefek bir şeyler geçmiştir. Patronunun kızı, karısı, dükkâna gelenlerden bazısı... Bırakmamışlardır seni; bırakırlar mı böyle bir delikanlıyı?"

Yeni jarse elbiseli olgun kadının dizine başını koymuş yatan delikanlı, Güllü Hanım'la, Hürmüz'den, bir de Muhasebeci Bey'in hanımından azıcık bahsetti:

"Burada bildiklerimden başkası? Öteye beriye götürmediler mi seni?"

"Bir tanesini sakladım, söylemedim."

"Kimdir o? Şıllık Sabahat'ın evinde tanıdıklarından mı?"

"Ne münasebet! Kolejli zengin kızı, Bebek'te köşkleri

var. Otomobille Burhan götürdü. Karlı bir gün bu kızla dağ tepe dolaştık."

"Ha, demek o kar altında dolaşmandan sonra yatağa düştün, bana hem zahmet çektirdin, hem üzüntü. Adı ne haspanın?"

"Şado."

"Ne biçim isim bu? Ecnebi mi kız?"

"Şadiye'nin küçülmüşü. Ancak iki kez yüzünü görebildim, bir daha gidemedim. Ne iyi, ne arkadaş kızdı, ne kadar demokrattı."

"Neden gidemedin?"

"Çevreyi yadırgadım, bir de senden vakit bulamıyordum ki... Aklımdan çıkmıyordun, genç kızların hepsi yavan, ham etkisi yapıyordu, ne kadar özenseler onları kadın yerine koyamıyordum. Bana içsiz, ruhsuz gibi geliyorlardı."

"Sabahat da mı?"

Erbil karşılık vermeyince Nevbahar sinirlendi:

"Sen bu kızı seviyorsun, benden de fazla. Âşıksın ona!"

"Bilmem, bir fikrim yok. Çok kez nefret ediyorum, döveyim, ezeyim arzusuna kapılıyorum."

"Tam aşk bu, işte! Ara sıra, pek az, aksiliğin tuttuğu zaman."

"Alçak!"

Nevbahar, delikanlının dizinde duran başını, bacağının bir hareketiyle yere silkti, ayağa fırladı; söyleniyor:

"Sabahat çingenesini benden çok seviyor! Ayol, bu kızın anası babası halis muhlis Edirne çingeneleridir, bir de Rumeliliyiz diye azamet satarlar. Tu sana!"

Delikanlı gülümsedi:

"Aşk eğer varsa bende böyle şey dinler mi?" dedi. "Hem

çingeneler dünyanın her yerinde sevilmişlerdir, erkeği kadını. Prensesler çingene kızlarını şatolarına oturtmuşlardı. Çoğu seksapelli olur. Bu cemaatin, Sulukule eğlencelerine gittiğinizi sen söylüyorsun. Ne malum, belki Sami de aslında çingeneydi."

"Sus, kafana bir şey atarım!"

"Öyle bir şey yapmaya kalkarsan seni ayaklarımın altına alır, kemiklerini kırarım. Yeter artık! Zaten istediğin bu ya! Alışmış kudurmuştan beterdir derler. Kimbilir Sami, doktor, sonuncusu o emniyet memuru seni nasıl da döverlerdi, dövüldükçe..."

Sözünü bitiremedi, Nevbahar masanın üzerinden ciltli koca bir kitap yakaladı. Almanca-Türkçe lügat, bunu hızla Erbil'e doğru fırlattı, kafasına isabet ettirdi. Az sonra kadın, delikanlının altındaydı; yüzünde iki tokat patladı, arkasından da kalçalarına iki yumruk indi, daha da inecekti, Nevbahar güçlükle kurtardığı kollarını Erbil'in beline doladı, hazla inledi.

* * *

Erbil dikkat ediyor; bazı gün zihnine Gülsün hâkim olmaktadır, hep onu düşünüyor, onun hasretini çekiyor; bazı gün ise Saba'yı aklından çıkarmamaktadır: Aynur'la meşgul olduğu günler de yok değildir. Bu ikindi üzeri Şado'nun sırası...

Tipiden göz açamayıp da nihayet ayrılmaya ve evlerine dönmeye mecbur kaldıkları o gezintiden sonra kızı bir daha göremedi. Cesaret edip köşke gidemez, çat kapı çalamazdı. Telefon etmeyi düşünmüştü ama babasının ismini bilmiyor-

du. Hoş, çok istese Burhan'ı arar, ondan öğrenirdi, yahut peşine takılır, birlikte giderdi.

"Olamadı işte," diye söyleniyor. "Sosyal seviyelerimiz uygun değil, çekingen davranıyor. Şado istediği kadar servete değer vermesin, ben onun yanında sünepeliğimi duyuyorum ya!"

Boş bir gündü; Köprü'den kalkıp Rumeli kıyısı Hisar'a kadar giderek Anadolu yakası dönecek olan bir vapura bindi. İki maksadı var: Biri gezinti, öbürü güverteden Bebek sırtlarına bakmak ve Şado'nun köşkünü, özellikle beraberce oturdukları o platformu görmek.

Neye yarar? Hiç! Delikanlı bunu biliyor ama o sabah Şado'yu özleyişle uyanmıştır, hislilik günü, güzel de bir gün. Kış ortası, ağaçları aldatan, tomurcuklandıran, hele erikleri çiçek açtıran yalancı bahar. Vapur Arnavutköy'den kalkınca Erbil kısa bir süre önce genç kızla tipiye tutuldukları rıhtıma ve sığındıkları okul duvarına bakıyor, inanamayacağı geliyor; şimdi oraları yandan vuran güneşin şen ışığı ile parlamaktadır, ömründe kar, tipi görmemiş gibi bir hali var.

Bebek'e yanaştılar; kıyı delikanlıyı çekiyor. İnen yolculara karıştı ve kendisini iskelede buldu. Ne yapacak? Biraz dolaşacak, muhallebiciye girecek, sonra bir tramvaya atlayıp eve dönecek. Acaba bir gizli kuvvet mi onu buraya çekti? Şado ile mi karşılaşacak? Niçin olmasın? Sağında bir çalgılı gazino, içerlek bir bahçe, ilerisinde deniz üstüne uzanmış camekânlı bir yer, kurulmuş sıra sıra masalar... Bomboş.

"Daha vakit gelmemiş; karaborsacılar, hacıağalar, bütün o güruh henüz dalavereleriyle meşguldür, akşam oldu mu birer birer sökün ederler."

Yoluna devam edecekti, tam önde bir taksi fren yaptı; biri sesleniyor:

"Erbil! Erbil! Dur yahu!"

Arabadan inen hemşerisi Muhsin, hani işi kumarbazlığa vurup da beş on paraya muhtaç kalan delikanlı vardı ya, kendisinden birkaç defa para sızdırmış, koca kışı ceketle geçirmişti, işte o! Yanında da bir kız veya kadın... Sırtında dökar bir kürk, başında şapka."

Muhsin, son gördüğü Muhsin'e benzemiyor; şık, şakrak, afili, bambaşka bir adam.

"Amma da tesadüf be! Gökte ararken yerde buldum seni. Ne işin var buralarda?"

"Dolaşmak, hava almak; ne işim olacak?"

"Mükemmel! Beraberiz o halde, gir şu bahçeye. Ha, tanıtayım; nişanlım Perran Petek, ünlü operet artistlerinden. Adını herhalde işitmişsindir. Efendim, saat tam 20'de tiyatroda bulunması lazım da gidip daha evvel bir Boğaz gezintisi yapalım dedik, bir şeyler de atıştıracağız."

Operet artisti önde yürürken Muhsin, hemşerisine çarçabuk fısıldadı:

"Para tuttuğumu sezmişsindir, bir başka gün anlatırım."

"Çok mu bari?"

"Her gün oluktan akıyor."

"Nasıl olukmuş bu?"

"Anlatırım dedim ya! Perran'ın duymasını istemem."

Bir kenarda uyuklayan garsonlar yerlerinden fırladılar; Muhsin'i tanıyorlar, Muhsin de içlerinden birine:

"Malum ya," diyor, "biz daha öğle yemeğini şimdi yiyeceğiz, küçükhanım ikindiüzeri kalkar. Balıklardan ne var?"

"Daha getirmediler paşam! Size bayatını veremeyiz, kuzu şiş kebabı yaparız, taze enginar zeytinyağlı, konserve değil, Adana malı, turfanda."

Deniz kenarındaki masa etrafında yer aldılar. Operet artisti nezleli. Öksürüyor, okumak şöyle dursun, konuşamaz bile! Erbil'i süzdü, fizik yapısını beğendi ama cebi delik olduğunu sezdi; soruyor:

"Ne iş yaparsınız siz?"

Muhsin cevap verdi:

"Manifatura üzerinde çalışır; Katırcı Hanında mağazaları vardır ama toptancıdır, Anadolu ile yaparlar. 'Erbeylioğulları' derler onlara!"

Anlaşılan *öğrenci*'yi küçük bulmuştu. Kimbilir kıza kendisini neci, ne büyük tüccar diye tanıtmıştı ki, arkadaşlarının da onlardan biri olmasını istemişti. Erbil gülümsemesini güç tuttu.

Masa donanıyor. Güneş çekilmek üzere, tek tek gelenler de var. Erbil bira içiyor, onlar votka. Konuşulan hep operet kumpanyası dedikoduları. Perran Petek:

"Ben o herife yapacağımı bilirim," diye öfkeli öfkeli anlatıyor, bir taraftan da öksürüyor, aksırıyor, burnunu siliyor. "Bir gece tiyatroya gitmeyeceğim, bakalım ne halt edecekler? Dublör yok, apışıp kalacaklar!"

"Olmaz güzelim, sanatkârlığına böyle şey yakışmaz, sanat çevresinde fena not alırsın. Hem onlarla bağdaşamıyorsan bırak, ayrıl. İhtiyacın mı var? Evlendikten sonra ben seni sahnede bırakır mıyım sanıyorsun?"

"Yoo, bunda ısrar etme. Sahne benim hayatım. Hepsi bir yana, başta sanatım, ben de sanatıma âşığım."

"Bana değil misin?"

"O başka. Sanata her şeyi feda ederim."

"Sırtına şu kürkü giydiren operetçiliğin mi? Sanattan aldığın para ile mi kış ortasında kuzu kebabı ile turfanda enginar yiyorsun? Geç be!"

"Gene terbiyesiz terbiyesiz konuşmaya başladın, beyin yanında, ayıp!"

"Terbiyeden azıcık nasibin olsa deminki gibi konuşmazdın. Neymiş sanki sanatın?"

Muhsin, boru ve trampet sesine uyarak, ileri geri gide gele, sahnede şarkı okuyan bir operet kızı edasıyla saçma sapan bir şeyler mırıldanıyor, Petek'in taklidini yapıyor. Petek birden kızdı, tabağını masanın ortasına sürerek sandalyesinden kalktı, bir başka sandalye üzerinde duran öteberisini topladı, hışımla gidiyor. Muhsin de arkasından koşuyor. Erbil kötü durumda; orada kalırsa ve ötekiler dönmezse garsonlar parayı kendisinden isteyebilirler!

Üçüncü fırlayan da Erbil'dir. Dışarıda baktı ki Petek Hanım demin geldikleri taksiye girmiş, ayakta kapıyı zorlayan Muhsin'i içeriye sokmak istemiyor. Erbil'i düşündükleri yok. Nihayet uzlaştılar, şimdi öteki de arabaya binmiştir; hareket ederlerken Muhsin açık camdan hemşerisinin ayakları dibine yüzlük bir kâğıt attı ve haykırdı:

"Hesabı görüver, üst tarafı zaten sana borcumdur."

Erbil geri döndü, birasını bitirdi, epeyce de yedi. Tramvayla eve dönüyor. Şado arada kaynamıştı; tok ve çakırkeyif delikanlı şimdi sadece Nevbahar'ı istiyor.

Kış sonuna doğru bir gün öğle üzeri fakülteden dönüyordu. Tam Binbirdirek'e sapan sokağın önüne gelmiş, köşedeki tütüncüden Nevbahar için Gelincik sigarası alıyordu.

–Kadın bir süredir sigara içiyor– omzuna bir el dokundu; dönünce Saba ile karşılaştı.

"Sizinle biraz konuşabilir miyim?"

"Hay hay."

"Öyle ise yan sokağa girelim, tenhadır."

Beraber yürüdüler, konuşmadan. Erbil sordu:

"Nasılsınız, Sabahat Hanım?"

"İyiyim, beni soracağınıza Gülsün'ü sormalısınız."

"Soracaktım..."

"Soracaktınız demek? Kızcağız bir hafta oluyor, İsviçre'de."

"Ya!..."

"Bana size verilmek üzere bir mektup bıraktı, berbere gitmeye utandım. Buluşmamız rastlantı değil. Yolunuzu bekliyordum. O yılbaşı gecesinden, hele işinizi bıraktığınızdan beri çok üzülmüştü. Evden de şüphelendiler. Meseleyi anlamadılar ama İstanbul'dan uzaklaştırmayı uygun buldular."

"Çok kalacak mı?"

"Sizi unutuncaya kadar; yazık ki benim öyle zengin bir babam yok; olsaydı asıl beni götürmeleri lazımdı."

Erbil anlamamazlıktan geldi; öbürü devam ediyor:

"Evet, beni götürmeliydiler; aracılık eden beni. Ama en çok azap çeken de ben! Bir şey söylemiyorsun Erbil! O kadar da sevilmeyecek bir kız mıyım? Nefret mi ediyorsun benden? Hani ya bir gün bizim evde beni hepsine tercih ettiğini söylemiştin?"

"Gene de öyle Saba! Fakat..."

"Fakat o kurumlu fahişenin pençesine bir kere kaptırmışsın kendini, dünyayı gözün görmüyor, değil mi?"

"Bu tarzda konuşma. Sana yakışmıyor."

"Ah Erbil; halimi bilsen acırsın bana, her ne söylesem ne yapsam hak verirsin. Hem beni mahvettin, hem de geleceğini! Gülsün seninle evlenecekti, her şeye rağmen, her şeyi göze alarak. Onunla evlenmenin ne demek olduğunu anlamadın mı?"

"Peki ama onunla evlenmenin sana ne faydası olurdu?"

Saba derin derin içini çekti, hafifçe söylendi:

"Hiç olmazsa yüzünü görürdüm, çevrende yaşardım."

Kızın gözleri yaşlı... Göstermemeye, rüzgâra içirmeye çalışıyor. Meğerse ne kadar içliymiş. Şirret ve oynak görünmesine uymayan bir hislilik. Delikanlı hem gurur, hem de acıma, biraz da istekle karışmış hislerle ona bakıyor; sandığı kadar güzel ve çekici bulmuyor, susuyor ve Saba'nın kırık sesle:

"Bir diyeceğin yok mu, Erbil?"

Sualini cevapsız bırakıyor; gerçekten yakasını Nevbahar'a kaptırmıştır. Kız biraz daha bekledikten sonra:

"Allah'tan bul," dedi. "Günahını çekersin, çekeceksin!"

Caddeye doğru gidiyor, kıza nasıl açılsın, uygun olur mu? Açılabilse neler söyleyecek? Hem aşkını anlatacak, hem bu aşktan memnun olmadığını ve kendisine lanet okuya okuya onu sevdiğini, bir türlü kurtulamadığını söylese mi? Arkasından koştu, çağırıyor:

"Ne var?"

"Saba, sen akıllı bir kızsın. Yaşına göre de tecrübeli. Halimden anlamıyorsun! Beni bir süre daha bırak. Er geç, ne olsa sıyrılacağım; normal bir hayat değil bu!"

Saba'nın gözlerinde bir ümit parıltısı belirdi:

"Beklerim," dedi. "Ama seni ara sıra, seyrek de olsa görmeliyim."

"Nerede?"

"Sadece görmek olduktan sonra kolay, her salı bizim okuldan çıkış saatimizde Sultan Mahmut Türbesi'yle Çemberlitaş arasına bulunamaz mısın?"

"Bulunurum."

"Hava yağmurlu, karlı da olsa?"

"Taş yağsa."

"Ne kadar memnunum bilsen, dünya benim oldu!"

El sıkıştılar. Saba, sevincin etkisiyle birdenbire hoşlaşmış, demin sönmüş olan seksapel ışığını tekrar etrafına yaymıştı; bildiği fettan kız gene karşısındaydı ve seyrinden zevk aldığı yürüyüşüyle giderken, Erbil bir an Nevbahar'ı unutmuştu.

Üstünde onun yaptırdığı elbise, eliyle ördüğü kazak ve bileğinde onun hediyesi saat. Cüzdanında da onun parası vardı; bunlar bir şey değildi; zihninden onun daima yaşayan aşk sahneleri ve ağzında sabahki buselerin tadı vardı. Genç kıza vaat ettiği gibi acaba er geç, nasıl olsa boyunduruğundan kurtulabilecek miydi?

Parti binasına gitmeyeli beri Ayşe Hanım'dan haber yoktu. Olamazdı da. Zira aranmış olsa bile Feyzullah Bey, "Bura ile ilgisini kestim!" gibi şüphe uyandırıcı bir cevap vermiş, kendisini artık aranmaz bir mahluk sınıfına sokmuştu.

"Gülsün gittiği yerde beni unutacaktır. Ailesi çok iyi düşünmüş. Saba'yı ne yapacağım? Peşimi bırakacağa benzemiyor. Salı günlerini kaçırmaya gelmez. Zaten kontak bir kız, eve kadar gelir, rezalet çıkarır."

Cebindeki mektubu okumak için girdiği muhallebicide daha nefes almamıştı, yanına fakülte arkadaşlarından biri

geldi. Sandalyeyi çekip oturdu; İstanbullu bir gençti, hem geveze, hem dedikoducu... Yakasını bırakmayacağı belliydi; beraber çıktılar. Sözlerine kulak vermeyen Erbil hep kendini düşünüyordu:

"Gülsün seninle evlenmeye karar vermişti," dedi Saba. Eğer kızcağızı İsviçre'ye yollamasalardı bu iş olacaktı; daha doğrusu olma safhasına girecekti; herhalde nişanlanma muhakkaktı. Sakin tabiatlı insanların inadı inattır, kolay vazgeçmezler. Arzusunu anasına, babasına kabul ettirecekti. Kaçırdığım fırsat büyük!

Hülyalara kapılmıştı. Gözünün önüne Şerif Bey'in damadı olarak süreceği hayat geliyordu. Bütün kapıları açık bulacaktı. Bolluk içinde yaşayan İstanbullu gençlerin düzeyine ulaşacak, o da onlar gibi giyinecek, onlarla düşüp kalkacak, birlikte olacaktı. Tıpkı kolejli Burhan gibi!

Gülsün acaba mektubunda evlenme işinden söz ediyor muydu? Meraktan çatlayacak. Bereket, Beyazıt'a gelmişlerdi. Geveze çocuktan yakasını kurtardı, bir kere daha yaptığı gibi cami avlusunun duvarına dayandı; mektubu orada okuyacak ve berbere saklatacaktı.

Zira Nevbahar son haftalarda bir kıskançlık krizi içindedir; olur olmaz şeylerden kuşkulanıyor, hele iki genç kızla, şu Erbil'in bir daha yüzünü göremediği Ayşe Hanımefendi uykularını kaçıran ve rüyalarını kabus şekline sokan birer düşman, birer ifrittir. Kaç kere genç dostuna:

"Sakın ha! Onlarla en ufak bir ilişkini yakalarsam öldürürüm seni, boğarım vallahi! Ablamın tımarhanede olduğunu biliyorsun. Ben de çıldırabilirim ve onun gibi ben de bir cinayet işleyebilirim."

Erbil sormuştu:

"Birini mi öldürdü ablan?"

"Bereket kurtardılar ama sakat kaldı."

"Kimdi o?"

"Evdeki besleme kız. Kocasından kıskanmıştı. Zaten kadıncağızın hastalığı kıskançlıkla başladı."

"Ablan kaç yaşındadır?"

"Benden üç yaş büyük olduğuna göre, otuz dördünde. Niye sordun?"

"Hiç... Laf olsun diye."

"Hayır, laf olsun diye sormadın. Benim de onun gibi otuz bir, otuz iki yaşlarında delirmem ihtimalini aklından geçirdin! 'Kıskançlık bunda da başladı, arkasından çıldıracak galiba,' diye ürktün, üzüldün de değil mi iki gözüm?"

"Öyle şeyler düşünseydim elbette üzülürdüm; düşünmedim ki!"

"İyi çocuksun. Seni sevdiğim kadar kimseyi sevmedim ben. Artık sevmem imkânı da yok. Bir gün gidivereceksin, sensiz kalıvereceğim korkusuyla geceleri yatağımdan fırladığım oluyor. Bak, şimdi lafından bile çarpıntı geldi, inanmıyorsan elini yüreğimin üzerine koy. Hayır, başını göğsüme daya, nasıl çırpınıyor, anladın mı?"

Bütün bu sahneleri hatırlayan Erbil eve, cebinde Gülsün'ün mektubu, kalp huzuruyla nasıl girsin?

Avluda fırından yeni çıkmış susamlı simit kokusunu andıran hoş, ılık bir hava var; bahar müjdesi. Zarfı dikkatle, bozmadan, yırtmadan açtı, şaşırdı. Zira mektup imzasız olmakla beraber el yazısıyla yazılmıştı. Kısacıktı da:

"Istırap içinde gidiyorum, gitmeye razı oldum; uzaklaşmak lazımdı. Zira sizin yüksek sevgiye layık olmadığınız meydana çıkmıştı. Ümidim olmamakla beraber düştüğünüz kirli hayattan kurtulmanızı dilerim. Ne murdar bir zevk için ne temiz bir aşk kaybettiğinizi zamanla anlayacaksınız."

Erbil, kendinden dört beş yaş küçük bir kızdan gelen bu ağır sözlere kızmadı; utandı ve nefsinden iğrendi. Şu var ki iğrenme ve utanma hislerini, içindeki aşktan ziyade seksüel tutkunluktan başka bir şey olmayan arsız hırs bir anda bastırdı. Mektubu saklaması için berber Ali'ye verdikten sonra, az çok sersemlemiş halde evin yolunu tuttu.

Nevbahar'la ilişkileri bir bakıma oldukça acayipti. Çok defa öfkeli veya küsmüş gibi duruyor, kin güden iki rakip gibi somurtuyorlar; fakat birdenbire karşılıklı bir arzuya kapılıp birbirlerinin kucağına atılıyorlardı; bu ilişkinin temiz tarafı yoktu ve bu hayat –Gülsün'ün yazdığı gibi– kirliydi. Erbil işin farkında değil miydi? Ne yapsın ki o sırada aldığı zevkin bir eroin düşkünündeki gibi, artık tiryakisi olmuştu, pişmanlık duyuyordu ama tekrar uyanan arzu arasında pişmanlık hiç duyulmamışçasına eriyip gidiyordu.

Bu şekilde hafta sona erdi. Saba ile sözleştiği gün geldi. Nevbahar sabahleyin saat kaçta eve döneceğini sormuş; elinde olmayarak hafif bir şaşkınlığa kapılan Erbil:

"Hoca'ya üç ile dört arası gideceğim, nihayet altıda buradayım," diye cevap vermişti. Gerçekten de hoca ile randevusu vardı; Almancası ağır tempo ile ilerlemekteydi. Nazilerin yenileceğine artık kimsenin şüphesi kalmadığından

delikanlının o lisandan az çok hevesi kaçmıştı; İngilizce öğrenmediğine hayıflanıyordu.

Binbirdirek yolunun geri tarafında yeni yapılmakta olan apartman önünde bir aşağı bir yukarı dolaşarak bekliyor. Nevbahar onu sigaraya da alıştırmıştı; hem de Hasan Usta'nın külhanbeyi çırağı Selim gibi "Boğaziçi" markalısına, pahalısına ve gösterişli paketlisine! Bir tane yaktı ve paket ona İstanbul'a ilk çıktığı günü hatırlattı. Vapura ilk binişini...

Selim hiç değilse alnının teri ile kazandığı, hak ettiği kendi parasını harcayıp sigara içiyordu; Erbil ise bir *jigolo* olarak bu lüksü yapıyordu.

"Ben de doktor Yasin Bey'in memleketten ayrıldığım gün anlattığı öğrenciye benzedim. Samatyalı zengin Hıristiyan kadının kesesinden geçinen delikanlıya..." diye söyleniyor; kendisinden hoşnut değil. Bu ara liseli kızların üçer dörder türbe tarafına yürüdüklerini gördü. O da Divanyolu'na çıktı. Köprülü kütüphanesi önünde durdu. Saba'yı uzaktan görünce Çemberlitaş yakasına geçti. Kız bugün tek başına, arkada geliyor. Arkadaşlarından geri kalmaya dikkat ediyordu; pek ağırbaşlı bir yürüyüştü bu.

Karşılaştılar.

Erbil bir baş işaretiyle geçip gidecekti, kız yolunu kesti ve:

"Şu tarafa doğru yürüyelim," dedi. "Çarşıya gideriz. Benim görülmekten korkum yok."

"İhtiyatsızlık etmiş olmayalım; programda beraber yürümek yoktu."

"Yürüyün! Söyleyeceklerim var; çarşının kalabalığı, loşluğu içinde kimse bizimle meşgul olmaz."

Nuruosmaniye Camii avlusunda kız biri sakat, öbürü yaşlı iki dilenciye beşer kuruş verdi; o yıllarda dilenciler beş kuruşa tenezzül ederlerdi. Artık içerideler, henüz yanmamış ve yenisi yapılmamış olan çarşıda. Dışarıda nefes kesici, yakıcı bir mart rüzgârı esiyordu; Erbil kuytuya girmekten memnun kaldı. Bir memnunluğu da şu noktadan: Nevbahar'ın karşısına çıkması ihtimali yoktu; zira Kapalıçarşı havasından iğrenir, oranın alışveriş şeklini ve mallarını da beğenmezdi; pek lüzum görürse çırak Salim'i yollardı.

"Şimdi dinle beni Erbil! Mektubu okudun, kızcağıza içinden muhakkak hak vermişsindir. Ben hem Gülsün'e, hem de kendime karşı ahdettim, seni onun pençesinden kurtaracağım."

"Bu bahsi kapat. Ayrılır giderim."

"Öyle bir şey yapmaya kalkışma sakın. Peşime takıldın, laf attın diye polis çağırırım, rezalet çıkarırım; zira her şeyi göze aldım."

Erbil dinlemeyi ehven buldu, alaycı bir tavırla soruyor:

"Hangi kuvvetinle bunu başaracaksın ve ne hakla?"

"Aşkım haktır, kuvvete gelince pek küçümseme; insan meram etti mi nihayet çirkin usullere de başvurur."

"Ne gibi? Anlamadım."

"Hasan Usta ihbarlar alır; hatta seni seven ve kurtarmak isteyen ahbaplarından biri bizzat gider, meseleyi açar."

"Baban mı bu gidecek olan?"

"O veya bir başkası..."

"Peki, Hasan Usta aldırış etmezse?"

"Sıra kadına gelir; ona hayatını cehennem edecek tazyikler yapılır."

"Utanmadan, arlanmadan mı bunları yaptıracaksın?"

"Sanırım utanma, arlanma dersini senden alacak değilim."

"Dediklerini yaparsan bir daha benim yüzümü göremeyeceğini düşündün mü?"

"Aksini düşünüyorum: Aradan bir süre geçince gelip beni bulacaksın, özür dileyecek, teşekkür edeceksin."

"Allahaısmarladık!"

"Söyleyeceklerim zaten bitmişti, benden günah gitti. Güle güle! Ha, şunu da söyleyeyim: Kendini ondan sıyırdığın dakikadan itibaren gerçek dostlar seni bağırlarına basacaklardır."

Erbil cevap vermedi, hışımla kıza baktı, yürüdü gitti. Yürüdü ama allak bullak bir halde, bastığı yeri görmeden, homurdanarak, farkında olmadan kendisini Atatürk Bulvarı'nda buldu; o kadar öfkeliydi ki bu durumda Sünusi Hoca'nın karşısına çıkamaz, yazı makinesinin başına geçemezdi. Fatih'e yaklaşmıştı; sol köşedeki muhallebiciye girdi.

"Bir hafta içinde kız ne kadar değişmiş; geçen sefer kuzu gibiydi, bugün dişi kurt! Demek ki günlerdir bunları düşünmüş, planlar hazırlamış. Uygulamaya geçerse –geçeceğe benziyor, çok azimli konuştu– rezaleti seyret! Dayıoğlu artık beni evinde tutamaz, hele Feyzullah Bey işe karışırsa sonuç kötüdür," diye içinden konuşuyor; Saba gözünde büyütmüştür; onun zamanla dünyayı parmağının ucunda çevirecek kadınlardan biri olacağına inanmaktadır. Çoktandır ilk defa kasabasını özlemiş gibi bir hali var. Hacı İdris'in mağazasındaki vakasız olmakla beraber oyalayıcı, şimdi kendisine adeta tatlı görünen hayatı neredeyse arayacak.

"Kızmamalıydım," diyor, "işi idare etmeliydim, birkaç

muhabbetli söz onu yumuşatırdı; ağlamaya başlardı, zaman kazanırdım. Esasen bizim hayatımız bu şekilde uzun sürmez; bir gün, bir tarafından muhakkak patlak verecek, irademi kullansam da kendiliğimden selamet yolunu bulsam."

İçtiği sıcak sahlebin parasını verdi, dükkândan çıktı ve Hoca Sünusi'nin civardaki apartmanına daldı.

* * *

"Nen var? Dalgınsın, bir şeyler düşünüyorsun, hiç neşen yok."

"Bilmem, başım ağrıyor da."

"Gülsün'ün gidişi bu baş ağrısına sebep olmasın? Yeni haber aldın galiba, ben çoktan duymuştum."

"Gitmiş mi? Nereye? Haberim yok."

"Haydi, rol yapma! İsviçre'ye götürdüklerini biliyorsun. Sanatoryuma yatıracaklarmış; grip ciğerlerini zayıflatmış, verem başlangıcı."

"Vah vah!"

"Ben de acıdım. Ama gençtir, ana baba paralı, orada önlerler. Söyle şimdi, kimden öğrendin?"

"Feyzullah Bey'e rastlamıştım da o söyledi."

"Gene yalan! Muhakkak Sabahat ile konuştun. Yolunu beklemiş, karşına çıkmıştır. Ne diller dökmüştür. 'Aşkından hastalandı!' falan demiş, aleyhinde neler söylemiştir? Sen de inanmışsındır. Ayol o kızı hiç sana verirler mi? Fabrikatör meşhur Asım Bey'in oğlu ile evlendirecekler. Ana tarafından akrabasıdır, teyze çocukları. İsviçre'ye daha ziyade bu sebeple götürdüler."

"Ne gibi?"

"Oğlan orada kimya öğrenimi yapıyor; babasının tek çocuğu, yarın fabrikanın başına geçecek. Hem yakışıklı delikanlıdır da... Kızınki Sabahat'in teşvikiyle âşıkdaşlık oyunu; zaten azıcık böndür, tesir altında kalır. Öteki şirretin asıl maksadı Gülsün'ü ileri sürerek seninle sevişmek! Anlıyor musun?"

"Anlasam ne olacak? Onların ikisi ile de bir ilgim yok."

"Yoksa bile yavaş yavaş olur; hele Laleli yosmasından kendini sakın."

"Sen sakınsan daha iyi edersin."

"O da ne demek?"

Erbil cevap vermedi.

"Söyle, ne demek istedin?"

"Sana garazı varsa aleyhinde bir şeyler çevirir diyecektim."

Şaşırıp kalmak sırası Nevbahar'a gelmiştir. Biraz düşündü ve birdenbire kendisini toparladı:

"Ha," dedi, "anlaşıldı, bugün sen onunla buluşup konuştun. Yelloz tehditler savurdu. Hasan Usta'ya casusluk edeceğini söyledi. Söylesene! Böyle oldu, değil mi?"

Erbil tasdik eden bir davranışla susuyor.

"Hele yapsın... Onu okuldan kovduruncaya kadar uğraşırım; elimde ne kozları var! Benimle başa çıkabilene aşkolsun! Şimdi, sana gelelim: Kızla randevulu muydun? Okuldan çıkış saatlerinde tenha sokaklarda mı buluşuyorsunuz? Tahmin etmiştim zaten. Hatta bir gün ben de şüphelenerek oralarda dolaştım... Ah, bir yakalasaydım."

"Unutuyorsun, biz evli değiliz."

Nevbahar'ın dudaklarında alaycı bir gülümseme belirdi:

"Ya," dedi, "evli değiliz demek? İyi ki hatırlattın; artık ben de ona göre hareket ederim, davranışımı değiştiririm."

"Nasıl istersen öyle yap! Bir kavga etmemiz eksikti, ona da başladık; derslerime çalışamaz oldum."

"Nankör!"

Kadın, odadan çıktı. Erbil arkasından koşmak şöyle dursun, raftan bir kitap çekti, güya okuyordu; içinden:

"Ah," diyordu, "keşke yumuşamasam! Az sonra yanıma gelince hissiz kalabilsem! İrademi kullansam!"

Böylece bir saat kadar zaman geçti; iki taraf da inat ediyor. Nihayet ikinci kattan Nevbahar'ın sesi işitildi:

"Erbil! Gel buraya! Çabuk gel!"

Gitmeyecek. Elektriği söndürdü, karanlıkta hemen soyundu, yatağa girip yorganı başına çekti, uyuma taklidi yaptı. Ara sıra başını çıkarıp dışarısını dinliyor. 'Merdivenlerden inme sesini duyacağım, odama girecek, özür dileyecek, yanıma sokulacak. Karşı koyamayacağım,' diye korkuyor.

Gelen yok.

Hem ferahladı, hem de bir tuhaf oldu. Yukarıya çıksa mı acaba? İçi erircesine beğendiği o yatak odasında ve bir gece yüzünü gözünü sürdüğü o yatakta Nevbahar'ı barışmaya, sevişmeye hazır bulacaktı. Yeni bıçak vurulmuş körpe salatalık ve diş dokundurmadan damakta ezilmiş olgun kayısı gibi hem sert, hem yumuşak, serin mi, sıcak mı anlayamadığı yemiş kokulu buseleriyle!

Az daha koşacaktı; kendini tuttu ve Saba'yı gözünün önünde canlandırmaya çalışarak elinin altındakini uzaktaki ile unutmanın yolunu aradı.

* * *

"Erbil dur, koşma! Seni fakülte sekreteri Cemal arıyor. Dün de aradı, çıkmıştın, git de konuş."

Bunu söyleyen, arkadaşlarından biridir. Tam fakültenin kapısından girerken arkasından seslenmişti.

"Ne yapacakmış? Sekreterlikte işim yok."

"Bilmem, 'görürseniz söyleyin, beni bulsun' diye önüne gelene tembih etti."

Sekreter Cemal Cıvalı yeni şairlerdendi. O yıl *Ya hu!* isimli bir kitap çıkarmıştı; deniz gibi coşkun bir gönle sahip, derbeder, geveze, kültürlü bir yaşlı genç. Kapıdan Erbil'in girdiğini görünce, dedi ki:

"Yahu, nerelerdesin? Seni arayıp duruyorlar."

"Kimler?"

"Çoğul kullandığıma bakma; bir kişi de arasa dilin yenisi böyle söylemeyi gerektirir. Mademki arayan benim tanıdığım değil, senin tanıdığını sanmadığım biri, iki üç kere daha gelip sormuştur, hem *edilen* hem de çoğul kullanmam yerindedir."

"Ne istiyor?"

"İsteyen o adam değil, bir hanım."

"İsmi?"

"Dur, bloknota yazmıştım; hele, Ayşe Zağralı. Tanıyorsun gibi?"

"Evet, bir defa görmüştüm."

"Kendisine telefon etmeliymişsin; on bir ile öğle arası. Kim bu hanım? Gelen bir şofördü ama hırpani şoförlerden sanma, kalantoru."

"Kullandığı araba da kalantordur, Cadillac."

"Ayşe Hatun sırat köprüsünü onunla geçecek, demek? Haydi güle güle; işin rast gelsin!"

Erbil, zengin hanımın her kapıya başvurduktan sonra kendisini fakülteden aratmaya kadar gideceğini tahmin etmemişti; şaştı ve Nevbahar ile Saba'ya karşı böyle nüfuzlu bir kadın tarafından aranmasına biraz da sevindi. Demek ki Ayşe o kadar meşguliyet içinde taşralı delikanlıyı unutmamıştı; verdiği sözü tutacak, çocuğu bir işe koyacaktı.

"Bu olursa hemen evden çıkarım, Beyoğlu cihetinde bir oda tutarım, artık ne Nevbahar, ne Saba, şerlerinden kurtulurum. Anlarlar günlerini!" diye söyleniyor. Saat daha on buçuk. On bir ile öğle arası telefon edeceğine göre vakti var. Fakülteden çıktı, hava adeta ılık, mart ortası. Sahaflar Çarşısı tarafındaki kır kahvesine güneş vurmuş, henüz yapraklanmamış koca kestane ağacının kuru dallarında bir sürü kuş ötüşüyor; yerde güvercinler dolaşıyor; şenlenmiş orası.

Yazın yaklaşması Erbil'in cesaretini artırıyor, iradesini kuvvetlendiriyor.

Sade yaz değil, Ayşe Hanım'ın araması da maneviyatını düzeltmiştir; uzağı göze almak şartıyla İstanbul'da Nevbahar ile Saba'nın kendisini bulamayacakları ne yerler var! Mesela Kadıköy, Berber Ali'nin oturduğu Ortaköy, hatta Üsküdar... Madem ki kış arkada kalmıştır, bu yerlerden birine taşınmak daha iyi olmaz mı?

Epeyce dolaştı, saat on bir buçuğa doğru postaneye girdi, telefon rehberinde Zağralı ismini buldu. Bu isimde biri Maçka, öbürü Tarabya iki numara kayıtlı. Cebindeki not defterinde yazılı numara Maçka'nınkine uyuyor. Telefon açılınca sordu:

"Ayşe Hanımefendi ile konuşacağım. Kendilerini aramamı emretmişler."

"Kimsiniz?"

"İktisat fakültesinden Erbil."

"Kim dediniz? Ergin mi?"

"Erbil! Erbil Erbeyli!"

"Bir dakika."

Ahize kulağında, bekliyor; bekleyiş uzadı, dakikalar geçti, nihayet makinede gene deminki ses, hizmetçinin sesi:

"Hanımefendi selam ediyor; yarın saat dörtte gelsinler, diyor."

"Baş üstüne, gelirim efendim."

Kapayacaktı, hizmetçinin sesi ağırbaşlılığını kaybederek soruyor:

"Siz geçenlerde geldinizdi bir gün, değil mi? Akşamüzeri?"

"Evet, gelmiştim, hanımefendi ile bir çay içmiştim."

Ses fıkırdadı:

"Bekleriz, göreceğimiz geldi; yarına... Allahaısmarladık!"

Önlüğü ve hotozu, hele ciddi vakarlı hali o gün hoşuna giden oda hizmetçisi –tercüme romanlarda böylesine 'oda hizmetçisi' ismini verirlerdi– gözünün önüne geldi; şirin bir şeydi. Nevbahar'la bir matinesine gittikleri Şehir Tiyatrosu sahnesinde benzerini görmüş, gene sahnede rol icabı dekolteli hanımefendi olan güzel artistten daha fazla onun örtülü cazibesine kapılmıştı.

"Üniforma cazibesi," diye söylenerek postaneden çıkıyor. Hastabakıcı, hekim gömleği, asker elbisesi gibi hizmetçi kız kıyafetinin de erkek üzerinde seksüel bir etkisi var. Ben de kızın üzerinde iz bırakmışım ki dayanamadı, o sözleri

söyledi; belki de günlerce beni düşünmüş, yolumu beklemiştir. Bakalım yarın ne yapacak? Gene ciddi tavır alacaktır ama gözleri neler konuşacaktır!"

Bir şeye daha memnun: Nereye gitse de daima kadın cinsinden iltifat görecek. Nevbahar'dan boşalacak yeri bir, birkaç kadın veya kız dolduracak. Artık o cinsin beğendiği tipte erkek olduğuna emin. Şu var ki bir kere ötekinden kendisini kurtarırsa başına başka bir bela almayacak, ta fakülteyi bitirinceye kadar. Ancak gelip geçici münasebetlerle oyalanacak: Gururlandığı, *kadınlar tarafından beğenilen erkek tipi* olmanın bu yaşta ve öğrenim çağında faydadan ziyade zarar getireceği fikrinde.

"Ya bu sefer de Ayşe musallat olursa? Feyzullah'ın söylediğine bakılırsa genç meraklısıymış. Herif belki uydurmuştur, garezkârın biri, gençlere merakı onları himaye de olabilir. İnsanlık hisleriyle, iyilik yapmak arzusundan..."

Köşedeki kebapçıya girdi; eve gitmeyecekti; vakitsiz olmakla beraber hocası Sünusi'yi ziyaret edecek.

* * *

"Oğlum, dinle beni! Görüyorum ki kadınlar üzerinde tesir bırakan bir delikanlısın, ben de senin yaşında böyleydim; benden daha yakışıklı olanlar vardı, Tanrı vergisi diyeceğim –bu yerinde bir sözdür, zira o hassa doğuştan, yani tabiattan gelir– pek ahım şahım bir şey sayılmamakla beraber, –nitekim sen de değilsin– kadın cemaati benden haz ederdi."

Karşısına Erbil'i oturtup konuşan adam, romatizmadan yarı yatalak hale gelmiş Hoca Sünusi Bey'dir. Yılbaşı gece-

si telefon çalmasıyla uyanmış, bir kız sesi ondan delikanlıyı sormuştu; aynı zamanda telefonda başka kız ve müzik sesleri de duyuluyordu; işte hocanın konferansına sebep olan olay budur.

"Evet, öyleydi; yakın zamana kadar da öyle devam etti. Şimdi yaşlandım ama kendimi ihtiyar saymıyorum. Neden? Zira ihtiyarlık, gençliği ve yenilikleri çekemediğimiz, bunların zevkini kavrayamadığımız, kadını artık *enteresan* bulamadığımız dakikada başlar, yaşlılık ile değil!"

"Demek ki sizce kadın hâlâ meşgul olmaya değer bir varlık?"

"Eskiden fazla desem abartmış olmam. Beni şu sakat halimde tramvaya güçlükle bindirip parklara sürükleyen nedir: Kadın! Pencereden dışarıyı seyrediyorum! Kadın göreyim diye! Gene o sebeptendir ki kafam işliyor; yetmişe merdiven dayadım, bir lügat yazıyorum; eğer kadın ile ilgim kesilseydi fikrim de dururdu."

"Yaşlanan bazı erkeklerin çökkünlüklerini seksüel zevki duymaz hale gelişlerinde mi buluyorsunuz?"

"Hiç şüphesiz! Bir yaşlıda –bırak onu karşısında görmek– kadın sesini uzaktan işitmek bile bir tepki yapıyorsa yani hislendirip eski hatıralarına daldıracak ve göğüs geçirtecek bir değişikliğe sebep oluyorsa, o erkek sadece yaşlıdır bir ihtiyar değildir. Ben bazen apartman merdivenlerinden üst kata çıkan veya alt kata inen, yüzlerini görmediğim kadınların içeriye akseden seslerinden heyecana gelirim; üzerimdeki tesirlerine göre fikrimin açıldığını duyarım ve o gün daha iyi, daha zevkli çalışırım."

"Tebrik ederim, hocam!"

Sünusi Bey birdenbire sordu:

"Kadın sesini kendince incelemeye fırsat buldun mu?"

"Hayır... Pek az belki."

"Kadın sesi, gözlere ihtiyaç kalmadan, bizi seksapeline hayran bırakan görünmez bir varlıktır. Misal mi istiyorsun? Belki hatırlarsın, savaştan evvel Bükreş radyosunun kadın spikerleri kendilerini göremediğimiz halde dinleyicilerine hitap ettikleri sırada, erkekleri şaşkına, baygına çeviren bir zevk yayarlardı; onlara kulaktan âşık olanlar çoktu. Kadın sesinde ne yoktur? Nağme, renk, tat ve koku, çeşitli güzel şeyler!"

"Renk ve koku mu?"

"Evet, ne zannettin? Ben seslerin rengini görür gibi olurum. Bugün kapı ardından bir ses işittim, derhal rengini bildim."

"Ne renkteydi, efendim?"

"Demlenmiş çay rengi, o sıcaklıkta! Ses vardır, küpte soğumuş su ile yapılmış, ağaççileği şerbeti rengindedir; ayrıca serin, buğulu, hararet söndürücü lezzette! Acıbadem kurabiyesinin pişkin renginde ve sakızlı kokusunda sesler işitmişimdir. Bazı sesler menekşe rengindedir; bunlar vakarlı kadın sesleridir, kimi ses ise acı sarı, fulyayı düşündürür, burnunuza geldi mi bir kenar mahalle tahtaboşa çamaşır astığını görürsünüz; tombul ve sabun kokulu bir ses!"

"Peki, iyi etki uyandırmayan kadın sesi yok mudur?"

"Yerinde bir sual! Öylesi de çoktur ve öyleleri de tıpkı yüzler gibi makyajla, daha doğrusu terbiyeye muhtaçtır; hatta diyebilirim ki ses bozukluğu kadının felaketidir, kadın vardır ki güzeldir, zariftir, fikir ve espri sahibidir; fakat sesinin sevimsizliği, cırlaklığı veya pespayeliği yüzünden o meziyetlerin hepsini kaybeder."

"Bu seste seksapel mi eksiktir?"

"Aferin! Şunu da unutma ki cinsi çekicilik seste mevcut oldu mu birçok kusurlar örtülmese de muhakkak hafiflemiştir, çekici ses adeta bir güzellik yerini tutar, sanki kadının fizik tarafını ıslah eder."

"Hocam, siz ses hakkında yepyeni bir fikir ileri sürüyorsunuz?"

"Hayır, bu fikir pek eskidir; kurbağanın sesine âşık olup da kırk yıl göl kenarı bekleyen adam hikâyesini işitmedin mi?"

Bu, bir Türk görüşüdür; bizim folklorumuzda yer almıştır.

Erbil hem dinliyor, hem de ilgili olduğu iki kadınla dört kızın –bunlar Nevbahar, Ayşe, Şado, Gülsün, Sabahat ve Aynur'dur– seslerini tahlile çalışıyor, içinden diyor ki:

"Renkleri, kokuları, tatları var mıdır acaba? Ben de onlarınkinde renk, tat, koku bulabilecek miyim? Hangisi daha seksapelli?"

Gözlerini kapıyor, hayalinden kulak veriyor, dinliyor sanki.

"Tuhaf," diyor, "henüz olgun değil ama, Gülsün'ünki hepsinden etkili. Rengi koyu güzellikte, kibar kokulu, oğulbalı tadında, Nevbahar'ınki..."

Hocanın kahkahasıyla düşüncesini yarıda bıraktı:

"Nelere daldın oğlum? Boşuna yorulma, daha bu yaşta... Seslerin notunu veremezsin, ben de veremezdim. Kırk beşinden sonra görüp rengi ve kokusunu duymaya başlarsın; şimdi ancak çekiciliğini yarım yamalak duyabilirsin. Rousseau diyor ki: 'Çok yaşamış adam, çok yıl ömür sürmüş kişi değildir; hayatta en çok duymuş olandır!' Duymak. İşte ömür!"

"Pek güzel söylediniz."

"Ama Montaigne de güzel söylemiştir: 'Temenni edelim ki ihtiyarlık yüzümüzden fazla zihnimizi buruşturmasın!' Kadına karşı sadece kaba şehvetle bağlı olan erkeğin yaşlılığı çirkin olur, kadını bütün anlamlarıyla anlayıp sevmiş olanınki tersine sevimlidir. Her neyse, gelelim sana: Yılbaşı gecesi söz verdiğin halde o genç kızlar topluluğuna gidemedin demek?"

"Olamadı."

"Öyledir; bir defa daha söylemiştim sanıyorum, senin yaşında olanlar olguncasını ellerinin altında bulurlarsa tazelerini ihmal ederler; Freud teorisi! Haydi, azıcık çalışalım; başka bir gün gene bu bahse dokunuruz."

"Bir şey sorabilir miyim, hocam?"

"Ne hakkında?"

"Şey... Yılbaşı gecesi telefonda işittiğiniz ses nasıldı?"

"Hah, bir noktayı unuttuğumu şimdi sorundan anladım; sesler az çok karakteri belirtir ama sezmesi zordur, aldanırsın da."

"Bu hususta siz bir kitap yazacak kadar bilgilisiniz."

"Eh, şöyle böyle."

"Telefondaki ses..."

"İyi belirti koyamadım. Önce uykudan uyanmıştım, sonra kız tabii sesiyle konuşmuyordu; fazla terbiyeli olmaya çalışıyordu, yani sahteleşmiş, gerçek mahiyeti örtülmüş bir sesti. Öyle olmakla beraber..."

"Evet?"

"Canım da mı istemişti ne, bana sadece süt kokan eski muhallebici dükkânlarını ve bir lüle kaymak hatırlattı."

II

Ertesi günü Ayşe Hanımefendi'nin apartmanı önüne gelince, kapıda sıralanmış dört otomobil gördü; antrede kapıcı:

"Misafirler var," diyor. "Randevu almış mıydınız?"

"Evet, saat dörtte çağırmışlardı."

Asansörün kapısını açtı, ziyaretçi içeriye girince kaparken:

"Üç numaraya basınız," dedi. Erbil geçen seferden öğrendiği için acemilik çekmedi. Üçüncü kattaki dairede kendisini karşılayan, beğendiği hizmetçiydi. Fazla ilgi göstermeden bildiği temkinli haliyle:

"Şu odaya giriniz," dedi. "Haber vereyim."

Onu gene küçük odaya sokmuş, kapıyı örtmüştü. Neden sonra gene hizmetçi geldi:

"Hanımefendi pek meşgul, yabancı misafirlerinden ayrılamayacak, telefonunuz olsaydı haber verecektik."

"Gideyim öyleyse..."

"Bir kahve içiniz, zahmet etmişsiniz, azıcık dinleniniz."

"Lüzum yok, yorgun değilim, gideyim."

"Hanımefendi üzülürler, bana 'Sen meşgul ol, istirahat etsin,' dedi; bir de öbür gün öğleye doğru tekrar gelmenizi rica etti. Kahveniz hazırdır, getireyim."

Tekrar çıktı, az sonra elinde tepsi içeri girdi, kapıyı kapattı. Kahveyi misafire uzattıktan sonra masaya bırakıp önüne bir kutu sürdü, kapağını açtı:

"Sigara içerseniz buyurunuz," dedi. "Özel olarak yapılmıştır. Kâğıtlarında hanımefendinin isimleri yazılı: A.Z."

Göstermek için kutuyu aldı, doğru aşırı bir bükülüşle

eğildi, kızın bir değirmi dantel altına yarı gizlenmiş göğsü, ikram edilircesine çene hizasına gelmişti, kabarıp iniyordu.

"İçmeyeyim, tiryakisi değilim, öbür gün de bir meşguliyetleri olur mu, dersiniz?"

"Sanmam; sakın gelmemezlik etmeyin. Size iş buldu galiba. Vekilharç Nuri Efendi ile konuşurken kulağıma çalınmıştı. Yaptırdığı handa bir iş, ama iyice anlayamadım. Benimle bunları konuştuğunuzu sakın kendisine söylemeyiniz."

"Söyler miyim hiç!"

Karşılıklı gülümsediler; dışarıda hır hır eden bir ses; kız telaşlandı:

"Beni çağırıyorlar, Allahaısmarladık. Geleceksiniz tabii?"

"Geleceğim, biraz da sizin için."

Oda hizmetçisi kızardı, memnundu. "Mersi" deyip gitti. Merdivenlerden inerken Erbil kendisine kızıyordu; kadın cinsine karşı zaafından dolayı! Ne vardı hizmetçi kıza "Biraz da sizin için," diyecek! Hacı İdris'in dükkânında daha fazla iltifat gördüğü kadın müşterilere böyle şeyler söylemez ve onlara böyle alıcı gözlerle bakmazdı.

"Beni kadın düşkünü, sulu hovarda yapan Nevbahar," diye söylendi. "İçki ile tütüne de o alıştırdı, yarın kumarbaz da yapabilir, sırasını bekliyor."

Beyoğlu muhallebicilerinin birinde bol ekmekle tavuk suyuna çorba için bir de keşkül yedikten sonra tramvayla döndü, evde masasının üstünde bir pusula buldu. Nevbahar yazmıştı: "Teyzem vefat etti, üç beş gün için Anadoluhisarı'na gidiyorum. Rahat rahat derslerine çalışabilirsin."

* * *

Ertesi günü pazara rastlıyordu.

Dışarıda ılık bir yağmur çiseliyor; pencereden bahçeyi seyretmektedir; hani yılbaşı gecesi karların üstüne yattıkları bahçeyi. O bahçede hayat başlamak üzere: Erik çiçek açmış, öbür ağaçlar tomurcuk vermiş, duvar kenarında tanımadığı bodur fidanlar yemyeşil. Burası güneye düşen, poyraz tarafı kapalı bir yer olduğundan bahar çarçabuk belirmiş.

İmtihanlara hazırlık diye, gördüğü dersleri gözden geçirecek, sokağa çıkmayacak. Öyle de yaptı: Saat on biri bulmuştu, dışarıdan bahçe kapısının eski usul tokmağı vurulmaya başladı. Orası sapa sokaktı ve şimdiye kadar birkaç dilenciden başkası bu tokmağa el atmamıştı. Kimdi acaba? Muhakkak gene bir dilenci olmalıydı; aldırmadı.

Ama tokmak, ısrarla dövülmektedir.

Pijamasının üzerine trençkotunu omuzlarına aldı, terlikleriyle bahçenin tuğla döşeli dar yolundan yürüdü, kapıyı araladı, aralamasıyla beraber kanat itildi. İçeriye dalan Saba!

"Ne arıyorsun burada? Neye geldin? Dön geri! Çabuk!"

Kız dinlemiyor, eve doğru adeta koşuyor. Erbil yetişti, önünü kesti:

"Girme! Yenge yukarıda. İşin sonu fenaya varır, dayım da gitmedi."

"Ben evde senden başka kimse olmadığını biliyorum."

Yürümesine devam ediyor, camekândan içeriye girmiştir bile... Tuhafı, doğruca Erbil'in odasına daldı. Kapı komşusu değil mi? İyiydiler bir zaman. Evin her tarafını elbette tanıyordu.

"Çare yok, Erbil!" dedi. "Kıyamet koparsan söyleyeceklerimi dinletmeden bir yere gitmem. İyisi mi otur, konuşalım."

"Benim konuşacak bir şeyim yok."

"Senin yok belki! Benim pek çok var. Hem fena bir niyetle gelmedim; önce o günkü davranışımdan dolayı özür dileyeceğim. Yapamayacağım birtakım şeyler söyledim; öyle küçüklüklere tenezzül edecek kız mıyım ben?"

Mindere ilişti. Erbil ayakta.

"Peki ama, evde yalnız olduğumu nereden biliyordun?"

"Bu benim sırrım! Fakat pek merak ettinse anlatayım. Nevbahar'ın dün ufacık valizini alıp marangoz çırağına getirttiği taksiye bindiğini gözlerimle gördüm."

"Nereden?"

"Şerif Beylerin penceresinden. Onları ziyarete gitmiştim, ikide bir bu eve bakıyordum, belki seni görürüm diye, ümitle! Ah Erbil, zaten konağa da asıl sana, senin oturduğun yere yakın bulunmak için gidiyordum! Aşkı anlamıyorsun; seninki sadece kadın düşkünlüğü, adi anlamda çapkınlık!"

"Bırak fikrini... Sonra?"

"Bu sabah gazetede teyzesinin öldüğünü okudum. Anadoluhisarı'na gittiğini anlayınca..."

Göğüs geçirdi. Yüzü sapsarıydı; sakın bayılıvermesin? Hayır, kendisini tutuyor:

"Sen de otur," diyor, "bırak da azıcık nefes alayım, heyecanım geçsin. Yarım bardak su isteyebilir miyim?"

"Vereyim. Fakat gelmemeliydin Saba. Bu hepsinden fena oldu."

"Anlayamazsın ki... Odanda bulunmak, seni bu kılıkta görmek, benim için bir saadet. Odandayım, yanında... Kimsenin olmadığı bir evde, daha ne isterim?"

Suyu yudum yudum içiyor; bardağı geri verirken Erbil'in elini yakaladı:

"Bırak," dedi, "biraz okşayayım; o kadarcık! Fazlasına gitmemeye gayret edeceğim, temiz aşkımı sizinki gibi bayağılaştırmak azap olur bana!"

Erbil üzgün, yumuşamakta, kıza acıyor. Temiz aşk? Zaten o da bunun ihtiyacını çok fena, sinsi bir sızı halinde duymaktadır. Fakat değişken huylu Saba öyle bir aşkı sonuna kadar götürebilir mi? Henüz bir yabancı sayıldığı sırada dudaklarını uzatan bir kızdan sadakat beklenebilir mi? Yoksa gerçek sevgi başlayınca bambaşka mı oldu? Zavallı!

O da mindere ilişti. Kızın elini okşamadan, avucunun içinde tutuyor. Diyor ki:

"Belki senin de aleyhinde ama söyleyeyim: Birtakım ciddi kararlar aldım; evvela bu evden gidiyorum."

"Ne iyi!"

"Sonra hepinizle ilgimi kesiyorum."

"Niçin?"

"Kendime dönmek, benliğimi bulmak için! İstanbul'a gelmekteki asıl maksadımı sağlamak, gayeme erişmek için! Ben hiç aksatmadan fakülteyi bitirmek, Avrupa'ya gidip iktisat doktoru olmak azmindeyim. Gözüm yüksek mevkilerde, yüksek makamlarda. Ama elimden tutularak, arkamdan itilerek, başkalarının yardımı ile değil; kendi gayretim, kendi inadım, kendi irademle!"

"Aferin Erbil! Sana yakışan da bu."

"Hele yolumu bulayım, nefsime güvenmekte haklı olduğumu anlayayım, şayet bu süre içinde uzak kalmamıza rağmen karşılıklı sempatimiz devam ederse..."

"Ey? Ederse?"

"Bir gün birbirimizi buluruz, bulacağız; işte programım, artık değişmesine imkân olmayan bir programdır bu! Hiçbiriniz sakın beni aramaya, kararımı değiştirmeye kalkışmayınız, fayda etmez. Basit hayata döneceğim, yoksul öğrenci hayatına!"

Saba titredi ama az sonra Erbil'in şimdi kolaylıkla söylediği o hayata dayanamayacağı ümidine düşerek teselli buldu. Bunu sezen Erbil:

"Ümitlenme," dedi. "Ben Anadolu çocuğuyum. Bozkırların sert ikliminde zorluk çekmeye alışmış, inatçı, dayanıklı bir köy çocuğu. Alnımın teriyle adam olmak istiyorum, istediğimi de yapacağım. Haydi kalk artık, gitmelisin kızım!"

"Öp beni!"

"Öperim."

Saba'yı –oldukça tiyatro davranışı ile– alnından öptü ve onun boynuna dolanmak isteyen kollarını nazik bir hareketle geri çekti. Kızı kapıya kadar götürüyor; ıssız sokağa açılan tahta kapının kanadını açtı.

"Selametle!"

"Bir daha seni göremeyecek miyim?"

"Bir gün, çok sonra, tarihi belli değil."

Saba ağlıyor; yavaşça omzundan itti, kanadı çekti. Damda bir kumru sıcak sesiyle ötüyor. "Üsküdar'a gidelim," diyor. Erbil cevap veriyor:

"Sen söylenedur, asıl Üsküdar'a gitmek isteyen benim!"

Odasına dönünce dolabın kapaklarını açtı, bir tahta bavuluna, bir de içine sığmayacak kadar artmış elbiseleriyle çamaşırlarına baktı.

"Ucuzundan bir tane daha almalıyım," dedi. "Fazlasını gerekirse satarım."

Demek oluyor ki farkına varmadan Erbil kararlar almıştı, tasarladığını bilmediği kararlar! Bunlar birdenbire Saba ile konuşurken meydana çıkmış. Ağzı söylerken kendinden işittiklerine kendisi de şaşmıştı! Hem ne kadar kesin sözlerle, ne iradeli konuşmuştu! O halde şuuru günlerce işlemiş, bu planı hazırlamış, fakat hazırlanıştan Erbil'in haberi olmamıştı.

Bu bir tepkiydi; kıza anlattığı gibi gerçek benliğine kavuşmak için geriye dönüyordu, asıl gayesine! Şimdi de nefsinde o kuvveti buluyor; artık bocalamayacak. Nevbahar'ın evde olmayışından faydalanacak, bir mektup bırakacak ve arka kapıdan çıkıp gidecek.

Nereye?

Önce bir otel odasına, sonra uzak ve mümkünse deniz aşırı bir yerde bulacağı ucuz pansiyona.

Ne ile geçinecek?

Hemen hemen hiç masraf etmediği için memleketinden koynunda getirdiği para olduğu gibi duruyor. Buna üç aydan beri aldığını da ekleyince beş yüz lirası var; biterse Allah kerim! Zaten kimseye minnet etmeden bir iş bulacağına güvenmektedir. Ayşe Hanımefendi'den gelecek yardım kendisinin olsun! Haysiyetine yediremeyeceği ve sonunun nereye varacağını bilemediği lütufları kabul etmeyecek. Başına yeni bir Nevbahar mı çıkarsın? Ayrıca eski Nevbahar ile Saba'nın kıskançlıkları ile mi uğraşsın?

Her zaman olduğu gibi aklına Hacı İdris'in kartvizitine bakarak alay etmesi geliyor. Memleketine ille vazife ve unvan yeri dolu, kabartma bir kart ile dönerek, dayıoğlu Hasan Usta'nın nasihatine uyacak, bağrında yatan yılanın başına,

her şahlanışında, yumruğunu vuracak. Bunları düşünen Erbil masaya bir yumruk indirdi ve söylendi:

"İşte böyle, ezesiye!..."

* * *

"Senin semtte ayda nihayet on beş liraya bir bekâr odası bulunur mu?"

Bunu berber Ali'ye söyleyen Erbil'dir, öteki soruyor:

"Kimin için? Öğrenci mi?"

"Evet, kendi halinde, bizim fakülteden bir arkadaş."

Berber Ali'nin oturduğu semt Ortaköy. Evine bir kere gitmişti; beğenmemişti, daracık bir sokak arasında gece kondurması bir dam altı. Oralarda Erbil'i kimse bulamaz, kimin aklına gelir? Soruşunun sebebi bu.

"Yaşlı bir kadın var, evinin yataklı odasını kiraya verecekti. Tutuldu mu, tutulmadı mı bilmiyorum ama yirmi liradan aşağıya inmez; bir penceresi deniz görür."

"Al şu beş liralığı, tutulmadıysa hemen bu akşam kaparo olarak ver, üst tarafı da içine girince ödenir."

"Görmeden mi? Ya sonra çocuk beğenmezse?"

"Beğenmezse de oturur, işi acele."

O gün pazartesidir, hem de konuşma tam saat on birde oluyor, Ayşe Hanımefendi'nin randevu saatinde. Hizmetçi kıza da söz vermesine rağmen Maçka'ya gitmeyecek. Çadırcılar Çarşısı'nda bir dükkan gözüne ilişmişti; tahta bavullar satılan bir dükkân. Berberden çıkınca buraya uğradı. Pazarlığı uzatmadan bir tane aldı; eve götürdü.

Hazırlanıyor.

Yarın oda işi halledilmemiş de olsa otele taşınacak.

Nevbahar'ın dönüvermesinden, olay çıkarmasından, bırakmamasından korkuyor. Yüzünü görünce yumuşaması ihtimali henüz vardır, iyisi yokluğundan faydalanmak, kapağı başka bir yere atmak.

Dolaptan çıkardığı ütülü, tertemiz çamaşırlarını bavula yerleştirmeye başladı; yerleştirirken düşünüyor:

"Bir daha," diyor, "bu kadar temiz, iyi ütülü çamaşırı nerede bulacağım? Fakat bugünün yokluğuna katlanmazsam yarının refahına eremeyeceğimi anlıyorum. Kadın beni yavaş yavaş oyuncağı yapacak, kuklası olacağım, oldum bile. Biri gönlümden ziyade kafamda, kafamdan onu atmak şart. Zaten aramızda sevgi yok ki! Sadece vücutlarımızın oburluğu, giderilmez açlığı ile birbirimize bağlıyız. O, elinin altında yakışıklı bir genç bulduğundan, ben de elime güzel bir kadın geçirdiğimden dolayı fırsattan faydalanıyoruz. Bu işin aşk neresinde? Bir alışkanlık."

Doğru ama alışkanlığın kudreti nasıl inkâr olunur? Hele öylesinin, o kadar zevklisinin? Bu zevkten ve birçok zevkli şeylerden yoksun kalacağını aklından geçirdikçe bavula koyduğu eşyayı çıkarıp dolabın raflarına, eski yerlerine dizecek, gitmekten vazgeçecek gibi oluyor, hatta içinden:

"Nevbahar geliverse!" bile diyor, fikir sürçmeleri aralıkla devam ediyor. İkindi üzeri hepsini tamamladı. Dolu bavulları divanın altına itti; görünürde bir değişiklik yok, fakat dolabın kapılarını açınca bir boşluk göze çarpıyor ki, Erbil'e kafasının ve gönlünün içi de boşalmış hissini veriyor.

Duramadı, sokağa fırladı; gene berbere uğradı; müşteri olmayan bir saat, patron da tıraşa gitmiş. Ali'ye tekrar tembih ediyor:

"Yarın sabah erkenden cevap isterim. Şayet oda tutul-

mamışsa, kadın da razı olursa temizlesin, arkadaş hemen taşınacak."

"Olur, kolay, sen ne âlemdesin? Çoktandır mektup falan kesildi, bozuştunuz mu?"

"Kız İzmir'e gitti; yazın tekrar gelecek."

Bir müşteri girdi. Bahsi kestiler.

III

"Ben sana ne tembih etmiştim Ali? Mektup getirirlerse alma. 'Buraya uğradığı yok, nerede olduğunu da bilmiyorum,' falan diye atlat dememiş miydim?"

"Demiştin ama olmadı işte! Kıza acıdım; beni dükkândan dışarı çağırdı, yalvardı, ağladı da. Yüreğim yufkadır, inci gibi de kız; kim olsa dayanamazdı."

"Fena ettin. İnşallah evi söylememişsindir?"

"Yok, onu söylemedim; yani ona söylemedim."

"Bir başkasına söyledin demek?"

"Erkekti söylediğim; kız, kadın değil."

"Kime?"

"Hasan Usta'ya, dayıoğluna. Söylememezlik edemezdim, hemşerim o, büyüğümüz. Bana iyiliği dokunmuştur, sana benden çok!"

Erbil, deniz gören küçücük pencereden Beylerbeyi Sarayı'nın batan güneşe karşı tutuşmuş camlarına daldı. Bekâr odasına taşınalı yirmi gün olmuştur; bir nisan akşamı...

Yandaki bahçenin belki eski bir mezarlıktan kalmış servi ağacı üstünde bir sürü karga telaşlı telaşlı haykırıyor; aşağıdan tramvay gıcırtıları geliyor.

Ne sarayı görüyor, ne o sesleri duyuyor. Gördüğü, zih-

ninde gene beliren Nevbahar! Evi sorduran odur, Hasan Usta gibi dünyaya esastan küsmüş, işi kayıtsızlığa vurmuş bir adam Erbil'i aramaz, hatırlamaz bile!

Elindeki kapalı zarfı ne açıyor, ne bir tarafa bırakıyor. Saba'dan geldiği muhakkak. Açmamak, mektubu okumamak kudretini gösterebilecek mi?

Ali alaylı, arkadaşının haline acıdı:

"Haydi, kalk," dedi. "Deniz kenarına inelim, azıcık dolaşırız; sonra birer şişe bira içeriz, ferahlarsın. Odan fena değil hani, temiz de tutuyor kadın. Bir şey söylesene! Gidiyor muyuz, gitmiyor muyuz?"

"Gidelim."

Konuşmadan çarşıyı geçiyorlar, gürültülü bir müşteri kalabalığı, akşam pazarı. Kaba yapraklı, güney iller ürünü marul tınazları; halk kapışıyor, yerler sırılsıklam. Dumanı yok ama hava balık tavası kokuyor.

Yürümekten vazgeçerek küçük meyhanenin bahçesine girdiler; günlerden pazar olduğu için ancak geride, kıyıdan uzak bir yer buldular. Ali sordu:

"Paraca sıkıntıda değilsin ya, eğer ihtiyacın olursa ben..."

"Bir yıl yetecek kadar var; sınavlardan sonra bir iş bulacağım, yediğimi yerine koyarım. Eksik olma, Ali Efendi kardeşim."

"Peki ama neden dayının evini bırakıp çıktın?"

"Yenge temizlik meraklısı, çok da sinirli; uyuşamadım. Arada kavga, dargınlık yok; zaten haberleri olmadan ayrıldım, bir mektup bırakarak."

"O kızcağızı da yüzüstü koymuşsun, senin için yanıp tutuştuğu belli."

"Başıma iş açmak istemiyorum, fazla yapışkan."

"Açılmak istemiyorsun, bunlar laf! İnsan kolay kolay rahatını bırakıp bekâr odasına taşınmaz; herhalde daha önemli bir neden olacak. Neyse, bana karışmak düşmez; okumuş, yazmış adamsın, ne yapacağını benden iyi bilirsin Afiyetine hemşerim."

"Afiyetine dostum!"

Erbil bu cahil, fakat içten ve içli hemşerisiyle bir arada bulunmaktan memnundu. Açılmak istemiyor mu? Haftalardır bu ihtiyaçla kıvranmaktadır; açılamadığı için yüzüne adeta yaşlılık çökmüştür; ama ince noktaları Ali anlayamazmış; varsın anlamasın: Bu, bir psikanaliz yerine geçebilir, zehrini dökmüş olur.

Şu var ki, açıkladığı zaman bir aile sırrını açığa vuracak, kendisinin de –hele berber bakımından– alçakça hareketi meydana çıkacak.

"Olmaz," diyor, "söylenmez bunlar! Ömrümce saklamaya mecburum."

Ali Efendi, Erbil'i ilgilendirmeyen şeylerden söz ediyor. Patronunun bir metresi olduğundan, dükkânın bir gün imar planına uyularak yıkılacağından, Halk Partisi'nin gelecek seçimleri İstanbul'da kaybedeceğinden, işleyenleri bulunmayan Sarıyer ve Tatar güzeli cinayetlerinden, her şeyden...

Mezelerle karınlarını doyurmuşlardı, hesabı ısrarla Ali gördü, gelecek pazar Erbil'in davetlisiydi; kalktılar.

Odasına dönünce delikanlı yastığın üzerine atılmış duran mektubu gördü. Nevbahar'ı o kadar düşünmüştü ki, Saba aklından çıkmış gibiydi; zarfı çakısıyla keserek açtı.

İçinden çıkan bir fotoğraftır, kızın resmi. Arkasında üç satır yazı:

"Unutulmamak için gönderdim. Tek beklediğim lütuf bunu bir tarafa atmamanızdır. Ara sıra bakarsanız telepati yoluyla hissedip sevineceğime inanıyorum. Artık anlayınız ne halde olduğumu."

Resme daha dikkatle bakıyor. Berber Ali'nin hakkı var; inci gibi kız. Fotoğraf da kartpostal büyüklüğünde, sarı mat kâğıda iyi çekilmiş. Delikanlı telepati yoluyla hissedip sevineceğine inanan Saba'nın arzusunu yerine getirecek, fazlasıyla! Resmi adeta ipnotize etti, sonra dudaklarına götürdü; burnuna hafif bir çikolata kokusu geldi. Anlaşılan fotoğrafı zarfa az evvel çikolata yediği elleriyle koymuştu; hiç değilse bir parmağında stilo mürekkebi lekesi olacaktı.

Odada dört çekmeli kötü bir konsol vardı; tam ortasına yer yer beneklenmiş, sırları dökülmüş tahta çerçeveli bir ayna asılmıştı. Erbil yalnız bu gece için Saba'nın resmini oraya iliştiriverdi; ayna ile çerçevenin boşluğuna. Acı bir gülümseme ile söylendi:

"Eğer telepati etkisini gösterirse kızcağız bu gece güzel rüyalara dalmış olacak. Yalnız şehvet gayesi gütmeyen sevgi ne hoş şey! Böylesi çiçek koklamaya benziyor. Öteki aç bir hayvanın yakaladığı avı parçalayıp homurdanarak yemesine!"

Nevbahar'la ilişkilerinde av kendisi, Erbil idi... O, dişiliği obur güzel, erkeksiz kaldığı günden beri gözlerinde alev nasıl sönüp dolaşıyormuş.

Eline düşmeyegörsün!

Böyle düşünüyor ama vücudu ne kadar da parçalanmak istiyor!

Ayna kenarına iliştirilmiş fotoğrafın sihri mi acaba? Er-

bil rahat bir gece geçirmiştir. Sabah güneşi renk renk çizgili Şile bezinden perdeler ardından bile küçük odanın bütün kusurlarını belirtiyor; sıvaların kabarıklarını, badananın abraşlığını,[1] yer döşemesinin ayrıklarını, tavan tahtalarının çatlaklarını... Fakat aynaya da vurmuş. Saba kendisine bakıyor; tatlı tatlı. Resimde Gülsün kadar masum.

Erkenden sokağa fırladı. Depodan kalkan Ortaköy-Aksaray tramvayında oturacak yer buldu. Bu, daha ziyade öğrencilerle dolu bir tramvaydır. Her duraktan liseli erkek ve kız öğrenci biniyor. Kızların dikkatini çektiğini gören Erbil, memnunluk duymaktan kendini alamıyor; zira bir süredir sünepeleştiğini sanmaktadır. Artık eskisi gibi gömlekleri iyi ütülü ve temiz yıkanmış değildir, karnını da iyi doyurmuyor. Demek ki bir delikanlı yakışıklı ve doğuştan kadınlar üzerinde etkili ise kılığın pek önemi yok.

Fakülteye gitti, öğleyin çıktığı zaman kebapçıya girecekti, dükkândan berber Ali işaretle kendisini çağırdı:

"Gene bir mektup var ama bu seferkini postacı getirdi. Beyoğlu damgalı. Bir kadından. Nah, zarfın arkasına adresini yazmış."

Beraber okudular:

"Asude. Yeniçarşı – Kural Apartmanı, kat 2, Galatasaray. Kim bu Bayan Asude?"

Ali'nin sualine Erbil:

"Kesinlikle tanımıyorum," dedi. "Hele içini okuyalım."

Okudu:

"Erbil Bey! Beni ancak görünce tanıyacaksınız. Meraktan kurtulmak isterseniz, hangi gün olursa

1 abraş: alaca benekli

olsun, saat 17 ile 18 arasında verdiğim adrese gelip görebilirsiniz. Bekliyorum efendim."

Asude imzasının üstünde "sizi unutamayan" sözü de var. Kim ola? Hemşerisi diyor ki:

"Acayip bir iş; gidiver bakalım. Git de gör, meraktan kurtul. Bana da anlat; roman bu yahu!"

"Roman, hikâye, masal ne ise ne! Gitmeyeceğim; ben eskilerinden hâlâ yakamı kurtaramadım, başıma bir de yenisini mi çıkarayım?"

"Senin yerinde olsam, giderim vallahi! Dik kafalılık etme. Belki de bir hayır vardır bunda. Hem bugün git, gece uğrarım, kimmiş öğrenirim..."

"Belki bizim kasaba memurlarından birinin hanımı? Sakın muhasebecininki olmasın?"

"Nasıl şeydi o?"

"Güzel kadındı, bana tutkundu. Mağazaya ikide bir uğrar, hatırım için alışveriş eder, yüzüme baygın baygın bakardı."

"Seni tutup yemez ya! Git. Kendini amma da naza çekiyorsun! Başkası olsa can atar, be!"

Hava o gün pek güzeldi, aylarca kış manzarasıyla görünen hüzünlü yerleri yaz başlangıcında yepyeni neşesi içinde seyretmek arzusu veren taze güzellikte. Çarşı içinden Mahmutpaşa yokuşuna çevrildi. Eminönü'ne indi, Köprü'yü de yürüyerek geçti. Tünel'e bindi; Galatasaray'a doğru ağır ağır, etrafına bakınarak ilerliyor.

Asmalımescit sokağının başında durdu. Yılbaşı gecesi Nevbahar kolunda, buradan Tepebaşı'na çıkmıştı. Üç buçuk ay evvel! Üzerinde kürk vardı. Kürk kendisine ne kadar yakışmıştı! Pişmanlığa kapılmamak için adımlarını sıklaştır-

dı. Nihayet dörtyol ağzına gelmişti. Ali'nin tarifine uyarak sağa sapacak, numaralarına bakarak apartmanı bulacaktı, buldu, bakımsız bir bina bu.

Kapı ardına kadar açıktı. 2 numaranın ziline bastı. Karşısına kim çıkacak? Merakı asıl şimdi artmıştır; herhalde Muhasebeci Bey'in hanımı değil, onun böyle yerlerde işi ne?

İçeriden bir kadın sesi işitildi:

"Geliyorum, biraz bekle!"

Kapı açıldı; başını havlu ile sarmış, yüzü yarı kapalı, çıplak ayaklarında biçimi bozulmuş terlikler, basma ropdöşambra sarılmış bir kadın.

"A," diyor, "siz misiniz? Ne iyi ettiniz de geldiniz. Başımı yıkıyordum da."

Havluyu araladı. Bu, İstanbul'a gelirken tren arkadaşlığı ettiği, sonra da Sirkeci Oteli'nde arayıp bulamadığı Aynur! Hani düğününe çağıracaktı. Çarşıkapı'da süslü püslü rastlamıştı, kalçalarını oynatarak yürümeye alışmıştı; Erbil'e kötü fikirler vermişti!

"Gir, gir içeri. Aman, pek sevindim geldiğine..."

"Senin ismin Asude mi oldu?"

"Oldu ya."

"Neden?"

"Bu, bar ismim; eski ismimde orada başkaları var da... Patron, 'değiştir' dedi, 'Asude'yi seçtim. Çok hoş, değil mi? Yürü, odam dipte, soldaki, caddeye bakanı."

Erbil yürümeye, işaret ettiği kapıdan girmeye heves duymuyor; öbürü kolundan çekiyor:

"Hazır kızların hepsi de havayı güzel bulup sokağa fırladılar. Evde yalnızız, sana başımdan geçenleri anlatacağım. Neler oldu, neler!"

"Bugün vaktim yok, sadece bir uğradım, başka zaman gelirim uzun uzadıya konuşuruz."

"Bırakmam. Elime gelmişken bırakır mıyım hiç? İstersen inanma, aklımda hep sensin; düşünmediğim gün yok, ah o trende gelişimiz ne hoştu. Yan yana, bavullar üstünde, iki gün iki gece. Hele geceleri kör kandillerin altında nasıl da birbirimize sokuluyorduk!"

Apartman sirke kokuyor; delikanlı aksırdı. Kız:

"Yıkandıktan sonra saçlarıma sirke sürmüştüm," diyor. "Hem parlatıyor, hem de kepeğe fayda ediyor. Yürüsene hayatım!"

"Hocamı fazla bekletemem. Çarşamba günü aynı saatte gene gelirim."

"Gelmezsin."

"Söz veriyorum, muhakkak gelirim."

"Yalan! Benden, bu evden kaçıyorsun, iğrendin."

"Katiyen, ne münasebet!"

Asude inanmadı ve cesareti kırılmış halde durakladı. Artık ısrar etmiyor, asıl kendisi kendinden iğrenmiş gibi kırışık bir yüz takınmış.

"Kılığım da pek fena," diye mırıldandı. "Makyaj da yapmamıştım."

"Çarşambaya hazırlıklı bulun."

"Sahi mi? Muhakkak gelecek misin?"

"Evet dedim ya!"

Bar kızı belli ki Erbil'e sarılmak istiyor. Öpmek ve öpülmek. Fakat delikanlı öylesine donuk, çekingen duruyor ki itilmek korkusuyla kımıldayamıyor. Kapı önündeler.

"Hangi barda çalışıyorsun?"

"Eldorado'da. Ama galiba Londra Bar'a geçeceğim, beğeniyorlar."

"Annen ne oldu?"

"Zavallı kadın. Geri gönderdim. Ara sıra para yolluyorum."

"Hastalığın nasıl?"

"Hafifledi, krizler çok seyrek geliyor."

"Hepsini konuşuruz. Allahaısmarladık."

Birbirlerine el verdiler, ayrıldılar. Erbil merdivenleri –sahte Asude'nin arkasından yetişmesi ihtimalinden korkuyormuşçasına– acele acele iniyor. O, muhakkak ki tırabzanlara dayanmış, perişan halde, delikanlının kaçışını seyretmektedir.

Taksim'e yürüyordu. Ayaspaşa'dan yokuş aşağı Dolmabahçe'ye vardı. Bebek tramvayına atladı.

"Bir facia bu!" diye söyleniyordu. "Bu şehirde ne facialar oluyor! Muhsin'i kumarbaz ve serseri, şu kızcağızı da bir fahişe yapan İstanbul! Az daha beni de azgın bir kadının kesesinden geçinen jigoloya çevirecekti... Kendimi zor kurtardım."

Kurtulmuş mu sayılırdı? Bu suale, aldığı yeni dersten kuvvet bularak cevap verdi:

"Evet, kurtuldum!"

Gece odasına gelen Ali'ye gördüklerini anlattı. Öbürü:

"Ha, bildim, bir gün dükkâna telaş içinde gelmişti de seni mektupla Sirkeci'deki afyon kaçakçısı hemşerinin oteline çağırmıştı. Hoş kızdı yahu! Elalem avuç dolusu para ödeyerek böyleleriyle barda yarım saat oturabiliyor. Kendiliğinden kucağına düşmüş de aldırmamışsın. İğrenmek de neymiş? Sen iğrenmeyi kafaları tütsülü müşterilere sor! Masada eli-

ni tuttular mı elektrik çarpmış gibi sarsılıyor herifler," diye Erbil'e çıkıştı; fakat az sonra ona hak verdi, dedi ki:

"Hani iğrenir de insan! Acıdım tazeye! Yak bir cigara, sinirlerin yatışsın. Ar damarı çatlamıştır, hayır gelmez öylesinden!"

IV

Gök gürültülü, şimşeklerle parlayan nisan yağmurları bir haftadır devam ediyor. Ara sıra bulutlar yırtılıyor, Boğaziçi üzerine alaimisemalardan köprüler kuruluyor, hava açtı sanılıyor, tekrar sağanaklar başlıyor.

Ayın sonuna doğru –o gün pazara rastlıyordu– yatağına uzanmış kitap okurken, ev sahibi kadın kapısını vurdu:

"Huu, evladım," diyor, "yengen geldi, kapıda bekliyor. Alayım mı içeri?"

Radife Nine yetmişi geçmiş olmakla beraber, kiracısının odasına ancak delikanlı yokken girer, temizlik yaparken geliverse dışarıya kaçar, hâlâ kadın olduğu inancında ve bir saldırıya uğramak helecanı içindedir.

Erbil kapı arkasından verilen bu haberle altüst oldu; ne cevap vereceğini bilemediğinden susuyor. Ses tekrarlandı:

"Alayım mı? Yağmur altında kaldı, kadıncağız."

"Sofaya sok, azıcık beklesin, giyiniyorum."

Korktuğu başına gelmişti; fakat bu anda tek düşüncesi kılığı ve odanın sabah vakti dağınıklığı. Hemen bir pantolon çekti, en yeni gömleğini giydi; geçen yazdan kalmış, Nevbahar'ın ütülediği yarım kollu beyaz bir gömlek. Yatağı-

nı azıcık düzeltti, aşağıya indi. Saçları iyi taranmamıştı ama o hal de kendisine yakışırdı.

Gri tayyörle Nevbahar ayakta, açık bırakılmış kapıdan dışarıya bakıyor, dalgın. Delikanlı:

"Buyurunuz yenge," diyor. "Yukarıya, odaya çıkalım."

"Çok duracak değilim, Erbil! Beni dayın gönderdi, onun tarafından geliyorum."

"Yukarıda konuşuruz bunları..."

O önde, delikanlı arkada tahta basamaklı, dar merdiveni çıkıyorlar. Tayyör, kadının endam güzelliğini meydana koymuş. Bu, içyüzünü de tanıdığı bir güzelliktir.

Odanın acıklı halini görmemezlikten gelen Nevbahar, masa yanındaki sandalyeye oturdu:

"Seni götürmeye geldim," dedi. "Hiç vakit kaybetmeyelim. Gideceğiz, değil mi?"

Erbil susuyor. Öteki tekrarladı:

"Gidiyoruz, değil mi Erbil?"

Önüne bakmakta devam eden delikanlı bir şey söylemiyor. Kadın yerinden kalktı, yaklaştı; sesi boğuktu:

"Haydi, hazırlan! Hazırlan Erbil, gidelim, evimize dönelim. Bana bu kadar ceza yeter."

Cevap yok:

"Konuş, kımıldan, bir şey yap! Ayağına ben geldim, ben af diliyorum. Bundan sonra hiçbir hareketine karışmayacağım. Seni tamamıyla keyfine bırakacağım; kiminle görüşürsen görüş, ne istersen yap; istersen Sabahat'i, bir başkasını eve getir, ses çıkarmayacağım. İşitiyor musun? Seni görmeden yaşayamayacağımı anla artık!"

Erbil kapı tarafını işaret ediyor:

"İşitilecek, ayıp olacak, böyle şeyler konuşmayalım."

Nevbahar, delikanlıya daha yaklaştı, ellerinden tuttu; sesini alçaltmıştı:

"Gidelim Erbil; göreceksin seni rahatsız etmeyeceğim; dene bir kere! Burada seni bırakamam; bu evde, bu halde, bu bakımsızlık, bu sefalet içinde! Olmaz! Düşündükçe azap çekerim. Temiz odana dön, temiz çamaşırlarına kavuş, yine eski Erbil ol."

Sesini biraz daha alçalttı:

"Gene benim Erbil'im ol! Her işini gene seve seve yapayım, gene hizmetçin olayım; hizmetçin, hastabakıcın, sevgilin, her şeyin. Vaat ediyorum, çağırmadıkça yanına gelmeyeceğim, kulun olacağım, daha ne söyleyeyim?"

Ağlıyordu. Erbil ellerini onun ellerinden usulca kurtarıyor. Nevbahar ümitsizliğe düşmüştü, birkaç adım uzaklaştı, iskemleye çöktü. İskeleden akseden vapur düdüğünü sanki mana çıkaracaklarmışçasına dikkatle dinlediler ve düşünmeye dalıyor.

"Gelmiyorsun demek?"

Delikanlı başıyla tasdik etti.

"Ama niçin? Asıl bunu anlamıyorum. Neyin eksikti bizde? Neyine mani oluyorduk? Her arzunu yerine getiriyorduk, fazlasıyla! Evet, fazlasıyla! Üstelik kendimi de vermiştim, yoksa seni kaçıran bu mu? Ben miyim?"

Cevapsız kalan sualini gene Nevbahar cevaplandırdı:

"Aklın fikrin bende olduğu için derslerine çalışamıyorsun, geleceğinin tehlikeye girmesinden korkuyorsun. İşi zevke, sefaya, serseriliğe vururum diye üzülüyorsun, öyle mi? Benden kaçmanın sebebi bunlar mı? Bir gün makam, mevki sahibi olamamak korkusu? Hırs!"

Erbil başını önüne eğmiş duruyordu.

"Ne kadar haris çocuksun sen! Ne kadar maddi! İğrenilecek derecede maddi! Fakat ne yapayım ki kalbimden koparıp atamadım seni... Daha da fena olsan gene atamayacağım."

Hıçkırıyor. Yolcularını alan vapur iskeleden ayrılıyor ki, kısa bir düdük öttürdü, aksi köşe pencerenin macunları dökülmüş, sadece çivilerine tutunan camını zangırdattı.

"Fakat Erbil, nasıl oluyor da hatıraların canlanmıyor? Canlanıp seni bana geri çevirmiyor? Unuttun mu o ilk geceyi, sonrakileri, yılbaşı gecesi Beyoğlu gezimizi, sinemaya gidişlerimizi, kuytu odamızda halının üzerine uzanıp saatlerce konuşmalarımızı, saatlerce süren sevişmelerimizi?"

Durdu; sanki şu dakikada bütün o saydığı sahneleri yeniden yaşıyordu. Gözlerini kapamış, kirpikleri ıslaktı, hatıralarından ayrılmaya katlanamıyordu. Gözlerini tekrar açınca Erbil'e baktı; ümitlendi.

O da gözlerini kapamış, geçmiş günlerin seyrine dalmıştı. Tekrar etti:

"Gidelim! Seni yeni bir hayata sokacağım, arzuladığın mevkileri elde etmene, yetişmene, Avrupa'ya gitmene, hepsine ben yardım edeceğim. Sevgim başına bela olmayacak, aksine seni korumaya yarayacak, yolunu açacak, işini kolaylaştıracak. Artık konuş, bir cevap ver! Seni canından fazla seven birine, senin hakkında bu kadar iyi düşünen bir kadına elbette vereceğin cevap vardır."

Erbil kımıldadı, Nevbahar'ın oturduğu iskemleye ağır ağır yaklaştı. Kadın merakla, ümitle onun ne yapacağını, ne diyeceğini bekliyor. Bir eli başına kondu; tanımakta güçlük çektiği, yabancılaşmış sesiyle konuşmaya başladı:

"Burada kalacağım yenge. Yüreğim parçalanarak söylü-

yorum. Birbirimizden ayrılmamız lazım. Demin sebeplerini sen saymıştın; bunlara eklenecek bir şey daha var: Aynı evde oturdukça ikimiz de verdiğimiz, vereceğimiz sözleri tutamayız, gene eski hayata döneriz; sevişme, yenişme, kıskançlık... Ve daima birbirimizi düşünme anılarıyla yaşamak. Karşılıklı dinmeyen bir arzu. Bu şartlarla gayeme erişemem. İrademi kullanmak zamanı gelmişti."

Nevbahar anlamıyor gibi dinliyor.

"Ben bir Anadolu çocuğuyum; yoksul ve öksüz büyüdüm; sarp, çetin yerlerde, sırf inadımla engelleri yıktım, yükseköğretim derecesine yükseldim. İstanbul'un toprağını da sevdim; burada yetişmek, burada dal budak salmak en büyük emelim. Bizler yumuşak görünen sert insanlarızdır, boyun eğmeyi de biliriz, kafa tutmayı da... Bir kere aklımıza bir şey koyduk mu ille hakkından gelmeliyiz. Nitekim bütün o tanıdığın günün ünlüleri hep benim gibi iradeleri, inatları sayesinde nelerden kendilerini alıkoyarak, ne zor şartlar altında yetiştiler! Senin beni alışamadığım bir bolluğa, rahata, tatlı hayata alıştırman sadece görünüşte bir saadetti, olabilirdi ki beni bir gün başından savardın; bakalım o zaman ben şimdi gösterdiğim iradeyi kendimde bulabilir miydim?"

Erbil öyle bir ihtimalden ürkmüşçesine durdu ve bu sefer kendisi sordu:

"Değil mi yenge? Bulamazsam ne olurdum? Onun içindir ki benim yaptığımı yap, sen de iradeni kullan. Haftalardır şu kötü nefsimi yenmek için nasıl didiştiğimi bilemezsin! Hele seninle ilgili anıları!"

Nevbahar o halinden birdenbire silkinerek diyor ki:

"Başkaları da var, biliyorum."

"Var, anılar ve hayaller. Örneğin Gülsün, örneğin Sabahat ve o zengin kadın, Ayşe! Hiçbirine fazla önem vermemekle birlikte benim yaşımdaki bir delikanlı için hepsi de bir şeydi."

Yenge ayağa kalktı:

"Ne güzel bir hülya kurmuştum," dedi. "Eşyanı elimle yerleştirmek, bir taksiye seninle binmek, eve seninle dönmek... Hiçbiri olmadı. Şimdi ben ne yapacağım?"

"Demin söyledim; benim yaptığımı! Kaldı ki senin başından böyle bir serüven ilk kez geçmiyor; zaten tesellim de o."

"Ayrılacak mıyız şimdi?"

"Ayrılacağız."

Nevbahar dikleşti; vartalar atlatmış, ayrılıklar görmüş, olgun, vakarlı tavrını takınmıştı:

"Doğru," dedi. "İşi fazla büyütmüşüm, fazla hislilik. Allahaısmarladık Erbil!"

"Kapıya kadar götüreyim; hayır, dur da ceketimi giyeyim, bir taksi bulup seni bindireyim."

Sokağa çıktılar, Arnavut kaldırımları üzerinden güçlükle yürüyorlar. İşte cadde... Savaş sona ermediğinden araba az; bekliyorlar. Erbil düşünüyor, hem fena düşünüyor. Nevbahar'ını tek başına taksiye koyup evine mi gönderecek ve sonra kendisi o kötü odaya yapayalnız dönecek?

Budalalık bu! Toyluk, olgunlaşmamış delikanlı teorisi, boş düşünceler, basbayağı ukalalık bu! İnsan refah içinde, seve sevile, aşka da yer ayırarak adam olmaz mı? Şu, yanında duran endamlı, olgun, duygulu, latif kadın kaçırılır mı? Madem ayağına kendisi geldi; yalvardı, her arzusuna boyun eğeceğini söyledi, neden onunla –kuytu odadaki yere serili halı gözünün önünde duruyor– çağıracağı taksiye binme-

sin? "Geliyorum, gidiyoruz. Senden ayrılamadım!" demesin. Demeli, diyecek!

Başka bir gün gelir, eşyasını alır. Ne laflar, ne felsefeydi yukarıda söyledikleri? Yok İç Anadolu çocuğuymuş, sarp, çetin yerlerde yetişmiş, engelleri yıkar, iradesine hakim olurmuş, refah rahatını kaçırır, geleceğini mahvedermiş. Bayağı roman cümleleri bunlar... Romana bir tez katmak için zorla sıralanmış. Olduğundan değerli görünme hevesinin uydurttuğu bir safsata!

Görünen taksiye işaret etti. Arabanın kapısını açtı. Nevbahar biniyor, içeriye girdi. Sadece başıyla bir selam... Gidiyor.

"Dur şoför efendi, bir dakika dur!"

Yenge sordu:

"Ne var? Bir şey mi söyleyeceksin?"

"Evet, şey... Diyecektim ki... Beraber geleyim mi? Eve kadar değil, kalmaya, eskisi gibi..."

Nevbahar biraz düşündü, sonra:

"Hayır," dedi. "Hayır, sen haklısın!... En iyisi unutmaya çalışmak. Allahaısmarladık çocuğum... Büyük, pek büyük adam olursun inşallah!"

Kapıyı içeriden çekip örttü, şoföre seslendi:

"Gidelim!"

SON

Refik Halid Karay'ın Eserleri

Anı

1- Minelbab İlelmihrab

2- Bir Ömür Boyunca

Hikâye

1- Memleket Hikâyeleri

2- Gurbet Hikâyeleri ve Yeraltında Dünya Var

3- Memleket Hikâyeleri – Gençler İçin

4- Gurbet Hikâyeleri – Gençler İçin

Kronik

1- Bir Avuç Saçma

2- Bir İçim Su

3- İlk Adım

4- Makyajlı Kadın

5- Tanrı'ya Şikâyet

6- Üç Nesil Üç Hayat

7- Üç Nesil Üç Hayat – Gençler İçin

Mizah

1- Ago Paşa'nın Hatıratı

2- Ay Peşinde

3- Deli

4- Guguklu Saat

5- Kirpinin Dedikleri

6- Sakın Aldanma, İnanma, Kanma

7- Tanıdıklarım

Roman

1- Anahtar
2- Ayın On Dördü
3- Bu Bizim Hayatımız
4- Bugünün Saraylısı
5- Çete
6- Dişi Örümcek
7- Dört Yapraklı Yonca
8- Ekmek Elden Su Gölden
9- İki Cisimli Kadın
10- 2000 Yılın Sevgilisi
11- İstanbul'un Bir Yüzü
12- Kadınlar Tekkesi
13- Karlı Dağdaki Ateş
14- Nilgün
15- Sonuncu Kadeh
16- Sürgün
17- Yerini Seven Fidan
18- Yezidin Kızı
19- Yüzen Bahçe

Refik Halid Karay'a Dair Bir İnceleme

Refik Halid Karay – Ankara
Hazırlayan: Ali Birinci

Refik Halid Karay

Yerini Seven Fidan

"... Şado sporcu bir kız arkadaştı, sağlam yapılı, mert huylu bir kız, erkekçil ama aklı hep aşna fişnede de değil. Şimdi Erbil ötekilerini; Aynur'u, Perizat'ı, Saba'yı, hatta Gülsün'ü bile kaliteleri bakımından derece derece birbirinden aşağı buluyor. Ya Nevbahar?...
'O başka,' diyor içinden. 'O kadın olgun kadın. Bunlar daha ziyade ufacık ufacık, renk renk, şekil şekil çiçekler, öbürü bir demet. Hiçbiri onu bana unutturacak kadar kuvvetli değil, yerini tutamıyorlar.'"

Yerini Seven Fidan, bir 'ilk'ler serüveni: Yükseköğrenimi için Anadolu'dan İstanbul'a, dayıoğlunun ve yengesinin yanına gelen yakışıklı Erbil, büyük bir şehre ve tutkulu bir ilişkiye aynı anda adım atıyor. Karşı cins ve şehir hayatıyla tanışmanın ruhsal sürecini, İstanbul'un dönem yaşantısından detaylar sunarak anlatan Refik Halid Karay, aşkın, tutkunun ve imkânsızlığın resmini çiziyor.

ISBN 978-975-10-3122-8
9 789751 031228